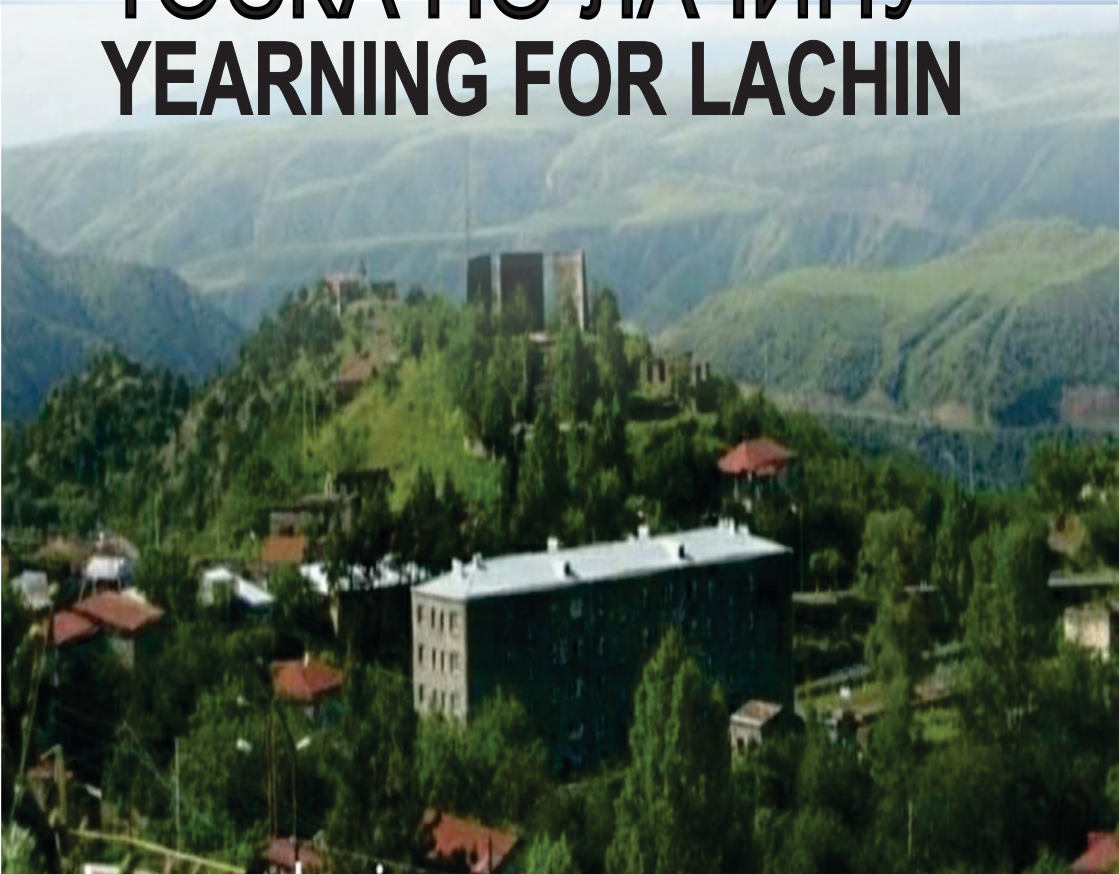

İRADƏ ƏLİLİ, SEVİNC RZA
İRADƏ ALİLİ, SEVİNC RZA
ИРАДА АЛИЛИ, СЕВИНДЖ РЗА
IRADA ALILI, SEVINJ RZA

LAÇIN HƏSRƏTİM
LAÇIN HASRETİM
ТОСКА ПО ЛАЧИНУ
YEARNING FOR LACHIN

İRADƏ ƏLİLİ, SEVİNC RZA

LAÇIN HƏSRƏTİM...

Bakı – 2021

Ön sözün müəllifi:	Leyla İmanova, PhD
Tərcümə edənlər:	Filoloq, rəssam Nərminə xanım Rasizadə, Rəqsanə Qurbanova
Məsləhətçi:	Könül Həbibqızı
Redaktor:	Azadə Novruzova
Korrektorlar:	Səmray Əliyeva Rəsul Əliyev

İradə Əlili, Sevinc Rza. Laçın həsrətim.
Bakı, “Ləman nəşriyyat poliqrafiya MMC”, 2021, 304 s.

Kitab Qarabağın gözəl güşələrindən biri olan Laçın rayonuna həsr edilmişdir. Kitabda Laçın rayonunun tarixi, coğrafi ərazisi, Vətən yolunda canından keçən Milli Qəhrəmanları, Şəhidləri, Qaziləri haqqında məlumatlar öz əksini tapır. Həmçinin Laçın həsrəti ilə yaşayan laçınluların ürək sözləri və eləcə də Laçından məcburi köçgün düşmüş gənc yazar Sevinc Rzanın vətənlə bağlı “Biz heç böyümədik” adlı povestindən kiçik bir parçada yer alır.

İSBN 9 78-9952-37-676-0

Kitabımız çapa hazırlandığı zaman Vətənimizin düşmən əlində olan bir parçası - Laçınımız - işğaldan azad olundu. Azərbaycanın hüdüdlərindən kənarında yaşayan insanlara haqqı çatdırmaq, eləcə də gənclərimizə erməni vandalizminin iç üzünü göstərmək məqsədilə kitabın nəşrini davam etdirdik. Allah bu təkrarsız Qələbə hissini xalqımıza yaşadan Müzəffər Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevi və Rəşadətli Ordumuzu qorusun!

ÖN SÖZ

“Laçın həsrəti” kitabı nəşrə hazırlanan günlərdə qəhrəman Azərbaycan ordusu Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə torpaqlarımızı işğaldan azad edirdi. Edirdi, çünki rəsmi hərbi xəbər buraxılışlarında Füzuli, Xocavənd, Tərtər, Ağcabədi, Cəbrayıl, Zəngilan, Suqovuşan və Murovdağ zirvəsinin geriyyə alınması məlumatı artıq səslənmişdisə də, Laçın dəhlizi, Şuşa qalası, şəhərlər və bir çox başqa ərazi və kəndlərimiz hələ Azərbaycan ordusunun xilaskar qədəmlərini gözləyirdi. Müqəddəs Vətən müharibəsi davam edirdi...

Artıq Gəncə soyqırımını baş vermişdi, rəşadətli Azərbaycan ordumuz beynəlxalq müharibə qaydalarına və humanizm prinsiplərinə sadıq qalaraq düşməni döyüş meydanında məğlub edirdi. Monoetnik Ermənistan isə neft-qaz trans-kəmərlərini atəşə tutur, miqyaslı şəkildə yalan və böhtan kampaniyası aparıb Azərbaycanın şəhər və qəsəbələrinin dinc əhali yaşayan yerlərini bombardman edir, qələbə gedişatını geriyyə döndərmək istəyirdi.

Dünya isə bütün bunları eşitmir, görmür, danışmır, kar, kor lal, olmuş kimi heç nə etmir, susurdu. Necə ki ötən əs-

rin 90-cı illərində Azərbaycanın başına gətirilən müsibətlərə, sadə insanların yarımçıq talelərinə, çalınmamış toyların, doğulmamış körpələrin, məktəbə yola salınmamış uşaqların qırıq qismətinə biganə qalırdı. Necə ki bir milyon etnik Azərbaycanlının qaçqın və məcburi köçkün vəziyyətinə düşməsinə, mədəniyyətlər, dinlər və millətlər qovşağı olan Azərbaycanın 20 faiz ərazisinin işğalına və minlərlə mədəni-tarixi abidələrinin və sənədlərinin sıradan çıxarılmasına biganə qalırdı. Tariximizin dünya səhifələrində yazılması 30 il ərzində sanki artıktık buzlaqda dondurulmuşdu.

Lakin Qarabağ münaqişəsinin və müharibəsinin tarixinin yazılması tək-cə diplomatik rautlardan, araşdırma mərkəzlərindən, elmi müəssisələrdən, universitet auditoriyalarından, media qurumlarından deyil, müharibənin bilavasitə şahidləri, iştirakçıları, döyüşçüləri və qurbanlarının yaddaşından və qələmindən də bəhrələnir, soyuq qarın altından cücərib başını qaldıran bənövşə gülü kimi əsərlərdən də qidalanır.

Qarabağ hadisələri Azərbaycan incəsənətində, ədəbiyyatında, mətbuatında, artıq xüsusi janra çevrilən Vikipediya-sında, kinofilmlərində, musiqisində, poeziyasında, memarlıq əsərlərində, şəhərsəlmada, ümumiyyətlə Milli yaddaşımızda öz layiqli yerini alır. Və bu mövzuda Milli yaddaşımıza verilən əvəzsiz töhfələrdən biri də tanınmış ictimaiyyətçi, jurnalist, müəllim İradə xanım Əlili (Əliyeva) və ürəyində olan Vətən həsrətini sadə insanların, mərd döyüşçülərin, Vətən keşikçilərinin tarixçələrinə çevirən, hadisələr baş verəndə balaca qızcığaz, hazırda isə Nəsimi Mərkəzi Kitabxanasının əməkdaşı Sevinc Rzanın diqqətinizə təqdim olunan “Laçın həsrəti” əsəridir.

Əsər müəlliflərin oxucuya müraciətindən, yaddaşa səmimi ağrısı ilə həkk olunan “Laçını tərk edən gündən nə böyümüşəm, nə də gülmüşəm” ifadəsindən başlayaraq Laçının ta-

rixi, coğrafiyası, müharibə statistikasısı və məlumatları – müharibənin qurbanı olmuş, itkin düşmüş, valideynlərini itirmiş, evsiz-eşiksiz qalmış uşaqların, yaşı XV əsrə uzanan və erməni terrorçuları tərəfindən dağıdılmış tarixi və mədəniyyət abidələrinin, eləcə də məktəblərin sayı ilə davam edir. Əsərin ikinci hissəsində Azərbaycan üçün Milli Qəhrəmanlar yetişdirmiş Laçın torpağında gedən döyüşlərdə düşmənlə üz-üzə gələn cəsarətli və mərd oğullar, onların sırasında Milli Qəhrəmanlar Fazil Mehdiyev, Kamil Nəsimov, Qorxmaz Eyvazov, Oqtay Gülləliyev, Ələsgər Novruzov, İsrəfil Şahverdiyev yada salınır, hadisələr çətinliklə toplanılmış məlumatlar, faktlar əsasında təqdim olunur.

“Laçın həsrəti” əsəri milli yaddaşımıza verilən töhfə, eyni zamanda baş verən hadisələrin bir daha yaddaşdan pozulmamasına, ibrət və dərs yeri olmasına zəmanətdir.

Əsərin yaradıcı qrupuna, əsas müəllifi İradə xanım Əliyevə, əsərin ingilis və rus dillərinə tərcüməçisi filoloq, rəssam Nəriminə xanım Rəsizadəyə, baş qəhrəmanlarından biri olan Sevinc xanım Rzaya, nəşriyyata, kitabın ərsəyə gəlməsinə təmənnəsiz yardım göstərən bütün heyətə bir daha tarixdə bu mövzunun yenilənməməsini, başlarının üzərində təmiz səma fonunda Qarabağ Azadlıq Müharibəsində tökülən qəhrəman qanları ilə dəyəri min qat artmış Azərbaycan bayrağının dalğalanmasını arzu edirəm.

Sevinc xanım və onun simasında həmvətənlər, siz artıq nə Laçın, nə də Vətənimiz Azərbaycanın heç bir qarışı haqqında keçmiş zamanda danışmayacaqsınız – torpaqlar hamımızı quruculuq və bərpa, həyat və sevinc imzalarımız ilə gözləyir!

Qarabağ Azərbaycandır!

*PhD Leyla İmanova,
25 oktyabr, 2020*

GİRİŞ

Bu gündə başqa günlərdə olduğu kimi dərslə getmişdim. Müəlliməsi olduğum bir tədris müəsisəsində dərslə zamanı diqqətimi bir xanımın gözlərini pəncərəyə zilləyib baxan baxışları cəlb etdi. Sanki özü auditoriyada otursa da onun fikri çox uzaqlarda idi. Arada ona fikir verirdim, o yenə də öz xəyalında idi. Sanki o, otaqda tək oturmuşdu... O gün may ayının 18-i Qarabağın gözəl guşəsi olan Laçının işğal olunduğu gün idi. Bu mövzu mənə nə qədər çətində olsada danışmağa başladım. Auditoriyada hər kəs bu ağır mövzuya fikrini bildirdi. Bayaقدan bəri gözləri yol çəkən xanımın qəhərlənərək söhbətimizə qatılmasından məlum oldu ki, bu xanım Laçında dünyaya gəlib. Onun Laçın haqqında danışdığı xatirələri mənə çox xoş təsirləndirdi. Laçın haqqında yazmağı nəzərdə tutduğum kitaba sanki təkan verdi. Laçın sevgisi ilə yaşayan bu xanım Sevinc Rzadır. Elə həmin gün Sevinc xanımla birlikdə Laçın rayonu, onun qaziləri və şəhidləri barədə kitab yazmağı qərara aldıq.

Mən həmin gün onun necə vətənpərvər, necə torpağına bağlı bir xanım olduğunu anladım. Bu kitabın hazırlanmasında Sevinc xanım mənə çox yaxından kömək göstərdi. Təşəkkür edirəm Sevinc xanıma.

Dəyərli ziyalımız Leyla xanım İmanovaya minnətdaram kitabın ingilis və rus dilinə tərcüməsində köməklik göstərdiyi üçün. Kitabın rus və ingilis dilində tərcüməsində böyük əməyi olan Nərminə xanım Rəsizadəyə, türkiyə türkcəsinə tərcümə edən Rəqsanə Qurbanovaya minnətdaram.

İradə Əlili

SEVİNC RZANIN LAÇIN XATİRƏLƏRİ

Vətən bu sözün mənası nə qədər dərin və müqəddəs olsada, bu söz hər insan üçün başqa mənalara kəsb edir. Vətən kimin üçün doğulduğu torpaq, kimin üçün sadəcə coğrafi bir ərazi, kimin üçünsə uğrunda canından-qanından keçdiyi müqəddəs torpaqdır. Vətən mənim üçün sözlə ifadə edə bilmədiyim adı çəkiləndə gözlərimdən qeyri ixtiyari süzülən yaş, ən kədərli anlarımda darıxanda sığınmaq istədiyim ana qucağı qədər əzizdir. Vətəndən ayrılısamda hər daşının rəngini, torpağının qoxusunu, bulaqlarını, cıgırlarını, payızda topladığım yarpaqların rəngini belə unutmadığım bir yerdir. Vətən mənə köç edən quşlara həsəd aparacaq qədər uzaq, ürəyimin dərinliyində, yuxularımda hiss edəcək qədər yaxındır. Mən Laçında müəllim ailəsində dünyaya gəlmişəm. Nənəli-babalı gəlişli-gedişli evimizdə səmimi gözəl qonşuların qohumların arasında olmaq nəcə-də gözəl idi. Mənə həmişə elə gəlir ki, mən Laçını tərk etməyə məcbur olduğumuz gündən sonra nə böyümüşəm, nə də ürəkdən gülmüşəm. Nankor düşmənlərimizin bizim torpağımızda bizim evimizdə yaşadığını düşündükcə insan dəhşətə gəlir.

Laçın haqqında xatirələrim çoxdu amma onu mənim üçün yazmaq çox çətin, çox ağırdır. Təəssüf ki, mən hələ də keçmiş zamanda danışiram. Bu yazını göz yaşlarımla silərək bir neçə dəfə dayanıb yazmışam. Umidimi itirmirəm. İnşAllah İradə xanım və mən bir gün Laçına qayıdış kitabını yazarıq.

LAÇIN RAYONUNUN İŞĞALINDAN 28 İL KEÇİR

Laçın rayonu respublikamızın mühüm coğrafi mövqeyinə, təbii sərvətlərinə, zəngin və qədim tarixinə, əhalisinin qonaqpərvərliyinə, vətənpərvərliyinə görə tanınmış guşələrindən biridir. Tarixən *Laçın* mühitində tərbiyə, təhsil alaraq formalaşmış, tanınmış ziyalılar sonradan qabaqcıl Avropa və Asiya ölkələrində elmə, təhsilə yiyələnmiş, Azərbaycanın ictimai-siyasi, mədəni həyatında mühüm mövqelər tutmuş və Azərbaycan dövlətçiliyinin inkişafında müstəsna rol oynamışlar. Laçın rayonu **8 avqust 1930-cu il** tarixdə təşkil olunmuşdur.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan ensiklopediyasında, tariximizə həsr olunmuş müxtəlif fundamental monoqrafiyalarda, ayrı-ayrı tədqiqatçıların araşdırmalarında Laçından dönə-dönə bəhs olunmuş, onun haqqında yaddaqalan, dəyərli fikirlər söylənmişdir. Azərbaycanın çox qədim və zəngin tarixə malik Laçın bölgəsinin keçmişini, bu gününü araşdırmaq, mövcud tarixi qaynaqların işığında bəzi qaranlıq məqamları aydınlaşdırmaq bu gün çox mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Ümumiyyətlə, hesab edirəm ki, hər bir bölgə, tayfa və s. haqqında tarixi həqiqətlərin deyilməsinə bu gün böyük ehtiyac var...

Məlumdur ki, **1822**-ci ildə Laçın rayonunun ərazisinin də daxil olduğu *Qarabağ xanlığı* ləğv edildi. Onun yerində eyniadlı *əyalət* yaradıldı. *Laçın* rayonunun ərazisi, Qarabağ xanlığının ləğvindən sonra onun tərkibində olmuşdur. **1840**-cı ildə o, Şuşa qəzasına çevrilərək, *Xəzər əyaləti* tərkibinə daxil oldu. **1868**-ci ildə *Gəncə quberniyası* yaranan zaman *Laçın rayonu* ərazisi də onun tərkibinə daxil

olan *Zəngəzur qəzasına* tabe edildi. 1883-cü ildə ərazidə daha iki yeni qəza - *Cavanşir* və *Cəbrayıl* qəzaları yarandı. Belə inzibati ərazi bölgüsü XX əsrin 20-ci illərinin sonuna qədər qüvvədə qaldı...

Laçın şəhəri 1923-cü ilə qədər *Abdallar kəndi* adlanmışdır. Şəhər **10 avqust 1923-cü il** tarixdə təşkil edilmişdir. Şəhərdən Bakıya qədər olan məsafə **442** kilometrdir. *Laçın* adını 1924-cü ildə oradakı eyniadlı dağ ilə əlaqədar olaraq görkəmli yazıçımız T.Şahbazi (*Simürğ*) də işlətməmişdir. Tarixdən məlumdur ki, *Laçın* adlı bir *türk qəbiləsi* də mövcud olmuşdur. Həmin türk qəbiləsi əsasən, Türkünstanda yaşamışdır. Bu nəslin adamları içərisindən öz igidliyi, şücaəti ilə fərqlənən çoxlu sayda insanlar çıxmışdır. Mənbələrə istinad etsək, görürük ki, Nizami ədəbi məktəbinin görkəmli davamçısı hesab olunan, Hindistanda yaşayıb fars dilində yazıb-yaratmış dahi şair Əmir Xosrov Dəhləvi də *laçın* qəbiləsindəndir...

Məşhur alim, tarixçi, dövlət xadimi Fəzlullah Rəşidəddin (*1247-1318*) oğuzların **24** onqonundan birinin *Cüdə Laçın* olduğunu göstərir. *Laçın* boyu türk dünyasına çoxlu dövlət xadimləri, igidlər bəxş edib. XIII əsrin sonlarında Misir sultanı olmuş əl-Məlik Hüsəməddin Laçın əl-Mənsuri və başqaları belələrindən idi...

Məlumdur ki, Azərbaycanda ata-analar öz övladlarına uzun illərdir ki, ad verərkən *Laçın* adını da unutmurlar...

Laçın quş adı el arasında həmişə qəhrəmanlıq, hünər, cəsarət rəmzi hesab olunub. Ümumiyyətlə, şahin quşunun erkəyinə *laçın* deyilir. *Laçın* - şahin cinsindən olan yırtıcı və alicı quş adıdır. *Quş* anlayışı ifadə edən *çın/çin* komponentini bəzi araşdırıcılar “*uca, yüksək, hündür, yuxarı*” anlamı ilə də mənalandırırlar. Bəzi sənəd və mənbələrdə *çın/çin* sözü “*aşağıdan yuxarıya qalxan*”, “*yüksələn*”, “*uca-*

lan”, “*haqq olan*” və s. kimi mənalandırılır. **Çin/çin** hecası hazırda arxaik bir şəkilçi kimi bir neçə quş adında qalmışdır: **göyərçin, bildirçin, borçin, şığırçin, balıqçin, bayırçin, darıxçin, laçın**. V.V.Radlov öz lüğətində osmanlı-türk dilində *balıqçin, bayırçin...* sözlərini *quş* adı kimi işlətməmişdir, O, **Laçın** sözünün həm də qəbilə adı olmasını göstərmişdir...

Bizdə heç də az işlənməyən belə bir *qarğış* da var: “*Yuxun çin olmasın!*” Bütöv Çin dövlətinin ərazisinə **Çin**, Cənubi Çin ərazisinə isə qaynaqlarda **Maçin** də deyilir. Çin qaynaqları göstərir ki, göytürklər, uyğurlar, qırğızlar hunların nəslindəndir...

Laçın sözü türk dillərindəki *yalçın* sözünün təhrif olunmuş formasıdır. **Yalçın** sözü “*sıldırım*” mənası daşıyır. **Laçın şəhərinin** adının **laçın** quşunun adından götürüldüyünü söyləyən tədqiqatçılar da var. T.Nafasov göstərir ki “**Laçın**” – etnonimdir. **Laçın** toponimi etnonimdən yaranmışdır. “**Laçın**” sözünün birinci hecasında yerdəyişmə olduğundan, başqa sözə (“**laçın**” – “**alçın**”) çevrilmişdir (özbəkcə “**olçin**” – “**loçin**”). Özbəkistanda da **Laçıntəpə, Laçındaş** oronimləri vardır. Burada etnotoponim oronimə keçmişdir...

Laçın coğrafi adının paralellərinə Azərbaycan Respublikasının ərazisində də çox yerdə rast gəlmək olar. Kəlbəcər rayonunda **Laçın** adlı dağ və kənd, Şuşa rayonunda isə **Laçınlar** adlı kənd var. Laçın rayonunda **Laçınkənd** adlı kənd və s. vardır...

Dağlıq relyefə malik olan **Laçın rayonu** Qarabağ silsiləsinin qərb ətəklərində yerləşir. Laçın rayonunun gözəlləşməsində *Hüsü Hacıyevin, İsmayıl Şəfiyevin, Qara İlyasovun, Canbaxış Abdullayevin, Cümşüd Allahverdiyevin, Əli Mirzəyevin, Ocaqqulu Musayevin, Muradxan Cabbarovun* və başqalarının əvəzsiz xidmətləri olmuşdur. Laçın ra-

yonu şimaldan **Kəlbəcər**, şərqdən **Xocalı**, **Şuşa**, **Xocavənd**, cənubdan **Qubadlı** rayonları, qərbdən isə **Qərbi Azərbaycan (Ermənistan)** ilə həmsərhəddir. Laçın rayonunun Ermənistan və Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti (*Yuxarı Qarabağ*) ilə sərhədlərinin ümumi uzunluğu **240** kilometrdir.

<i>Rayonun yaranma tarixi</i>	1924-cü il
<i>Təşkil olunduğu tarix</i>	8 avqust 1930-cu il
<i>Ümumi sahəsi</i>	1883 kv. km
<i>18 may 1992-ci ilədək əhalinin sayı</i>	60 000 nəfər
<i>Şəhər</i>	1
<i>Qəsəbə</i>	1
<i>Kəndlər</i>	126
<i>Ən böyük yaşayış məntəqələri</i>	Laçın şəhəri, Minkənd, Güləbird kəndi
<i>Cəmi torpaq sahəsi</i>	182 603 ha
<i>Meşə sahəsi</i>	34 877 ha
<i>Sənaye obyektləri</i>	48
<i>Kənd təsərrüfatı obyektləri</i>	61
<i>Meyvə bağları</i>	1 470 ha
<i>Təhsil müəssisələri</i>	150
<i>127 saylı KOTP məktəbi</i>	1
<i>Muzey</i>	1
<i>2 nömrəli Bakı tibb texnikumunun filialı</i>	1
<i>Tarixi abidələr, muzeylər, məscidlər</i>	14
<i>Kino, teatr və video istehsal müəssisələri</i>	30
<i>Səhiyyə obyektləri</i>	142
<i>Ticarət şəbəkələri</i>	460
<i>Çörəkxanalar</i>	36
<i>Məişət xidməti obyektləri</i>	96

<i>Şadlıq evi (200 yerlik)</i>	1
<i>Avtonəqliyyat müəssisələri</i>	2
<i>Nəqliyyat vasitələri</i>	170
<i>Avtovağzal</i>	1
<i>Avtomobil yolları</i>	2 130 km
<i>Körpülər</i>	92
<i>Su kəmərləri</i>	1 187 km
<i>Su anbarları, artezian quyuları</i>	33
<i>Camaşırxana</i>	1
<i>Mərkəzi kanalizasiya xətləri</i>	15 km
<i>İstilik şəbəkəsi sistemi</i>	20 km
<i>Mehmanxana</i>	2
<i>Qazanxana və istilik idarəsi</i>	1
<i>Hamam</i>	14
<i>Minik avtomobillərinə texniki xidmət obyektləri</i>	3
<i>Yanacaq doldurma stansiyası</i>	8
<i>Heykəllər</i>	25
<i>Dekorativ tərtibatlı bulaqlar</i>	10
<i>Qəbiristanlıqlar</i>	146
<i>Mərmər sexi</i>	1
<i>Konserv zavodu</i>	1
<i>Un dəyirmanları</i>	12
<i>Elektrik şəbəkə- təmir emalatxanası və quraşdırma idarəsi</i>	3
<i>Elektrik yarımstansiyaları</i>	6
<i>Elektrik xətlərinin uzunluğu</i>	2 636 km
<i>Qaz çəkilişi və istismarı idarəsi</i>	2
<i>Qaz kəmərinin uzunluğu</i>	498
<i>Şəhər və kənd ATS-ləri</i>	30
<i>Radio və telefon kommunikasiya xətləri</i>	10 200 km

<i>Televiziya stansiyası və ötürücülər</i>	3
<i>İri buynuzlu heyvanlar</i>	25 678 baş
<i>Şəxsi təsərrüfatlarda</i>	14 268 baş
<i>Xırda buynuzlu heyvanlar</i>	107 676 baş
<i>O cümlədən, ictimai təsərrüfatlarda</i>	11 410 baş
<i>Şəxsi təsərrüfatlarda</i>	85 650 baş
<i>1941-1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsi xatirə kompleksi</i>	3
<i>İdman meydançaları, stadionlar</i>	42
<i>Vertolyot meydançası</i>	1
<i>Rayon üzrə şəhidlərin ümumi sayı</i>	266 nəfər
<i>O cümlədən, polis işçiləri</i>	42 nəfər
<i>İtkin və əsirlər</i>	67 nəfər
<i>Yetim qalmış uşaqlar</i>	871 nəfər
<i>O cümlədən, hər iki valideynini itirənlər</i>	31 nəfər

Rayonun əsas təbii sərvətləri: Faydalı qazıntılar və mineral bulaqlar; tikinti materialları (*çay daşı, qum, gil*), qızıl, dağ bülluru, mərmər, ipək daşı, qranit, civə yatağı, əhəng daşı, pemza, travertin, isti su, turş su və s. çoxlu təbii bulaqları...

Dağları: *İşıqlı, Qızılboğaz, Farmaş, Mıxtökən, Qırxqız* və s.

Heyvanları: *ayı, canavar, tülkü, dələ, bəbir, maral, cüyür, oxlu kirpi, dovşan, çöl siçanı, kaftar, porsuq, əlik, müxtəlif ilanlar, dağ qartalı, qızıl quş, kəklik, qaratoyuq, bildirçin, qırqovul, şanapipik, turac* və s.

Məşələri: *Altıntaxta, Zavod, Qaladərəsi, Qırmızı palıd, Xəlfəzur, Katos, Hacısamlı, Çorman, Şəlvə* və s.

Əlvan süxurları: *Xrizonpraz* (Lələbağırılı kəndi), *Qırmızı Linstvenit* (Qarabəyli kəndi), *Nefimoid* (Bozdoğan

kəndi), *Farelşteyn* (İpək kəndi), *Tuf* (Hoçaz kəndi)...

Bitkilər aləmi: *palıd, vələs, ardic, qarağac, cökə, qoz, qırmızı palıd, ulas* və s.

Meyvələr və güləmeyvələri: *alma, armud, əzgil, şaftalı, heyva, ərik, qarağat, çiyələk, moruq, quşarmudu, quşüzümü* və s.

Dərman bitkiləri: *kəklikotu, itburnu, boymadərən, qatırquyruğu, gəvən, baldırğan, çasıır, çobanyastığı, solmazçıçayi, yemişan* və s.

Laçın rayonu ərazisində dövlət qeydiyyatında olan tarix və mədəniyyət abidələrinin adlı siyahısı:

1. İNV № 4725 İkitəğli körpü – XVII əsr (Abdallar kəndi)
2. İNV № 4753 Birtəğli körpü – XVIII əsr (Zabux kəndi)
3. İNV № 310 Ağoğlan qəsri – IX əsr (Kosalar kəndi)
4. İNV № 4728 Soltan Əhməd sarayı (Sultanlar kəndi)
5. İNV № 4727 Həmzə Saltan sarayı – 1761-ci il (Sultanlar kəndi)
6. İNV № 4729 Soltanbaba türbəsi – XVIII əsr (Zeyvə kəndi)
7. İNV № 4730 Şeyx Əhməd türbəsi – XVIII əsr (Zeyvə kəndi)
8. İNV № 4731 Türbə - XVII əsr (Zeyvə kəndi)
9. İNV № 4732 Kafırqala – (Zeyvə kəndi)
10. İNV № 4733 Məscid – 1718-ci il (Qarıqışlaq kəndi)
11. İNV № 4734 Qala (Qarıqışlaq kəndi)
12. İNV № 4735 Dəmirov piri sovmə (Qarıqışlaq kəndi)
13. İNV № 4764 Sovmə - XVI əsr (Sadınlar kəndi)
14. İNV № 4718 Bulaq (Böyük bulaq) – 1858-ci il (Qışçu kəndi)

15. İNV № 4719 Bulaq (Korcabulaq) – 1890-cı il (Quşçu kəndi)
16. İNV № 4751 Qala (Qalacıq) – antik dövr (Quşçu kəndi)
17. İNV № 4752 Qala (Sadınlar qalacığı) – antik dövr (Quşçular kəndi)
18. İNV № 4757 Qala (Mirik kəndi)
19. İNV № 4758 Sovmə - XV əsr (Mirik kəndi)
20. İNV № 4720 Bulaq (Behbudalı bulağı) – XV əsr (Mirik kəndi)
21. İNV № 4742 Sovmə - XVI əsr (Əhmədli kəndi)
22. İNV № 4743 Abadxeyir türbəsi (Əhmədli kəndi)
23. İNV № 4744 Körpü (Seyid Əmir körpüsü) – XIX əsr (Əhmədli kəndi)
24. İNV № 4748 Birtağlı körpü (Minkənd kəndi)
25. İNV № 4747 İkitağlı körpü (Minkənd kəndi)
26. İNV № 4745 Məbəd – XV əsr (Minkənd kəndi)
27. İNV № 4746 Sovmə - XV əsr (Minkənd kəndi)
28. İNV № 4763 Birtağlı körpü (Şeylanlı kəndi)
29. İNV № 4724 Məbəd – XVII əsr (Hoçaz kəndi)
30. İNV № 1465 Mağara-məbəd – V əsr (Hoçaz kəndi)
31. İNV № 4750 Sınıq körpü (Ağcakənd kəndi)
32. İNV № 4736 Məscid (Piçənis kəndi)
33. İNV № 4737 Məbəd – XVII əsr (Piçənis kəndi)
34. İNV № 311 Məlik-Əjdər türbəsi – XIV əsr (Cicimli kəndi)
35. İNV № 312 Türbə - XVII-XVIII əsrlər (Cicimli kəndi)
36. İNV № 4726 Türbə (Güləbird kəndi)
37. İNV № 4749 Mağara-məbəd (Güləbird kəndi)
38. İNV № 4756 Sınıq körpü (Malxələf kəndi)

39. İNV № 4740 Sovmə - X əsr (Aşağı Fərəcan kəndi)
40. İNV № 4722 Bulaq – XVII əsr (Sus kəndi)
41. İNV № 4761 Birtağlı körpü (Seyidlər kəndi)
42. İNV № 4723 Bulaq – XVII əsr
43. İNV № 4759 Körpü (Pircahan kəndi)
44. İNV № 4760 Körpü (Pircahan kəndi)
45. İNV № 4721 Bulaq XVII əsr (Pircahan kəndi)
46. İNV № 4741 Sovmə - XV əsr (Şəlvə kəndi)
47. İNV № 4738 Məscid (Qorçu kəndi)
48. İNV № 4739 Sovmə - XVII əsr (Qorçu kəndi)
49. İNV № 4762 Məbəd (Sonasar kəndi)
50. İNV № 5924 Qədim qəbiristanlıq – dəmir dövrü (Abdallar kəndi)
51. İNV № 1460 Kurqan – dəmir dövrü (Cicimli kəndi)
52. İNV № 1459 Qız qəbri (Kurqan) – dəmir dövrü (Cicimli kəndi)
53. İNV № 1461 Kurqan – tunc dövrü (Ziyrik kəndi)
54. İNV № 1458 Kurqan – dəmir dövrü (Cicimli kəndi)
55. İNV № 5925 Çobandaş qədim qəbiristanlığı (Cicimli kəndi)
56. İNV № 1462 Kurqan – dəmir dövrü (Hoçaz kəndi)
57. İNV № 463 Kurqan – dəmir dövrü (Güləbird kəndi)
58. İNV № 5923 Qəbiristanlıq – orta əsrlər (Məzməzək kəndi)
59. İNV № 1457 Daş qutu – dəmir dövrü (Abdallar kəndi)
60. İNV № 6179 Daşdan yonulmuş at fiquru – orta əsr (Xallanlı kəndi)
61. İNV № 6178 Daşdan yonulmuş qoç fiquru – orta əsr (Xallanlı kəndi)
62. İNV № 6171 Daşdan yonulmuş at fiquru – XVI əsr

(Malibəy kəndi)

63. İNV № 6172 Daşdan yonulmuş qoç fiquru – XVI əsr (Malibəy kəndi)

64. İNV № 6173 Daş at fiquru – XVI əsr (Malibəy kəndi)

65. İNV № 6177 Daşdan yonulmuş qoç fiquru – orta əsrlər dövrü (Soltanlar kəndi)

66. İNV № 6174 Daşdan yonulmuş at fiquru – XVII əsr (Güləbird kəndi)

67. İNV № 6175 Daşdan yonulmuş at fiquru – XVII əsr (Güləbird kəndi)

68. İNV № 6176 Daş at fiquru – XVII əsr (Güləbird kəndi)

69. İNV № 6177 Daş qoç fiquru – XVII əsr (Güləbird kəndi)

70. İNV № 5671 İkinci dünya müharibəsində həlak olmuş həmyerlilərin xatirəsinə ucaldılmış abidə - 1970-ci il (Laçın şəhəri)

71. İNV № 5669 Sovet İttifaqı Qəhrəmanı Əvəz Verdiyevin heykəli – 1970-ci il (Laçın şəhəri)

72. İNV № 5670 Sarı Aşığın xatirə muzeyi – 500 eksponat (Güləbird kəndi)

73. İNV № Laçın tarix-diyarşünaslıq muzeyi – 5000 eksponat (Laçın şəhəri)

74. İNV № Şəkil qalareyası – 500 eksponat (Laçın şəhəri).

18 may 1992-ci il tarixdə Azərbaycanın dilbər guşələrindən biri olan **Laçın rayonu** erməni işğalçı qüvvələri tərəfindən zəbt edildi. Ermənilər indi rayonun adını dəyişib **Kaşataq** qoymuşlar. *Laçın şəhəri* isə ermənilər tərəfindən **Berdzor** adlandırılmışdır.

Biri-birinə yaraşlıq verən dağlar, soyuq, gur bulaqlar, təpə-

lərin, dağların belinə kəmər kimi dolanan yollar, cığırlar, tayı-bərabəri olmayan qırmızı palıd meşələri, qədim mədəniyyətimizin bir parçası olan qiymətli tarixi memarlıq abidələri, o torpaqlarda neçə-neçə dəyərli insanların, ər oğulların məzarları, daha nələr, nələr və nələr Laçınla birlikdə düşmənlərin əlinə keçdi. **60** minlik **Laçın** əhalisi doğma yurdlarından didərgin düşərək respublikanın **60** rayonuna pənah gətirdi...

Qəhrəmanlar diyarı olan **Laçın torpağı** tarixən ona şəərəf, ad-san gətirən çoxlu igid övladlar yetirmişdir. Vaxtilə ermənilərə qarşı amansız mübarizə aparmış xalq qəhrəmanını Sultan bəy Paşaoğlunun mətinliyi indi bütün azərbaycanlıların dillər əzbəri olmuşdur. Böyük Vətən müharibəsi cəbhələrinə yollanmış **3660** nəfər laçınlıdan **2426** nəfəri geri qayıtmamışdır. Əslən Laçından olan qvardiya baş serjantı **Əvəz Verdiyev** Polşa torpaqlarının alman faşist işğalçılarından təmizlənməsində xüsusi şücaət göstərərək Sovet İttifaqı Qəhrəmanı fəxri adına layiq görülmüşdür...

Ataların keçdiyi qəhrəmanlıq yolunu sonrakı nəsillər də davam etdirmişdir. Erməni faşistləri ilə döyüşlərdə neçə-neçə laçınlı oğullar qəhrəmanlıq nümunəsi nümayiş etdirərək tarixə çevrildilər. 1988-1994-cü illər **Qarabağ** müharibəsində **266** nəfər laçınlı şəhid oldu, **67** nəfər itkin düşdü. Bu gün bütün laçınlılar Milli Qəhrəmanları **Oqtay Güləliyev, İsrafil Şahverdiyev, Fazil Mehdiyev, Qorxmaz Eyvazov, Kamil Nəsimov** və eləcə də onlar kimi digər igid oğulları ilə haqlı olaraq öyünürlər. Arif Paşayevin rəhbərlik etdiyi **811** sayılı alayın laçınlı qartalları döyüşlərdə əsl mərdlik nümunələri nümayiş etdirmişlər. Bülövlük kəndindən **72** yaşlı **Bəy Kamran** öz oğlu və **30** nəfər laçınlı ilə birlikdə sona qədər Laçını tərk etmədilər. Hələ də bu günə qədər onlardan heç bir xəbər yoxdur...

* * *

Əsirlikdə erməni cəlladlarının amansız işgəncələrinə tab gətirmək, o zülmərə sinə gərmək ancaq laçınli **Mikayıl Sevdimalı oğlu İsmayilov** (*Mikayıl əslən Laçın rayonunun Vağazin kəndindəndir*) kimi oğulların (*o, Nemət, Baxşalı, Nadir və Nəsir ilə birlikdə girov düşmüşdü, erməni faşistləri bu dörd nəfəri amansızlıqla qətlə yetirmişlər*) işi ola bilərdi. Bəlkə də Ulu Tanrı həmin olaylardan - erməni qaniçənlərinin törətdikləri o vəhşiliklərdən bizim də xəbərimiz olsun deyə, onu əsirlikdə qoruyub hidz etmişdir?..

Laçın rayonu Azərbaycan üçün onlarla alim, dövlət xadimi, şair, siyasətçi, hərbiçi, idmançı, mədəniyyət işçisi, mühəndis, rəssam, həkim, hüquqşünas, musiqiçi, əmək bəhadırı və s. yetirmişdir. Laçınlılar neçə-neçə dəyərli və şəərəfli insanları ilə həmişə fəxr edir...

Artıq neçənci dəfədir ki, laçınlılar hər bir yeni ili cənənməkan vətənlərindən, yurdlarından çox-çox uzaqlarda qeyd edirlər. Artıq **28** ildir ki, **Laçın rayonu** erməni işğalçılarınin ayaqları altında “*nalə çəkir*”, “*inləyir*”. İllərdir ki, Laçın rayon İcra Hakimiyyətinin aparatı Ağcabədidən Zərdaba gedən yolun sağ kənarında – “**Taxta körpü**” adlanan ərazidə (*1934-cü ildən Ağcabədidə laçınlıların 36 min hektara yaxın qış yataqları var*) fəaliyyət göstərir.

Kaş Ulu Tanrı bütün qaçqın və məcburi köçkünlərimizi, o cümlədən də **laçınlıları** tezliklə doğma yurd yerlərinə qaytarsın!.. **Amin!**..

Nazim Tapdiqoğlu (Vəlişov)

“TORPAQ UĞRUNDA ÖLƏN VARSA VƏTƏNDİR”

Qorxmaz Abış oğlu Eyvazov 1 aprel 1967-ci ildə Laçın rayonunun Güləbird kəndində doğulmuşdur. 1984-cü ildə Güləbird kənd orta məktəbini bitirmiş və 127 sayılı Texniki Peşə Məktəbinə daxil olmuşdur. 1985- 1987-ci illərdə Ukraynada hərbi xidmətdə olmuşdur. Hərbi xidmətini başa vurub Vətənə dönmən Qorxmaz 1988-ci ildə Laçında yaradılmış partizan dəstəsinə qoşulmuş 1992-ci ilin mart ayında Laçın rayon DİŞ-də işə götürülmüş, döyüşlərdə qorxmazlığı ilə seçilmişdir. 4 avqust 1992-ci ildə erməni işğalçıları Qızartı dağını ələ keçirmək üçün hücum keçərkən Qorxmaz qolundan yaralanmışdır və sağaldıqdan sonra yenidən cəbhəyə qayıdır. Füzuli rayonu ərazisində gedən döyüşlərdə çox şücaətlər göstərmişdir. Horadiz əməliyyatı zamanı göstərdiyi igidliyə görə onu rota komandiri təyin etmişlər. Fevralın 10-da 1994-cü il Füzuli – Cəbrayıl bölgəsində gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur. Sumqayıt şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Ailəli idi, iki övladı Asim və Sona onun yadigarlarıdır. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının suverenliyini ərazi və bütövlüyünün qorunmasında əsgəri və xidməti borclarının şəərəflə yerinə yetirilməsində misilsiz xidmətlərinə görə ölümündən sonra Qorxmaz Abış oğlu Eyvazova “**Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı**” adı verilmişdir. Laçın rayon Güləbird kənd xəstəxanası qəhrəmanını adını daşıyır.

Allah rəhmət etsin!

Oqtay Güləli oğlu Güləliyev 10 noyabrın 1962-ci ildə Laçın rayonunda Xaçınyalı kəndində anadan olmuşdur. Orta təhsilini Laçın şəhər 1 saylı orta məktəbində almış, 1986-cı ildə rayon DİŞ-də işləmiş, 1989-cu ildə Poltava Kooperativ İnstitutunu qiyabi bitirmişdir. Oqtay Güləliyev polis işçisi kimi mənfur işğalçı ermənilərə qarşı əməliyyatlarda iştirak etmiş, uğursuzluqla sona çatan “Daşaltı əməliyyatı” zamanı onun rotası mühasirəyə düşən 80 nəfər əsgəri təhlükəsiz zonaya çıxarmağa müvəffəq olmuşdur. Onun komandir olduğu dəstə Laçın kəndlərinin müdafiəsi zamanı ermənilərin xeyli döyüşçüsünü məhv etmiş, yüksək rütbəli zabitlərini əsir götürmüşdür. O Pircahan kəndi yaxınlığında ağır yaralanmış, müalicədən sonra cəbhəyə geri qayıtmışdı. Oqtay Güləliyevin Laçın dəhlizini geri almaq üçün əməliyyat planı 1992-ci il sentyabrın 19-da uğurla başa çatmış və beləliklə Gorus-Şuşa yolu nəzarətə alınmışdır. Lakin düşmən ərazini yenidən ələ keçirməyə müvəffəq olmuşdur. Oqtay Güləliyevin qüvvələri mühasirəyə düşmüşdür. Döyüşçülərini təhlükəsiz yerə keçirə bilsə də bu döyüşlərdə Oqtay Güləliyevin özü qəhrəmancasına həlak olur. Bakı şəhəri Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Ailəli idi, iki övladı var.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 11 may 1993-ci il tarixli 599 sayılı fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının suverenliyini və ərazi və bütövlüyünün qorunmasında, dinc əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsində göstərdiyi igidlik və şücaətə görə Laçın rayon polis şöbəsinin post-patrol xidməti batalyonunun rota komandiri, polis baş leytenantı Güləliyev Oqtay Güləli oğluna (ölümündən sonra) **“Azərbaycan Milli Qəhrəmanı”** adı verilmişdir. Laçın rayon Piçəniz orta məktəbinə Oqtay Güləliyevin adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Fazil Umud oğlu Mehdiyev 20 avqust 1966-cı ildə Laçın rayonunun Ələkçi kəndində anadan olmuşdur. O körpə olarkən ailəsi ilə birlikdə Ağdamın Abdal Gülablı kəndinə köçmüşdür. 1983-cü ildə məktəbi bitirdikdən sonra Sverdlovsk şəhərində hərbi xidmətdə olmuşdur. Fazil Mehdiyev 1990-cı ildə Ağdam rayon Daxili İşlər Şöbəsinin nəzdində yaradılmış polis batalyonuna yazılmışdır. 1991-ci ildə Qaradağlı kəndində gedən döyüşdə ağır yaralanır, müalicə olunub, yenidən cəbhəyə qayıdır. 1991-ci ilin avqust ayında erməni işğalçılarına məxsus “Niva” markalı avtomobili ələ keçirib polis idarəsinə təhvil vermiş, Xocalı, Ağdərə, Qaradağlı, Sırxavənd kəndlərində şəxsi igidlik və sücaət göstərmişdir. 1991-ci il sentyabrın 23-dən 24-ə keçən gecə ermənilər Abdal Gülablı kəndinə hücum edərkən Fazil dostu Salehlə birlikdə köməyə getmişdir. Ağdama gələn yolda pusu quran ermənilər onları atəşə tutmuş və Fazil bu atışmada həlak olmuşdur. Ağdamın “Qarağacı” qəbiristanlığında dəfn edilmişdir. Subay idi. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 8 oktyabr 1992-ci il tarixli 264 sayılı fərmanı ilə Fazil Umud oğlu Mehdiyevə (ölümündən sonra) **“Azərbaycan Milli Qəhrəmanı”** adı verilmişdir. Bakı şəhəri Xətai prospektində adını daşıyan parkda büstü qoyulmuşdur.

Allah rəhmət etsin!

Kamil Baladə oğlu Nəsimov 8 oktyabr 1946-cı ildə Laçın rayonunun Bozlu kəndində doğulmuşdur. Orta məktəbi Minkənddə bitirmişdir. 1963- 1966-cı illərdə hərbi xidmətdə olmuşdur. 1973-1978-ci illərdə Azərbaycan Politeknik İnstitutunun (Azərbaycan Texniki Universiteti) İnşaat fakültəsində təhsil almış, Bozlu kəndində Tikinti Ma-

terialları Bazasında müdir vəzifəsində çalışmışdır. 1992-ci ildə Laçın rayonu erməni silahlı dəstələrinin hücumlarına məruz qaldığı zaman Kamil könüllülərdən 30 nəfərdən ibarət özünümüdafiə bölüyü yaratmış və özünün komandir olduğu bu bölük Sadınlar, Malıbəy, Xanlar, Suarası kəndlərinin müdafiəsində böyük rəşadət göstərmişdir. Laçın rayonunun Suarası kəndi yaxınlığında 1992-ci il iyunun 29-da Qonaqgörməz yüksəkliyi uğrunda gedən qanlı döyüşlərin birində Kamil Nəsibov snayper gülləsindən ağır yaralanmışdır. Döyüşçü dostları onu təlükəsiz yerə aparmaq istəsələrdə igid komandir razı olmamış döyüşü tərk etməmişdir nəticədə çox qan itirərək həlak olmuşdur. Ağcabədi şəhərində dəfn edilmişdir. Ailəli idi, dörd övladı var. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 5 fevral 1993-cü il tarixli 457 sayılı fərmanı ilə Nəsibov Kamil Baladə oğluna (ölmündən sonra) “**Azərbaycan Milli Qəhrəmanı**” adı verilmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 sentyabr 1996-cı il tarixli 125 sayılı qərarı ilə Laçın rayonunun Bozlu kənd mədəniyyət evi **Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı** Kamil Baladə oğlu Nəsibov adını daşıyır.

Allah rəhmət etsin!

Ələsgər Xanlar oğlu Novruzov 1 avqust Kürdhacı kəndində doğulmuşdur. 1966-cı ildə Kürdhacı kənd orta məktəbini əla qiymətlərlə bitirmişdir. 1968-1970-ci illər hərbi xidməti başa vurduqdan sonra 1971-ci il Şuşa Pedaqoji Texnikumuna daxil olmuş, 1973-cü ildə bu təhsil müəssisəsini bitirərək bədən tərbiyəsi və idman müəllimi ixtisasını almışdır. Həmin ildən öz kəndlərindəki məktəbdə əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1979-cu ildə Xocalı şəhərinə get-

miş 1 sayılı məktəbdə müəllimlik fəaliyyətini davam etdirmişdir. 1990-cı ildə isə Xocalı şəhər RTŞ-də məktəblərin təchizatı şöbəsinin müdiri olmuşdur. Qarabağ müharibəsi başladığı ilk günlərdən tam gizli şəkildə yaradılmış Xocalının müdafiə komitəsinin ilk 5 nəfər üzvündən biri olmuşdur. 1991-ci il ildə keçirilən əməliyyatların əsas iştirakçılarından olmuş Ə. Novruzov dəmir yolunun dağıdılıb Xankəndinə gedən yolun bağlanması, Xankəndi-Norağuş yolu da düşmənin 2 maşınının, xeyli canlı qüvvəsinin məhv edilməsində yaxından iştirak etmişdir. 25 fevral 1992-ci il tarixində təxminən gecə saat 11-ə qalmış başlayan döyüşdə onun dəstəsi misilsiz qəhrəmanlıqlar göstərmiş Ələsgər Novruzov sərrast atıcı olduğundan 20-yə yaxın düşməni məhv etmişdir. Xocalıda olan yeganə beşmərtəbəli binaya tərəf döyüşə-döyüşə çəkilərkən ağır güllə yarası almışdır. O, son gülləsinə kimi döyüşmüş sonra ağır güllə yarasından huşunu itirmişdir. Erməni quldurları 1992-ci il fevralın 26-da Ələsgər Novruzova huşsuz halda işgəncələr verərək onu qətlə yetirmişlər. Ələsgər Novruzovun cəsədi 4 nəfər erməni əsiri ilə dəyişdirilmişdir. Ailəli idi, üç övladı var. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 1997-cü il tarixli 533 sayılı fərmanı ilə Novruzov Ələsgər Xanlar oğluna (ölümündən sonra) **“Azərbaycan Milli Qəhrəmanı”** adı verilmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 sentyabr 1996-cı il tarixli 124 sayılı qərarına əsasən Kürdhacı kənd ümumi orta məktəbinə Azərbaycan Milli Qəhrəmanının adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

İsrafil Şahverdi oğlu Şahverdiyev 11 iyun 1952-ci ildə Laçın rayonunun Unannovu kəndində doğulmuşdur. 1959-1969-cu illərdə Unannovu kənd orta məktəbində təhsil almış, 1971-1974-cü illərdə hərbi xidmətdə olmuşdur. 1975-ci ildən isə Laçın rayon Rayon Polis Şöbəsinə milis nəfəri kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. Erməni işğalçıları torpağımıza hücum edərkən İsrafil Şahverdiyev ilk gündən torpaqlarımızın müdafiəsinə qalxmışdır. Aşağı Cicimli, Köhnəkənd, Zabux, Cağazur və başqa kəndlərimiz uğrunda gedən döyüşlərdə mərdlik göstərmişdir. Qəhrəmanlığına görə leytenant Laçın rayon Kooperativlər İttifaqının “Sultan bəy” mükafatına layiq görülmüşdür. 6 yanvar 1994-cü ildə Füzuli rayonunun kəndlərini azad etmək üçün İsrafil rotası ilə döyüş atılmış və bu əməliyyat nəticəsində Horadiz qəsəbəsi və 22 kənd azad edilmişdir. Son döyüşü 1994-cü il yanvarın 13-də olan cəsur komandir yaralanan döyüşçü dostlarını xilas edərkən həlak olmuşdur. Bakı şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Ailəli idi, üç övladı var. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 15 yanvar 1995-ci il tarixli 262 sayılı fərmanı ilə Şahverdiyev İsrafil Şahverdi oğluna (ölümündən sonra) **“Azərbaycan Milli Qəhrəmanı”** adı verilmişdir. Laçın rayon Ağanus kənd tam orta məktəbinə Azərbaycan Milli Qəhrəmanının adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

İlyas Vaqif oğlu Cabbarov 2 mart 1966-cı ildə Laçın rayonunun Güləbird kəndində doğulmuşdur. 1983-cü ildə Güləbird kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra Şuşa Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna qəbul olunmuşdur. 1986-cı ildə Ukraynada hərbi xidmətdə olmuşdur. 1990-cı ildən könül-

lü olaraq Milli Ordu sıralarında kəşfiyyatçı kimi xidmət göstərmişdir. Güləbird batalyonunun kəşfiyyat bölüyünün komandiri təyin edilmişdir. İlyas Cabbarovun və silahdaşlarının düşmən tərəfindən gətirdiyi qiymətli məlumatlar bütün bölgənin uğurlu döyüş planlarının hazırlanmasına böyük köməklik göstərmişdir. 1993-cü il iyunun 20-də kəşfiyyatdan qayıdarkən Xanalılar kəndi yaxınlığında minaya düşərək həlak olmuşdur. Güləbird kəndində dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 oktyabr 1994-cü il tarixli 218 sayılı fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə edilməsində göstərdiyi xüsusi xidmət və şücaətlərə görə sırası Cabbarov İlyas Vaqif oğlu (ölümündən sonra) “Azərbaycan Bayrağı” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Müşfiq Bəhmən oğlu Kərimov 2 iyul 1971-ci ildə Laçın rayonunun Suarası kəndində doğulmuşdur. 1988-ci ildə isə Səfiyan kənd orta məktəbində təhsilini başa vurmuşdur. Sonra isə kolxozda işləmişdir. 1992-ci ildə Laçın rayonunda DİŞ-nin polis batalyonunda post-patrul xidmətinin sırası heyətinə işə qəbul edilmişdir. O, Səfiyan, Suarası, Xanalılar, Fərəcan, Güləbird kəndlərinin müdafiəsi uğrunda döyüslərdə iştirak etmişdir. 1993-cü ildə Laçın polisləri Füzuli rayonuna göndərilmişdir. Rayonun Horadiz, Yağlıvənd, Böyük Bəhmənli kəndləri uğrunda gedən döyüslərdə qəhrəmanlıq göstərmişdir. Baş serjant Müşfiq Kərimov 1994-cü il yanvarın 17-də Füzuli rayonunun Horadiz kəndi uğrunda gedən döyüşdə həlak olmuşdur. Sumqayıt şəhər Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Azər-

baycan Respublikası Prezidentinin 1 iyul 2009-cu il tarixli 364-saylı sərəncamı ilə ictimai asayişin təmin olunmasında, hüquq qaydasının möhkəmləndirilməsində, cinayətkarlığa qarşı mübarizədə, xidməti vəzifələrin və xüsusi tapşırıqların yerinə yetirilməsində fərqləndiyinə görə Azərbaycan polisi günü münasibəti ilə Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin əməkdaşı, polis baş serjantı Kərimov Müşfiq Bəhmən oğlu (ölmündən sonra) “İgidliyinə görə” medalı ilə təltif edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Faiq Yaqub Abbasov oğlu 5 iyul 1970-ci ildə Laçın rayonunun Dəyirmanyanı kəndində doğulmuşdur. 1977-1987-ci illərdə Sumqayıt şəhər 30 nömrəli orta məktəbində təhsil almışdır. Azərbaycan İnşaat Mühəndislər İnstitutunu (indiki Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti) bitirmişdir. Sovet Ordusu sıralarında hərbi xidmət keçmişdir. İnşaat sahəsində böyük təcrübə qazanmış, fəhləlikdən iş icraçısı vəzifəsinədək yüksəlmişdir. 5 aprel 1993-cü ildə könüllü olaraq Milli Orduya yazılmış və Tərtər rayonuna göndərilmişdir. “N” saylı hərbi hissənin avtomatçısı 1994-cü il avqustun 11-də Tərtər rayonunda gedən döyüşlərin birində ağır yaralanaraq həlak olmuşdur. Sumqayıt şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn olunmuşdur.

Allah rəhmət etsin!

Mahmud Aslan oğlu Abbasov 31 mart 1969-cu ildə Laçın şəhərində doğulmuşdur. 1976-1986-ci illərdə Laçın şəhər 1 saylı orta məktəbində təhsil almışdır. 1987-1989-cü illərdə SSRİ silahlı qüvvələrində hərbi xidmətdə olmuş-

dur. Hərbi xidmətdən sonra ilk könüllü özünümüdafiə dəstəsində iştirak etmiş və bir neçə dəfə yaralanmışdır. Laçın RPŞ-in serjantı kimi Kərkicahan, Daşaltı, Nəbilər, Xocalı, Ağdərə, Horadiz, Füzuli, Ağdam, Zəngilan, Şuşa və başqa döyüş zonalarında vuruşmuşdur. 1992-ci il dekabrın 25-də Zəngilan rayonunda gedən döyüşlərdə snayper gülləsindən həlak olmuşdur.

Allah rəhmət etsin!

Şəmsir Şahmar oğlu Abbasov 10 avqust 1967-ci ildə Laçın rayonunun Güləbird kəndində doğulmuşdur. 1985-ci ildə Güləbird kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1985-ci il Güləbird kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1985-1987-ci illərdə Sovet Ordusu sıralarında hərbi xidmətdə olmuşdur. Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı İnstitutunu bitirmiş, “Sarı Aşıq” adına kolxozda aqronom işləmişdir. 1991-ci ilin axırlarında yaranmış Laçın alayının sıralarında könüllü olaraq, ermənilərə qarşı vuruşmuş, Güləbird, Cicimli, Qazidərə, Səfiyan, Fərəcan kəndləri istiqamətində gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. “N” sayılı hərbi hissənin avtomatçısı 1992-ci il oktyabrın 13-də Güləbird kəndi uğrunda gedən döyüşdə snayper gülləsindən ağır yaralanmış, Qubadlı rayonunun Xanlıq kənd xəstəxanasına aparılmışdır. Vəziyyəti ağır olduğu üçün 1992-ci il oktyabrın 20-də vertolyotla Bakıya gətirildiyi zaman yolda həlak olmuşdur. Sumqayıt şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Ailəli idi, bir oğlu, bir qızı var.

Allah rəhmət etsin!

Abdulla Bədəl oğlu Abdullayev 1934-cü il ildə Laçın rayonunun Nağdalı kəndində doğulmuşdur. 1941-ci ildə Nağdalı kənd məktəbinə getmiş, Şamkənd kənd səkkizillik məktəbini, Kürdhacı kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1951-ci ildə S.M.Kirov adına sovxozda fəhlə kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1952-1954-cü illərdə hərbi xidmətdə olmuşdur. Sürücülük məktəbinə daxil olmuş, bitirdikdən sonra S.M.Kirov adına südcülük-damazlıq sovxozunda sürücü daha sonra Nağdalı kənd rabitə şöbəsində poçtalyon işləmişdir. 1961-ci ildə Abdullayeva Züleyxa İbrahimxəlil qızı ilə ailə həyatı qurmuş birgə nigahlarından dörd uşaqları dünyaya gəlmişdir. Laçın rayonunun işğalından sonra Xanlar (indiki Göygöl) rayonunun ərazisində, Murovdağın ətəklərində iki aydan artıq yaşamışlar. Müəyyən vaxtdan sonra Gor anboy rayonunun Ballıqaya kəndinin yaxınlığında alaçıqlarda məskunlaşmışdılar. 1992-ci il avqustun 28-də erməni silahlı qüvvələri iri çaplı silahlardan və qumbaraatanlardan dinc əhalinin yaşadığı alaçıqları atəşə tutmuşdur. Atəş nəticəsində 25 nəfər həlak olmuş, 5 nəfər yaralanmış, 4 nəfər yüngül xəsarət almışdır. Bu hadisədə Abdulla Abdullayev həlak olmuşdur. Bərdə rayon Qaradəmirçi kəndində dəfn olunub.

Allah rəhmət etsin!

Fazil Azay oğlu Abdullayev 1 oktyabr 1958-ci ildə Laçın rayon Ərikli kəndində doğulmuşdur. Ərikli kənd natamam orta məktəbini, sonra isə Kürdhacı kənd orta ümumtəhsil məktəbini bitirmişdir. Hərbi xidməti başa vurduqdan sonra sürücülük məktəbini bitirmiş və kolxozda sürücü kimi əmək fəaliyyətinə başlamışdır. 1983-cü ildən etibarən

Laçın rayonu Məişət Xidməti Kombinatında sürücü işləmişdir. 1992-ci il aprelin 1-də silaha sarılıaraq künüllü özünümüdafiə dəstələrinə qoşulmuş, ətraf kəndlərin müdafiəsinə qalxmışdır. 811 sayılı hərbi hissənin avtomatçısı kimi 1992-ci il mayın 28-də Laçın rayonunun Hacısamlı kəndində həlak olmuşdur. Bərdə şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Ailəli idi, iki övladı var.

Allah rəhmət etsin!

Nazim Xanlar oğlu Abdullayev 1967-ci il Laçın rayonunda doğulmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra hərbi xidməti başa vurur. 1992-ci ildə daxil olduğu Bakı Neft-Kimya Texnikumunda təhsilini yarımçıq qoyaraq, Laçın rayon polis batalyonuna daxil olmuşdur. Laçın rayonunun Zabux, Tığık, Ciciimli, Güləbird kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşmuşdur. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 18 dekabr 1993-cü il tarixli 77 sayılı fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunub saxlanmasında xüsusi xidmətlərinə görə Laçın rayon polis şöbəsinin polis nəfəri Abdullayev Nazim Xanlar oğlu “Azərbaycan Bayrağı” ordeni ilə təltif edilmişdir. 1994-cü il 21 aprel də Füzuli rayonunun Horadiz qəsəbəsi uğrunda gedən döyüşlərdə şücaət göstərərək dostlarının mühasirədən çıxması üçün öz canını fəda etmiş, qəhrəmanlıqla həlak olmuşdur. Bakı şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Vüqar Sədrəddin oğlu Abdullayev 16 fevral 1969-cu ildə Laçın rayonunun Hacıxanlı kəndində doğulmuşdur . 1976-1986-cı ildə Hacıxanlı kənd orta məktəbində təhsil almış, 1987-1989-cu illərdə keçmiş Sovet Ordusu sıralarında həqiqi hərbi xidmət keçmişdir. Hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra, 1990-cı ilin iyun ayında Rayon Polis Şöbəsinin sırayı heyətinə işə qəbul olunmuşdur. Qorçu, Ərikli, Narişlar, Alxaslı, Qoşasu, Fərəcan, Suarası kəndləri uğrunda gedən qanlı döyüşlərdə qəhrəmanlıqla vuruşmuşdur. Azərbaycan Şuşa, Daşaltı, Hoçaz yüksəkliyi, Kəlbəcər, Daşkəsən, Füzuli uğrunda gedən döyüşlərdə xüsusi rəşadət göstərmişdir. 1994-cü il aprelin 24-də Füzuli rayonunun Horadiz qəsəbəsi uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur. Ağcabədi şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Subay idi. Laçın rayon Hacıxanlı kənd orta məktəbinə Vüqar Abdullayevin adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Seymur Qəhrəman oğlu Ağakışiyev 10 sentyabr 1973-cü ildə Laçın rayonunun Pircahan kəndində doğulmuşdur. 1990-cı ildə Pircahan kənd orta məktəbini bitirmişdir. 24 dekabr 1991- ci ildə könüllü olaraq Milli Ordu sıralarında yazılmış, rayonda yaradılan “ N “ sayılı hərbi hissədə xidmət etmişdir. Dəfələrlə çətin döyüş tapşırıqlarını yerinə yetirdiyinə görə komandanlığın təşəkkürünü almış, Təzəkənd kəndinin müdafiəsində yaxından iştirak etmişdir. 1993-cü il mart ayında Piçəniz kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə həlak olmuşdur. Laçın rayonunun Pircahan kəndində dəfn edilmişdir.

Allah rəhmət etsin.

Cavanşır Cəmil oğlu Ağayev 10 avqust 1965-ci ildə Laçın rayonunun Qazıdərə kəndində doğulmuşdur. 1979-cu ildə Qazıdərə kənd 8 illik məktəbini bitirmişdir. 1981-ci ildə isə Yuxarı Cicimli kənd orta məktəbini, 1987-cı ildə M.Ə.Sabir adına sovxozda baytar həkimi işləmişdir. 1992-ci ildə könüllü olaraq, Milli Oradu sıralarına yazılmış, “N” sayılı hərbi hissədə xidmət etmişdir. Qazıdərə, Aşağı və Yuxarı Cicimli, Fərəcan, Səfiyan, Malxələf, Mıgıdərə, Güləbird, Surası kəndlərində və Qayğı qəsəbəsində gedən döyüslərdə vuruşmuşdur. 1992-ci il oktyabrın 8-də “Zurdərə” deyilən yerdə erməni silahlı qüvvələrinin hücumunu dəf edərkən və əmisi oğlu Fazil ilə birlikdə həlak olmuşdur. Sumqayıt şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Fazil Cəlil oğlu Ağayev 7 mart 1969-cu ildə Laçın rayonunun Qazıdərə kəndində doğulmuşdur. 1984-cü ildə Qazıdərə kənd 8 illik məktəbini, 1986-cı ildə Yuxarı Cicimli kənd orta məktəbini bitirmişdir. 1987-1989-cu illərdə SSRİ daxili qoşunlarının tərkibində hərbi xidmətdə olmuşdur. 1990-cı ildən Laçın rayonunun özünümüdafiə taburunda könüllü xidmət etmişdir. 1992-ci ildə Laçın rayon polis şöbəsində işə başlamışdır. Pircahan, Güləbird, Səfiyan, Türklər, Aşağı Fərəcan, Cicimli, Qazıdərə, Mişni, Alxaslı kəndləri uğrunda gedən döyüslərdə vuruşmuşdur. 1992-ci il oktyabrın 8-də “Zur dərə” deyilən yerdə erməni quldurlarının hücumunu dəf edərkən, əmisi oğlu Cavanşır Ağayev Cəmil oğlu ilə bir yerdə həlak olmuşdur. Sumqayıt şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Xəqani Həsən oğlu Axundov 10 may 1950-ci ildə Laçın rayonunun Kürdhacı kəndində doğulmuşdur. 1967-ci ildə Kürdhacı kənd orta ümumtəhsil məktəbini, sonra isə Şuşa Kənd Təsərrüfatı Texnikumunun baytarlıq şöbəsini bitirmişdir. 1970-1972-ci illərdə hərbi xidmətini Moskva ətrafında keçirmişdir. Qarabağ ərazisinin hər bir dağına çıxırına bələd olan Xəqani Axundov 1992-ci il 15 sentyabr tarixindən “N” sayılı hərbi hissənin kəşfiyyat bölüyündə hərbi xidmətə başlamışdır. Ağdərənin Dovşanlı, Vəng, Qızılqaya yaşayış məntəqələri, Laçın rayonunun Ərdəşəvi, Qozlu, Fingə kəndləri uğrunda gedən döyüş əməliyyatlarında Xəqani Axundov və onun komandiri olduğu bölük xüsusi ilə fərqlənmiş, fədakarlıqları ilə seçilmişlər. Kəşfiyyat bölüyünün komandiri, gizir 1993-cü ilin fevral ayınının 10-da Ağdərə uğrunda gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur. 1993-cü il fevralın 12-də Bakı şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2007-ci il 21 iyun tarixli 2257 sayılı sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunub saxlanılmasında xüsusi xidmətlərinə, öz xidməti vəzifəsini və hərbi hissənin tapşırıqlarını yerinə yetirərkən fərqləndiyinə görə gizir Axundov Xəqani Həsən oğlu (ölümündən sonra) “İgidliyə görə” medalı ilə təltif edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Qasım Ayaz oğlu Alxasov 12 yanvar 1968-ci ildə Laçın rayonunun Alxaslı kəndində doğulmuşdur. 1968-ci ildə Kürdhacı kənd orta məktəbini başa vuran Qasım hərbi xidmət borcunu Uzaq Şərqdə, Rusiya Federasiyasının Vladivostok şəhərində yerinə yetirmişdir. 1988-ci ildə hərbi xid-

mətini başa vurduqdan sonra Uzaq Şərqdə dənizçilik məktəbini bitirmiş və xarici ölkələrə üzən okean gəmilərində işə düzəlmişdir. 1992-ci ilin əvvəllərində Uzaq Şərqdə Vətəni Azərbaycan dan gələn acı xəbərləri eşidən Qasım Alxasov Vətənə dönərək, Bakıda yaradılmış Laçın hərbi qərargahında Laçın igidlərindən təşkil edilmiş könüllü dəstənin tərkibində 1992-ci il iyulun 1-də Kəlbəcər rayonuna yola düşmüşdür. Qasım Alxasovun dəstəsi əvvəlcə Təzəkənd kəndini, daha sonra Pircahan, Qoşasu, Mişni, Alxaslı, Minkənd və bir çox digər kəndləri azad etmişlər. Döyüşlərin birində Qasım Alxasov 1992-ci il iyulun 29-da Hoçaz kəndi düşmən tapdağından azad olunan zaman igid döyüşçü həlak olmuş Bakıda Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

İlqar Nurəddin oğlu Allahyarov 1968-ci ildə Laçın rayonunun Alıqulu kəndində doğulmuşdur. 1986-cı il orta məktəbi bitirib hərbi xidmətə getmişdir və Hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra, 1990-cı ildən Laçın Rayon Polisi Şöbəsinə işləmiş və erməni təcavüzkarlarına qarşı döyüş əməliyyatlarında fərqlənmişdir. Fərəcan, Ağanus kəndləri ərazisində mühasirəni yararaq erməni quldurlarının 20 nəfərə yaxın qadını təkbaşına azad etmişdir. Laçının ilk şəhidi olan Təvəkkülün meyitini döyüş bölgəsindən çıxarmışdır. Hoçaz yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşdə düşmənin dörd tankını və xeyli texnikasını məhv etmişdir. 1994-cü il fevralın 10-da Füzuli bölgəsində gedən döyüşdə həlak olmuşdur. Bakıda Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 30 iyun 2006-cı il tarixli 1545 sayılı sərəncamı ilə Azərbaycan polisi günü münasibəti ilə Azərbaycan Respublikasında cinayətlərin qarşı-

sını alınması və açılması, ictimai qaydanın qorunması və ictimai təhlükəsizliyin təmin edilməsi sahəsində xidməti vəzifələrinin yerinə yetirilməsində fərqləndiyinə, Azərbaycan Respublikasının ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə cəsarət və igidlik göstərdiyinə görə Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin polis serjantı Allahyarov İlqar Nurəddin oğlu (ölümündən sonra) “Vətən uğrunda” medalı ilə təltif olunmuşdur. Şəhidin ailəsinə təqdim edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Qaçay Fərhad oğlu Allahverdiyev 1954-cü ildə Laçın rayonunun Sadınlar kəndində doğulmuşdur. 1971-ci il Qarıqışlaq kənd orta məktəbini bitirmiş daha sonra isə sürücülük peşəsinə yiyələnmişdir. 1974-cü ildən isə Türkmənistan Respublikasının Krasnovodsk şəhərində yaşamışdır. Mənfur ermənilərin torpaqlarımıza təcavüzünü eşidən kimi Vətənə qayıtmış, özünümüdafiə dəstəsinə yazılmış, kəndlərin müdafiəsində iştirak etmişdir. 1991-ci il mayın 17-də həlak olmuşdur. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin 17 sentyabr 1996-cı il tarixli 125 sayılı qərarı ilə Laçın rayonunun Sadınlar kənd mədəniyyət evinə Qaçay Fərhad oğlu Allahverdiyevin adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Alış Abdin oğlu Allahverdiyev 30 iyun 1968-ci ildə Laçın rayonunun Güləbird kəndində doğulmuşdur. 1987-ci ildə Güləbird kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra 1988-ci ildə Macarıstana hərbi xidmətə yollanmışdır. Hərbi xidmətdən döndükdən sonra doğma kəndinə qayıdaraq Laçında yaranan özünümüdafiə dəstəsinə yazılmış “N” sayılı

hərbi hissədə xidmət etmişdir. Güləbird batalyonunda tağım komandiri olmuş, Fərəcan, Suarası, Qızartı, Susuzdağ döyüşlərində iştirak etmişdir. Malxələf kəndinin, Qayğı qəsəbəsinin 7 km asfalt yolunu minadan təmizləmək üçün əmr almış, əməliyyat zamanı 17 mina təmizləmişdir. 1992-ci il oktyabrın 6-da Malxələf kəndi yaxınlığında keçirilən bu əməliyyat zamanı həlak olmuşdur. Laçın rayonunun Güləbird kəndində dəfn edilmişdir. Laçın rayonunun Malxələf kənd mədəniyyət evinə Alış Abdin oğlu Allahverdiyevin adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Rasim Calal oğlu Bayramov 6 yanvar 1969-cu ildə Laçın rayonunun Çağazur kəndində doğulmuşdur. 1986-cı ildə orta məktəbi bitirmiş 1986-1988-ci illərdə Orenburq vilayətində tank qoşunlarında həqiqi hərbi xidmət keçmişdir və 1990-cı ildə Laçın Rayon Daxili İşlər şöbəsinin post- patrul xidməti batalyonuna qəbul edilmişdir. Göygöl (Xanlar) rayonunda Çaykəndin erməni quldur birləşmələrindən təmizlənməsində, Qorçu Zağatlı, Kürdhacı, Pircahan, Mişni, Alxaslı, Hoçaz kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə igidlik göstərmişdir. Alxaslı kəndi istiqamətində döyüş zamanı bir erməni zabitini məhv edərək mühüm əhəmiyyətli xəritələri ələ keçirmişdir. 1994-cü il noyabrın 8-də Füzuli rayonunun müdafiəsi zamanı gedən döyüşdə həlak olmuşdur.

Allah rəhmət etsin!

Natiq Rafiq oğlu Babayev 22 noyabr 1972-ci ildə Laçın şəhərində anadan olmuşdur. 1989-cu il Laçın şəhər 2 sayılı orta məktəbini bitirmiş, 1990-cı ildə Azərbaycan İnşaat

Mühəndisləri İnstitutuna daxil olmuşdur. Ermənistanın Azərbaycana təcavüz etdiyində Natiq Babayev Vətən torpağının müdafiəsinə könüllü olaraq qoşulmuşdur. “N” sayılı hərbi hissənin əsgəri 1992-ci il oktyabrın 19-da Tıgık kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə həlak olmuşdur. Bakıda Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 sentyabr 1996-cı il tarixli 125 sayılı qərarı ilə Laçın rayonunun Əhmədli kənd mədəniyyət evinə Natiq Rafiq oğlu Babayevin adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Polad Hətəm oğlu Bəylərov 5 dekabr 1970-ci ildə Laçın rayonunun Alxaslı kəndində doğulmuşdur. 1987-ci ildə Alxaslı kənd orta məktəbini bitirmişdir. Könüllü olaraq nankor ermənilərə qarşı yaradılan özünümüdafiə hissələrində döyüşmüş, sonra Milli Ordu sıralarında xidmət etmişdir. 1992-ci il Laçın rayonunun Hoçaz yüksəkliyi uğrunda gedən döyüşlərdə həlak olmuşdur. Bakıda Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Laçın rayon Alxaslı kənd tam orta məktəbinə Polad Bəylərovun adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Elnur Zakir oğlu Cabbarov 22 fevral 1973-cü ildə Laçın rayonunda anadan olmuşdur. 1990-cı ildə Laçın rayon 1 sayılı orta məktəbini bitirmişdir. 1991-ci ilin dekabr ayından Elnur Cabbarov da Vətən torpağının müdafiəsinə qalxmışdır. Laçınbatalyonunda xidmət etmişdir. 1994-cü ilin aprel ayından Laçın rayon polis şöbəsinin şəxsi heyətinin tərkibində ən ağır döyüşlərdə iştirak etmişdir. Tıgık kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə yaralanmış, sağaldıqdan

sonra döyüş yolunu Qayğı qəsəbəsi istiqamətində gedən döyüşlərdə davam etdirmişdir. 1994-cü il dekabrın 28-də Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinin müdafiəsi zamanı həlak olmuşdur. Sumqayıt şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn olunmuşdur.

Allah rəhmət etsin!

İlyas Vaqif oğlu Cabbarov 2 mart 1966-cı ildə Laçın rayonunun Güləbird kəndində doğulmuşdur. 1983-cü ildə Güləbird kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra Şuşa Kənd Təsərrüfatı Texnikumuna qəbul olunmuşdur. 1986-cı ildə Ukraynada hərbi xidmətdə olmuşdur. 1990-cı ildən könüllü olaraq Milli Ordu sıralarında kəşfiyyatçı kimi xidmət göstərmişdir. Güləbird batalyonunun kəşfiyyat bölüyünün komandiri təyin edilmişdir. İlyas Cabbarovun və silahdaşlarının düşmən tərəfindən gətirdiyi qiymətli məlumatlar bütün bölgənin uğurlu döyüş planlarının hazırlanmasına böyük köməklik göstərmişdir. 1993-cü il iyunun 20-də kəşfiyyatdan qayıdarkən Xanalılar kəndi yaxınlığında minaya düşərək həlak olmuşdur. Güləbird kəndində dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 9 oktyabr 1994-cü il tarixli 218 sayılı fərmanı ilə Azərbaycan Respublikasının torpaqlarının erməni işğalçılarından müdafiə edilməsində göstərdiyi xüsusi xidmətlərə, şəxsi və şücaətlərə görə sırasıyla Cabbarov İlyas Vaqif oğlu (ölümündən sonra) “Azərbaycan Bayrağı” ordeni ilə təltif edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Firuzəddin Tapdıq oğlu Cəfərov 1960-cı ildə Laçın rayonunun Cicimli kəndində anadan olmuşdur. Cicimli kənd

orta məktəbini bitirdikdən sonra hərbi xidmətə getmişdir. Hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra Bakı Sənaye Pedaqoji Texnikumuna daxil olmuşdur. 1989-cu ildə texnikumu bitirib, Bərdə rayonunda Texniki Peşə Məktəbində müəllim kimi fəaliyyət göstərir. Bərdə rayonunda könüllülərin Laçına köməyə getmələrini təşkil etmişdir. Dostlarının köməyi ilə sadə “Qrad” qurğusu düzəltdirib cəbhə bölgəsinə aparılmışdır. Baş çavuş Firuzəddin Cicimli rotasının komandiri olmuşdur. Döyüş əməliyyatlarında iştirak etsə də, eyni zamanda kəşfiyyat işlərində təhlükəli sahələrə mina basdırmaq işlərini də öz üzərinə götürmüşdü. 1992-ci il oktyabrın 14-də Laçın uğrunda gedən döyüşdə həlak olmuşdur. Laçın rayonunun Aşağı Cicimli kənd tam orta məktəbinə Cəfərov Firuzəddin Tapdıq oğlunun adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Sahib Nəriman oğlu Əhmədov 8 dekabr 1953-cü ildə Laçın rayonunun Sus məhəlləsində doğulmuşdur. 1970- ci ildə Laçın rayon şəhər 1 saylı orta məktəbini bitirmiş 1974-cü ildə hərbi xidmətini başa vurduqdan sonra Laçın rayon İstehlak Cəmiyyətində işləmişdir. 1990-cı ildə könüllülərdən ibarət Laçın özünümüdafiə batalyonuna daxil olmuş, 1992-ci ilin dekabr ayına qədər “N” saylı hərbi hissədə erməni təcavüzkarlarına qarşı vuruşmuşdur. 1992-ci ilin dekabrından sonra polis batalyonunun tərkibində Seyidlər, Rircahan, Oğuldərə və s kəndlərin erməni yaraqlılarından təmizlənməsində iştirak etmişdir. Laçın rayonunun cənub-şərq kəndləri Güləbird, Səfiyan, Fərəcan, Suarası kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə şəxsi igidlik nümunəsi göstərmişdir. 1993-cü il avqustun 18-də Səfiyan və Fərəcan kəndlərinin azad olunması istiqamətində gedən

döyüşdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur. Lakin onun cə-sədini götürmək mümkün olmamışdır.

Allah rəhmət etsin!

Zöhrab Cəlal oğlu Ələkbərov 2 sentyabr 1962-cı ildə Laçın rayonunun Ağcakənd kəndində doğulmuşdur. 1979-cu il Qoşasu kənd orta məktəbini bitirmiş, sonra isə sürü-cülük məktəbini bitirmişdir. 1981-1983-cü illərdə Monqo-lustanda hərbi xidmətdə olmuşdur. 1991-ci ildən könüllü olaraq, özünümüdafiə batalyonuna üzv olmuş və döyüşlər-də iştirak etmişdir. 1991-ci il martın 22-də ermənilərlə ağır döyüş zamanı Qaladərəsi (Salatinkənd) kəndi ərazi-sində həlak olmuşdur. Laçın rayonunun Aşağı Fərəcan kənd orta məktəbinə Zöhrab Ələkbərovun adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Etibar Cabbar oğlu Əliyev 20 mart 1969-cu ildə Laçın rayonunun Yuxarı Fərəcan kəndində doğulmuşdur. 1986-cı illərdə Yuxarı Fərəcan kənd orta məktəbini bitirmiş və Moskva şəhərində hərbi xidmətdə olmuşdur. 1990-cı ildən Laçın rayonunun özünümüdafiə batalyonunda sərhəd kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. Laçın, Kəlbəcər, Xanlar (indiki Göygöl) rayonları ərazisində ge-dən döyüş əməliyyatlarında ön cəbhədə vuruşmuşdur. 1993-cü il dekabrın 26-da Füzuli rayonunun Böyük Bəh-mənli kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə həlak olmuşdur. Bakı şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. La-çın rayon Fərəcan kənd tam orta məktəbinə Etibar Əliye-vin adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Rəhman Əli oğlu Əliyev 28 may 1970-cı ildə Laçın rayonunda doğulmuşdur. 1987-ci il Laçın rayon 1 sayılı məktəbini bitirmiş, 1991-ci ildə orduda xidmətini başa vurduqdundan sonra Laçın DİŞ-də işləmişdir. Ermənilərin rayona təcavüzü zamanı Fərəcən, Suarasi, Cağazur kəndləri və Qayğı qəsəbəsi, Beyləqan, Horadiz ətrafında gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. 1994-cü il yanvarın 13-də Beyləqan-Füzuli bölgəsində gedən döyüşlərdə həlak olmuşdur. Bakıda Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Laçın rayon Qarıkaha kənd tam orta məktəbinə Rəhman Əliyevin adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Söhrab Telman oğlu Əsgərov 4 aprel 1972-ci ildə Laçın rayonunun Arduşlu kəndində doğulmuşdur. 1988-ci il orta məktəbi, 1992-ci ildə isə Bakı Dəmiryol Nəqliyyatı Texnikumunu bitirmişdir. 1992-ci il iyun ayının 22-də könüllü olaraq Milli Orduya getmişdir. Laçın, Qubadlı, Zəngilan, Cəbrayıl, Ağdam, Tərtər, Ağdərə bölgələrində gedən döyüşlərdə igidliklə vuruşmuşdur. 1994-cü il yanvarın 11-də Ağdərə rayonunun Akor-Kamarı kəndində gedən döyüşdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 sentyabr 1996-cı il tarixli 125 sayılı qərarı ilə Laçın rayonunun Arduşlu kənd mədəniyyət evinə Söhrab Telman oğlu Əsgərovun adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Mehman Fəxrəddin oğlu Qasimov 22 fevral 1964-cü ildə Laçın rayonunda doğulmuşdur. 1981-ci ildə Laçın rayon 1 nömrəli məktəbini bitirdikdən sonra Bakı Koopera-

tiv Texnikumunu qiyabi bitirmişdir. 1985-ci ildən rayon İstehlak Cəmiyyətində satıcı işləmişdir. 20 mart 1992-ci ildə Laçın RHK-dan Milli Orduya könüllü getmişdi. “N” sayılı hərbi hissənin avtomatçısı olmuşdur. 1992-ci il Laçın rayonu top atəşinə tutulan zaman xidməti zamanı həlak olmuşdur. Laçın rayonunda dəfn edilmişdir

Allah rəhmət etsin !

İslam İdris oğlu Quliyev 1 iyul 1957-ci ildə Laçın rayonunun Fingə kəndində doğulmuşdur. Uşaq yaşlarından Kərkicahanda yaşamış, orta məktəbi orada bitirmişdir. Erməni təcavüzünün ilk vaxtlarında Kərkicahanda özünümüdafiə dəstəsinin yaradıcılarından biri idi. Müdafiə Nazirliyi nəzdində yaradılmış partizan dəstəsinin komandiri olmuşdur. Onun rəhbərlik etdiyi Kərkicahan rotası Şuşanın işğalı zamanı axıra kimi döyüşmüş və oranı axırıncı tərk edənlərdən olmuşdur. 1992-ci il avqustun 25-dən sonra Şuşa batalyonu Ağdərə istiqamətində döyüşə getdiyindən o, Kərkicahan döyüşçülərini də götürüb Ağdərə rayonuna gəlmişdir. Avqustun 31-də Mehmanə kəndi istiqamətində yolları minalardan təmizləyərək kəndi almışlar. Leytenant, “N” sayılı hərbi hissənin avtomatçısı və tağım komandiri 1992-ci il sentyabrın 1-də Ağdərə rayonu ərazisində həlak olmuşdur. Bakı şəhər Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 1997-ci il tarixli fərmanı ilə Quliyev İslam İdris oğlu (ölümündən sonra) “İgidliyə görə” medalı ilə təltif olunmuşdur. Laçın rayon Fingə kənd tam orta məktəbinə İslam Quliyevin adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Rövşən Yaqub oğlu Kərimov 14 iyun 1974-cü ildə Laçın rayonunda doğulmuşdur. Laçın rayon 1 sayılı orta məktəbini bitirmişdir. 127 nömrəli Texniki Peşə Məktəbində dərzilik peşəsinə yiyələnmişdir. 17 yanvar 1993-cü il ildə Laçın RHK-dan Milli Orduya çağırılmışdır. “N” sayılı hərbi hissənin 4-cü batalyonunun avtomatçısı idi. 1994-cü il fevral ayının 8-də Kəlbəcər rayonunun Murov dağında qar uçuqununda itkin düşmüşdür. Sonrakı taleyi haqqında məlumat yoxdur.
Allah rəhmət etsin!

Ərəstun Əhməd oğlu Kərimov 3 may 1956-cı ildə Laçın rayonunun Mişni kəndində doğulmuşdur. Mişni kənd orta məktəbini bitirdikdən sonra Azərbaycan Neft-Kimya İnstitutuna daxil olmuşdur. 1992- ci ildə Bakı Ali Hərbi Komandirlər Məktəbinin müdavimi olmuşdur. Baş leytenant xidmət etdiyi poliqonda olarkən tağım komandiri vəzifəsini daşımışdır. Ərəstun Kərimov komandirlik etdiyi “N” sayılı hərbi hissənin tağımı ilk dəfə 1993-cü il martın 10-da taborun başqa bölmələri ilə birlikdə Ağdərə döyüş zonasına göndərilmişdir. Martın 15-də Ərəstun Kərimovun tağımı düşmənin hücumünün qarşısını almışdılar . Martın 28-də düşmən tərəf yeni qüvvə ilə Ərəstun Kərimovun tağımının müdafiə zonasına hücum etmişdir. Düşmən bu döyüşdə xeyli itki versədə, Ərəstun Kərimov və 3 əsgəri Ağdərə rayonunun Vaqauz kəndindəki döyüşdə qəhrəmancasına həlak olmuşdur. Bakı şəhər Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 sentyabr 1996-cı il tarixli 125 sayılı qərarı ilə Laçın rayonunun Mişni kənd mədəniyyət evinə Ərəstun Əhməd oğlu Kərimovun adı verilmişdir. Bakı şəhəri Xətai rayonu Həzi Aslaov qəsəbəsindəki 3-cü dairə küçəsi onun adını daşıyır.
Allah rəhmət etsin!

Elçin Əhməd oğlu Məhərrəmov 1967-cı ildə Laçın rayonunun Hacılar kəndində doğulmuşdur. Orta məktəbi bitirdikdən sonra hərbi xidmətə getmişdir. Bakı Sənaye Texnikumunu bitirdikdən sonra könüllü olaraq Milli Orduya yazılmış, Tərtər və Ağdərə istiqamətində döyüşmüşdür. 1994-cü il aprelin 8-də Ağdərə bölgəsində gedən döyüşdə həlak olmuşdur. Laçın rayon Hacılar kənd orta məktəbinə Elçin Məhərrəmovun adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin !

Bakir Rəşid oğlu Mehraliyev 11 oktyabr 1966-cı ildə Laçın rayonunun Hoçaz kəndində doğulmuşdur. Hoçaz kənd orta məktəbini bitirmiş, hərbi xidmətə yollanmışdır. Hərbi xidmətdən sonra Rusiyada qalmış və orada ailə həyatı qurmuşdur. 1992-ci ilin mayında Laçın rayonun işğalından sonra Azərbaycana qayıdaraq Milli Orduya könüllü yazılmış, Qarabağ müharibəsində iştirak etmişdir. 1992-ci il iyunun 3-də Laçın rayonunun Səfiyan kəndi uğrunda gedən döyüşlərdə həlak olmuşdur. Bakı şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 17 sentyabr 1996-cı il tarixli 125 sayılı qərarı ilə Laçın rayonunun Hoçaz kənd mədəniyyət evinə Bakir Rəşid oğlu Mehraliyevin adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Rizvan Humay oğlu Hümətov 1 yanvar 1954-cü ildə Laçın rayonunun Güləbird kəndində doğulmuşdur. 1971-ci ildə Güləbird kənd orta məktəbini bitirmişdir. Hərbi xidmətini 1975-ci ildə başa vuraraq Laçın rayon avtobazasında sürücü kimi fəaliyyətə başlamışdır. 1991-ci ildə Laçın rayonunun

könüllü özünümüdafinə dəstəsinə qoşulmuşdur. Rota komandiri Rizvan Hübətov Malxələf, Susuzdağ, Qızartı, Koridor və digər döyüşlərdə xüsusi fərqlənmişdir. 1992-ci il oktyabrın 31-də Səfiyan kəndi istiqamətində gedən döyüşlərdə həlak olmuşdur. Sumqayıt şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 16 sentyabr 1994-cü il tarixli 202-saylı fərmanı ilə erməni işğalçılarına qarşı aparılan döyüş əməliyyatlarında öz xidməti vəzifəsini və hərbi hissənin qarşısında qoyulmuş tapşırıqları yerinə yetirərkən xüsusilə fərqlənmiş çavuş Hübətov Rizvan Humay oğlu(ölümündən sonra) “Hərbi xidmətlərə görə” medalı ilə təltif edilmişdir. 1997-ci ildə Laçın rayonunun Güləbird kənd tam orta məktəbinə Rizvan Hübətovun adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin !

Etibar Əvəz oğlu Məmmədov 25 iyun 1967-ci ildə Laçın rayonunun Tərhanlı kəndində anadan olmuşdur. 1984-cü ildə Mığıdərə kənd orta məktəbini bitdikdən sonra hərbi xidmətə yollanmışdır. İşləmək üçün Rusiyaya getmiş, məlum hadisələrdən sonra Vətənə qayıtmışdır. 15 fevral 1994-cü ildə Ağstafa RHK-dan Milli Orduya könüllü getmişdir. Torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda işğalçı erməni quldurları na qarşı gedən döyüşlərdə mərdliklə vürüşmüşdür. “N” saylı hərbi hissənin avtomatçısı 1994-cü ilin aprel ayının 16-da Füzuli rayonunda gedən döyüşlərdə həlak olmuşdur. Ağstafa şəhərindəki Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Bayram Məhəmməd oğlu Məmmədov 22 mart 1970-ci ildə Laçın rayonunun Minkənd kəndində anadan olmuşdur. Minkənd orta məktəbini bitirmişdir. 1988-1990-cı illərdə əsgəri xidmətini Rusiya Federasiyasının Orenburq vilayətindəki qapalı hərbi hissədə keçmişdir. 20 fevral 1990-cı ildə Xüsusi Təyinatlı Polis dəstəsinə daxil olmuş, torpaqlarımız uğrunda mücadilə aparmışdır. 1992-ci il iyunun 7-də qəhrəmancasına həlak olmuşdur. Bakı şəhərindəki şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 30 iyun 2005-ci il tarixli 867 sayılı sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikası ərazi bütövlüyünün təmin edilməsində və xidməti vəzifələrin yerinə yetirilməsində şücaət və igidlik göstərdiyinə görə Azərbaycan Respublikası Daxili İşlər Nazirliyinin polis serjantı Məmmədov Bayram Məhəmməd oğlu (ölümündən sonra) “Vətən uğrunda” medalı ilə təltif edilmişdir. Laçın rayonunun Minkənd kənd tam orta məktəbinə Bayram Məhəmməd oğlu Məmmədovun adı verilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

Kərəm Əyyub oğlu Zeynalov 1967-cı ildə Laçın rayonunun Yuxarı Fərəcan kəndində doğulmuşdur. 1982-ci ildə Yuxarı Fərəcan kənd 8-illik məktəbini bitirmiş və sürücülük peşəsinə yiyələnmişdir. Könüllü olaraq Milli Orduya getmişdir. Suarası, Səfiyan, Fərəcan, Qazıdərə və Cicimli kəndləri uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. 1992-ci il avqustun 3-də Laçın rayonunun Qazıdərə kəndi uğrunda gedən döyüşdə yaralanmış, Bakı şəhərində hərbi hospitalda vəfat etmişdir. Sumqayıt şəhərində Şəhidlər xiyabanında dəfn edilmişdir.

Allah rəhmət etsin!

MÜBARİZ İNSANLAR

Rafayel Rəşid oğlu Mirzəyev 1 sentyabr 1966-cı ildə Laçın rayonunun Hacıxallı sovetliyində anadan olub. 1973-1983-cü ildə həmin sovetliydə olan orta məktəbdə oxumuşdur. Ali təhsilini yarıda qoymuş, torpaqların müdafiəsi üçün müharibəyə getmişdir. 1991-ci il Laçın rayon polis şöbəsində polis nəfəri kimi xidmətə başlamışdır. Laçın, Kəlbəcər, Füzuli rayonlarının azad olması istiqamətində gedən döyüslərdə, Murovdağ ətrafında gedən döyüslərdə iştirak etmişdir. 1994-cü il aprelin 21-də Füzuli rayonunun azad olunması uğrunda gedən döyüslərdə ağır yaralanıb. İkinci qrup Qarabağ müharibəsi əlilidir. Rafayel Mirzəyev 2017-ci ildə Müdafiə Nazirliyi tərəfindən “Fədayi medalı” ilə təltif olunub. Hal-hazırda Bakının Binəqədi rayonunda məskunlaşıb. Qarabağ Müharibəsi Əlilləri və Şəhid ailələri cəmiyyətinin üzvüdür.

Əli Hümbət oğlu Hümbətov 1973-cü il iyun ayının 25-də Laçın rayonu Qorçu soveti Zağaltı kəndində anadan olub. 1980-ci ildə Qorçu kənd orta məktəbində 1980-1991-ci illər təhsil alıb. Üzdənirəq qonşuların torpaq iddiasından sonra müharibəyə gedib. Laçında “N” sayılı hərbi hissə təzə yaranırdı, Əli hərbi hissənin ilk əsgəri olub. Qazimizin dediyinə görə əsgərliyinin ilk günlərində Fərəcan kəndində vəziyyət çox pis imiş erməni quldurları hücumu keçmişdilər ora kömək lazım olduğu üçün Əli Hümbətovu və digər əsgərləri oraya göndərirlər və düşmənin hücumu dəf olur. Döyüş yolu əsas nöqtə olaraq, Qayğı qəsəbəsində olub. Hərbi əməliyyatın keçirilməsi üçün mövqe Qayğı

qəsəbəsi olmuşdur. 1992-ci ilin may ayının 14-də 33 nəfər olaraq yuxarı Cicimli kəndində mühasirəyə şəraitinə düşmüşlər. 3 gündən sonra Qalib Abdullayevin (ikinci xüsusi təyinatlı rotanın komandiri) komandanlığı altında mühasirədən çıxıb Səfyan kəndində mövqeyi möhkəmləndirirlər. Səfyan, Xanallar, Suarası, Mazudlu, Yuxarı Aşağı Fərəcan kəndlərinin düşməndən azad edərək Güləbird batalyonuna verərək, onlar şimal tərəfindən Laçına doğru hücumla keçmişlər. Tıqık kəndi uğrunda gedən döyüşdə yaralı dostlarını döyüşçü yoldaşı Nurəli Məcnunovu xilas edərək Zerti kəndindən atılan tank mərmisdən yaralanır. Müalicə alır, həkimləri ona səhhətin ilə bağlı yenidən hərbi hissəyə qayıda bilməzən desələrdə o yenidən Vətəni qorumaq üçün hərbi hissəyə gəlir. Kəlbəcər, Ağdam bölgəsində gedən döyüşlərdə iştirak edib. Suarası, Mazudlu kəndində gedən döyüşlərin də iştirakçısı olub. 2-ci qrup Qarabağ Müharibəsi əlilidir. 2016-cı ildə “Vətən naminə” medalı ilə təltif olunub. Hal-hazırda Bakı şəhər Xəzər rayonu Hövsan Südçülük savxozunda məskunlaşıb.

Cəfərov Şamil Daşdəmir oğlu 1 yanvar 1966-cı ildə Laçın rayonunun Alxaslı kəndində anadan olub. Alxaslı orta məktəbinin (1972-1982-ci illər) məzunu olub. 1984-cü il hərbi xidmətə gedib, hərbi xidməti 1986-cı ildə başa vurduqdan sonra Laçın rayon Avtobazasında sürücü işləmişdir. Müharibə başlayandan sonra işdən çıxaraq, könüllü olaraq mülki müdafiə dəstələrinə qoşulmuşdur. Sonra 1992-ci ildə 701-ci hərbi briqadanın 2-ci bölüyünün birinci təqimində başçılıq edərək Qarabağda döyüşmüşdür. Laçının ermənilər tərəfindən işğalından sonra Kəlbəcərdən Laçın rayonunun kəndlərinə - Hocaç yüksəkliyinə qədər

döyüşlərdə iştirak etmişdir. Kəlbəcərdən Ağdərə istiqamətində olan kəndlərdə döyüşmüşdür. 1992-ci il sentyabrın 2-də Veng uğrunda gedən döyüşdə yaralanmışdır. Hal-hazırda 2-ci qrup Qarabağ müharibəsi əlilidir, təqaüddədir.

İsgəndərov Natiq Mənsur oğlu 1973-cü il iyulun 12-də Laçın rayonunun Alxaslı kəndində anadan olub. 1991-ci ilin payızında Laçın rayon Özünümüdafiə Alayınının ikinci batalyonunun ikinci rotasında xidmətə başlayıb. Rayonun cənub hissəsində olan kəndlərin müdafiəsi uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. 1992-ci ilin yayında Laçın rayonun polis batalyonunua qəbul edilmişdir. 1992-ci il Hoçaz dağının azad edilməsi üçün keçirilən əməliyyatlarda iştirak etmişdir və başından ağır yaralanmışdır. Ağır güllə yarası aldığından cəbhəyə qayıda bilməmişdir . Birinci qrup Qarabağ müharibəsi əlili olaraq sağlamlığını itirmişdir. Hal-hazırda Mingəçevirdə yaşayır.

Afiyəddin Nazim oğlu Əliyev 17 noyabr 1994-cü ildə Ağcabədi rayonu ərazisində yerləşən Taxta körpü qəsəbi Laçın obaları Alxaslı kəndində doğulub. Ağcabədi rayonun ərazisində yerləşən Alxaslı kənd tam orta məktəbində (2001-2012-ci illərdə) təhsil alıb. 2013-cü ilin 17 yanvarında Laçın rayon hərbi komissarlığı tərəfindən həqiqi hərbi xidmətə çağırılmışdır. Xidməti “N” saylı hərbi hissədə etmişdir. 2014-cü ilin Yanvar ayının 8-də “N” saylı hərbi hissənin Xüsusi Təyinatlı Qüvvələrində 6-aylıq Gizirlik kursuna göndərilmişdir. 2014-cü ilin iyun ayının 10-da həmin kursu bitirmişdir. “N” saylı hərbi hissədə gizir rütbəsində, istehkamçı-kəşfiyyatçı (Mina mütəxəssisi) kimi xidmət etməyə başlamışdı. Dəfələr-

lə xüsusi döyüş tapşırıqlarında dəqiq və fəal iştirakına görə komandanlıq tərəfindən Fəxri fərmanlarla və pul mükafatları ilə təltif olunmuşdur. 2016-cı ildə Aprel ayının 1-dən 2-sinə keçən gecə Ağdərə rayonu Talış kəndi uğrunda gedən döyüşdə minaya düşmüşdür. Sağ ayağından və bədəninin müxtəlif nahiyələrindən ağır qəlpə yarası alır. 2-ci qrup Qarabağ müharibəsi əlilidir. Xidmət etdiyi dövrdə dəfələrlə fərqləndiyi üçün Ordumuzun yaranmasının 95-illik və 100-illik yubiley medalı, Vətənpərvərliyin təbliğində göstərdiyi xidmətə görə isə fəxri fərmanla təltif edilib.

Məmmədov Zahid Muxtar oğlu 4 yanvar 1973-cü ildə Laçın rayonunun Qarıqışlaq kəndində fəhlə ailəsində anadan olub. 1980-ci ildə 1-ci sinfə doğma kəndlərindəki orta məktəbdə gedib. Həmin məktəbi 1990-ci ildə bitirmişdir. 1991-ci ildə Laçın rayonunun hərbi komissarlığı tərəfindən keçmiş sovet ordusu sıralarına hərbi xidmətə göndərilib. Erməni faşistlərinin Vətən torpaqlarını işğal etdiklərini eşitdikdə Azərbaycana geri qayıdıb hərbi xidmətin doğma vətəndə davam etdirmək üçün hərbi hissə komandirinə müraciət edib. Hərbi hissə komandiri vəziyyətin gərgin olduğunu görüb ona vətənə qayıtmağa icazə veriblər. Azərbaycana qayıtdıqdan sonra Laçın özünü müdafiə batalyonunda xidmətə başlayıb və bu xidmət Laçının işğalına qədər davam edib. Onun xidmət etdiyi batalyon Kəlbəcər rayonu uğrunda gedən döyüşlərdə də iştirak etmişdir. Sonra o Laçın polis batalyonuna döyüşçü kimi qəbul edilmişdi. Zahid Məmmədov deyir –“Həyatımın ən çətin günlərindən biri Laçının işğal olduğu gündür, bu təkcə mənim yox Vətən həsrəti ilə yaşayan bütün Laçınlıların ən çətin günlərindən biridir. Laçınımızın mənim yaddaşımda heç bir

vaxt silinməyən xatirələrim var. O xatirələr bu gün də mənim yaddaşımdadır... Yuxularımda doğma elimi obamı görürəm. Bizim kəndimiz dağlar qoynunda, bağlı-bağçalı, saf suyu olan Minkənd cayının kənarında yerləşir. Bir tərəfində möhtəşəm Aq qaya, bir tərəfində əzəmətli Cinar qayası öz məğrurluğu ilə göz oxşayırdı. Buz bulaqlı, göy çəmənli yaylaqlarımız var idi. Döyüşlərdə mənə Laçın polisinin bir döyüşçüsü olaraq, yaxından iştirak etmişəm və bu gündə bu döyüşə hər zaman hazırım və hazırıq”. Qazı Zahid Məmmədov Bakı şəhərində məskunlaşıb, təqaüddədir.

Abbasov Cingiz Mirzə oğlu 1954 -cü ildə Laçın şəhərində anadan olub 1961-1971-ci ildə Laçın şəhər 1 nömrəli orta məktəbini bitirdikdən sonra Ümumi Qoşunlar Komandanlığı məktəbinə daxil olmuşdur, sonra Pribaltika, Belorusiya, Rusiya, Ukraynada zabit kimi hərbi xidmət keçmişdir. 1976-cı ildə Daxili İşlər Nazirliyinin Kiyev milis məktəbinin qurtardıqdan sonra xidmətini Donetsk vilayətində müxtəlif vəzifələrdə daxili işlər orqanlarında keçirmişdir. 1991-ci ildə Qarabağda olan vəziyyətlə əlaqədar Azərbaycan DİN-nin sərəncamına verilərək Laçın rayon polis şöbəsinə göndərilmişdir üç ay Şənbə Saçlı sovetliyində sahə müvəkkili vəzifəsində işləmiş sonradan Laçın RPŞ -nin post patrul batalyonunun komandiri 1992-ci ilin sentyabr ayında Laçın RPŞ -nin rəis müavini, 1994-cü ildə Laçın RPŞ-nin rəisi vəzifəsində çalışmışdır. Xidmət illərində Şuşa, Laçın, Kəlbəcər, Xanlar-Murov, Daşkəsən-Qoşqar dağı, Fizuli, Cəbrayıl rayonları ərazisində erməni təcavüzkarlarına qarşı gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. 1995-ci ildə polkovnik-leytenant rütbəsində təqaüdə çıxmışdır.

LAÇIN XATİRƏLƏRİ

İmanov Nuru Dadaş oğlu 10 sentyabr 1949-cu ildə Laçın rayonunun Zabux kəndində fəhlə ailəsində doğulub. O zaman Nuru İmanov baytar-texnik işləyirmiş. Ailəsi 6 nəfərdən ibarət idi: oğlu, iki qızı, anası və yoldaşı. Nuru İmanovun dediklərinə görə 1992-ci il may ayının 8-də Ermənistanın Tıx kəndindən iki vertalyot göyə qalxırlar onun yaşadığı kəndi atəşə tuturlar. Bu hadisədən sonra bir günlük qadın, qoca, uşaqları kənddən çıxarıb rayonun mərkəzinə göndərilər. Səhərisi gün nisbi sakitlik olduğunu görüb onları geri qaytarırlar. Amma bu sakitliyi erməni tərəfindən açılan atəş səsləri tez-tez pozurdu. 17-18-nə kimi atəş davam edirdi. Sonra kəsilməyən atəş altında onlar kənddən çıxır. Bərdə rayonunun Şirvanlı kəndinə gəlirlər orada qalmağa yer olmadığı üçün oradan da Yevlax rayonunun Əkşəm kəndində məskunlaşırlar. 2001-ci ilə kimi orada qaldıqdan sonra Bakıya köçürlər. Nuru İmanov deyir – “Erməni mənfurların etdiklərini ürəyim yanaraq xatırlayıram. Onlar Laçına 1988-ci ildən atəş açırdı və bu dövrlərdə çox narahat həyat yaşayırdıq. Ermənistanın **Tığ** kəndinin, **Gorunzur** kəndinin sakinləri bizə atəş açırdı. O vaxtdan biz əlimizdə ağac, yaba, dəhrə ilə sərhəd boyu qarovul çəkirdik. Silahımız yox idi. 1992-ci ildə rayonu top atəşinə tutdular, rayon od tutub yanırdı. 1992-ci ilin əvvə-

lərində Arif Paşayevin yaratdığı könüllülərdən ibarət orduya üzv oldum. Kəndimizə 30 avtomat verildilər. Bizdə sərhəd boyu kəndimizi qorumaq üçün post məntəqələrində dururduq. Şəhidlərimiz var idi. Milli ordunun əsgəri teleqrafçı Vəliyev Cəbrayıl Məhyəddin oğlu, polis nəfəri Məmmədov Ədalət Həsən oğlu çox mərd idilər qəhrəmancasına həlak oldular. Çox eloğullarımız torpaq uğrunda şəhid oldular. İtkilərimiz bizi sarsıtmırdı gücümüzü toplayıb torpağımızı qorumağa cəhd edirdik. Hər tərəfdən atəşə tutmuşdular, gücümüz bərabər deyildi, onun üçün doğma kəndimizdən ailəmizi, evdən ancaq tək canımızı götürüb çıxdıq. Uşaqlığım, gəncliyim Laçında keçib, oranın hər daşı, hər cıgırı yadıma düşür və çox sarsılıram. Yadımdadır 1988-ci il Xankəndindən ermənilər gəlib kəndə olan insanların şəklini çəkib, pasportlarının nömrəsini alırdılar. Sonra bizə məlum olduki erməni mənfurları bizim pasport nömrəmiz ilə Moskvaya H.Əliyevin əleyhinə teleqram vururlarmış. İndiki kimi yadımdadır Zabux çayı var idi onun üstündən Ermənistana getmək üçün körpü var idi. Körpünü sel dağıtmışdı, amma hiyləgər ermənilər deyirdilər ki, bunu qəsdən azərbaycanlılar, türklər dağıdıblar. Biz kənddən çıxanda oğlum Ülfət birinci sinifdə oxuyurdu, qızımın biri Asya dördüncü sinifdə, Səma isə üçüncü sinifdə oxuyurdu. Onlar Yevlax rayonu Əkşəm kənd 9 illik məktəbində təhsillərini davam etdirdilər. Uşaqlar doğma kəndimizdən çıxdıqları üçün çox ağır həyəcan keçirdirdilər. Onun üçün məktəbin direktoruna dedim ki, xahiş edirəm bu uşaqlara məcburi köşkün düşmüş şagird deməyin uşaqlar çox sarsıntı keçirir. Böyüyən zaman onlar hər şeyi anlayacaqlar.

Turşsu, İstisu bulaqlar, Mərkiz dağı və onun yaxınlığında olan meşəni xatırlayıram. Kəndimizlə Laçının arasında olan

məsafə 14 km idi. Dağlıq yer olsa da çox inkişaf etmişdi. Kəndimizdə qaz, işıq, mədəniyyət evimiz, poçt və tibb məntəqəsi hər bir şəraitimiz var idi. Anam Tutu kənddən çıxan zaman 70 yaşı olardı. Anam deyirdi ki, ermənilər bir neçə dəfə azərbaycanlıların başına belə hadisələri gətirib, torpağımızı geri versinlər dizin-dizin sürünüb gedərəm Laçınımıza və Laçın həsrəti ilə 2003-cü ildə həyatdan köçdü. İndi biz Bakı şəhər Sabunçu rayonu Maştağa qəsəbəsi Zeytun yaşayış sahəsində məskunlaşmışıq. Altı nəvəm var onlara tez-tez Laçından danışırım ki, doğma obamızı unutmasınlar.

Diləfuruz Cəlal qızı Qasımovanın xatirələri

Qasımova Diləfuruz Cəlal qızı 29 yanvar 1967-ci ildə Ləcin rayon Kürdhacı sovetliyinin Hacısamli kəndində fəhlə ailəsində anadan olub. 1974-1981-ci ildə həmin kəndin orta məktəbində təhsil alıb. 1981-ci ildə 8-ci sinifi bitirərək elə həmin məktəbdə 3 il qiyabi təhsil alır. Ailədə 3 bacı, 6 qardaş olublar. Diləfruz xatirələrini aramla bizə danışmağa başladı. - Atam Qasimov Cəlal ət idarəsində, həm də dükanda gözətçi işləyirdi. Anam Qasımova Bənövşə meşə idarəsində işləyib. Kəndimizin iki adı var idi Taxta-zavod və Hacısamli. Validəyininlərimin söylədiklərinə görə onlar əslən bəy nəslindən idilər.

Babam Camal bəy də keçmişdə ermənilərin zülümünə qarşı vuruşmuşdur. Adili də elə ona bənzədirdilər. Camal bəy 1981-ci ildə 120 yaşında vəfat etmişdir. Bizim ailə meşəçilər ailəsi kimi tanınmışdır. Qardaşım Şakir 1957-ci il iyulun 18-ində anadan olub. 1990-cı ildə Qanlı 20 Yanvar hadisəsində yaralılarla kömək edərkən yaralanmışdır

və bir həftə sonra yaralı tapılmışdır. Adil qardaşım Camal bəyin nəvəsiyəm deyib cəbhə bölgələrində gedən doyuşlərdə iştirak etmişdir. Ağır döyüşlərdə yaralansa da müalicə olunduqdan sonra yenidən döyüşə qayıtmışdır. Döyüşlərin birində döyüşçü yoldaşı Azərin cəsədini kürəyində Daşaltından Şuşaya gətirmişdir. Qardaşım Qalibə Adil ilə bərabər eyni bölgələrdə döyüşüb dəfələrlə mühasirədə qalan yoldaşlarını xilas edib. Adil şəhid olanda Qalib də yaralıydı mən bunları ayrı-ayrılıqda deyə bilmirəm ona görə ki, ikisi də bərabər döyüşüb. 1992-ci il mayın 8-ində Adilin yaralı olduğu xəbəri gələn kimi atamla birlikdə Laçına getdik. Yaralılar arasında Adili axtardığımız xəbər verdilər ki, ağır yaralı olduğu üçün Bakıya göndəriblər. Qalibdənsə bir xəbər ala bilmədik çıxılmaz vəziyyətdə evə qayıtdıq... O günlər mənəm heç yadımdan çıxmır...

1992-cil mayın 13-də Laçından çıxdığımız bir gün Ağcəbədidə sonra Bərdədə və Ağdamda məskunlaşdıq. 1994-ci il mayın 2-də Bakıya gəldik hal-hazırda Bakının Xəzər rayonu Binə qəsəbəsində yaşayıram. Laçın həsrəti isə 1998-ci il oktyabrın 29-da atam, 2009-cu ilin avqustun 5-də isə anam rəhmətə getdi. **Qardaşım Qalib** 1973-cü il mayın 1-də Laçın rayon Kürthacı sovetliyinin Hacısamli kəndində doğulmuşdur. Orta təhsilini Hacısamli kənd orta məktəbində almışdı. 1990-cı ildə orduya getmişdir. 1992-ci il isə könüllərdən ibarət batalyonuna yazılmışdır. Laçın, Şuşa, Kəlbəcər, Ağdam bölgəsində gedən döyüşlərdə iştirak etmişdir. Qalib qardaşım Adil ilə eyni bölgədə döyüşmüşdülər. Rəhmətlik Adil qardaşım şəhid olduqda Qalib qardaşım yaralı idi o müalicə alıb yenədə cəbhəyə yollanmışdı. Qalib müharibə veteranıdır və Bakı şəhər Xəzər rayon Binə qəsəbəsində məskunlaşıb.

Rəhmətlik qardaşım **Adil Qasimov** 1970-ci il dekabrın 5-də Laçın rayon Kürthacı sovetliyinin Hacısamlı kəndində doğulmuşdur. 1977-ci il Laçın rayon Kürthacı sovetliyinin Hacısamlı kənd orta məktəbinin 1-ci sinifə daxil olub, 1985-ci ildən həmin məktəbi bitirmişdir. 1990-cı il 12 dekabrda könüllü olaraq döyüşə getmişdir. İlk döyüşü Kəlbəcər rayonunun müdafiəsi istiqamətində olmuşdur. Cəsurluqla döyüşən Adil Qasimov Ağdərə, Laçın, Ağdam, Xocalı rayonlarının müdafiəsi istiqamətində döyüslərdə iştirak etmişdir. 1992-ci il mayın 8-də Şuşada döyüş zamanı yaralanmış müalicə olunaraq yenidən orduya qayıtmışdır. Döyüş yoldaşları arasında o “ rembo” ləqəbi ilə tanınırdı. Qardaşım bölüm komandiri, həm də kəşfiyyatçı olmuşdur. Sonuncu döyüşü 1992-ci il sentyabrın 27-də olub. O qəlpə yarısından ağır yaralanaraq Şəhid olmuşdur. Ağcabədi rayonunda Hacısamlı kənd orta məktəbi cəsur döyüşçünün adını daşıyır. Allah bütün Şəhidlərimizə rəhmət etsin Adil qardaşımada!

Fəridə Səfərəliyevanın xatirələri

1990-ci ildə Laçın rayonu Pircahan kəndində dünyaya göz açmış Şəhid **Bəhman Çarkəz oğlu Səfərəliyev**in qızı Fəridə Səfərəliyevanın söylədiklərindən – Mən Şəhid Səfərəliyev Bəhmanın qızıyam. Mən fəxr edirəm ki, mənim atam vətən uğrunda qəhrəmancasına şəhid olub! Atam bu dünyaya gözlərini yumarkən mən körpə olmuşam. Özümdən yaşca böyük iki qardaşım var idi. Onlar məndən böyük idilər və atamla daha çox vaxt keçirmişdilər Böyük qardaşımın 9, ortancıl qardaşımınsa 6 yaşı var idi. Mən atamı xatırlaya bilmirəm və məni məyus edən ən böyük

ağrıda budur. Kaş bir baxışı, üzünün cizgiləri aklımda olardı. Onu ancaq şəkillərindən tanıyıram. Ancaq ailəmizin danışdıqlarından bilirəmki o hər üçümüzü də çox sevmiş. Ancaq vətən sevgisi atamın həyat amalı idi və özünü vətənə qurban verdi. O hər şeyi göz önünə alaraq yaralıları döyüş sahəsindən maşınla çıxardır və həmin yolda da maşınla minaya düşüb Şəhid olmuşdur. Bu ağrımı yazarkən keçirdiyim hisslər heç bir sözlə ifadə oluna bilməz. Ancaq mən atam qədər anamlada fəxr edirəm. O bizi bu yaşımıza qədər heç kimə möhtac etmədən üçümüzü böyüdü, bizə ali təhsil verib. Amma atasız həyat çox çətindir. Uşaqlıq yadımdadır hər gecə yatarkən atamı düşünüb yatardım ki, bəlkə yuxuma gələr, amma xatirəmdə heç olmadığı üçün yuxumdada görmürdüm. ***Uşaqlığımdan həmişə düşünmüşəm görəsən atam sağ olsaydı biz necə yaşayardıq!*** Həyatımız necə olardı amma bütün suallarım hər zaman cavabsız olaraq qalıb. Mən düşünürəm ki, mənim atamın ruhu ancaq onun doğma torpaqlarında bizim bayrağımız sancılan zaman rahatlıq tapacaq. Mən bütün yazdıqlarımı indiki 29 yaşlı Fəridə olaraq yox, hələ də içimdə yaşayan atasız qızcığaz olaraq yazıram. Deyirlər ki, atam xoş söhbət, ürəyi yumşaq insan olub, öz övladlarını çox sevən ata-anasının hörmətini saxlayan bir övlad olub, həyat yoldaşının hər zaman qoruyan və hörmətli tutan gözəl ömür yoldaşı olub. Kaş ki, məndə görərdim onun bu gözəl xasiyyətlərini ən azından xatirəmdə onu canlandıra bilərdim. Amma onu nə qədər tanımasam da onun haqqında danışılanlardan onun necə gözəl insan olduğuna əminəm. Mən əminəm ki, o yaşasaydı Vətənimiz üçün əlindən gələni etməyə davam edərdi. Allah bütün şəhidlərə rəhmət etsin, nur üzlü atama da. Atam haqqında aşağıdakı yazımı sizə təqdim edirəm

Səfərəliyev Bəhman Çərkəz oğlu 10 yanvar 1961-ci ildə Laçın rayon Pircahan kəndində anadan olmuşdur. Pircahan Kənd orta məktəbində təhsil almışdır, 1976-cı ildən Şuşa şəhər Texniki Peşə məktəbinə daxil olmuş, 1978-ci ildə peşə məktəbini bitirmişdir. 1979-1981-ci ildə Rusiyanın Xabarovski Vilayətində hərbi xidmətdə olmuşdur. 1982-ci ildə doğma kəndində ailə həyatı qurmuş daha sonra həyat yoldaşı ilə birlikdə Bakıya köçmüşdür. Bakıda Qanköçürmə İnstitutunda sürücü işləmişdir. 1983-cü il noyabrın 11-də ilk övladı (Səfərəliyev İntiqam Bəhman oğlu), 1986-cı il aprelin 17-də ikinci övladı (Səfərəliyev İkrəm Bəhman oğlu) dünyaya göz açmışdır. 1988-ci ildə Laçın rayon Pircahan kəndində ev alaraq yenidən kəndə köçmüşdür. Pircahan kəndində müxtəlif işlərlə məşğul olmuşdur, Laçın qəzetində haqqında bir neçə dəfə məqalələr dərc edilmişdir. 1990-cı il noyabrın 5-də üçüncü övladı (Səfərəliyeva Fəridə Bəhman qızı) dünyaya gəlmişdir. 1992-ci il may ayının 18-i Laçın rayonun Erməni quldurları tərəfindən işğal olunduğu vaxt ailəsini Bakıda Xırdağan qəsəbəsində atası və qardaşlarının ailəsinin yanında yerləşdirərək böyük qardaşı Səfərəliyev Mehman Çərkəz oğlu və özündən kiçik qardaşı Səfərəliyev Rəhim Çərkəz oğlu ilə birlikdə könüllü yaradılmış “N” sayılı batalyona yazılaraq Laçın rayonun müdafiəsinə qoşulmuşdur. Həmin vaxtda etibarən qardaşları ilə birlikdə sentyabr ayının 18-nə kimi Laçın rayonun bir çox kəndlərində müxtəlif döyüşlərdə iştirak etmişdir. Hoçaz uğrunda gedən döyüşdə əsgərlərimiz mühasirəyə düşmüşdür və çox sayda yaralılar mühasirədə qalmışdır. Bəhman idarə etdiyi Vilis markalı hərbi avtomobil ilə bir çox yoldaşlarının həyatını xilas etmişdir. Axırncı dəfə iki nəfər yaralını (birinin adı “-----

Bəhlul”, digərinin adı –“-----“) xilas edərkən Hoçaz yüksəkliyindən qayıdarkən minaya düşərək ağır yaralanmışdır. Partlayış səslərini eşidərək qardaşı Mehman Səfərəliyev və digər döyüş yoldaşları hadisə yerinə gələrək yaralıların partlayış zamanı maşının içində olduğunu görürlər. Sürücünün əyləşdiyi hissənin göyə sovrulduğunu görüb və axtarışa başlayırlar. Bir neçə saatdan sonra onu yaralı, ayağının biri kəsilmiş vəziyyətdə tapırlar. Döyüş yoldaşları ona ilkin tibbi yardım edərək Laçın rayonun Zavod kəndində yerləşən səyyar tibb məntəqəsinə çatdırırlar. Bəhman çox qan itirmişdi vəziyyəti yaxşı deyildi. Yol boyunca gələrkən mən yaxşıyam narahat olmayın, o biri yaralılar ilə maraqlanın deyə qardaşını və digər yoldaşlarını məcbur edirmiş ki, maşında olan digər yaralıların həyatını xilas etsinlər. Qəhrəman cəsur igidimiz Səfərəliyev Bəhman Çərkəz oğlu özü isə əbədi olaraq gözlərini yumdu və Şəhidlik zirvəsinə yüksəldi.

Allah rəhmət etsin!

Laçınlı günlərim *Vəsilə Məmmədovanın xatirələri*

Düşündüm ki, həsrət nisgilli və hicran hopmuş duyğularımı sizinlə bölüşsəm bəlkə bir az yüngülləşərəm. Uşaqlığım, yeniyetmə çağlarım Laçında keçib. Məhləmizdəki yaşıdlarımızı səsləyə-səsləyə, qaça-qaça məktəbə tələsərdik. Xüsusilə qışda qar yağıb hər tərəf ağ örpəyə bürünəndə bizim küçəmiz, məktəbimizin həyəti çox gözəl görünürdü. O zaman mənə elə gəlirdi ki, bizim küçədən, bizim məktəbdən yaxşısı yoxdur. Təəccüblənməyin, mən indi də elə bilirəm. Laçınlı günlərdən ötrü burnumun ucu göynəyə-göynəyə düz 27 il yaşamışam. Ayrılığın sonu da heç görünmürdü. Amma ümitsiz də deyiləm. Fikirləşirəm ki, bir gün Laçına qayıdaram. Bu yurd yuva elə şeydir ki, adamın canına, qanına elə hopur ki, nə qədər aralı yaşasan da həyatını onsuz təsəvvür edə bilmirsən. Məcburi köçkün kimi 27 ildə çəkdiyimiz əziyyətlərdən, sıxıntılardan danışmaq istəmirəm. Məni ən çox ağrıdan mənəvi sıxıntıdır, məcburi köçkün adını daşımaqdır, yurd yerlərimizin ayrılığına dözməkdir. Müstəqil Azərbaycanımın Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyev Qarabağ torpaqlarının geri alınması üçün beynəlxalq təşkilatlarla sülh danışıqları aparır. Bizim kimi məcburi köçkünlərə mütəmadi diqqət və qayğı göstərir. Bütün qadınlar kimi məndə müharibə istəmirəm. Çünki 1992-1994-cü illərdə ailəmiz, qohum-əqrabamız həmin müharibədə nə qədər itki verib.

Vətən nisgili elə yangıdır ki, səssiz çəkilir. Laçınla bağlı heç vaxt kədərli düşünə bilmirəm. Xatırlayan kimi nəşə qəribə rahatlıq tapıram. Ola bilər ki, bu ömrümün ən gözəl

illərinin Laçınla bağlı olmasından irəli gəlir. Torpaqsızlıq ağrısını biz hələ neçə nəsillərə ötürəcəyik, bunun bilmirəm? Çox, çox istərdim o torpaqların azad olduğu günü görək. Ata babalarımıza qismət olmadı, heç olmasa bizlər, övladlarımız görsün. Bu itkinin vurduğu mənəvi, psixoloji yaralar çətin sağala. Evimiz gözümün önündən kino lenti kimi keçir. Həyatımız, qonum-qonşu, uşaqlıq illəri. Offfff...

Bu şirin xatirələri yana-yana xatırlamaqdan ağır dərdmi olar. O xatirələr ki, hər xatırlayanda ürəyimdən bir sızıltı keçir. Qarabağın düşmən tapdağında inlədiyini düşündükcə ürəyimdən qara qanlar axır. İnamım, ümidim bircə bunadır ki, nə vaxtsa bir gün Laçına qayıdası olsam, ömrümün Laçınsız keçən illərinin xatirələrini burda- Bakı küçələrində unudub gedəcəm. Gün gələcək işğalda olan bütün torpaqlarımız düşməndən təmizlənəcək, köçkünlük həyatı yaşamağa məcbur olan bütün soydaşlarımız ata-baba ocaqlarına qayıdacaq. Yenə də bayram tonqalları çatılacaq, insanların gözlərinə sevinc hakim olacaq, yenə də bərəkətli torpaqlarımız əkilib bar verəcək. Qoy düşmənlərimiz də açıq-aydın dərk etsinlər ki, onlardan hər addımda qisas almağa qadir olan igidlərimiz saysız-hesabsızdı.

Laçın rayonunun Axundu Hacı Seyid Əsgərin Seyid Məhəmməd haqqında xatirələri

Atam Seyid Məhəmməd Kərbəlayi Seyid Kərim oğlu 1940-cı ildə Laçın rayonu Xaçınyalı kəndində fəhlə ailəsində anadan olub. 1990-cı ildə vəfat edib. Mən atamı belə xatırlayıram: peyğəmbər övladı kimi, Allahın buyurduqlarını yerinə yetirən, Quran oxuyan və peyğəmbər (əlehis-

lam) buyurduğu kimi insanlarla xoş rəftar edən, insanların harayına yetişən və onların dar, çətin günlərində onlara mənəvi dayaq olan, çətinliklərin həll olunmasında yaxından iştirak edən, küsülüləri barışdıran və onlar arasında mehribançılıq yaradan biri kimi. Qorxan, ağzı əyilən insanlar ocağa gələrdilər. Atam onların üzünə dua oxuyar və gecəni ocaqda yatar, şəfa tapıb gedərdilər. Qurbanlar gətirər, nəzir deyərdilər. Gələn qurbanların hər biri kəsilər, yoxsullara pay verilərdi. Nəzirin isə çox hissəsini qaytarıb, az hissəsini götürər, onuda kasıb, ehtiyacı olan ailələrə verərdi. Ocağa gələn heç kəs ac qayıtmazdı, anamın bişirdiyi sac çörəyindən də onlara pay qoyulardı. Hərbi xidmətə gedənlər gələrdilər, atam onları Quranın altından keçirər və ciblərinə pul qoyar, onlar da hərbi xidmətdən qayıdanda gəlib ziyarət edib xeyir dua alardılar. İnsanlar dara, çətinə düşəndə ocağa gəlib atamdan dua etməsini istəyərdilər. Atam Allaha dua edib cəddi peyğəmbərə xatir onların işlərinin düzəlməsini diləyərdi. Atam ali təhsil almadığına baxmayaraq uzaqgörən və dünyagörüşü çox olan biri olduğu üçün övladlarına ali təhsillə bərabər ali dini təhsil verməyi unutmamışdır ki, öz müqəddəs yolunu davam etdirsən. Bizdə çalışırıq ki, bu yolu layiqincə davam etdirək. İnsanların bizə olan inancını layiqincə qoruyub saxlayaq İnşallah.

Hər kəsin arzu istəyi olduğu kimi bizimdə uca yaradandan istəyimiz odur ki, işğal altında olan torpaqlarımız yağı düşməndən azad olunsun. Allah bizədə hamı kimi atamın qəbri üstündə ucaldılmış kümbəzi və qəbri, şərifi ziyarət etməyi nəsib etsin İnşallah.

Laçın rayonun gənc yazarı Sevinc Rzanın Vətən həsrətini əks etdirən yazısını əziz oxucular sizə təqdim edirik.

BİZ HEÇ BÖYÜMƏDİK

Artıq bir neçə vaxt idi ki, biz səhərlərimizi evimizin arxasından axan çayın şırıltısına, şən və xoşbəxt sabahlara deyil, asfaltda sürətlə şütüyən maşınların və günəşin istisindən od tutub yanan dəmir vaqonun istisinə oyanırdıq.

Yuxudan anamın səsinə oyandım:

– Güllər! Qızım! Oyan, bala, hava daha cox qızmamış, get, arteziandan su gətir. Çörəyimiz qurtarıb, xəmir yoğurum.

Yarıyuxulu vəziyyətdə durub yerimin içində oturdum. Onsuz istinin və ağcaqanadların əlindən səhərə yaxın yuxuya getmişdim. Bozarmış pərdəni aralayıb çölə boylandım. Səhər yeni açılmasına baxmayaraq, hava cox isti idi. Könülsüz halda su qablarını götürüb arteziana tərəf yollandım.

Hər gün olduğu kimi, bu gün də Pəri nənə yolun kənarında oturub heç kimə məhəl qoymadan gözlərini uzaqlara zilləmişdi. O, hər gün burda oturub hava qaralanda evinə gedirdi. Döyüşlərdə itgin düşən əsgər oğlunun yolunu gözləyirdi. Onun evə sığmayan ana ürəyi hər ötən maşından bir ümid, bir xəbər olar, deyə gözləyirdi. Pəri nənənin gözlərindəki kədərin izləri o qədər dərin və çarəsizidi. Mənə elə gəlirdi ki, dünyanın ən məşhur rəssamı o gözlərdəki kədərin tablosunu yarada bilməzdi. Onun günün altında oturmaqdan qapqara olan üzü və əlləri sanki taleyinin rəngi idi.

Ayaqlarımı istidən cadar-cadar olmuş torpaq yandırayandıra arteziana çatdım. Həmişəki kimi çoxlu adam vardı. Kimi qab, kimi də paltar yuyurdu. Bəziləri mənim kimi su doldurmağa gəlmişdi. Mənim cılız qollarımın su doldurmağa gücü çatmadığı üçün həmişəki kimi qablarımı Gülzar xala doldurub verdi:

– Al, qızım. Can bala, necə aparacaqsan? Qablar səndən ağırdı.

Mən diqqətlə buradakı insanların üzünə baxırdım. Mənə elə gəlirdi ki, artıq insanların üzünü bu şoran torpaq kimi bom boz idi. Hərdən elə düşünürdüm ki, bura Allahın unuduğu yerdi. Bu, ancaq on iki yaşlı uşağın düşüncəsi idi. Amma burda bir yaşıl ağacın, bir otun, bir gülün belə olmaması, insanların üzündəki kədər idi, bəlkə də, məni belə düşünməyə vadar edirdi. Bu şəhəriyə tez-tez gəlib-gedən yerli və xarici təşkilatlar buranı “Çadır şəhəriyi” adlandırırsalarda, mənimcün buranın öz adı vardı: Boz şəhərcik. Burda torpağın, çadırların, hətta humanitar yardım kimi verilən adyaların belə, rəngi bomboz idi. Hər düşərgənin öz rəngi olduğu kimi, bu da qaçqın düşərgəsinin rəngi idi. Məndə bu rəngə qarşı nifrət yaranmışdı.

Burda mənim kimi müharibənin qurbanları olan, uşaqlığını, sevincini, oyunaqlarını, doğmalarını itirən yüzlərlə uşaq vardı. Biz heç böyüməyən, həm də birdən-birə böyüyən uşaqlar idik. Boz şəhəriyin balaca sakinləri nə qədər çətin də olsa, öz uşaqlıqlarını yaşamağa çalışırdılar. Topladıkları qırıq, sökük əşyalarla özlərinə evcik qurmağa çalışırdılar. Mənə, nədənsə, onları müşahidə etmək oynamaqdan daha maraqlı gəlirdi. Bu çirkli torpağın üstündə oynayan, əziyyət çəkən uşaqları gördükcə, bunların bu vəziyyətə düşməsinə səbəb olan işğalçı ermənilərə nifrət e-

dirdim. Böyüklərinə başları o qədər qarışmışdı ki, işsizlik, kasıbçılıq, çətin həyat şəraiti suda batanın saman çöpündən yapışan kimi, onlar da sanki qəflətən düşdükləri bu vəziyyətlə mübarizə aparmağa çalışırdılar.

Mən anamın bütün günü düşüncəli baxışlarından anlayırdım ki, o, çox çarəsizdi. Mənim də, hələ çox şeyi anlamayan balaca Laçının da, qoca nənəmin də yükü anamın çiyinlərinə düşmüşdü. Bir yandan atamızı vaxtsız itirmək, bir yandan qəfil düşdüyü bu vəziyyət anamı lap caşbaş salmışdı. Anam bütün bu çətinlikləri bizdən gizlətməyə - çalışsa da, mən bunları görür və hiss edirdim. Onu ən çox da sıxan atam kimi qayğıkeş, hər baxımdan dəyərli bir insanı itirmək idi. Axı, həm də onlar uzun illər bir-birlərini sevib ailə qurmuşdular. Mən onları həmişə çox xoşbəxt görmüşdüm. Qardaşım bu olanları dərk edəcək yaşda deyildi. Hərdənbir atamın şəklini görəndə, atam niyə gəlmir desə də, çox vaxt xatırlamırdı.

Mən tez-tez balaca Laçının əlindən tutub sıra ilə düzülən çadırların və köhnə pashı vaqonların arası ilə şəhərciyin lap axırında yaşayan Qiyas əmigi ilə gedirdim. Gördüyüm mənzərələr bir-birindən daha dəhşətli və çətin idi. Köhnə vaqonların altını kölgəlik bilib, od tutub yanan havanın istisindən körpə uşaqları orda yatırtmağa çalışan analar, onları gah istidən, gah da bomboz səhranın həşəratlarından, ilanlardan qorumağa çalışırdılar. Bu, olduqca acınacaqlı mənzərə idi. Bu mənzərə mənim ürəyimi parçalayırdı.

Laçının tez-tez verdiyi suallar məni xəyalımdan ayırırdı. Xəyalım məni kəndimizə – yaşıl çəmənlərə, gözəl meyvə bağlarına, böyük evimizə, həyatimizdəki ətirli cökə ağacının yanına aparırdı. Atamın məni o ağacdən asılan yelləncəkdə necə yelləməsi və ürəkdən gülüşü canlanırdı

yaddaşımda. O an fikirləşdim ki, İlahi, mən necə də xoşbəxt uşaq idim. Xəyalım o qədər uzaq getmişdi ki, Laçının mənə verdiyi sualları artıq eşitmirdim. O, qolumdan tutub silkələyəndə, sanki yuxudan ayıldım.

Qiyas əminin evinə çatmağa az qalmışdı.

Qiyas əmi atamın ən yaxın dostu, həm də döyüş yoldaşı idi. Biz onu çox istəyirdik. O da bizi. Hər dəfə bizə “Siz mənə dostumun, qardaşımın yadigarısız” deyirdi. Mənə ən çox maraqlı gələn onun bizə atamla getdiyi döyüslərdən danışması idi. O, atamın necə qorxu bilməz, cəsərtli, vətənpərvər bir insan olduğunu ağız dolusu danışdı. Atamın üzərinə güllə yağa-yağa döyüş meydanından yaralı əsgərlərini çiyində necə daşdığından və nə qədər əsgərlərinə dəyər verdiyindən danışdı. Hər dəfə də gözü dolur, heyf, çox heyf komandirdən, deyirdi. Atamın yoxluğuyla barışa bilməsəm də, Qiyas əminin danışdıqları həqiqət idi. O, danışdıqca, mən atamla fəxr edirdim. Laçın isə söhbətin nədən getdiyini hələ də tam anlamırdı. Arabir “Mən düşmənləri öldürəcəm!” deyib toppuş əllərini tapança kimi tuturdu.

Qiyas əmi döyüslərdə dəfələrlə yaralanmışdı. Bir qolunu və bir ayağını itirmişdi. Fikrimdən, xəyalımdan çıxmayan atamı sanki Qiyas əminin söhbətlərində tapırdım. O danışdıqca, gözümün önünə kəndimizdə dərsdən çıxan kimi xəstəxanaya, atamın yanına qaçmağım, qapını döymədən onun otağına girib boynuna sarılmağım, atamın məni başının üstünə qaldırıb “Mənim dəcəl qızım! Dəcəl Güllərim!” deyib oxşamağı gəlirdi.

Atam kəndimizdəki xəstəxananın baş həkimi idi; o zaman qədər ki, erməni işğalçıları Qarabağın bütün rayonlarını dayanmadan atəşə tuturdular. Atam da bir çoxları ki-

mi, ağ xalatını soyunub, könüllü olaraq, əyninə hərbi formasını geyinib vətəninin azadlığı uğrunda erməni işğalçılarına qarşı mübarizəyə, öz dədə-baba torpaqlarımız olan Qarabağın müdafiəsinə qalxdı. Amma mənə elə gəlirdi ki, atamın uca boyuna hərbi forma ağ xalatdan daha çox yaraşırı. Yadımdadı, atam əsgərlərlə evə gəlir, tələm-tələsik lazım olan ərzaqlardan yığıb gedirdi. Onun gəlişini fürsət bilib mən də, Laçın da qucağından yerə düşmürdük. Nənəm bizi onun qucağından düşürməyə çalışsa da, heç atam da bizi buraxmırdı. Nənəm əsəbləşərdi, “İmkan verin rahat bir tikə yemək yesin uşağım!” deyə-deyə qalardı. Biz bunu başa düşmürdük. Gözlərimi onun gözlərindən, üzündən çəkməzdim. Sanki onun baxışlarını, üzünü yaddaşıma köçürürdüm. Özü dədeyirdi:

– Nolub, Güllər, niyə elə baxırsan mənə? Mən:

– Heç, elə belə, - desəm də, elə bil, onunla bir daha görüşməyəcəyimi hiss etmişdim.

Sonuncu gün atam qapıdan çıxanda geri dönüb mənə göz vurdu:

– Mənim qızım jurnalist olacaq,həə?

Mən də “hə” deyib bir daha onu qucaqladım. Qərribə hiss idi. O da həmişəkindən fərqli olaraq, bizimlə ayrı-ayrı görüşdü. Nənəm arxasınca suatdı.

Mən atam gözdən itənə kimi onun arxasınca baxdım. O, tez-tez arxaya dönüb mənə əl eləyirdi.

İndi də özüm-özümü aldadıram, döyüşdədi, gələcək deyə. Hərdən bu uydurduğum yalanı Laçına da deyirdim, o da mənə inanmışdı. Hərbi geyimdə bir adam görün kimi, “Bax! Ata! Ata!” deyib sevinirdi. O an bu boz şəhərcik gözlərimdə daha da bomboz olurdu. Dünyanın və müharibənin amansız qanunlarına qarşı içimdə üsyan baş qaldı-

rırdı. Mənə elə gəlirdi ki, Laçının hərbi formalı adam görüb yaşadığı sevinclə dünyanın ölüm deyilən dəhşəti arasında uçurum var idi. Burada, bu dəhşətli uçurumda mən və Laçın kimi yüzlərlə uşaq yaşayırdı. Həm də çox kiçik yaşlarında, qayğıya daha çox ehtiyacları olduğu zamanda.

Mənim atam üçün necə darıxdığımı ancaq gecələri baxımı altına salıb ağıladığım yastığım daha yaxşı bilirdi. Bəzi gecələri lap səhərə yaxın yatardım. Anam şişgin gözlərimi görməsin deyə, yuxum gəlir, deyib yalandan xeyli uzanardım.

Yenə səs-küy qopdu. Anladım ki, həmişə olduğu kimi, bu gün də xarici təşkilatlar özlərinə rəva bilmədikləri iysiz, dadsız ərzaqları bu zavallı, möhtac günə salınmış insanlara paylamağa gəlirlər. Doğrudan da, bu mənərə mənim nifrətlə baxdığım, görmək istəmədiyim mənərələrdən biri idi. Qapının kənarına söykənilib bu mənərəyə baxmaq məni həm kövrəldir, həm də düşündürürdü. İlahi! Qızıldan qiymətli torpaqlarını, var-dövlətlərini, ev-eşiklərini, bütün gözəl dəyərlərini doğmalarının, əzizlərinin qanı axan müqəddəs torpaqda—Qarabağda məcbur ən qoyub gələn insanları bu dəyərsiz ərzaqlara möhtac etmək bunlarçün necə də asan idi! Düşünürdüm, görəsən, bu insanlar nəyi itirib, nəyin davasını etdiklərinin fərqi nədir?

Anam da Laçının əlindən tutub ətrafı insanlarla sarılmış böyük maşına tərəf üz tutdu. İçimdən “Getmə!” deyə çığırmaq gəlsə də, məcburən susdum. Çünki vəziyyətimiz heç - də yaxşı deyildi. İki uşağa baxmaq və xəstə nənəmin dərmanlarını almaq anam üçün olduqca çətin idi. Özü də ki belə bir şəraitdə. Baxmayaraq ki, anam kəndimizdə müəllimə işləyirdi, o, bizə baxmaq üçün uzaqdan görsənən kəndin pambıq tarlasına işləməyə gedirdi. Anamın qızmar gü-

nün altında işləməkdən yanmış üzünü və əllərini gördükcə ürəyim parça-parça olurdu. Elə bil, o əvvəlki gözəl qadın heç mənə anam olmamışdı. Həyatın amansız üzünü onun taleyini dəyişdiyi kimi, görünüşünü də dəyişmişdi. Hərdən fikirləşirdim ki, nə yaxşı atam bizim bu halımızı görmür. Sonra isə əksini fikirləşirdim ki, yox, atam sağ olsaydı, yəqin ki, biz bu vəziyyətdə olmazdıq. Cavabsız suallarla özümü yormaqla başqa bir şey gəlmirdi əlimdən.

Anam axşamları çox yorğun gəlirdi işdən. Buna baxmayaraq, bizə yemək hazırlayırdı. O, tez-tez yaşıl noxuddan, adını heç özünün də bilmədiyi yemək bişirirdi. Heç xoşlaşmasamda, anam pis olmasın deyərək məcbur yeyirdim. Mən hər gün Allaha yalvararaq bir möcüzə olmasını gözləyirdim. Anamın bu əziyyətini gördükcə, ürəyim yansa da, əlimdən heç nə gəlmədiyi üçün özümü qınayırdım. Əlimdən gələn sadəcə dua etmək, hər şeyin əvvəlki kimi olması və bu boz şəhərciyin tezliklə yox olması arzusu idi. Əslində, boz şəhərciyin heç bir günahı yox idi. Amma burada yaşadığım acı günlərin və itirdiyim xoşbəxt uşaqlığımın, atasız günlərin burada yaşandığı üçün, bəlkə də buranı günahkar bilirdim.

Düzü, heç özüm də bilmirdim niyə burada yaşamağa çalışan bütün uşaqlar tezliklə buradan getmək istəyirdilər. Bu uşaqların fərqli-fərqli arzularını, xeyallarını, yaşayabilmədikləri uşaqlıqlarını, sevinclərini bu boz şəhərcik sanki tutub boğmuşdu. Onları da bu şoran torpaqlara bənzətmişdi eynilə. Ayaqları, əlləri şoran torpaqlar kimi cədar-cədar olan bu uşaqların oxumaq, təhsil almaq arzuları çox böyük idi. Eynilə mənə olduğu kimi. Mən anamın imkanının olmadığını görüb bu arzumu ürəyimdə gizli tutsamda, bu mənə rahatlıq vermirdi. Mən bu arzumun gerçək olmasına

möcüzə kimi baxırdım. Nə qədər ümitsiz olsam da, hər gecə bunun gerçək olması üçün dua edərək yatırdım.

Gecə anamdan soruşdum:

– Ana, yerlə göyün arasında məsafə çox uzaqdı? Anam təəccüblə:

– Həə, lap çox... Niyə soruşursan, Güllər? Bu hardan ağlına gəlib?

Mənsə:

– Heç, elə belə, – deyib gözlərimi yumdum. Amma ürəyimdə fikirləşdim ki, yəqin məsafə çoxdur deyə, dualarım Allaha hələ çatmayıb, çatanda məktəbə gedəcəyimə çox inanırdım. Ən çox da atamın arzusunu yerinə yetirib jurnalist olmağı istəyi məni rahat buraxmırdı.

Burada məktəb yalnız uzaqdan görsənən kənddə var idi. Demək olar ki, mən hər gün o kəndə tərəf həsrətlə baxırdım. Məktəblərin açılmasına az zaman qaldıqca, mən daha da həyəcanlanırdım. Nə qədər fikirləşsəm də, ağlıma heç bir çıxış yolu gəlmirdi.

Axşamları nənəmin dizində mürgüləməyi adət eləmişdim. Nə yaxşı ki nənəm vardı! O, evimizin odu, ocağı, istisi, hənirtisi idi, bizə həyan idi.

Tezdən anam məni yavaşca oyadıb:

– Güllər! Oyan, qızım! Mən rayona gedib gələcəm. İşim var. Sən qardaşından muğayat ol. Nənənin sözünə bax, – deyib alnımdan öpüb evdən çıxdı.

Mən də anamın arxasınca çölə çıxdım. Anam avtobusaminənə kimi onu gözlədim. Amma fikirməni götürmüşdü, görəsən, anam niyə qəflətən rayona gedəsi oldu. Nə baş verir? Düşünə-düşünə içəri qayıtdım.

Laçın oyanmışdı. Yerinin içindən mənə baxıb gülürdü. Laçın atama daha çox bənzəyirdi, xüsusi ilə də iri qara -

gözləri; hələ gülüşü lap çox. Onu qucaqlayıb güldürməyə çalışırdım.

Bizim səsimizə nənəm yuxudan oyandı. O, çoxdan bizi belə görmədiyi üçün sevindi:

– Can! Sizə qurban olaram, – deyib yanımıza gəldi. Nənəm köhnə çaydanda çay qoyub süfrə hazırlamağa başladı.

Artıq günortadan ötmüşdü. Səbrim lap tükənmişdi. “Görəsən, anam harda qaldı? Niyə gəlib çıxmır, axı?!” deyə gəzişirdim. Uzaqdan avtobusun dayandığını gördüm. Doğrudan da, bu dəfə düşən anam idi. Tezi kimiz də ona – tərəf qaçdıq. Uzun zamandan bəri idi ki, anamı belə, əlləri dolu görmürdüm. Anama kömək elədim, evə gəldik.

Mən gözlərimə inana bilmirdim. İlahi! Mənim xəyallarım gerçək olmuşdu. Anam mənə məktəb çantası və pal-paltar almışdı. Sevincimdən atılıb düşürdüm. Gah anamı, gah da Laçını qucaqlayırdım. Anam:

– Bəsdi, dəli qız! Özünü yorma! –desə də, heç məhəl qoymurdum.

Anam nənəmlə Laçını da unutmamışdı. Onlara da lazım olanları almışdı. Laçının arzusu olan oyuncaq avtomatı da almışdı. O qədər sevincli idim ki, sevincimdən anamın bunu hansı pulla aldığını belə unutmuşdum. Mən yaxşı bilirdim ki, onun bunları almağa pulu yoxuydu. Ayaqqabılarımı ayağıma geyinəndə, sanki yuxudan ayıldım və tez soruşdum:

– Ana, axı, bizim pulumuz yox idi. Sən bunları necə aldın?

Anam gözlərini məndən yayındıraraq nənəmin üzünə baxdı:

– Var idi, səninçün saxlamışdım, – deyib araya söz qatdı. Deyəsən, nənəmin də bu söhbətdən xəbəri vardı. İkisi

də məndən nəşə gizləyirdilər.

Bu gün süfrəmiz həmişəkəndən daha bol idi. Anam hamımızın xoşladığı yeməkləri bişirmişdi.

Məktəb paltarlarımı paslanmış vaqondan asıb gözlərimi onlardan ayıra bilmirdim. Allah səsimi eşitdiyi üçün ürəyimdə tez-tez sağol deyirdim. Ümidim daha da artmışdı.

Sevinc Rzanın atasının Laçın haqqında xatirələri

Laçın haqqında keçmiş zamanda danışmaq mənim üçün olduqca ağırdı. Mən Hüseynov Məhəmməd Rza oğlu doğulub böyüdüyüm bu cənnət diyarı babalarımızın doğma yurdunu ata-babalarımızın qəbrini belə artıq 28 ildir ki, ziyarət edə bilmirəm. Uzun illər müəllim işlədiyim və hər cığırına bələd olduğum torpağımın mənə necə əziz və doğma olduğunu Vətəndən ayrı düşən insanlar daha yaxşı bilərlər. Hələ vaxtilə 1918-ci ildə belə Qarabağa və Laçına göz dikən xain qonşularımızın işğalının qarşısını alan Laçınlı qardaşlar Sultan bəy Sultanov və onun qardaşı Xosrov bəy Sultanov Andranikin və Dronun qonşularının məhv edərək Qarabağın işğalının qarşısını almışdır. Bizə bu torpaqları əmanət qoyan bu qardaşların və Böyük Vətən Müharibəsində qəhrəmanlıq göstərmiş bir çox orden və medallara layiq görülən atam Rza Hüseynovun ruhunun şad olacağı gün Laçının və bütöv Qarabağın azad olunduğu gündür. Və biz o günü böyük səbirsizliklə gözləyirik. Sonda Laçınlıların və bütün Qarabağlıların dərdinə şərik olduğu üçün gözəl ziyalı yazıçı Vətənpərvər xanıma İradə xanım Əliliyə Laçın ziyalıları və öz adımdan təşəkkür edirəm.

İRÂDE ALİLİ, SEVİNC RZA

LACIN HASRETİM

Bakı – 2021

Ön söz yazarı: Leyla İmanova, PhD

Çevri edənlər: Filoloq, rəssam
Nərminə xanım Rasizadə
Reksane Kurbanova

Danışman: Könül Habibkızı

Redaktor: Azadə Novruzova

Korrektorlar: Semray Aliyeva
Resul Aliyev

İrade Alili, Sevinc Rza. Laçın hasretim.

Bakı, “Ləman nəşriyyat poliqrafiya MMC”, 2021. – 304 s.

Kitap Karabağın güzel ilçesinden biri olan Laçın bölgesinden bahsediyor. Kitapta Laçın ilçesinin tarihi, coğrafik bölgesi, Vatan yolunda canından geçmiş Kahramanları, Şehitleri, Gazileri hakkında bilgiler vardır. Ermeni işgalında olan memleket özlemiyle yaşayan bu ilçenin insanların içden gelen kelimeleri, düşünceleri və Laçın ilçesinden göçmen olan Sevinc Rzanın vatandan bahs eden “Biz hiç büyümedik” adlı hikayesinden küçük bir bölüm verilmiştir.

Kitabımız yayına hazırlanırken, vatanımızın düşman elinde olan bir parçası - Laçınımız - işgalden kurtuldu. Azerbaycan dışında yaşayan insanlara gerçeği anlatmak ve gençlere Ermeni vandalizminin içini göstermek için kitabı yayınlamaya devam ettik. Halkımıza bu eşsiz zafer duygusunu veren muzaffer Başkomutan İlham Aliyev'i ve Cesur Ordumuzu Allah korusun!

ÖN SÖZ

"Laçın hasretim" kitabı yayına hazırlanan zamandan kahraman Azerbaycan ordusu Alı baş komutan İlham Aliyevin yönetimi altında Karabağda işgalde bulunan topraklarımızı düşmanlardan azad edirdi. Mukaddes vatan savaşı devam ediyordu. Artık Gence soykırımı baş vermiş, güçlü Azerbaycan ordusu tüm savaş kanunlarına uyur, sivil halka dokunmuyordu. Ermenistan Azerbaycanın petrol kaz kemerlerini bile ateşe tutmaktan çekinmiyor, her türlü engel olmağa çalışıyorlardı. Laçın Sevinc: Tüm dünya olanları sanki görmüyor duymuyordu. Geçen asrın 90-cı yıllarındaki gibi oldu. Azerbaycanın başına gelen tüm belalar bu gün bile devam ediyor bu gün bile insanların hayatı ve dilekleri yarım kalıyordu. Azerbaycanlı insanların göçgün halına düşmesine 20% toprağının işgal altında bulunmasına medeni, tarihi anıtlarının mahv olmasına göz yumuyor halkımızın haline acımıyollardı. Laçın Sevinc: Karabağ hadiseleri Azerbaycan sanat galerisinde, edebiyatında filmlerinde, müzüğünde poeziyasında mimarlık eserlerinde oldukça geniş yayılmıştır. Bu yönde tanınmış muhabir, öğretmen sosyal hadim İrada

hanım Alili (Alıyeva) ve kalbinde vatan hasreti olan kahraman dövüşçülərin Və Karabağ hadisələrinin canlı şahidi olan küçücük kızcıgazın şu an Nasimi Mks - in İşçisi olan Sevinc Rzanın "Laçın hasretim" kitabıdır. Laçın Sevinc: Esererde mualliflərin okucuya sunduğu samimi acı dolu "Laçını terk etdikdən bu günə hiç büyüməmişim və gülməmişim" sözləriylə başlayır. Laçının tarixi, onun coğrafi alanı, savaş hakkında bilgiler savaşın kurbanı olmuş insanların Ermeni kültür destələri tərəfindən məhv edilmiş tüm gerçəklərdən okullardan, anıtlardan Laçında süren savaş zamanı kahramanlık göstərən cesur oğullarından bahs ediyor. Laçında doğmuş Azərbaycan milli kahramanlardan şunları tanıyalım Fazil Mehtiyev, Kamil Nasibov, Korkmaz Ayvazov, Oktay Güllaliyev, Alesger Novruzov, İsrafil Şahverdiyev. Hadisələr zorlukla toplanan bilgilərə güvenerek sunulur. "Laçın hasretim" Eseri tüm dünyaya taktim olunarak savaş zamanı yaşanan olayları unutmaya izin vermiyor. Eserin yaratıcı qrubuna, ana yazar olarak İrade hanım Aliliye, onun ingiliz ve rusçaya çeviren Filoloq rəssam Nərmine hanım Resulzadəye Eserin yazarlarından olan Sevinc hanım Rzaya, Eserin oluşmasında karşılıksız emek göstərən tüm ekibe, Teşəkkür edəriz. Karabağda Vatan savaşında kahraman oğullarımızın kani bahasına yüksələn bayrağımızın hep yücelmesini dilerim. Sevinc hanım ve de hiç bir Karabağlı bundan böyle Karabağ hakkında geçmiş zamanda konuşmuyacak. Topraklarımız hepimizi büyük bir sevgiylə bekliyor.

Karabağ Azərbaycanındır!

Leyla İmanova, PhD.

25 Ekim, 2020.

GİRİŞ

Bu günde başka günlerde olduğu gibi sınıfa gitmişdim. Öğretmeni olduğum bi eğitim kurumunda ders zamanı dikkatimi bi hanımın gözlerini pencereye kırpmış bakan bakışları çekti. Sanki kendisi konferans salonunda otursada onun aklı çok uzaklardaydı. Arada ona dikkat ediyordum, o yinede kendi hayalindeydi. Sanki o, odada yalnız oturmuşdu... O gun mayıs ayının 18-iydi. Karabağın guzel guşesi olan Laçının işqal olunduğu gündü. Bu mevzu bana ne kadar zor olsada konuşmaya başladım. Konferans salonunda her kes bu ağır mevzuya düşüncesini bildirdi. Şu andan itibaren gözleri yol çeken hanımın duyqulanarak konuşmamıza katılmasından malum oldu ki, bu hanım Laçında doğmuşdur. Onun Laçın hakkında konuştuğu hatıraları beni çok etkiledi. Laçın sevgisi ile yaşayan bu hanım Sevinc Rzadır. Aynı gün Sevinc hanımla birlikte Laçın bölgesi, onun qazileri ve şehidleri hakkında kitab yazmayı karara aldık.

Ben o gün onu nasıl vatansever, nasıl toprağına bağılı bir hanım olduğunu anladım. Bu kitabın hazırlık aşamasında Sevinc hanım bana çok yakından yardım gösterdi. Sevinc hanıma teşekkür ederim.

Değerli aydınımız Leyla İmanovanın tavsiyesi ile ona ve kitabı Rusça ve İngilizce'ye çeviren filoloji bilim insanı, ressam Narmina Rasizade ve Türkçe tercüme için Ragsana Gurbanova'ya çok minnettarım.

İrade Alili

SEVİNC RZANIN LAÇIN HATIRALARI

Vatan! bu kelmenin anlamı ne kadar zor, derin ve mükaddes olsada, bu sözcük her insan için başka anlamlar taşıyor. Vatan kimin için doğulduğu toprak, kimi için sadece coğrafi bir arazi, kimin içinse uğruna canından-kanından geçtiği mükaddes topraktır. Vatan benim için sözcükle ifade edilemeyen isimli çekilirken gözlerimden istemsizce akan yaş, en hüzünlü anılarımda özlerken sığınmak istediğim anne kucağı kadar azizdir. Vatandan ayrılısamda her taşının rengini, toprağının kokusunu, çeşmelerini, cıgırlarını, son baharda topladığım yaprakların rengini bile unuttuğum yerdir. Vatan bana köç eden kuşlara imreneceğim kadar uzak, kalbimin derinlerinde uykularımda hissedilecek kadar yakındır. Ben Laçında öğretmen ailesinde doğdum. Nineli, dedeli gelişli, gidişli evimiz samimi güzel komşuların, akrabaların arasında olmak nasılda güzeldi. Bana hep oyle geliyodur ki, ben Laçını terk etmeye mecbur kaldığımız günden sonra ne büyüdüm, ne de kalbimde güldüm. Nankör düşmanlarımızın bizim toprağımızda, bizim yuvamızda yaşadığını düşündükçe insan dahşete geliyor. Laçın hakkında hatıralarım çoktur, amma onu benim için yazmak çok zordur. Teessuf ederim ki, ben hala geçmiş zamandan konuşuyorum. Bu yazını göz yaşlarımı sileyerek bir, kaç defa dayanıp yazmışımdır. Umudumu itirmiyorum. Umarım İrade hanım ve ben bir gün Laçına geri dönüş kitabını yazacağız.

LAÇIN BÖLGESİNİN İŞQALINDEN 28 YIL GEÇİYOR

Laçın bölgesi cümhuriyyetimizin mühüm coğrafi durumuna, doğal kaynaklarına, zengin ve antik tarihine, ehalsinin misafirperverliyiine, vatanperverliyiine göre tanınmış bölgelerinden biridir. Tarihen Laçın çevresinde yetişme, eğitim alarak formalaşmış, tanınmış ziyalılar sonradan ileri Avrupa ve Asiye ülkelerinde bilime, eğitim benimsemiş, Azerbaycanın sosyo-politik, politika bilimi hayatında önemli pozisyon tutmuş ve Azerbaycan devletinin gelişmesinde önemli rol oynamışlar. Laçın bölgesi 8 ağustos 1930 şehir olarak yılında tarihe geçmiştir.

Genel olarak, Azerbaycan ansiklopediyasında, tarihimize adanmış farklı temel monoqrafiyalarda, ayrı-ayrı tedqiqatçıların araşdırmalarında Laçından döne-döne bahs edilmiş, onun hakkında yaddaşlara yazılan, deyerli fikirler söylenmiştir. Azerbaycanın çok antik ve zengin tarihe malik Laçın bölgesinin geçmişini, bu gününü araşdırmak mevcut tarihi kaynakların ışığında bazı karanlık hisseleri aydınlatırmak bu gün önemlilik taşıyor. Genel olarak, hesab ediyorum ki, bütün bölge, tayfa ve s. Hakkında tarihi gerçeklerin denilmesine bu gün büyük ihtiyac var...

Malumdur ki, 1822-ci yılında Laçın bölgesinin de dahil olduğu Qarabağ hanlığı iptal edildi. Onun yerinde aynı adlı bölge yaradıldı. Laçın bölgesinin arazisi, Qarabağ hanlığının iptalinden sonra onun terkinde olmuştur. 1840-cı yılında o, Şuşa qezasına çevrilerek, 1868-ci yılında Gence quberniyası yaranan zaman Laçın bölgesi eraziside onun terkinde dahil olan Zengezur qezasına tabe

edildi. 1883-cu yılında erazide daha iki yeni qeza Cavanşir ve Cebrayıl qezalari yarandı. Böyle inzibati erazi bölgüsü XX esrin 20-ci yıllarının sonuna kadar güçde kaldı.

<i>Bölgenin yaranma tarihi</i>	1924- cü yıl
<i>Oraqanize olunan tarix</i>	8 ağustos 1930-cu yıl
<i>Umumi sahəsi</i>	1883 kv.m
<i>18 mayıs 1992 – ci yılınadək ehalinin sayı</i>	60 000 insan
<i>Şehir</i>	1
<i>Kasaba</i>	1
<i>Köyler</i>	126
<i>En büyük yaşama yeri</i>	Laçın şəhri, Min-kend, Gülebird köyü
<i>Ümumi toprak sahəsi</i>	182 603 ha
<i>Orman sahəsi</i>	34 877 ha
<i>Sanaye</i>	48
<i>Köy teserrüfatı</i>	61
<i>Meyve bağları</i>	1 470 ha
<i>Eğitim muəssisələri</i>	150
<i>127 sayılı KOTP okulu</i>	1
<i>Muze</i>	1
<i>2 numaralı Bakı ilaç texnikumunun şubəsi</i>	1
<i>Tarihi abidələr, muzeylər, camilər</i>	14
<i>Sinema, tiyatro və video istehsal muəssisələri</i>	30
<i>Sağlık tesisləri</i>	142
<i>Ticaret şəbəkələri</i>	460
<i>Ekməkhanələr</i>	36
<i>Ev hizmet tesisləri</i>	96
<i>Düğün evləri (200 yerlik)</i>	1

<i>Motorlu taşıma müessiseleri</i>	2
<i>Taşıma vasiteleri</i>	170
<i>Otobüs durağı</i>	1
<i>Kara yollar</i>	2 130 km
<i>Köprüler</i>	92
<i>Su boruları</i>	1 187 km
<i>Su depoları, artezyen kuyuları</i>	33
<i>Çamaşırhane</i>	1
<i>Merkezi kanalizisaya hatları</i>	15 km
<i>Sıcaklık şebekesi sistemi</i>	20 km
<i>Otel</i>	2
<i>Kazan dairesi ve sıcaklı idaresi</i>	1
<i>Hamam</i>	14
<i>Minik arabaların texniki hidmet tesisleri</i>	3
<i>Yakıt ikmali oturumu</i>	8

Laçın şehri 1923-cü yıla kadar Abdallar köyü adlanmışdır. Şehir 10 ağustos 1923-cü yıl tarihində düzenlenmişdir. Şehirden Bakıya kadar olan misafe 442 kilometredir. Laçın adını 1924-cü yılda oradakı aynıadlı dağla alakalı olarak görkemli yazar T.Şahbazi (Simürğ) de işletmişdir. Tarihden malumdur ki, Laçın adlı bi türk kabile de mevcut olmuşdur. Aynı türk kabilesi esasen, Türküstanda yaşamışdır. Bu neslin adamları içerisinde kendi iyitliyi, cesaretile farklı olan bi çok sayda insanlar çıkmışdır. Kaynaklara atıfta bulunsak, görürüz ki, Nizami adabi okulunun görkemli takipçisi hesap olunan, Hindistanda yaşayıp fars dilinde yazıb yaratmış dahi şair Emir Xosrov Dehlevi de Laçın kabilesindendir.

Meşhur bilim insanı, tarihçi, devlet katibi Fezlullah Re-

şidetdin (1247-1318) oğuzların 24 qolnundan birinin Laçın boyu türk dünyasına çok devlet katibleri, iyitler vermişdir. XIII esrin sonlarında Misir sultanı olmuş el-Melik Hüsameddin Laçın, əl-Mensuri ve başkaları böylelerindendi...

Malumdurki, Azerbaycanda anne-babalar kendi evladına uzun yıllardır ki, isim verirken Laçın ismini de unutuyorlar...

Laçın kuş adı el arasında hep kahramanlık, hüner, cesaret remzi hesab olmuşdur. Genel olarak, şahin kuşunun erkeyine Laçın denir. Laçın – şahin cinsinden olan yırtıcı ve alıcı kuş adıdır. Kuş anlayışı ifade eden çin komponentini bazı araşdırıcılar “uca, yüksek, yukarı, av yüksek” anlamıyla da manalandırılır. Bazı kaynaklarda çin/çin sözü “aşağıdan yukarıya kalkan”, “yükselen”, ”hak olan” ve s. Gibi manalandırılır. Çin\çin hecası şimdi arxaik bi şekilçi gibi kaç kuş adında kalmışdır: güverçin, bildirçin, borçin, sığırçin, balıqçin, bayırçin, darıxcin, laçın. V.V.Radlov kendi lüğətinde osmanlı-türk dilinde balıqçin, bayırçin...sözlerini kuş adı gibi işletmişdir. O, Laçın sözünün hem de kabile adı olmasını göstermişdir...

Bizde hiç de az işlenmeyen bile bi küfür de vardır; “uykun çin olmasın!” Bütün Çin devletinin erazisine Çin, Cenubi Çin erazisine kaynaklarda Marçinde denir. Çin kaynakları gösterirki, göytürkler, uyqurlar, kırqızlar bunların neslindedir...

Laçın sözcüyü türk dillerindeki yalçın sözcüyünün başka bir formasıdır. Yalçın sözcüyü “sıldırım” manası taşır. Laçın şehrinin isminin lacın kuşunun isminden götürüldünü söyleyen araştırmacılar var. T.Nafasov gösterirki “Laçın”-etnonimdir. Laçın toponimi etnonimden yaran-

mışdır. “Laçın” sözcüğünün birinci hecesinde yerdeyişme olduğundan, başka sözcüye (“laçın” – “alçın”) çevrilmiştir. (özbekce “olçin” – loçin). Özbekistanda da Laçın-tepe, Laçın-taş oronimleri vardır. Burda etnotoponim oronime geçmiştir...

Laçın coğrafi isminin paralellere Azerbaycan Cumhuriyyetinin erazisinde de bi çok yerde rastlamak olur. Kelbecer bölgesinde Laçın adlı dağ ve köy, Şuşa bölgesindeyse Laçınlar isimli köy vardır...

Dağlık bölgesine malik olan Laçın bölgesi Karabağ silsilesinin batı eteklerinde yerleşir. Laçın bölgesinin güzelleşmesinde Hüsü Hacıyevin, İsmayıl Şəfiyevin, Qara İlyasovun, Canbakış Abdullayevin, Cümşüd Allahverdiyevin, Ali Mirzeyevin, Ocaqqulu Musayevin, Muradxan Cabbarovun ve başkalarının ezevsiz hizmetleri olmuştur. Laçın bölgesi kuzeyden Kelbecer, doğudan Hocalı, Şuşa, Hoca-vend, güneyden Kubadlı bölgeleri, batıdansa Batı Azerbaycan (Ermenistan)la sınırlıdır. Laçın bölgesinin Ermenistan ve Dağlık Karabağ Muxtar vilayeti (Yukarı Karabağ) la serhedlerinin genel uzunluğu 240 kilometredir.

<i>Heykeller</i>	25
<i>Dekortaf tasarımı çeşmeler</i>	10
<i>Mezarlıklar</i>	146
<i>Mermer atölyesi</i>	1
<i>Konserve fabrikası</i>	1
<i>Un değirmenleri</i>	12
<i>Elektrik şebeke – onarım atölyesi ve montaj ofisi</i>	3
<i>Elektrik şubeleri</i>	6
<i>Elektrik hatlarının uzunluğu</i>	2 636 km

<i>Gaz tesisatı ve işletme departmanı</i>	2
<i>Gaz kemerinin uzunluğu</i>	498
<i>Şehir ve köy ATS-leri</i>	30
<i>Radio ve telefon kommunikasiya hatları</i>	10 200 km
<i>Televizyon istasyonu ve vericileri</i>	3
<i>Buyuk boynuzlu hayvanlar</i>	25 678 kafa
<i>Şahsı tesorufatlarda</i>	14 268 kafa
<i>Küçük boynuzlu hayvanlar</i>	107 676 kafa
<i>Dahil olmak üzere halk dahil tesorufatlarda</i>	11 410 kafa
<i>Şahsı tesorufatlarda</i>	85 650 kafa
<i>1941-1945-ci yıllar Büyük Vatan savaşı</i>	
<i>Hatıra kompleksi</i>	3
<i>Spor saheleri, stadyumları</i>	42
<i>Helikopter pedleri</i>	1
<i>Bölge üzre şehidlerin genel sayı</i>	266 insan
<i>Polis çalışanları</i>	42 insan
<i>Kayıp ve esirler</i>	67 insan
<i>Yetim kalmış çocuklar</i>	871 insan
<i>Anne babasını kayb edenler</i>	31 insan

Bölgenin esas doğal kaynakları: Faydalı minereller ve mineral çeşmeler; inşaat malzemeleri (çay taşı, kum, gil), altın, dağ kristali, mermer, ipek taşı, kranit, cive yatağı, ki-reç taşı, sünger taşı, travertin, sıcak su, maden su kaynağı ve s.bi çok doğal çeşmeleri...

Dağları: Işıklı, Qızılboğaz, Farmaş, Mıxtöken, Qırxqız ve s.

Hayvanları: ayı, canavar, tilki, sincap, leopar, geyik, karaca, oklu kirpi, tavşan, vahşi fare, kaftar, porsuk, əlik, farklı yılanlar, dağ kartalı, altın kuş, keklik, siyahtavuk,

bildirçin, şanapipik, turac ve s.

Ormanları: Altıntaxta, Zavod, Qaladərəsi, Qırmızı palıd, Xəlfzur, Katos, Hacısamlı, Çorman, Şəlvə və s.

Renkli kayalar: Xrizonpraz (Lələbağırılı köyü), Kırmızı Linstvenit (Qarabeyli köyü), Nefimoid (Bozdoğan köyü), Farelştyen (İpek köyü), Tuf (Hoçaz köyü)...

Bitkiler alemleri: palıd, vələs, ardıc, qarağac, cöke, qoz, kırmızı palıd, ulas ve s.

Meyve ve gilemeyveleri: elma, armut, ezgil, şeftali, ayva, erik, frenk üzümü, çilek, moruk, kuşarmutu, kuş üzümü ve s.

İlaç bitkileri: keklikotu, itburnu, boymaderen, katırkuyruğu, gəvən, baldırğan, çaşur, papatya, solmazçiçeyi, yemişan ve s.

Laçın bölgəsi erazisinde devlet kayıtında olan tarix ve medeniyyət abidelerinin ismi listesi

1. İNV № 4725 İkitağlı köprü – XVII yüzüyl (Avdallar köyü)

2. İNV № 4753 Birtağlı köprü – XVIII yüzüyl (Zabux köyü)

3. İNV № 310 Ağoğlan kalesi – IX yüzüyl (Kosalar köyü)

4. İNV № 4728 Sultan Ahmet sarayı (Sultanlar köyü)

5. İNV № 4727 Həmzə Sultan sarayı – 1761 ci yıl (Sultanlar köyü)

6. İNV № 4729 Soltanbaba türbəsi – XVIII yüzüyl (Zeyvə köyü)

7. İNV № 4730 Şeyx Ahməd türbəsi – XVIII yüzüyl (Zeyvə köyü)

8. İNV № 4731 Türbə-XVII yüzüyl (Zeyvə köyü)

9. İNV № 4732 Kafırqala – (Zeyvə köyü)
10. İNV № 4733 Cami – 1718-ci yıl (Karıkışlak köyü)
11. İNV №4734 Kale (Karıkışlak köyü)
12. İNV № 4735 Demirov piri sovma (Karıkışlak köyü)
13. İNV № 4764 Sovme-XVI yüzyl (Sadınlar köyü)
14. İNV № 4718Çeşme (Büyük Çeşme) – 1858-ci yıl (Kuşçu köyü)
15. İNV № 4719 Çeşme (Korcaçeşme) – 1890-cı yıl (Kuşçu köyü)
16. İNV № 4751 Kale (Kalecik) – antik devr (Kuşçu köyü)
17. İNV № 4752 Kale (Sadınlar kaleciyi) – antik devr (Kuşçular köyü)
18. İNV № 4757 Kale (Mirik köyü)
19. İNV № 4758 Sovme-XV yüzyl (Mirik köyü)
20. İNV № 4720 Çeşme (Behbudalı çeşmesi) – XV yüzyl (Mirik köyü)
21. İNV № 4742 Sovme – XVI yüzyl (Ahmedli köyü)
22. İNV № 4743 Abadxeyir türbesi (Ahmedli köyü)
23. İNV № 4744 Köprü(Seyid Emir köprüsü) – XIX yüzyl (Ahmetli köyü)
24. İNV № 4748 Pirtağlı köprü (Minkent köyü)
25. İNV № 4747 İkitaglı köprü (Minkent köyü)
26. İNV № 4745 Məbəd – XV yüzyl (Minkent köyü)
27. İNV № 4746 Sovme – XV yüzyl (Minkent köyü)
28. İNV № 4763 Birtağlı köprü (Şeylanlı köyü)
29. İNV № 4724 Mebed – XVII yüzyl (Hoçaz köyü)
30. İNV № 1465 Mağara – mebed – V yüzyl (Hoçaz köyü)
31. İNV № 4750 Sınıq köprü (Ağcakənd köyü)

32. İNV № 4736 Cami (Piçənis köyü)
33. İNV № 4737 Mebed – XVII yüzyl (Piçənis köyü)
34. İNV № 311 Məlik-Ejder türbesi – XIV yüzyl
(Cicimli köyü)
35. İNV № 312 Türbe – XVII-XVIII yüzyl (Cicimli köyü)
36. İNV № 4726 Türbe (Gülebırd köyü)
37. İNV № 4749 Mağara – mebed (Gülebırd köyü)
38. İNV № 4756 Sınıq köprü (Malxelef köyü)
39. İNV № 4740 Sovme – X yüzyl (Aşağı Ferecan köyü)
40. İNV № 4722 Çeşme – XVII yüzyl (Sus köyü)
41. İNV № 4761 Birtağlı köprü (Seyidler köyü)
42. İNV № 4723 Çeşme – XVII yüzyl
43. İNV № 4759 Köprü (Pircahan köyü)
44. İNV № 4760 Köprü (Pircahan köyü)
45. İNV № 4721 Çeşme XVII yüzyl (Pircahan köyü)
46. İNV № 4741 Sovme – XV yüzyl (Şəlvə köyü)
47. İNV № 4738 Cami (Qorçu köyü)
48. İNV № 4739 Sovme – XVII yüzyl (Qorçu köyü)
49. İNV № 4762 Mebed (Sonasar köyü)
50. İNV № 5924 Eski kabıstanlıq – demir devri
(Abdallar köyü)
51. İNV № 1460 Kurqan – demir devri (Cicimli köyü)
52. İNV № 1459 Kız kabri (Kurqan) – demir devri
(Cicimli köyü)
53. İNV № 1461 Kurqan – tunc devri (Zıyırık köyü)
54. İNV № 1458 Kurqan – demir devri (Cicimli köyü)
55. İNV № 5925 Çobandaş eski kabıstanlıq (Cicimli köyü)
56. İNV № 1462 Kurqan – demir devri (Hoçaz köyü)

57. İNV № 463 Kurqan – demir devri (Gülebırd köyü)
58. İNV № 5923 Kabırstanlıq – orta yüzyıl (Mezmezek köyü)
59. İNV № 1457 Taş kutu – demir devri (Abdallar köyü)
60. İNV № 6179 Taşdan yonulmuş at fıquru – orta yüzyıl (Xallanlı köyü)
61. İNV № 6178 Taşdan yonulmuş koç fıquru – orta yüzyıl (Xallanlı köyü)
62. İNV № 6171 Taşdan yonulmuş at fıquru – XVI yüzyıl (Malıbey köyü)
63. İNV № 6172 Taşdan yonulmuş koç fıquru – XVI yüzyıl (Malıbey köyü)
64. İNV № 6173 Taş at fıquru – XVI yüzyıl (Malıbey köyü)
65. İNV № 6177 Taşdan yonulmuş koç fıquru – orta yüzyıllar devri (Soltanlar köyü)
66. İNV № 6174 Taşdan yonulmuş at fıquru-XVII yüzyıl (Gülebırd köyü)
67. İNV № 6175 Taşdan yonulmuş at fıquru-XVII yüzyıl (Gülebırd köyü)
68. İNV №6176 Taş at fıquru – XVII yüzyıl (Gülebırd köyü)
69. İNV № 6177 Taş koç fıquru – XVII yüzyıl (Gülebırd köyü)
70. İNV № 5671 ikinci dünya savaşında helak olmuş yurttaşlarının hatırasına ucalmış abide – 1970-ci yılda (Laçın şəhri)
71. İNV № 5669 Sovetler birliyi kahramanı Əvəzverdiyevin heykeli – 1970- cı yıl (Laçın şəhri)
72. İNV № 5670 Sarı Aşığın hatıra muzeyi – 500

eksponant (Gülebırd köyü)

73. İNV № Laçın tarıh – dıyarşünaslıq muzesi – 5000 eksponant (Laçın şehri)

74. İNV № Resım galerısı – 500 eksponant (Laçın şehri)

18 mayıs 1992-ci yıl tarıhinde Azerbaycanın dilber güşelerinden biri olan Laçın bölgesi ermeni işqalçı küvveleri tarafından zabt edilmiş. Ermeniler şimdi bölgenin ismini deyişib Kasataq diye değışmişler. Laçın şehrise ermeniler tarafından Berdzor ismini almışdır.

Biri – birine yakışık veren dağlar, soyuk, gur çeşmeler, tepelerin, dağları beline kemer gibi dolanan yollar, cıgırlar, tayı-beraberi olmayan kırmızı palıd ormanları, kadim kültürümüzün bi parçası olan kiymetli tarihi inşaat abideleri,o topraklarda bi çok değıerli insaların, er oğullarının mezarlığı, daha neler, neler ve neler Laçınla birlikte düşmanın eline geçdi. 60 binlik Laçın ahalisi doğma yurtlarının didergin düşerek ülkeimizin 60 bölgesine getirib çıkardı...

Kahramanlar diyarı olan Laçın toprağı tarihen ona şeref getiren bi çok cesur evlatlar yetirmişdir. Zamanıyla ermenilere karşı mübarize aparmış halk kahramanı Sultan bey Paşaoğlunun metinliyi şimdi tüm azerbaycanlıların diller azberi olmuşdur. Büyük Vatan savaşı cebhelerine yollanmış 3660 kişi laçınlıdan 2426 kişi geriye dönmüşdür. Aslen Laçından olan kvardiya baş çavuş Evez Verdıyev Polşa topraklarının alman faşıs işqalçilerinden temizlenmesinde hüsusi cesurluk, göstererek Sovetler Birliyinin Kahramanı fahri ismine layik görülmüşdür...

Babaların geçdiyi kahramanlık yolunu sonraki nesiller de devam etdirmisdir.Armeni faşistleriyle dövüşlerde kaç

laçınlı oğullar kahramanlık nümunesi nümayiş etdirerek tarihe çevrilmişler. 1988-1994- cü yıllar Karabağ savaşında 266 insan laçınlı şehid oldu, 67 insan kayboldu. Bu gün tüm laçınlılar Milli Kahramanları Oqtay Güleliyev, İsrafil Şahverdiyev, Fazil Mehdiyev, Qorxmaz Eyvazov, Kamil Nesibov ve öyle de onlar gibi diğer igid oğullarıyla haklı olarak övünüyorlar. Arif Paşayevin rehberlik etdiği 811 numaralı alayın laçınlı kartalları dövüşlerde asl mertlik nümuneleri etdirmişler. Bülövlük köyünden 72 yaşlı Bey Kamran kendi oğlu ve 30 kişi laçınlıyla birlikde sona kadar Laçını terk etmediler. Hala da bu güne kadar onlardan hic bi haber yokdur...

*Esirlikde armeni cellatlarının dayanılmaz işgencelerine dayanamamak, o zalimlere sine germek, laçınlı **Mikayıl Sevdimalı oğlu İsmayilov** (Mikayıl aslen Laçın bölgesinin Vağazin köyündendir. Gibi oğuların (o, **Nemet, Baxşalı, Nadir ve Nesirle** birlikde esir düşmüşdü, armeni faşistleri bu dört kişiyi kötücesine katle yetirmişler) işi ola biliyordu. Belkide Ulu Tanrı aynı olaylardan – armeni kaniçenlerin yaptıkları o vahşiliklerden bizim de haberimiz olsun deye, onu asirlikde koruyup hiż ediyordur?...*

Laçın bölgesi Azerbaycan için onlarla alim, devlet hadimi, şair, siyasetçi, harbiçi, sporcu, kültür işçisi, inşaatçı, ressam, doktor, avukat, müzikçi, emek bahadırı ve s. Yetiriyordu. Laçınlılar kaç deyerli ve şerefli insanlarıyla hep qürürlanmıştır...

Artık kaçınıcı seferdir ki, laçınlılar her bir yeni yılı cenetmekan vatanlarından çok-çok uzaklarda geciriyorlar. Artık 28 yıldır ki, Laçın bölgesi armeni işqalçilerinin

ayakları altında “ nale çekiyor”, “inliyor”. Yıllardır, Laçın bölgesi aparatı Ağcabediden Zerdaba giden yolun sağ kenarında – “**Tahta köprü**” adlanan erazide (1934-cü yıldan Ağcabedide laçınluların 36 bin hekta yakın kış yatakları var) çalışıyor.

Keşke Ulu Tanrı tüm kaçkın ve zorlu göçgünlerimizi, laçınluları çabucak doğma yurt yuvalarına geri götürsün!... **Amin!**...

Nazim Tapdıqoğlu (Velişov)

“TOPRAK UĞRUNA ÖLEN VARSA VATANDIR”

Korkmaz Abış oğlu Eyvazov 1 nisan 1967-ci yılında Laçın bölgesinin Gülebird köyünde doğulmuşdur. 1984-cü yılda Gülebird köy orta okulunu bitirmiş ve 127 numaralı Texniki meslek okuluna dahil olmuşdur. 1985-1987-ci yıllarda Ukranyada asker hizmetinde olmuşdur. Askerlik hizmetini tamamlanmışdır. Askerlik hizmetini tamamlayıp Vatana dönen Korkmaz 1988-ci yılında Laçında yaradılmış Vatani mudafiye destesine katılmış1992-ci yılın mart ayında Laçın bölge RPSŞ-de işe götürülmüş, dövüşlerde korkmazlığıyla seçilmişdir. 4 ağustos 1992-ci yılda armeni işqalçıları Qızartı dağınyı ele geçirmekçin savaşa geçerken Korkmaz kolundan yaralanmışdır ve iyileştikten sonra yeniden cebheye geri dönüyor. Füzuli bölgesi erazisinde giden dövüşlerde çok cesarkluklar göstermişdir. Horadiz ameliyyatı zamanı gösterdiyi cesura göre onu rota komutanı görevlendirilmişdir. Şubatın 10-da 1994-cü yıl Füzuli-Cebrayıl bölgesinde giden dövüşlerde kahramancasına şehit olmuşdur. Sumqayıt şəhərində Şehidler mezarlığında gömülmüşdür. Aileli ydiki iki evladı Asim ve Sona onun hatıralarıdır. Azərbaycan Cümhuriyyəti Devlet Başkanının 15 ocak 1995-ci yıl tarixli 262 numaralı kararnamesiyle Azərbaycan Cümhuriyyətinin eğemenliyi erazi ve birlikdeliyinin korunmasında askeri ve hizmeti borclarının şerefle yerine yetirilmesinde eşsiz hizmetlerine göre ölümünden sonra Korkmaz Abış oğlu Eyvazova “Azərbaycanın Ulusal Kahramanı” ismi verilmişdir. Laçın bölge Gülebird köy hastenisi kahramını ismini taşıyor.

Allah rahmet eylesin!

Oqtay Güleli oğlu Güraliyev kasımın 10-da 1962-ci yılında Laçın bölgesinin Xaçınyalı köyünde doğmuşdur. Orta okulunu Laçın şəhər 1 numaralı orta okulunda almış, 1986-cı yılda bölgə RPŞ-de çalışmış, 1989-cu yılında Poltava Kooperativ Enstitünü kiyabi bitirmişdir. Oqtay Güleliyev polis çalışanı gıbi menfur işqalçı armenilərə karşı ameliyatlara katılmış,uğursuzlukla sona çatan “Daşaltı ameliyyatı” zamanı onun bölük kuşatmaya düşən 80 kişi askeri tehlikesiz eraziye çıkarmaya başarılı olmuşdur. Onun komutan olduğu deste Laçın köylerinin savunması zamanı armenilerin bi çok dövüşçüsünü mahv etmiş yüksek rütbeli zabitlerini esir götürmüşdür. O Pircahan köyü yakınlığında ağır yaralanmış terapidən sonra cebhəyə geri dönmüşdü. Oqtay Güleliyevin Laçın koridorunu geri almaq için ameliyat planı 1992-ci yıl eylül ayının 19-da uğurla bitirmiş ve böylece Gorus – Şuşa yolu nezarete alınıyor. Lakin düşman erazini yeniden ele geçirmeyi düşünüyor. Oqtay Güleliyevin kuvveelri kuşatmaya düşmüşdür. Dövüşçülerini tehlikesiz yere geçire bilsədə bu dövüşlərdə Oqtay Güleliyevin kendi kahramancasına vefat eder . Bakı şəhri Şəhidlər mezarlığı defn edilir. Aileliydi. İki evladı hatıra kalmışdır.

Azərbaycan Cümhuriyyəti Baş Bakanının 11 mayıs 1993-cü yıl tarıhli 599 numaralı kararıyla Azərbaycan Cümhuriyyətinin eğemenliylə erazi bütövlüyünün korunmasında,dinc ehalinin tehlikesizliyinin temin edilmesində göstərđiyi igidlik ve cesarete göre Laçın polis subesinin devriyə hizmeti çoxluğun bölük komutanı, polis birinci teğmeni Güleliyev Oqtay Güleli oğluna (ölümünden sonra) “Azərbaycan Ulusal Kahramanı” ismi veriliyor. Laçın bölgesinin Piçenis orta okuluna Oqtay Güleliyevin ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Fazil Umud oğlu Mehdiyev 20 ağustos 1966-cı yılda Laçın bölgesinin Elekçi köyünde doğmuşdur. O bebekken ailesiyle birlikde Ağdamın Abdal Gülablı köyüne göc etmişdir. 1983-cü yılında okulu bitirdikden sonra Rusyanın Sverdlovsk şəhrinde askelik hizmet etmişdir. Fazil Mehdiyev 1990-cı yılda Ağdam erazi İç işleri Bakanlığında yaranmış polis çokluğununa yazılıyordu. 1991-ci yılında Karadağlı köyünde giden dövüşde ağır yaralanır, tedavi olup yeniden cebheye dönüyor. 1991-ci yılın ağustos ayında armeni işqalçilerine mahsus “Niva” markalı arabayı ele geçirib polis idaresine vermiş, Hocalı, Ağdere, Qaradağlı, Sırxavend köylerinde şahsi mertlik ve cesaret göstermişdir. 1991-ci yıl eylülün 23-dən 24-e geçen gece armeniler Abdal Gülablı köyüne hucum ediyorken Fazil arkadaşı Salehle birlikde yardıma gitmişdir. Ağdama giden yolda pusu kuran armeniler onları ateşe tutmuş ve Fazil bu atışma da vefat etmişdir. Ağdamın “Qarağacı” kabirstanlığında defn edilmişdir. Aileli dildi. Azərbaycan Cümhuriyyeti Baş Bakanlığı 8 ekim 1992-ci yıl taribli 264 numaralı kararıyla Fazil Umud oğlu Mehdiyev (ölümünden sonra) “Azərbaycan Ulusal Kahramanı” ismi verilmişdir. Xetai prospektinde ismini taşıyan parkda büstü koyulmuşdur.

Allah rahmet eylesin!

Kamil Baladə oğlu Nesibov 8 ekim 1946-cı yılında Laçın bölgesinin Bozlu köyünde doğmuşdur. Orta okulu Minkendde bitirmişir. 1963-1966-cı yıllarda asker hizmetinde olmuşdur. 1973-1978-ci yıllarda Azərbaycan Politeknik Enistütünde inşaat fakultesinde tahsil almış, Bozlu köyünde İnşaat materaları deposunda yönetici vazifasında

çalışmış, 1992-ci yılda Laçın bölgesi armeni silahlı destelerinin savaşına maruz kaldığı zaman Kamil gönüllülerden 30 kişiden ibaret kendinimüdafa bölüyü yaratmış ve kendinin komutan olduğu bu büyük Sadınlar, Malıbeyli, Xanlar,Suarası köyü yakınlığında 1992-ci yıl haziranın 29-da misafirgörmez yüksekliyi uğrunda giden kanlı dövüşlerin birinde Kamil Nesibov snayper mermisinden ağır yaralanmıştır. Dövüşçü arkadaşları onu tehlikesiz yere götermek isteselerde igid komutan anlaşmayı kabul etmemiş dövüşü terk etmemiştir, sonunda çok kan itirerek helak olmuştur. Ağcabedi şehrinde defn edilmiştir. Aileliydi. 4 evladı vardı.Azərbaycan Cümhuriyyəti Baş Bakanlığının 5 şubat 1993-cü yıl tarixli 457 numaralı qərarıyla Nesibov Kamil Balade oğluna (ölümündən sonra) “Azərbaycan Ulusal Kahramanı” ismi verilmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti bəkanlar kuruluğunun 17 eylül 1996-cı yıl tarixli 125 numaralı qərarıyla Laçın bölgəsinin Bozlu köy kəltür evi Azərbaycanın Ulusal Kahramanı Kamil Balade oğlu Nesibov ismini taşıyır.

Allah rahmet eylesin!

Alesger Xanlar oğlu Novruzov 1 ağustos Kürdhacı köyünde doğmuşdur. 1966-cı yılında Kürdhacı köy orta okuluunu yüksek puanla bitirmişdir. 1968-1970-ci yıllar askerlik hizmeti bitirdikdən sonra 1971-ci yıl Şuşa Pədoqoji Texnikomuna girmiş, 1973-cü yılda bu okulu bitirərək spor öğretmeni ixtisasını almışdır. O yıldan kendi köylərindəki okulda emək faliyyətinə başlamışdır. 1979-cu yılda Hocalı şəhərinə gitmiş 1 numaralı okulda öyretmenlik yapmışdır. 1990-cı yılda Hocalı şəhər RTŞ-de okulların

techizatı şubesinin yöneticisi olmuştur. Karabağ savaşı başladığı ilk günlerden tam gizli şekilde yaranmış Hocalının müdafa komitesinin ilk 5 kişiden biri olmuştur. 1991-ci yılda geçirilen ameliyyatların esas iştirak edenlerden biri olmuş Ə.Novruzov demir yolunun dağıdılıb Xankendine giden yolun kapanmasında, Xankendi-Noragah yolunda düşmanın 2 arabasının, bi çok canlı kuvvesinin mahv olunmasında yakından katılmışdır. 25 şubat 1992-ci yıl tarihinde gece saat 11 e kalmış başlayan dövüşde onun alayı kahramanlıklar göstermiş, Ə.Novruzov güzel atıcı olduğundan 20-e yakın düşmanı mahv etmişdir. Hocalıda olan tek beşmertebelı binaya taraf dövüşə – dövüşə çekilirken ağır mermi yarası almışdır. O, son mermisine kimi dövüşüb sora ağır mermi yarasından aklını itirmişdir. Ermani kuldurları 1992 –ci yıl şubatin 26-da Elesger Novruzova aklını itirmiş halde işkenceler vererek onu katle yetirmisler. Ə.Novruzovun cesedi 4 kişi armani esiriyle deyiştirilmişdir. Aileliydi. 3 evladı vardı.

Azərbaycan Cümhuriyyətinin Baş Bəkanlığı 25 şubat 1997 –ci yıl tarixli 533 numaralı kararıyla Novruzov Elesger Xanlar oğluna (ölümündən sonra) “Azərbaycan Ulusal Kahramanı” ismi verilmişdir. 17 eylül 1996-cı yıl tarixli 124 numaralı karara esasən Kürdhacı köy genel orta okuluna Azərbaycan Ulusal Kahramanının ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

İsarfil Şahverdi oğlu Şahverdiyev 11 haziran 1952-ci yılında Laçın bölgesinin Unanovu köyünde doğmuşdur. 1959-1969-cu yıllarında askerlik yapmışdır. 1975-ci yıllardaysa Laçın bölgesi RPŞ-nde polis emek faliyetine baş-

lamışdır. Ermeni işgalçıları toprağımıza hücum ederken İsrafil Şahverdiyev ilk günden topraklarımızın savunma kalkmışdır. Aşağı Cicimli, Köhnekend, Zabux, Cağazur ve başka köylerimizin uğrında giden dövüşlerde mertlik gösteriyordu. Kahramanlığı yüzünden leytenant Laçın bölge Koperativler İttifakının “Sultan bey” mükafatına layik görülmüştür. 6 ocak 1994-cu yılında Füzuli bölgesinin köylerini serbestliyi için İsrafil rotasıyla dövüşe atılmış ve bu ameliyyat neticesinde Horadiz yerleşmesi ve 22 köy serbest bırakılmışdır. Son dövüşü 1994-cü yıl ocak ayının 13-de cesur komutan yaralanan dövüşçü arkadaşlarını kurtarırken helak olmuşdur. Bakı şehrinde Şehidler sokağında defn edilmişdir. Aileliydi. 3 evladı vardı. Azərbaycan Cümhuriyyetinin Baş Bakanlığı 15 ocak 1995 tarhli 262 numarasıyla Ş.İsrafil Şahverdi oğluna (ölümünden sonra) “Azərbaycan Ulusal Kahramanlığı” ismi verilmişdir. Laçın bölge Ağanus köy tam orta okuluna Azərbaycanın Ulusal Kahramanı ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

İlyas Vakıf oğlu Cabbarov 2 mart 1966-cı yılında Laçın bölgesinin Gülebırd köyünde doğmuşdur. 1983-cü yılda Gülebırd köy orta okulunu bitirdikden sonra Şuşa Şehir Teserufatı Texnikomuna kabul olmuşdur. 1986-cı yılda Ukranyada askerlik goremde olmuşdur. 1990-cı yıldan gönüllü olaraq Milli Ordu sıralarında hizmet gösteriyordu. Gülebırd çoxluğunun kesfiyyat bölümünün komutanı seçilmişdir. İlyas Cabbarovun ve silahtaşlarının düşman tarafından getirdiyi kıymetli haberler tüm bölgenin uğurlu dövüş planlarının hazırlanmasında büyük yardım göster-

mişdir. 1993-cü yıl haziranın 20-de keşfiyyatdan dönerken Xanalılar köyü yakınlığında minaya düşerek helak olmuşdur. Gülebird köyünde defn edilmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyətinin Baş Bakanlığının 9 ekim 1994 –cü yıl tarixli 218 numaralı qərarıyla Azərbaycan Cümhuriyyətinin top-
raklarının erməni işqalçilərindən müdafa edinməsində göstərdiyi hüsusi xidmətlərə, şəxsi və cəsətlərə görə sırası Cabbarov İlyas Vəqif oğlu (ölümündən sonra) “Azərbaycan Bayrağı” ordeni ilə təşəkkür edilmişdir.

Allah rəhmət əyləsin!

Müşfiq Behmen oğlu Kerimov 2 haziran 1971-ci yılda Laçın bölgəsinin Suarası köyündə doğmuşdur. Suarası köyü ilk okulunu, 1988-ci yılda Səfiyan köyü orta okulunu ..Sonra çiftlikdə çalışmışdır. 1992-ci yılında Laçın bölgəsində RPŞ-nin polis çoxluğunda post-devriyə xidmətinin sırası heyətinə işə qəbul olunmuşdur. O, Səfiyan, Suarası, Xanalılar, Fərəcən, Gülebird köylərinin savunması uğruna dövüşlərdə olmuşdur. 1993-cü yılında Laçın polisleri Füzuli bölgəsinə göndərilmişdir. Bölgənin Horadiz, Yağlıvend, Böyük Behmenli köyləri uğruna giden dövüşlərdə qəhrəmanlıq göstərirdi. Baç çavuş Müşfiq Kerimov 1994-cü yıl ocak ayının 17-de Füzuli bölgəsinin Horadiz köyü uğruna giden dövüşdə helak olmuşdur. Sumqayıt şəhri Şəhidlər sokağında def edilmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Baş Bakanlığının 1 temmuz 2009-cu yıl tarixli 364 numaralı qərarıyla halka açıq düzənin sağlanması olunmasında qanun qurallarının qatılaraqdırılmasında, cənabətqarlığa qarşı mübarizədə, xidməti vəzifələrin və hüsusi tapşırıqların yerinə yetirilməsində fərqləndiyi üçün Azer-

baycan polisi günü ile alakalı Azərbaycan Cümhuriyyətinin içişlər bakanlığının meslektaşı, polis baş çavuş Keri-mov Müşfiq Behmen oğlu (ölümündən sonra) “İgidliyi-cin” madalya verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Faiq Abbasov Yakub oğlu 5 temmuz 1970-ci yılında Laçın bölgesinin Deyirmanı köyünde doğmuşdur. 1977-1987-ci yıllarda Sumqayıt şəhir 30 numaralı orta okulunda okumuşdur. Azərbaycan İnşaat Muhendisler Enistitunu bitirmişdir. Sovet ordusu sıralarında askerlik devrini keçirmişdir. İnşaat sahgesinde büyük tecube kazanmış, çalışandan iş icraçısı vazifesinedek yükselmişdir. 5 nisan 1993-cü yılında gönüllü olaraq Milli orduya yazılmış ve Terter bölgesine göndermişdir. “N” numaralı hissesinin nişancısı 1994-cü yıl ağustosun 11-de Terter bölgesinde giden dövüşlerin birinde ağır yaralanarak helak olmuşdur. Sumqayıt şəhrinde Şehidler sokağında defn edilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Mahmud Aslan oğlu Abbasov 31 mart 1969 cu yılında Laçın şəhrinde doğmuşdur. 1976-1986-cı yıllarda Laçın şəhir 1 numaralı orta okulda okumuşdur. 1987-1989-cu yıllarında SSRİ silahlı kuvvelerinde askerlikde olmuşdur. Askerlik bitdikden sonra ilk gönüllü kendini savunma des-tesinde olmuş ve bi kaç kez yaralanmışdır. Laçın RPŞ-in çavuşu gibi Kərkicahan, Taşaltı, Nebiler, Hocalı, Ağdere, Horadiz, Füzuli, Ağdam, Zengilan, Şuşa ve başka dövüş erazilerinde dövüşmüşdür. 1992 – ci yıl aralık 25-de Zen-

gilan bölgesinde giden dövüşlerde snayper mermisinden helak olmuştur.

Allah rahmet eylesin!

Şəmşir Şahmar oğlu Abbasov 10 ağustos 1967-ci yılında Laçın bölgesinin Gülebird köyünde doğmuşdur. 1985-ci yılda Gülebird köy orta okulunu bitiriyor. 1985-1987-ci yıllarda Sovet Ordusu sıralarında askerliyini bitirmişdir. Azərbaycan Köy Təsərrüfatı Enstitusunu bitirmiş, Sarı Aşıq isminə çiftlikdə aqronom çalışmışdır. 1991-ci yılın sonlarında yaranmış Laçın alayının sıralarında gönüllü olaraq armenilərə qarşı dövuşmüş, Gülebird, Cicimli, Kazıdere, Sefiyen, Ferecan köyleri yönünde giden dövüşlərdə olmuşdur. “N” numaralı askerlik otomatikçisi 1992-ci yıl ekimin 13-de Gülebird köyü uğrunda giden dövüşdə keskin nisancı mermisindən ağır yaralanmış, Kubadlı bölgesinin Xanlık köy hastanesinə götürülmüşdür. Hali ağır olduğucün 1992-ci yıl ekimin 20-de helikopterklle Bakıya getirildiyi zaman yolda vəfat etmişdir. Sumqayıt şəhərində Şəhidlər sokağında defn edilmişdir. Aileliydi, 2 evladı vardı.

Allah rahmet eylesin!

Abdulla Bedel oğlu Abdullayev 1934-cü yılında Laçın bölgesinin Nağdalı köyünde doğmuşdur. 1941-ci yılda Nağdalı köy okuluna gitmiş, Şamkend köy 8lik məktəbini, Kürdhacı köy orta okulunu bitirmişdir. 1951-ci yılda S.M.Kirov isminə çiftlikdə çalışan kimi emək faliyetinə başlamışdır. 1952-1954-cü yıllarda askerlikdə olmuşdur.

Sürücülük okuluna gitmiş, bitirdikten sonra S.M.Kirov ismine sūdçuluk çiftliyinde sürücü sonraysa Nağdalı köy rabite şubesinde poştalyon çalışışdır. 1961-ci yılda Abdulla yeva Züleyxa İbrahimxelil kızıyla aile kurmuş birlikde nikahlarımdan 4 çocukları doğmuşdur.Laçın bölgesinin işqalinden sonra Xanlar (şimdiki Göygöl) bölgesinin erazisinde, Murovdağın eteklerinde iki aydan çok yaşamışlar.aradan zaman geçdikden sonra Goranboy bölgesinin Ballıkaya köyünün yakınlığında alaçıqlarda meskunlaşmışlar. 1992-ci yıl ağustosun 28-de armeni silahlı kuvveleri buyuk çaplı silahlardan ve bombalardan ailelern yaşadığı alaçıqları ateşe tutmuşdur.

Fazil Azay oğlu Abdullayev 1 ekim 1958-ci yılında Laçın bölgesinin Erikli köyünde doğmuşdur. Erikli köy nata mam orta okulunu, sonraysa Kürdhacı köy orta geneltahsil okulunu bitirmişdir. Askerlik dönemini bitirdikden sonra sürücülük okulunu bitirmiş ve çiftlikde sürücü gibi emek faliyetine başlıyordur. 1983-cü yıldan Laçın bölgesi Meişet fabrikasında sürücü gibi faliyyet gösteriyordu. 1992-ci yıl nisan ayının 1-de silaha sarılarak gönüllü kendinimudafa destelerine katılmış, diger köylerin müdafasına kalkmışdır. 1992-ci yıl mayıs ayının 28-de Laçın bölgesinin Hacısamlı köyünde helak olmuşdur. Berde şehrinde Şehidler Sokağında defn edilmişdir. Aileliydi, 2 evladı hatıra kalmışdır.

Allah rahmet eylesin !

Nazim Xanlar oğlu Abdullayev 1967-ci yıl tarixli Laçın bölgəsində doğmuşdur. Orta okulu bitirdikdən sonra askerlik dönməni bitiriyor. 1992-ci yılda kabul olduğu Bakı Neft- Kimya Texnikomunda təhsilini yarımqıq koyaraq Laçın bölgə polis tümlüyünə katılmışdır. Laçın bölgəsinin Zabux, Tıgık, Cicimli, Gülebird köyləri uğrunda giden dövüşlərdə kahramanlıkla savaşıyordur. Azərbaycan Cümhuriyyəti müstəqilliyinin və ərazi tümlüyünün korunmasında hüsusi hidmətlərə görə Laçın bölgə polis şubəsinin polis kişisi Abdullayev Nazim Xanlar oğluna “Azərbaycan Bayrağı” medalyonu verilmişdir.

1994-cü yıl 21 nisanda Füzuli bölgəsinin Horadiz qəsəbəsi uğrunda giden dövüşlərdə cəsət göstərərək arkadaşlarının mühasiredən çıxması için kendi canını kurban vermiş, kahramanlıkla helak olmuşdur. Bakı şəhərində Şəhidlər Sokağında dəfn edilmişdir.

Allah rahmət əyləsin!

Vüqar Sedreddin oğlu Abdullayev 16 şubat 1969-cu yılında Laçın bölgəsinin Hacıxanlı köyündə doğmuşdur. 1976-1986-cı yılda Hacıxanlı köy orta okulunda eğitim almış, 1987-1989-cu yıllarında keçmiş Sovet Ordusu sıralarında hakiki askerlik devri keçirmişdir. Askerlik devrini bitirdikdən sonra, 1990-cı yılın temmuz ayında Bölge Polis Şubəsinin sırası heyətinə işə kabul olunmuşdur. Qorçu, Erikli, Narışlar, Alxaslı, Qoşasu, Ferecan, Suarası köyləri uğrunda giden kanlı dövüşlərdə kahramanlıkla vuruşuyordur. Azərbaycan Şuşa, Taşaltı, Hocaz yüksəkliyi, Kelbecer, Füzuli uğrunda giden dövüşlərdə hüsusi cəsət göstərmişdir. 1994-cü yıl nisan ayının 24-də Füzuli bölgəsinin Hora-

diz kasabası uğrunda giden dövüşlerde kahramancasına helak olmuşdur.Ağcabedi şəhrində Şehidler Sokakında defn olunmuşdur.Subaydı.Laçın bölgə Hacıxanlı köy orta okuluna Vuqar Abdullayevin ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Seymur Kahraman oğlu Ağakışiyev 10 eylül 1973-cü yılında Laçın bölgesinin Pircahan köyündə doğmuşdur. 1990-cı yılında Pircahan köy orta okulunu bitirmişdir.24 aralık 1991-ci yılında gönüllü olaraq Milli Ordu sıralarında yazılmış, bölgədə yaratılan “N” numaralı asgeriyye hizmet etmişdir. Defalarca ağır dövüş tapşırıqlarını düzenli yaptı için komutanlının təşəkkürünü almış, Tazekend köyünün mudafasında yakından katılmışdır.1993-cü yıl mart ayında Piçəniz köyü uğrunda giden dövüşlərdə helak olmuşdur. Laçın bölgesinin Pircahan köyündə defn olunmuşdur.

Allah rahmet eylesin!

Cavanşir Cemil oğlu Ağayev 10 ağustos 1965-ci yılda laçın bölgesinin Qazıdere köyündə doğmuşdur. 1979-cu yılda Qazıdere köy 8 illik okulunu bitirmişdir. 1981-ci yılda Yukarı Cicimli köy orta okulunu bitirmişdir. 1987-ci yılda M.Ə.Sabir ismine çiftlikdə veteriner doktor gibi çalışmışdır. 1992-ci yılda gönüllü olaraq Milli Ordu sıralarına yazılmış, “N” numaralı asgeriyye devrini yapmışdır. Qazıdere, Aşağı ve Yukarı Cicimli, Ferecan, Sefiyan, Malxelef, Mığıdere, Gülebird, Suarası köylerində ve Qayğı kasabsında giden dövüşlərdə vuruşuyordu.1992-ci

yıl ekimin 8-de “Zurdere” denen yerde Armeni silahlı kuvvelerinin saldırısını def ederken amca oğlu Fazille birliye helak olmuşdur. Sumqayıt şəhrində Şəhidler sokakında defn olmuşdur.

Allah rahmet eylesin!

Fazil Celil oğlu Ağayev 7 mart 1969-cu yılda Laçın bölgəsinin Qazıdere köyündə doğmuşdur.1984-cu yılda Qazıdere köy 8 yıllık okulunu, 1986-cı yılda Yukarı Cicimli köy okulunu bitirmişdir. 1987-1989-cu yıllarda SSRİ iç koşunlarının terkinde asgerlik döneminde olmuşdur. 1990-cı yıldadan Laçın bölgəsinin kendini savunma tabırının gönüllü hizmet etmişdir. 1992-ci yılda Laçın bölgə polis şubesinde çalışmışdır. Pircahan, Gülebird, Sefyan, Türkler, Aşağa Ferecan, Cicimli, Qazıdere, Mişni, Alxaslı köyleri uğrunda giden dövüşlərdə vuruşuyordu. 1992-ci yıl ekim ayının 8-de “Zur dere”denen yerde Armeni kuldurlarının saldırısını def ederken, amca oğlu Cavanşir Ağayev Cemil oğluyla birliye helak olmuşdur. Sumqayıt şəhrində Şəhidler Sokakında defn olunmuşdur.

Allah rahmet eylesin!

Xeqani Hasan oğlu Akundov 10 mayıs 1950-ci yılda Laçın bölgəsinin Kürdhacı köyündə doğmuşdur. 1967-ci yılda Kürdhacı köy orta geneltahsil okulunu, sonraysa Şuşa Kend Tasarrufatı Texnikomunun veterəyen doktorluğu şubəsini bitirmişdir. 1970-1972- ci yıllarda askerlik devrini Moskva etrafında geçirmişdir. Karabağ erazisinin tüm dağına, cığırına farkında olan Xeqani Axundov 1992-ci yıl

15 eylülde “N” numaralı askerlik hissesinin keşfiyyat bölüyünde asgerlik dönemine başlamışdır. Ağderenin Tavşanlı, Veng, Kızılkaya yaşam binaları, Laçın bölgesinin Erdeşevi, Qozlu, Finge köyleri uğrunda giden dövüş amelyatlarında Xeqani Axundov ve onun komutanı oldu bölük hüsusile farklanmış, fedakarlıklarıyla seçiliyorlar.keşfiyyat bölüyün komutanı gizir 1993-cü yılın şubat ayının 10-da Ağdere uğrunda giden dövüşlerde kahramancasına helak olmuşdur.1993-cü yıl Şubatın 12-de Bakı şəhrinde Şehidler Sokakında defn olunmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyətinin Baş Bakanlığının 2007-ci yıl 21 haziran tarixli 2257 numaralı kararıyla Azərbaycan Cümhuriyyətinin bağımsızlığının ve erazi tümlüyünün korunub saklanmasında hususi hizmetlerine, kendi hizmeti vazifalarının ve asgerlik devrinin ödevlerini yaparken fərqləndiyi için gizir Axundov Xeqani Hasan oğlu (ölümünden sonra) “İgidliyi için” madalyonu verilmişdir

Allah rahmet eylesin!

Qasım Ayaz oğlu Alxasov 12 Ocaq 1968-ci yılda Laçın bölgesinin Alxaslı köyünde doğulmuşdur. 1968-ci yılda Kürdhacı köy orta okulunu bitiren Qasım asgerlik dönemi borcunu Uzaq Doğuda, Rusiya Federasiyonunu Viladivastok şəhrinde hizmet etmişdir.1988-ci yılda asgerlik dönmünü bitirdikdən sonra Uzaq Doğuda denizçilik okulunu bitirmiş ve yurtdışı ölkələrə yuzen okean gemilərə çalışmışdır. 1992-ci yılın erken devrlerinde Uzaq Doğuda vatanı Azərbaycandan gelen acı haberləri duyan Qasım Alxasov vatana dönerek Bakıda yaranmış Laçın harbi kazarmasında Laçın igidlerinden olan gönüllü destenin terkiibinde

1992-ci yıl temmuzun 1-de Kelbecer bölgesine yola çıkmışdır.Qasım Alxasovun destesi önceden Tazekend köyünü, sonra Pircahan, Qoşasu, Mişni, Alxaslı, Minkend ve bi çok diger köyleri kurtarmışlar.Dövüşlerin birinde Qasım Alxasov 1992-ci yıl temmuzun 29-da Hocaz köyü düşmandan kurtarılan zaman igid dövüşçü helak olmuş Bakıda Şehidler Sokakında defn olunmuşdur.

Allah rahmet eylesin!

İlqar Nüraddin oğlu Allahyarov 1968-ci yılda Laçın bölgesinin Alıqulu köyünde doğulmuşdur.1986-cı yıl okulunu bitirib asgerlik dönemine gidiyor ve asgerlik dönemini bitirdiyden sonra 1990-cı yıldan Bölge Polis Şubesinde çalışmış ve armenlere karşı dövüş amelyatlarında farklanmışdır.Feracan, Ağanus köylere erazisinde mühasire kırarak ermeni kuldurlarının 20 kişiye yakın kadını tek başına kurtarmışdır.laçının ilk şehidi olan tevekkülün cesetini dövüş bölgesinden çıkarmışdır. Hocaz yüksekliyi uğrunda giden dövüşde düşmenin 4 tankını ve bi çok tehnikasını mahf etmişdir. 1994-cü yıl şubatın 10-da Füzuli bölgesinde giden dövüşde helak olmuşdur. Bakıda Şehidler Sokakında defn edilmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyeti Baş Bakanlığı 30 haziran 2006-cı yıl tarihli 1545 numaralı kararıyla Azərbaycan polis günü oldu için Azərbaycan Cümhuriyyetinde cinayetlerin karşısına alınması ve açılması halka açık kurallarının korunması ve halka açık tehlikesizliyin temin edilmesi sahesinde hizmeti vazifaların hizmet etdikleri için farkedildiği için Azərbaycan Cümhuriyyeti erazi bütövlüyü uğrunda dövüşlerde cesaret ve igidlik gösterdiyi için Azərbaycan Cümhuriyyeti İç İşler Komutanlığı

polis çavuşu Allahyarov İlqar Nureddin oğlu (ölümünden sonra) “Vatan uğrunda” madalyonu ailesine verilmiştir.

Allah rahmet elesin!

Qaçay Ferhad oğlu Allahverdiyev 1954-cü yıl Laçın bölgesinde Sadınlar köyünde doğulmuşdur.1971-ci yıl Qarqışlak köy orta okunu bitirmiş sonraya sürücülüü vazifesine kabulənmişdir.1974-cü yılda Türkmənistan Cümhuriyyətinin Krasnovodsk şəhərində yaşamışdır.İşqalçi armenlərinin topraklarımıza tecavüzünü duyar duymaz vətənə dönmüş, kendini müdafa destesinə yazılmış, köylərin müdafasına katılmışdır.1991-ci yıl mayıs ayının 17-de həlak olmuşdur.Azərbaycan Cümhuriyyətinin Bakanlar Kurulu 17 eylül 1996-cı yıl tarixli qərarıyla Laçın bölgəsinin Sadınlar köy kəltür evinə Qaçay Ferhad oğlu Allahverdiyevın ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Alış Abdin oğlu Allahverdiyev 30 haziran 1968-ci yılda Laçın bölgəsinin Güləbird köyündə doğulmuşdur. 1987-ci yılda orta okulunu bitirdikdən sonra 1988-ci yılda Macarıstana asgerlik yapmaq için yollanmışdır.Asgerlikdən döndündükdən sonra doğma köyünə dönərək Laçında yaranan kendini müdafa desdesinə yazılmış “N” numaralı asgeriyyə döneminde olmuşdur. Güləbird tümlüyündə tağım komutanı olmuş, Ferecan, Suarası, Qızartı, Susuzdağ dövüşlərinə katılmışdır. Malxelef köyünün Qayğı kasabasının 7-di km düz yolunu minadan təmizləmək için emir almış, amelyet zamanı 17 mina təmizləmişdir. 1992-ci yıl ekimin

6-da Malxelef köyü yakınlığında keçirilen bu amelyet zamanı helak olmuşdur. Laçın bölgesini Gülebırd köyünde defn edilmişdir. Laçın bölgesini Malxelef köy kültür evine Alış Abdin oğlu Allahverdiyevin ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Rasim Cəlal oğlu Bayramov 6 ocak 1969-cu yılda Laçın bölgesinin Cağazur köyünde doğmuşdur. 1986-cı yılda orta okulunu bitirmiş 1986-1988-ci yıllarda Orenburq vilayetinde tank koşunlarının hakiki askerlik devrini keçirmişdir. Ve 1990-cı yılda Laçın Bölge İçisler Kurumu şubesinin post-patrul hizmeti tümlüyünə kabul edilmişdir. Gökğöl bölgesinde Çaykəndin erməni kuldur birleşməsindən təmizlənməsində, Qorçu Zağatlı, Kürdhacı, Pircahan, Mişni, Alxaslı, Hoçaz köyləri uğrunda giden dövüşlərdə igidlik göstərmişdir. Alxaslı köyü istiqamətində dövüş zamanı bir erməni çavuşunu məhv edərək mühüm əhəmiyyətli haritaları ələ keçirmişdir. 1994-cü yıl kəsımın 8-de Füzuli bölgesinin müdafası zamanı giden dövüşlərdə helak olmuşdur.

Allah rahmet eylesin!

Natiq Rafiq oğlu Babayev 22 kəsım 1972-ci yılda Laçın şəhərində doğmuşdur. 1989-cu yılda Laçın şəhər 2 nımaralı orta okulunu bitirmiş, 1990-cu yılda İnşaat Mühəndisler Enistütünə kabul olmuşdur. Ermənistan Azərbaycana təcavüz etdiyindən Natiq Babayev Vatan toprağının müdafasına gönüllü olaraq gitmişdir. "N" nımaralı askerlik devrinin askeri 1992-ci yıl ekimin 19-da Dıǵıq kö-

yünde uğruna giden dövüşlerde helak olmuşdur. Bakıda Şehidler Sokağında defn olunmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti İcisler Kuurmu 17 eylül 1996-cı yıl tarixli 125 numaralı kararıyla Laçın bölgəsinin Ahmedli köy költür evinə Natiq Rafiq oğlu Babayevin ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Polat Hatem oğlu Beylerov 5 aralık 1970-ci yılında Laçın bölgəsinin Alxaslı köyünde doğmuşdur. 1987-ci yılda Alxaslı köy orta okulunu bitirmişdir. Gönüllü olaraq nankör armenilere karşı yaratılan kendinimudafa hisselerinde dövüşmüş, sonra Milli Ordu sıralarında hizmet etmişdir. 1992-ci yıl Laçın bölgəsinin Hoçaz yüksəkliyi uğruna giden dövüşlərdə helak olmuşdur. Bakıda Şehidler Sokağında defn olunmuşdur. Laçın bölgə Alxaslı köy tam orta okuluna Polat Beylerovun ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Elnur Zakir oğlu Cabbarov 22 şubat 1973-cü yılda Laçın bölgəsində doğmuşdur. 1990-cı yılda Laçın bölgə 1 numaralı orta okulunu bitirmişdir. 1991-ci yılın aralık ayından Elnur Cabbarov da Vatan toprağının müdafasına kalkmışdır. 1994-cü yılın nisan ayından Laçın bölgə polis şubəsinin şahsi heyətinin tərkibində ən ağır dövüşlərə katılmışdır. Tığık köyü uğruna giden dövüşlərdə yaralanmış, tədavi aldıqdan sonra dövüş yolunu Qayğı kasabası yönündə giden dövüşlərdə davam etdiriyordu. 1994-cü yıl aralık ayının 28-de Cebrayıl bölgəsinin Cocuq Mercanlı köynün müdafası zamanı helak olmuşdur. Sumkayıt şəh-

rinde Şehidler sokağında defn olunmuşdur.

Allah rahmet eylesin!

İlyas Vakıf oğlu Cabbarov 2 mart 1966-cı yılda Laçın bölgesinin Gülebird köyünde doğmuşdur. 1983-cü yılda Gülebird köy orta okulunu bitirdikden sonra Şuşa Köy Təsarrufatı Texnikomuna kabul olmuşdur. 1986-cı yılda Ukranyada askerlik hizmetində olur. 1990-cı yıldan gönüllü olaraq Milli Ordu sıralarında keşfiyyatçı gibi hizmet etmişdir. Gülebird çoxluğunun keşfiyyat bölüyünün komutanı seçildi. İlyas Cabbarovun ve silahtaşlarının düşman tərəfindən getirdiyi qiymətli haberlər tüm bölgenin uğurlu dövuş planlarının hazırlanmasına büyük yardım etmişdir. 1993-cü yıl hazıranın 20-de keşfiyyatdan dönerken Xanalılar köyü yakınlığında minaya düşerek helak olmuşdur. Gülebird köyünde defn olunmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti Baş Bakanlığının 9 ekim 1994 – cü yıl tarixli 218 numaralı kararıyla Azərbaycan Cümhuriyyətinin topraklarının armeni işqalcılarından müdafa edinmesində göstərdiyi hüsusi hizmetlərə, şahsi və cesaretlərə göre sırası Cabbarov İlyas Vakıf oğlu (ölündən sonra) “Azərbaycan Bayrağı” mükafatı verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Firuzeddin Tapdıq oğlu Ceferov 1960-cı yılda Laçın bölgesinin Cicimli köyünde doğmuşdur. Cicimli köy orta okulunu bitirdikden sonra askerlik hizmetinə gitmişdir. Askerlik hizmetini bitirdikden sonra Bakı Sənaye Pedaqoji Kolejine kabul olmuşdur. 1989- cu yılda kolejine bitirib

Berde bölgesinde gönüllülerin Laçına yardıma gitmelerini teskil etmişdir. Arkadaşlarının yardımıyla sade “Qrad”kursu yapıdırıb cebhe bölgesine aparıyordu. Baş çavuş Firuzeddin Cicimli rotasının komutanı olmuşdur. 1992-ci yıl ekimin 14-de Laçın uğrunda giden dövüşde helak olmuşdur. Laçın bölgesinin Aşağı Cicimli köy orta okulunu Ceferov Firuzeddin Tapdıq oğlunun ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Sahib Neriman oğlu Ehmedov 8aralık 1953-cü yılında Laçın bölgesinin Sus köyünde doğmuşdur. 1970-ci yılda Laçın bölge şehir 1 numaralı orta okulunu bitiriyor ardından 1974-cü yılında askerlik hizmetini bitirdikden sonra Laçın bölge İstehlak Cemiyyetinde çalışmışdır. 1990-cı yılda gönüllülerden ibaret Laçın kendini savunma çoğluğuna katılmış, 1992-cı yılın aralık ayına kadar “N” numaralı askerlik devrinde armeni tecavüzkarlarına karşı vuruşmuşdur. 1992-ci yılın aralığından sonra polis çoğluğunun ter kibine Seyidler, Rircahan, Oğuldere ve s. köylerin armeni yaraqlılarından temizlenmesine katılmışdır. Laçın bölgesinin güney-doğu köyleri Gülebird, Sefiyan, Ferecan, Suarası köyleri uğrunda giden dövüşlerde şahsi igidlik numunesi gösteriyordu.1993-cu yıl ağustosun 18-de Sefiyan ve Ferecan köylerinin kurtulması istiqametinde giden dövüşde kahramancasına helak olmuşdur. Lakin onun cesedini almak olmamışdı.

Allah rahmet eylesin!

Zöhrab Celal oğlu Elekberov 2 eylül 1962-ci yılda Laçın bölgesinin Ağcakend köyünde doğmuşdur. 1979-cu yıl Qoşasu köy orta okulunu bitirmiş sora sürücülük okulunu bitirmişdir. 1981-1983-cü yıllarda Monqolustanda askerlik devrini yapmışdır.1991-ci yıldan gönüllü olaraq kendini-mudafa çöşluğuna katılmış ve dövüşlere katılmışdır. 1991 ci yıl martın 22-de armenilerle ağır dövüş zamanı Kalede-resi (Salatınkend) köyü erazisinde helak olmuşdur. Laçın bölgesinin Aşağı Ferecan köy orta okuluna Zöhrab Alek-berovun ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Etibar Cabbar oğlu Aliyev 20mart 1969-cu yılda Laçın bölgesinin Yukarı Ferecan köyünde doğmuşdur. 1986-cı yıllarda Yukarı Ferecn köy orta okulunu bitirmiş ve Moskva şəhrinde askerlik devrini yapmışdır. 1990-cu yıldan Laçın bölgesinin kendinimudafa çoxluğunda serhed köyleri uğrunda giden dövüşlere katılmışdır. Laçın, Kelbecer, Hanlar, bölgeleri erazisinde giden dövüş ameliyyatlarında ön cebhede vuruşuyordur. 1993-cuyıl aralık ayının 26-da Füzuli bölgesinin Böyük Behmenli köyü uğrunda giden dövüşlerde helak olmuşdur. Bakı şəhrinde Şehidler Sokağında defn edilmişdir.Laçın bölge Ferecan köy tam orta okuluna Etibar Aliyevin ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Rahman Ali oğlu Aliyev 28 mayıs 1970-ci yılda Laçın bölgesinde doğmuşdur. 1987-ci yıl Laçın bölge 1 numaralı okulunu bitirmiş, 1991-ci yılda orduda hizmetini bitirdik-

den sonra Laçın Diş-de çalışmışdır. Ermenilerin bölgeye te-cavüzü zamanı Ferecan, Suarası. Cağazur köyleri ve Qayğı kasabası, Beyleqan, Horadiz etrafında giden dövüşlere katılmışdır. 1994-cü yıl ocakın 18-de Beyleqan – Füzuli bölgesinde giden dövüşlerde helak olmuşdur. Bakıda Şehidler So-kağında defn merasimi olmuşdır. Laçın bölge Qarıkaha köy orta okulunda Rehman Aliyevin ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Söhrab Telman oğlu Eskerov 4 nisan 1972-ci yılda La-çın bölgesinin Arduşlu köyünde doğmuşdur. 1988-ci yıl or-ta okulu, 1972-ci yılda Bakı Demiryol Nakliyyatı Texni-komunu bitirmişdir. 1992-ci yıl haziran ayının 22-de gönül-lü olarak Milli Orduya gitmişdir. Laçın, Kubadlı, Zengilan, Cebrayıl, Ağdam, Terter, Ağdere bölgelerinde giden dövüş-lerde iyitlikle vuruşuyordu. 1994- cü yıl ocak ayının 11-de Aqdere bölgesinin Akor-Kamarı köyünde giden dövüşde kahramancasına helak olmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyəti İçişler Kurumunun 17 eylül 1996-cı yıl tarixli 125 numaralı kararıyla Laçın bölgesinin Arduşlu köy kültür evine Söhrab Telman oğlu Askarovun ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Mehman Faxraddin oğlu Kasımov 22 şubat 1964-cü yılda Laçın bölgesinde doğmuşdur. 1981-ci yılda Laçın bölge 1 numaralı okulunu bitirdikden sonra Bakı Koperativ Texnikomunu uzaktan bitirmişdir. 1985-ci yıldan bölge İstehlak Cemiyetinde bakkalçı çalışmışdır. 20 mart 1992-ci yılda Laçın RHK-dan Milli Orduya gönüllü git-

mişdi. 1992-ci yıl Laçın bölgesi top ateşine tutulan zaman hizmeti zamanı helak olmuşdur. Laçın bölgesinde defn merasimi olmuşdur.

Allah rahmet eylesin!

İslam İdris oğlu Quliyev 1 temmuz 1957-ci yılda Laçın bölgesinin Finge köyünde doğmuşdur. Çocuk yaşlarından Kerkicahanda yaşamış, orta okulunu orda bitirmiştir. Ermeni tecavüzünün ilk zamanlarında Kerkicahanda köy savunma destesinin yaratıcılarından biri olmuşdur. Savunma bakanlığı nezdinde yaratılmış partizan destesinin komutanı olmuşdur. Onun rehberlik etdiyi Kerkicahan rotası Şuşanın işqali zamanı sonuna gibi dövüşmüş ve oraya sonuncu terk edenlerden olmuşdur. 1992-ci yıl ağustosun 25-den sonra Şuşa çöşluğu Ağdere istiqametinde dövüşe gitdiyinden o, Kerkicahan dövüşlçüerinde götürüb Ağdere bölgesine gelmişdir. Ağustosun 31-de Mehmane köyü istiqametinde yolları minalardan temizleyerek köyü almışlar. çavuş, “N” numaralı askerlik devrinin tütekçi ve tağım komutanı 1992-ci yıl eylülün 1-de Ağdere rayonu erazisinde helak olmuşdur. Bakı şehir Şehidler Sokağında defn olunmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyetinin Baş Bakanlığı 25 aralık 1997-ci yıl tarihli kararıyla Quliyev İslam İdris oğlu (ölümünden sonra) “ İgidliyi icin” medalyonuyla adlanmışdi. Laçın bölge Finge köy tam orta okuluna İslam Quliyevin ismi verilmişdir.

Allah rahmet eylesin!

Rövşen Yakup oğlu Kerimov 14 haziran 1974-cü yılda Laçın bölgesinde doğmuşdur. Laçın bölgə 1 numaralı orta okulunu bitirmişdir. 127 numaralı Texniki Peşə Okulunda terzcilik çalışıyordu. 17 ocak 1993-cu yılda Laçın RHK-dan Milli Orduya çağrılmışdır. “N” numaralı askerlik devriyesinin 4-cü çoğluğunun avtomatcısıydı. 1994-cü yıl şubat ayının 8-de Kelbecer bölgesinin Murov dağında kar uşkunlarında itkin düşmüşdü. Sonrakı taleyi hakkında haber yoktur.

Arestun Ahmed oğlu Kerimov 3 mayıs 1956-cı yılda Laçın bölgesinin Mişni köyünde doğmuşdur. Mişni köy orta okulunu bitirdikden sonra Azərbaycan – Neft – Kimya Enistütuna kabul olmuşdur. 1992-ci yılda Bakı Ali Herbi Komandirler mektebinin müdavimi olmuşdur. Baş çavuş hizmet etdiyi polikonda olurken tağım komutanı vazifasında çalışmışdır. Arestun Kerimov komutanlık yaptığı “N” numaralı askerlik devrinin tağımı ilk kez 1993-cü yıl martın 10-da taborun başka bölmeleriyle birlikte Ağdere dövüş yerine gitmişdir. Martın 15-de Arestun Kerimovun tağımı düşmanın hücumunun karşısını almıştılar .Martın 28-de düşman taraf yeni kuvveyle Erestun Kerimovun tağımının mudafa zonasına hücum etmişdir. Düşman bu dövüşde bi çok itgi versede, Arestun Kerimov ve 3 askeri Ağdere bölgesinin Vaqauz köyündeki dövüşde kahramancasına helak olmuşdur. Bakı şehir Şehidler Sokağında defn edilmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyeti İçişler Kurumunun 17 eylül 1996-cı yıl tarihli 125 numaralı kararıyla Laçın bölgesinin Mişni köy kültür evine Erestun Ahmed oğlu Kerimovun ismi verilmişdir. Bakı şehri Xetai bölgesi Hezi Aslanov kasabasındakı 3-cü daire küçesi onun ismini taşıyor.

Allah rahmet ylesin!

Elçin Ahmet oğlu Meheremov 1967-ci yılda Laçın bölgesinin Hacılar köyünde doğmuşdur. Orta okulu bitirdikdən sonra askerlik devrine gitmişdir. Bakı Sənaye Texnikomunu bitirdikdən sonra gönüllü olaraq Milli Orduya yazılmış, Tərter və Ağdərə istiqamətində dövüşmüşdür. 1994-cü yıl nisan ayının 8-de Ağdərə bölgəsində giden dövüşdə həlak olmuşdur. Laçın bölgə Hacılar köy orta okuluna Elçin Məhərrəmovun ismi verilmişdir.

Allah rəhmət eylesin!

Bakir Reşit oğlu Mehraliyev 11 ekim 1966-cı yılda Laçın bölgəsinin Hoçaz köyündə doğmuşdur. Hoçaz köy orta okulunu bitirmiş, askerlik xizmətinə yollanmışdır. Askerlikdən sonra Rusiyada kalmış və orada ailə həyatı kurmuşdur. 1992 – ci yılın mayıs ayında Laçın bölgəsinin işqalindən sonra Azərbaycana dönərək Milli Orduya gönüllü yazılmış, Karabağ savaşına katılmışdır. 1992-ci yıl haziranın 3-de Laçın bölgəsinin Sefiyan köyü uğrunda giden dövüşlərdə həlak olmuşdur. Bakı şəhər Şəhidlər Sokağında dəfn olunmuşdur. Azərbaycan Cümhuriyyətinin İçişlər kurulumunun 17 eylül 1996-cı yıl tarixli 125 numaralı qərarıyla Laçın bölgəsinin Hoçaz köy kəltür evinə Bakir Reşid oğlu Mehraliyevin ismi verilmişdir. Allah rəhmət eylesin!

Rizvan Humay oğlu Hümetov 1 ocak 1954-cü yıl Laçın bölgəsinin Güləbird köyündə doğmuşdur. 1971-ci yılda Güləbird köy orta okulunu bitirmişdir. Askerlik dönməni 1975-ci yılda bitirərək Laçın bölgə otokar sürücü kimi fəaliyyətə başlamışdır. 1991-ci yılda Laçın bölgəsinin gö-

nüllü kendinimudafa destesine katılmışdır. Rota komutanı olaraq o Susuzdağ, Qızartı, Koridor ve digər dövüşlərdə hüsusi olaraq fərqlənmişdir. 1992-ci yıl ekimin 31-de Sefiyan köyü istikametində giden dövüşlərdə helak olmuşdur. Sumkayıt şəhərində Şəhidlər Sokağında dəfn edilmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyətinin Baş Bakanlığının 16 eylül 1994-cü yıl tarixli 202-numaralı qərarıyla armeni işğalçilərinə qarşı giden dövüş əməliyyatlarında kəndi xizməti vəzifəsini və əskərlik devrinin qarşısında konulmuş ödevləri yaparkən hüsusi fərqlənmiş çavuş Hümətov Rizvan Humay oğlu (ölümündən sonra) “Əskərlik devri için” medalyonuyla fərqlənmişdir. 1997-ci yılda Laçın bölgəsinin Gülebərd köy tam orta okuluna Rizvan Hümətovun ismi verilmişdir.

Allah rahmət əylesin!

Etibar Evez oğlu Mammedov 25 haziran 1967- ci yılda Laçın bölgəsinin Terxanlı köyündə doğmuşdur. 1984-cü yılda Mığıdere köy orta okulunu bitirdikdən sonra əskərlik için gitmişdir. Çalışmaq için Rusiyaya gitmiş, məlum hadisələrdən sonra Vətənə donmuşdur. 15 şubat 1994-cü yılda Ağstafa RHK-dan Milli Orduya gönüllü gitmişdir. Topraklarımızın tümlüyü uğrunda işğalçı armeni kuldurlarına qarşı giden dövüşlərdə mərtliklə dövmüşdür. “N” numaralı əskərlik devrinin məkineli tüfəkçi 1994-cü yılın nisan ayının 16-da Füzuli bölgəsində giden dövüşlərdə helak olmuşdur. Ağstafa şəhərindəki Şəhidlər Sokağında dəfn olunmuşdur.

Allah rahmət əylesin!

Bayram Muhammed oğlu Memmedov 22 mart 1970-ci yılında Laçın bölgesinin Minkend köyünde doğmuşdur. Minkend orta okulunu bitirmişdir. 1988-1990 cı yıllarda askeri hizmetini Rusiya Federasyonun Orenburq vilayətindəki kapalı askerlik keçmişdir. 20 şubat 1990-cı yılda Hüsusi Teyinatlı Polis destesine kabul olmuş, topraklarımız uğrunda mücadele aparmışdır. 1992-ci yıl haziranın 7-de kahramancasına helak olmuşdur. Bakı şəhərindəki Şəhidlər Sokağında defn edilmişdir. Azərbaycan Cümhuriyyəti Baş Bakanlığı 30 hazirəqın 2005-ci yıl tarixli 867 numaralı kararıyla Azərbaycan Cümhuriyyəti erazi tümlüyünün təmin edilməsində və xizməti vəzifələrin yerinə yetirilməsində cəsaret və igitlik göstərək Azərbaycan Cümhuriyyəti İçişlər Kurulumu polis çavuşu Memmedov Bayram Muhammed oğlu (ölümündən sonra) “Vatan uğrunda” madalyonu verilmişdir. Laçın bölgesinin Minkend köy orta okuluna Bayram Muhammed oğlu Memmedovun ismi verilmişdir .

Allah rahmet eylesin!

Kerem Əyyub oğlu Zeynalov 1967-ci yılında Laçın bölgesinin Yukarı Ferecan köyünde doğmuşdur. 1982-ci yılda Yukarı Ferecan köy 8 yıllık okulunu bitirmiş və surucülük vəzifəsinə yiyelenmişdir. Gönüllü olaraq Milli Orduya gitmişdir. Suarası, Sefiyan, Ferecan, Qazıdere və Cicimli köy-ləri uğrunda giden dövüşlərə katılmışdır. 1992-ci yıl ağustosun 3-de Laçın bölgesinin Qazıdere köyü uğrunda giden dövüşdə yaralanmış Bakı şəhərində hastanədə vəfat etmişdir. Sumkayıt şəhərində Şəhidlər Sokağında defn olunmuşdur.

Allah rahmet eylesin!

Sefereliyev Behman Çerkez oğlu 10 ocak 1961-ci yılda Laçın bölgə Pircan köyünde doğmuşdur. 1968-ci yılda Pircahan köy orta okulunun 1-ci sınıfına gitmişdir. 1976-cı yıldan Şuşa şəhir Tehniki peşə okuluna başlamış, 1978-ci yılda burayı bitirmişdir. 1979-1981-i yıllar arasında Rusiyanın Xabarovski Vilayətində askerlik hizmetində olmuşdur. 1982-ci yılda Pircahan köyünde ailə həyatı kurmuş sonraysa həyat arkadaşıyla bərabər Bakıya göç etmişdir. Bakıda kangöçürmə Enistütündə sürücü gəbi çalışmışdır. 1983-cü yıl kəsımın 11-də ilk evladı(Sefereliyev İntikam Behman oğlu), 1986-cı yıl nisanın 17-də ikinci evladı (Sefereliyev İkrəm Behman oğlu) doğmuşdur. 1988-ci yılda Laçın bölgə Pircahan köyünde babasıyla komşulukda ev alaraq yenidən köyə göçmüşdür. Pircahan köyünde fərkli işlərlə məşqul olmuşdur. Laçın qəzetəsində həkqında bə kaç dəfə məkələlər çap etdirmişdir. 1990-cı yıl kəsımın 5-də 3-cü evladı (Sefereliyeva Fəridə Behman kızı) doğmuşdur. 1992-ci yıl mayısın 18-i Laçın bölgəsinin Ermeni kuldurları tərəfindən işqal olunduğu zaman ailesini Bakıda Xırdalan şəhrində babası və kərdəşlərinin ailesinin yanında yerləşdirərək böyük kərdəşi Sefereliyev Məhman Çerkez oğlu və kəndindən kiçik kərdəşi Sefereliyev Rəhim Çerkez oğluyla birlikdə “N” numaralı çoxluğuna yazılarak Laçın bölgəsinin mudafasına katılmışdır. O zamandan itibərən kərdəşləriylə birlikdə eylül ayının 18-nə gəbi Laçın bölgəsinin bə çox köylərində fərkli dövüşlərdə katılmışdır. Hoçaz uğrunda giden dövüşdə askərlərimiz kuşatmaya düşmüş və çox sayda yaralılar mühasirədə kalırken onların yardımına gələrək idarə etdiyi Vilis markalı askər arabasıyla bə çox arkadaşlarının həyatını kurtarmışdır. Sonuncu kəz iki kişi yaralını (birinin ismi ----- Behlul”, diyerinin is-

mi “_____”) kurtarken Hoçaz yüksekliyinden dönerkken vilisiyle minaya düşerek ağır haseretler almışdır. Patlama seslerini duyarak kardeşi Mehman Sefereliyev ve diyer “_____” dövüş arkadaşları hadise yerine gelerek yaralıların patlama zamanı arabanın içerisinde olduğunu görmüşler .Sürücünün oturduğu hisenin göye sovrulduğunu görüp ve aramaya başlamışlar. Bi kaç saatden sonra ağır yaralı, ayağının biri kesilmiş vaziyetde bularak onu kurtarmışlar. Dövüş arkadaşları tibii yardımını ederek Laçın bölgesinin Zavod köyünde yerleşen seyyar tıp mantakasına teslim etmişler. O çok kan kaybetmişdi. Vaziyeti hicde iyi dildi.. yol boyu gelirken ben iyiyim merak etmeyin, o biri yaralı-lara bakın söyleyerek kardeşini ve diyer arkadaşlarını zor etmişki, arabada olan diyer yaralıların hayatını kurtarsınlar.

Kahraman cesur iyitimiz Sefereliyev Behman Çerkez oğlu sonsuzadek gözlerini kapatdı ve Şehitlik zirvesini yükseldi.

Allah rahmet eylesin!

QAZİLER

Rafayel Reşit oğlu Mirzeyev 1966-cı yıl 1 eylül Laçın bölgə Haçixallı sovetliyində doğmuşdur. 1973-1983-cü yılda bu sovetliyində olan orta okulda okumuşdur. Ali təhsilini yarıda koymuş toprakların müdafası için savaşa gitmişdir. 1991-ci yıl Laçın bölgə polis şubəsində polis gibli xizmətə başlamışdır. 1994-cü yıl nisan ayının 21-de Füzuli bölgəsinin kurtulması yönündə giden dövüşlərdə, Murovdağ ətrafında giden dövüşlərə katılmışdır. 1994-cü yıl nisanın 21-de Füzuli bölgəsinin kurtulması uğrunda giden dövüşlərdə ağır yaralanmışdır. İkinci qrup Karabağ savaşı qazisidi. Rafayel Mirzeyev 2017-ci yılda Mudafa Kurulumu tərəfindən “Fedayi madalyonu” yla verilmişdir. Şimdiki Bakının Bineqedi bölgəsində məskunlaşmış. Karabağ Savaşı Elilləri və Şəhit ailələri cəmiyyətinin üzəsidir.

Ali Hübet oğlu Hümbetov 1973-cü yıl haziranın 25-de Laçın bölgə Qorçu soveti Zağaltı köyündə doğmuşdur. 1980-ci yılda Qorçu köy orta okulunda 1980-1991-ci illər təhsil alıb. Üzden uzaq komşuların toprak iddiasından sonra savaşa gidiş. Laçında “N” numaralı əskərlik devri yeni yarandı, o Əskərlik devrinin ilk əskəri olmuşdu. Qazimizin söylədiyi için əskərliyinin ilk günlərində Ferecan köyündə vəziyyət çox kötümüş armeni kuldurları hücumu keçmişdir. Oraya yardım lazım olduğu için Ali Hümbetovu və diyer əskərləri oraya göndəriyorlar və düşmanın hücumu def oluyo. Dövüş yolu əsas nöqtə olaraq oraya

gönderiyorlar ve düşmanın hücumu def oluyor. Dövüş yolu esas nokta olarak Kayqı kasebesinde olub. Askerlik ameliyyatının geçirilmesi için mevke Kayqı kasabası olmuştur. 1992-ci yılın mayıs ayının 14-de 33 kişi olarak yukarı Cicimli köyünde müasire şeraitine düşmüşler. 3 gündən sonra Qalib Abdullayevin (ikini hususi teyinatlı rotanın komutanı) komutanlığı altında muhasiredən çıkdık. Sefiyan, Xanallar, Suarası, Mazudlu, Yukarı, Aşağı Ferecan köylerinin düşmandan kurtararken Gülebird çoxluğuna vererek onlar kuzey tərəfindən Laçına doğru hüüma geçmişler .Tığık köyü uğrunda giden dövüşde yaralı arkadaşlarını dövüşcü arkadaşısı Nureli Mecnunovu kurtararak Zerti köyündən atılan tank mermisindən yaralanıyor. Tedavi alıyo, doktorları ona sehhetin le bağlı yiniden askerlik devrine döne bilmesen deselerde o yeniden Vatanı korumak için askerlik devrine geliyor. Kelbecer, Ağdam bölgesinde giden dövüşlerde katılıp. Suarası, Mazudlu köyünde giden dövüşlerde katılımcısı olup. 2-ci kurup Karabağ Savaşı elilidir.2016-cı yılda “Vatan namına” madalyonuyla teltif olunmuşdur. Şimdi Bakı şehir Hazar bölgesi Hövsan Sütçülük çiftliğinde yaşıyor.

Ceferov Şamil Daşdemir oğlu 1 ocak 1966-cı yıl Laçın bölge Alxaslı köyünde doğmuşdur. Alxaslı orta okulunun 1972-1982-ci yıllar talebesi olup.1984-cü yıl askerlik devrine gidip, askerlik hizmeti 1986-cı yıl başa vurdukdan sonra işdən çıkarak gönüllü olaraq mülki savunma destelerine koşulmuşdur. Sonra 1992-ci yıl yılda 701-ci asker brikadasının 2-ci böluyunun birinci tağımina başcılık ederek Karabağda dövüşcüdür. Laçının armeniler tarafından işqalinden sonra Kelbecerden Laçın

bölgesinin köylerine – Hocaz yükseliğine kadar dövüşlerde katılmışdır. 1992-ci yıl eylülün 2-de Veng uğrunda giden dövüşde yaralanmışdır. Şimdi 2-ci kurup Karabağ savaşı gazidir, teqaüdedir, emeklidir.

İskendorov Natic Mansur oğlu 1973-cü yıl temmuzun 12-de Laçın bölge Alxaslı köyünde doğmuşdur. 1991-ci yılın son baharında Laçın bölge Kendinimudafa Alayının ikinci çoğluğunun ikinci rotasında hizmete başlayıb . Bölgenin kuzey hissesinde olan köylerin mudafası uğrunda giden dövüşlerde katılmışdır. 1992 – ci yılın yazında Laçın polis çoçluğuna kabul olunmuşdur. 1992-ci yıl Hoçaz dağının kurtulması için geçirilen ameliyatlara katılmışdır ve kafasından ağır yaralanmışdır. Ağər mermi yarası aldəğından cebheye döne bilmemişdir. Birinci kurup Karabağ savaşı gazisi olarak sağlamlıgını itirmişdir. Şimdi Mingecvirde yaşıyor.

Afiyeddin Nazim oğlu Aliyev 1994-cü yıl 17 kasım Ağcabedi bölgesinin erazisinde yerleşen Tahta köprü kasebe Laçın obaları Alxaslı köyünde doğmuşdur. Ağcabedi bölgesinin erazisinde yerleşen Alxaslı köy tam orta okulunda 2001-2012-ci yıllar tahsil alıp. 2013-cü yılın 17 ocakında Laçın bölge asker komisarlığı tarafından hakiki asker devrine çağrılmışdır. Hizmeti “N” numaralı askerlik devrinde etmişdir. 2014-cü yılın Ocak ayının 8-de “N” numaralı askerlik devrinin Hususi Teyinatlı Kuvvelerinde 6 aylık Gizirlik kursuna gönderilmişdir. 2014-cü yılın haziran ayının 10-da hemin kursu bitirmişdir. “N” numaralı askerlik devrinde gizir rutbesinde, istehkamcı Keşfiyyatçı gibi hizmet etmeye başlamışdır. Dafalarca hususi dövüş ödevlerinde

kesin ve aktif katılımına göre komutalıq tarafından hususi madalyonlarda ve pulla mukafat aldı. 2016-cı yılda nisan ayının 1-2 geçen gece Ağdere bölgesi Talış köy uğrunda giden dövüşde minaya düşmüşdür. Sağ ayağında ve bedeninin farklı yerlerinde ağır qelpe yarası alır. 2 –ci kurup Karabağ savaşı gazisidir. Hizmeti devrinde dafalarca fərqləndiyi için Ordumuzun yaranmasının 95 yıllık ve 100 yıllık yıldönümü madalyonu ve Vatanseverliyin tebliğində göstərdiyi xizmet için madalyonla təşəkkür edilmişdi.

Memmedov Zahid Muxtar oğlu 4 ocak 1973-cü yılda Laçın bölgesinin Qarıkışlak köyünde çiftci ailesinde doğmuşdur. 1980-ci yılda 1-ci sınıfa doğma köylerindeki orta okulu gitmişdir. O okulu 1990-cı yılda bitirmişim. 1991-ci yılda Laçın bölge asker komisarlığı tarafından geçmiş sovet ordusu sıralarına asker hizmetinə göndərilip. Armeni faşistlərinin Vatan topraklarını işqalini duydukdə Azərbaycanca geri dönüp asker xizmetimizi doğma vatanda dəvam etdirmək için asker hissə komutana uyqulama etmiş. Asker hissə komutanı durumların gərgin olduğunu görüp ona vatana dönməyə izn vermişlər.

Azərbaycana döndükdən sonra Laçın kendini mudafa çoğluğunda xizmetə başlayıp və bu xizmet Laçın işqalına kadar dəvam edib. Onun xizmet etdiyü çoxluğunun Kelbecer bölgesi uğrunda giden dövüşlərdə də katılmışdır. Sonra o Laçın polis çoğluğunun dövüşçü gibi kabul edilmişdi. Zahid Memmedov deyir – “Hayatımın ən ağır günlərindən biri Laçının işqal olunduğu gündür, bu yalnız benim Vatan hasrətiylə yaşayan tüm Laçınlıların ən ağır günlərindən biridir.

Laçınımızın benim hafızamda hic bi zaman silinməyən hatıralarım var və bu günde benim hafızamdadır... Uyku-

larımda doğma elimi obamı görüyorum.Bizim köyümüz dağlar koynunda bahçeli, saf suyu olan Minkend çayının kenarında yerleşiyor. Bi tarafında muhteşem Ağkaya, bi tarafında Çinar kayası kendi güzelliyle göz dinlendiriyordu. Buz çeşmeli, mavi cemenli yaylaklarımız vardı. Dövüşlerde bende bi Laçın polisinin dövüşçüsü olarak yakından katılmışımdır ve bugünde dövüşe her zaman hazırım ve hazırız.” Qazi Zahid Memmedov Bakı şehrinde yaşıyor, teqaudçudur.

Abbasov Çingiz Miri oğlu 1954-cü yılda Laçın şəhrinde doğmuşdur. 1961-1971-ci yılda Laçın şəhir 1 numaralı okulunu bitirdikden Genel Koşunlar Komutanlıq okulunu bitirdikden sonra Pribaltika, Belorusiya, Rusiya, Ukranyada çavuş gibi hizmet etmişdir. 1976-cı yılda İçişler Kurulumu Kiyev milis okulunun Donetsk şubesini kurtardıktan sonra hizmetini bi çok vazifalarda içişler kurulumu Donetsk vilayetinde geçirmişdir. 1991-ci yılda Karabağda olan vaziyyatla alakadar olaraq Azərbaycan DİN-nin kararla Laçın bölge polis şubesine gönderilmişdir. 3 ay Şenbe Saçlı sovetliyinde sahe muvekili vazifasında çalışmış sonradan Laçın RPŞ-nin post-patrul çoğluğunun komutanı 1992-ci yılın eylül ayında Laçın RPŞ-nin müdür mavin 1994-cü yılda Laçın RPŞ-nin müdür vazifasında çalışmışdır. Hizmeti yıllarında Şuşa, Laçın, Kelbecer, Xanlar-Murov, Taşkesen – Qoşqar dağı, Füzuli, Cebrayıl bölgeleri erazisinde armeni tecavüzkarlarına karşı giden dövüşlerde katılmışdır. 1995-ci yılda albay rutbesinde emekliliğe çıkmışdır.

LAÇIN HATIRALAR

İmanov Nuru Dadaş oğlu 1949-cu yıl 10 eylül Laçın bölge Zabux köyünde çiftçi ailesinde doğmuştur. O zaman Nuru İmanov çiftlik texnik çalışıyormuş. Nuru İmanovun söylediklerinin 1992-ci yıl mayıs ayının 8-de Ermenistanın Tığ köyünden 2 helikopter göye kalıyor onun yaşadığı köyü ateşe tutuyorlar. Bu hadiseden sonra bir günlük kadın, yaşlı, çocukları köyden çıkardıp bölgenin merkezine göndermişler. Sabahsı gün sakinlik olduğunu görüp onlar geri dönmüşler. Lakin, sakinliyi armeni tarafından açılan ateş çabukcak bozuluyordu. 17-18-ne gibi ateş devam ediyordu. Sonra biz ke-silmeyen ateş altında köyden çıktık. Berde bölgesinin Şirvanlı köyüne geliyorlar orda kalmaya yerleri olmadığı için ordanda Yevlax bölgesinin Ekşem köyünde meskunlaşıyorlar. 2001-ci yıla gibi orada kaldıktan sonra Bakıya göçüyorlar. Nuru İmanov söylüyor-“Armeni menfurların etdiklerini kalbim yanarak hatırlıyorum. Onlar Laçına 1988-ci yıldan ateş açıyordu ve bu devrlerde çok sıkıcı hayat yaşıyorduk. Ermenistanın Tığ köyünün, Gorunzur köyünün sakinleri bize ateş açıyordu. O vakitden biz elimizde ağac, yaba, dehreyle sarhet boyu köyümüzü korumakçin post mantakalarında duruyorduk. Şehitlerimiz vardı. Milli Ordunun askeri telekrafçı Veliyev Cebrayıl Mehmeddin oğlu, polis kişisi Memmedov Ədalet Hasan oğlu çok mertdiler kahramancasına helak oldular. Çok oğullarımız toprak uğrunda şehit oluyordular. İtkilerimiz bizi sarsıtmıyordu. Gücümüzü toplayıp toprağımızı korumağı deniyorduk. Her taraftan ateşe tutmuşdular, Gücü-

müz beraber dildi, o yüzden doğma köyümüzden ailemizi götürüp çıkıyorduk. Evden yalnız canımızı alıp çıkıyorduk. Babamın mezarı, çocukluğum, gençliyim Laçında geçib. Oranın hər taşı, her yolunu hatırlıyorum ve çok sarsılıyorum. Aklımdadır, 1988-ci yıl Xankendiden ermeniler gelip köyde olan insanların resmini çekib, posporların numarını alıyordular. Sonra bize malum olduki, ermeni manfurları bizim pasport numaramızla Moskvaya H.Eliyevin aleyhine teleqram vuruyorlarmış. İndiki gibi aklımdadır. Zavux cayı vardı. Onun üzerinde Ermenistana gitmekçin köprü vardı. Köprünü sel dağıtmışdı, ama kötü ermeniler söylüyordular ki, bunu kasden azerbaycanlılar, türkler dağıtıblar. Biz köyden çıkdığımızda oğlum Ülfet birinci sınıfta okuyordu, kızımın biri Asya dördüncü sınıfta, Semaysa 3-cü sınıfta okuyordu. Onlar Yevlax bölgesi Ekşem köy 9 yıllık okulunda tahsillerini devam ediyordular. Çocuklar doğma köymüzden çıkdıklarıçin çok ağır heyecan geciriyordular. Onun için okulun mudirine söyledimki, lütfen bu çoçuklara mecburi göçgün düşmüş talebe söylemeyin, çoçuklar çık sarsılıyolar..Büyüdükden sonra onlar herşeyi anlıyacak. Turşsu çeşmesi, İstisu çeşmesini, Merkiz dağı ve onun yakınlarında olan ormanı hatırlıyorum. 14 kmydi. Kendimizle Laçınla arasında kalan mesafe, Dağlık yer olsada çok gelişmişdir. Köyümüzde qaz, ışık, kültür evimiz, poçt ve tibb mantakası her bi şeratımız vardı.

Annem Tutu köyden çıkan zaman 70 yaşı oluyordu. Annem söylüyorduki ermeniler bi kaç kez azerbaycanlıların başına böyle hadiseler getiriyordu. Annem söylediki toprağımızı geri versinler, dizin-dizin sürünüp giderim Laçınıma ve Laçın hasretiyle 2003-cü yılda hayatdan göçdü. Şimdi biz Bakı şehir Sabunçu bölgesi Maştağa kasabası Zeytun yaşama sahesinde meskunlaşmışık. Altı torunum var onlara çabuk-çabuk Laçından söylüyorum ki, doğma obamızı unutmasınlar.

Dilefuruz Celal kızı Kasımovanın hatıraları

Kasımoğlu Dilefuruz Celal kızı 1967-ci yıl 29 ocak Laçın bölgə Kürdhacı sovetliyinin Hacısamlı köyündə çiftçi ailəsində doğmuşdur. 1974-1981-ci yılda köyün orta okulunda təhsil alıb. 1981-ci yılda 8-ci sınıfı bitirərək o okulda 3 yıl qiyabi təhsil alır. Ailədə 3 abla və 6 qardaş olmuşlar. Dilefuruz hatıralarını aramla bizə danışmağa başladı. - Babam Kasımov Calal et şubəsində, həm mağazada gəzətçi çalışırdı. Annəm – Kasımoğlu Benövşə orman şubəsində çalışırdı. Köymüzün iki ismi vardı, Tahtazavod və Hacısamlı. Anne babalarımızın söylədiklərinə görə onlar aslən bəy nəslindəndilər.

Ədəm Camal bəy də keçmişdə ermənilərlə vuruşub Adili də öylə ona bənzətiyirdi. Camal bəy 1981-ci yılda 120 yaşında vəfat etmişdir. Bizim ailə ormançılar ailəsi kimi tanışdır. Qardaşım Şakir 1957-ci yıl temmuzun 18-də doğmuşdur. 1990-cı yılda Kanlı 20 ocak hadisəsində yaralılara yardım edərkən yaralanmışdır. Və bir həftə sonra yaralı bulunmuşdur. Adil qardaşım Camal bəyin torunuyum deyərək bölgələrdə giden dövüşlərə katılırdı. Ağır dövüşlərdə yaralansa da tədavi olduktan sonra yinidən dövüşə dönüyürdü. Dövüşlərin birində dövüşçü qardaşım Azərbaycanın cəsədini küreyində Daşaltıdan Şuşaya gətirmişdir. Qardaşım Qalibse Adilə bərabər eyni bölgələrdə dövüşüb dafələrcə mühasirədə qalan qardaşlarını kurtarıb. Adil şəhit olanda Qalibdə yaralıydı, bən bunları ayrı-ayrılıqda deyə bilməyirəm o yüzden iksidə birlikdə dövüşüb. 1992-ci yılda mayıs ayının 8-də Adilin yaralı xəbəri gələn kimi babamla birlikdə Laçına gittik. Yaralılar arasında Adili aradık xəbər verdilər ki, ağır yaralı olduğu için Bakıya gön-

derdiler. Qalibdense bi haber ala bilmedik çikılmaz halde eve döndük... O günler ben hic unutmuyorum...

1992-ci yıl mayısın 13-de Laçından çikdik, bi gün Ağcabedide sonra Berdede ve Ağdamda kaldık. 1994-cü yıl mayısın 2-de Bakıya döndük, şimdi Bakının Hazar bölgesi Bine kasabasında yaşıyorum. Laçın hasretiyle 1998-ci yıl ekimin 29-da babam, 2009-cu yılın ağustosun 5-de annem hakkın rahmetine kavuşdu..Kardeşim Qalip 1973-cü yıl mayısın 1-de Laçın bölge Kürthacı sovetliyinin Hacısamli köyünde doğmuşdur. Orta tahsilini Hacısamli köy orta okulunda almışdı. 1990-cı yılda orduya gitmişdir. 1992-ci yılsa gönüllülerden ibaret çoxluğa yazılmışdı. Laçın, Şuşa, Kelbecer, Ağdam bölgesinde giden dövüşlerde katılmışdır. Qalip kardeşim Adille aynı bölgede dövüşmüşstüler. Rahmetlik Adil kardeşim şehit oldukda Qalip kardeşim yaralıydı, o tedavi alıp yeniden cebheye dönmüşdü. Qalip savaş gazisidir ve Bakı şehir Hazar bölge Bine kasabasındada yaşıyor.

Rahmetlik kardeşim Adil Qasimov 1970-ci yıl aralığın 5-de Laçın bölge Kürthacı sovetliyinin Hacısamli köyünde doğmuşdur. 1977-ci yıl Laçın bölge Kerthacı sovetliyinin Hacısamli köy orta okulunu 1-ci sınıfa gitmiş, 1985-ci yıldan o okulu bitirmişdir. 1990-cı yıl 12 aralıkda gönüllü olarak dövüşe gitmişdir. İlk dövüşü Kelbecer bölgesinin mudafası istikametinde olmuşdur. Cesurlukla dövüşen Adil Qasimov Ağdere, Laçın, Ağdam, Xocalı bölgelerinin mudafası istiqametinde dövüşlere katılmışdır. 1992-ci yıl mayıs ayının 8-de Şuşada dövüş zamanı yaralanmış, tedavi olarak yeniden orduya dönmüşdür. Dövüş arkadaşları arasında o “rembo” lakabıyla tanınıyordu. Kardeşim bölüm komutanı, keşfiyyatçı olmuşdur. Sonuncu dövüşü

1992-cı eylülün 27-de olmuş. O qalpe yarısından ağır yaralanarak Şehit olmuşdur. Ağcabedi bölgesinde Hacısamlı köy orta okulu cesur dövüşcünün ismini taşıyor. Allah tüm Şehitlerimize rahmet eylesin! Adil kardeşimede!

Feride Sefereliyevanın hatıraları

1990-cı yılda Laçın bölgesi Pircahan köyünde doğmuş Şehit Behman Çekez oğlu Sefereliyevin kızı Feride Sefereliyevanın söylediklerinden – Ben Şehit Sefereliyev Behmanın kızıyım. Ben qürur duyuyorum ki, benim babam vatan uğrunda kaharamancasına şehit olmuş! Benim babam bu dünyandan gözlerini kapatırken ben annemin kucağında bebekmişim. Benim kendimden yaşca büyük 2 abim var. Onlar benden büyükdüler ve babamla benden fazla vakit geçirmişlerdi. Büyük abimin 9, sonraki abimin 6 yaşı olurken babam Şehit olmuşdu. Ben babamı hatırlamıyorum ve beni üzen en büyük ağrım da bu. Keşke bi bakışı, yüzünün çizgileri aklımda olurdu. Onu yalnız resimlerden tanıyorum. Lakin ailemizin söylediklerinden biliyorumki, o üçmüzüde severmiş. Ancak vatan sevgisi babamın hayat amalıydı ve kendini vatana kurban etdi. O her şeyi göz önüne alarak yaralıları dövüş sahesinden arabayla çıkardıyormuş ve o yoldada arabayla minaya düşmüş, bi ayağını kaybetmiş halde şehit oldu. Bu ağrımı yazarken geçirdiyim hisler hic bi kelimeyle anlatılamaz. Ancak ben babam kadar annemlede qurur duyuyorum. O bizi bu yaşıza kada kimseye muhtac etmeden 3muzude buyutmuş bize ali eğitim vermişdir. Ama babasız hayat çok ağır. Çocukken hatırlıyorumda her gece uyurken babımı düşünüp

uyurdum, belki rüyalarma gelir, ama hatıramda hiç olmadığı için rüyalarımı da göremiyordum. Çocukluğumdan hep düşünüyordum da acaba babam yaşasaydı biz nasıl yaşardık!

Hayatımız nasıl olurdu ama tüm sorularım hep cevabsız olarak kalacak. Ben sokakda bir ayağı olmayan amca gördükde koşub kucaklamak istediğim anılar olup. Bilemiyorum neden ama bana, çok yakın geliyor. Ben düşünüyorum ki, benim babamın ruhu ancak onun doğma topraklarında bizim bayrağımız sancılırken rahatlık bulucak. Ben tüm bu yazdıklarımı şimdiki 29 yaşlı Feride olarak değil, hala icimde yaşayan babasız kız çocuğu olarak yazıyorum. Söylüyorlar babam hoş sohbet, kalbi yumşak insan olup, kendi evladlarını çok seven baba, annesinin babasının hurmetini saklayan bir evlat olup, Hayat arkadaşının her zaman koruyan ve hurmetli tutan güzel omür arkadaşı olup. Keşke bende görürdüm onun bu güzel hasiyetini en azından hatıramda onu canlandırma bilirdim. Amma onu ne kadar tanımasamda onun hakkında konuşulnlardan onun nasıl güzel insan olduğuna eminim. Ben eminim ki o yaşasaydı Vatanımız için elinden geleni etmeye devam ediyordu.

Laçınlı Günlerim *(Vesile Memmedova)*

Düşündümki hasret nisgilli ve hicran hopmuş duyularımı sizinle paylaşam, belki azacık rahatlarım. Çocukluğum, gençlik çağlarım LAÇINDA geçib.Mahallemizdeki yaşlılarımızı sesleye-sesleye, koşa-koşa okula geç kalırdık. Hususilede kışda kar yağıp her taraf ağ olunca bizim sokağımız, okulumuzun bahçesi çok güzel gözükiyordu. O zaman bana öyle gelirdiki, bizim sokakdan okulumuzun bahçesinden güzeli yokdur. Şaşırmanın, ben şimdi de öyle sanıyorum. Laçınlı günlerimi çok özlüyorum, bununla tam 27 yıl yaşamışım. Ayrılığın sonunda hiç gözükmüyorda. Ama unutmuş değilim. Düşünüyorum ki, bi gün Laçına dönücem. Bu yurt öyle bi şeyki insanın canına, kanına hopuyor ki, ne kadar ayrı kalsanda hayatının onsuz düşünemiyorsun. Mecburi göçgün gibi 27 yılda çektiğimiz eziyetlerden, sıkıntılardan konuşmak istemiyorum.Beni en çok üzen manavi sıkıntıdır. Mecburi göçkün ismini taşımaktır, yurtlarımızın ayrılığına dayanmaktır. Ben biliyorum ki, Cumhurbaşkanımız İlham Eliyev Karabağ topraklarının alınmasıçin bi çok kurumlarda Barış konuşmaları yapıyor. Bizim gibi mecburi göçgünlere dikkat ve merhamet gösteriyor. Tüm kadınlar gibi bende savaş istemiyorum. Çünkü 1992/1994-cü yıllarda ailemiz, akrabalarımız o savaşda bi çok itki verdi.

Vatan nisgili öle yanqındırki, sessiz çekilir. Laçınla bağlı hic bir zaman kötü düşünemiyorum. Hatırlayan gibi qarip rahatlık buluyorum. Ola bilir ki, bu ömrümün en güzel yıllarının Laçınla bağlı olmasından ireli geliyor. Top-

raksızlık ağrısını biz daha kaç nesillere vereceğiz, bunu bilemiyorum. Çok, çok, çok isterdim, o toprakların kurtulduğu günü görelim. Baba dedelerimize kismet olmadı, hiç olmazsa bizler, evlatlarımız görsün. Bu itkinin vurduğu manevi, psikoloji yaralar inanamıyoruz ki, sağalar.

Evimiz gözümün önünden film lenti gibi geçiyor. Bahçemiz, komşu, çocukluk yılları. offfff...

Bu tatlı hatıraları hatırlamaktan ağır dertmi olur. O, hatıralar ki, her hatırlarken kalbimden bi sızıltı geçiriyor. Karabağın düşman altında inlediğini düşündükçe kalbimden siyah kanlar akıyor. İnamım, umudum bi tek buna, ne zamansa birgün Laçına dönecek olsam, ömrümün Laçınsız geçen yıllarının tüm topraklarımızın düşmandan temizlenecek, göçkünlük hayatı yaşamağa mecbur olam tüm arkadaşlarımız baba dede ocaklarına dönecek. Yinede şenlik ateşi çatılacak, insanların gözlerine sevinc gelicek, yinede bereketli topraklarımız ekilip bar vericek. İzin verelim, düşmanlarımız anlasınlar ki, onlardan her addım intikam almaya kadir olan iğitlerimiz fazla çokdur.

Laçın bölgesinin muhtarı Hacı Seyit Asker babası Seyid Muhammed hakkında hatıraları

Babam Seyit Muhammed Kerbalayı Seyit Kerim oğlu 1940-cı yılda Laçın bölgesi Xaçınyalı köyünde çiftci ailesinde doğmuştur. 1990-cı yılda hakkın rahmetine kavuşmuştur. Ben babamı böyle hatırlıyorum – Peyqamber evladı gibi, Allahın buyurdıklarını yapan, Kuran okuyan ve peyqamber (elehislam) buyurduğu gibi insanlarla hoş konuşur, insanların sesine yetişen ve onların kötü, ağır gün-

lerinde onlara manevi destek olan, tüm çetinliklerini hall olunmasında yakından katılan, küslüleri barıştıran ve onlar arasında yaratan biri gibi. Korkan, ağzı eyilen insanlar ocağa gelirdiler. Babam onların yüzüne dua okur ve gece ni ocakda uyur, şifa bulup giderdiler. Kurbanlar getirir, yemin söylerdiler. Gelen kurbanların hepsini keser, hem kendileri yer, hemde yoksullara verirdi. Yeminin çok hissesini kaytarıp, az hissesini götürer onuda yoksul, ihtiyacı olanlarla bölüşürdü. Ocağa gelen kimse ac dönmezdi evine. Çocuklara bizim giysilerden ve annemin yaptığı sac ekmeyinden verirdi. Askerliye gidenler gelir, babam onları Kuranın altından geçirir ve ceblerine para koyar, onlar dönende gelip ziyaret eder hayır-dua alırdılar. İnsanlar dara düşdükte ocağa gelip babamdan dua etmesini isderdiler. Babam Allaha dua edib cediti peyqambere hatir onların işinin düzelmesini dilerdi. Babam ali tahsili olmamasına rağmen uzakgören ve dünyabakısı çok olan birri olduğu için evladlarına ali tahsille beraber ali dini tahsil vermeyi unutmuyordu ki, kendi mukaddes yolunu devam ettire bilsinler. Bizde çalışıyorduk ki, bu yolu layikince devam ettirelim. İnsanların bize olan inancını layikinca koruyub saklayalım inşallah

Her kesin dileyi, isteyi olduğu gibi bizimde uca Tanrıdan istediğimiz oyduki, işşal altında olan topraklarımız düşmandan kurtulsun. Allah bizde her kes gibi babamızın kabri üzerinde ucaldılmış kumbezi ve kabri, şerifi ziyaret etmeyi nasip etsin inşallah.

Sevinc Rzanın babasının Laçın hakkında hatıraları

Laçın hakkında geçmiş zamanda konuşmak benim için oldukça ağırdır. Ben Huseynov Muhammed Rza oğlu doğulub büyüdüyüm bu cennet diyarda baba – dedelerimin mezarının bile artık 28 yıldır ki, ziyaret edemiyorum. Uzun yıllar öğretmen çalışdığım ve tüm köyleri gezdiğim bu toprağın her cıgırına tanıgım. Vatan hasretinin ne demek olduğunu vatandan ayrı düşen insanlar biliyor. Vaktiyle 1918-cı yılında Karabağa ve Laçına göz diken hayin komşularımızın işqalının karşısını alan Laçınlı kardeşler Sultan bey ve onun Azerbaycanın ilk asker kurumu Xosrov bey Sultanov Andranikin ve Dronun koşunlarının mahv ederek Karabağı işqalının karşısını almışdır. Onların ve büyük vatan savaşında kahramanlık göstermiş bi çok orden ve madalyonlara layık görülen babam Rza Huseynovun ruhunun mutlu olacağı gün Laçının ve tüm Karabağın kurtulacağı gündü. Sonda Laçınlıların derdine ortak olduğu çin güzel hanımefendi yazar vatansever hanım İrade hanım Aliliye Laçınlı hocaların vatantaşların ve kendime adıma teşekkür ediyorum.

Laçınlı genc yazar Sevinc Rzanın Vatandan zorla ermeni işgalçileri tarafından çıkarılmış çocukların hayatından bahs eden hekayesinden küçük bi hisse.

BİZ HİÇ BÜYÜMEDİK

Artık bi kaç zamanıydı kı, biz sabahlarımızı evimizin arkasından akan çayın sesine, şen ve mutlu sabahlara değil, yolda suretle giden arabaların ve güneşin sıcaklığından od tutub yanan demir vaqonunun sıcaklığına oyanırdık.

Ruyamda annemin sesine uyandım:

– Güller! Kızım! Uyan, hava daha çok sıcaklamamış, git, artezyenden su getir. Ekmeyimiz bitmiş, hamır yoğuruyorum.

Yarıuykulu halde uyanıp yerimin içinde oturuyorum. Zaten sıcaklığın ve sivrisineklerin elinden sabaha yakın uykuya gitmişdim. Qrileşmiş perdeni aralayıp sokağa bakdım. Sabah yeni açılmasına ragmen, hava çok sıcaktı. Gönülsüz halde su kaselerini götürüp artezyene taraf gitdim.

Her gun olduğu gibi, bugunde Peri nine yolun kenarında oturup hic kimseye mahel koymadan gözlerini uzaklara çınlamışdı. O, her gün burda oturup hava kararanda evine dönerdi. Dövüşlerde bulunamyan asker oğlunun yolunu beklerdi. Peri ninenin gözlerindeki kederin izleri o kadar derin ve çaresizdi. Bana öyle geliyordu ki, dünyanın em meşur ressamı o gözlerdeki kederin tablasonu yaratamazdı. Onun güneşin altında oturmakdan sim, siyah olan yüzü ve elleri sanki taleyinin rengiydi.

Ayaklarımı sıcakdan cadar-cadar olmuş toprak yandıra – yandıra arteziyana geldim. Her zamanki gibi fazla adam vardı. Kimi kase kimi de kiyafet yuyuyordu. Bazıları benim gibi

su doldurmağa gelmişti. Benim sıska kollarımın su doldurmağa gücü çatmadığı için her zaman ki gibi kovaları Gülzar teyze doldurup veriyordu:

– Al, kızım. Can bala, nasıl götürüceksin? Kovalar senden ağır.

Ben dikkatle buradaki insanların yüzüne bakıyordum. Bana öyle geliyordu artık insanların yüzü bu tuzlu toprak gibi griydi. Bazen öyle geliyordu ki bura Allahın unuttuğu yerd. Bu, ancak on iki yaşlı çocuğun düşüncesiydi. Ama burada yeşil ağacın, bir otun, bir gülün bile olmaması, insanların yüzündeki kederdi, belki de beni düşünmeye vadar ediyordu. Bu şehirciye çabuk-çabuk gelip-giden yerli ve yurtdışı teşkilatlar burayı “Çadır şehirciyi” ismini koysalarda, benim için buranın kendi ismi vardı – gri şehircik. Burada toprağın, çadırların, hatta yardım gibi verilen battaniyelerin bile rengi griydi. Her kampın kendi rengi olduğu gibi burada multeci kampının rengiydi. Bende bu renge karşı nifret uyanmıştı.

Burada benim gibi savaşın kurbanları olan, çocukluğunu, mutluluğunu, oyuncaklarını, yerlilerini kaybeden yüzlerle çocuk vardı. Biz hiç büyümeyen, hemde birden – bire büyüyen çocuklardık. Gri şehirciyin küçük sakinleri ne kadar çetin de olsa, kendi çocuklarını yaşamaya çalışıyorlardı. Topladıkları kırık, sökükle eşyalarla kendilerine evcik kurmaya çalışıyorlardı. Bana nedense, onları seyr etmek oynamaktan daha eylenceli geliyordu. Bu çirkli toprağın üzerinde oynayan, çile çeken çocukları gördükçe, şunların bu hale düşmesine sebep olan işgalçi ermenilere nefret ediyordum. Büyüklerinse kafaları o kadar karışmıştı ki, işsizlik, yoksulluk, zor hayat şartları suda batan saman çöpünden yapışan gibi, onlarda sanki kafilden düştikleri bu halle savaşmaya çalışıyorlardı.

Ben annemin tüm günü düşünceli bakışlarını anlıyordum-

ki, o çok çaresizdi. Benim de hala çok şeyi anlamayan küçük Laçınında yaşlı nineminde yükü annemin çiyinlerine düşmüştü. Bi yandan babamızı vakitsiz kaybetmek, biyandanda kafil düşdüğü bu hal annemin kafasını karıştırıyordu. Annem tüm bu çetinlikleri bizden gizletmeye çalışsa da, ben bunları görür ve hiss ediyordum. Onu en çokda sıkıan babam gibi ilgili, her bakımdan değerli bir insanı kaybetmekdi. Hemde onlar uzun yıllar bir – birlerini sevip aile kurmuşdular. Ben onları hep çok mutlu görmüşdüm. Kardeşim bu olanları anlıyacak yaşda değildi. Bazen babamın resimlerini görürken, babam neden gelmiyor söylesede çoğu zaman hatırlamıyordu.

Ben çabuk-çabuk küçük Laçının elinden tutup sırayla düzülen çadırların ve eski paslı vaqonların arasıyla şehirciyyin sonlarında yaşayan Qiyas amcagile giderdim. Gördüyüm manzaralar bir birinden daha dehşetli ve ağırıydı. Eski vaqonların altını kölgelik bilip, od tutub yanan havanın sıcaklığından bebek çocukları orda uyutmaya çalışan anneler, onları sıcakdan ve gri sehranın haşaratlarından, yılanlardan korumaya çalışıyordular. Bu, oldukça acınaklı haldi.. bu manzara benim kalbimi parçalıyordu.

Laçının çabuk-çabuk verdiyi sorular beni hayalimden ayırıyordu. Hayalim beni köyümüze – yeşil bahçelere, güzel meyve bahçelerine, büyük evimize, bahçemizdeki güzel kankan cöke ağacının yanına aparıyordu. Babamın beni o ağacdan asılan salıncakda nası yellemesi ve kalpden gülüşü aklıma geliyordu. O an düşünüyordum ki, İlahi, ben nasılda mutlu çocukdum. Hayalim o kadar çok uzak gitmişdiki Laçının bana verdiyi soruları artık duymuyordum. O, kolumdan tutub çalkalayanda, sanki ruyadan ayıldım.

Qiyas amcanın evine az kalmışdı.

Qiyas amca babamın en yakın arkadaşı, hemde dövüş arkadaşıydı. Biz onu çok severdik. O da bizi. Her zaman ilginç gelen onun bize babamla gitmeyi dövüşlerden konuşmasıydı. O, babamın korkubilmez, cesur, vatansız bir insan olduğunu ağız dolusu konuşardı. Babamızın üzerine mermi yağa-yağa dövüş meydanından yaralı askerlerini çiyinde nasıl taşıdığından ve ne kadar askerlerine deyer verdiğinden konuşardı. Her seferinde gözü dolar,... komutandan, söylerdi. Babamın yokluğuyla barışa bilmesemde, Qiyas amcanın konuşdukları hakiketti. O, konuştuğunda, ben babamla kurur duyardım. Laçınla sohbetin neden gitmediğini halada tam anlıyamadım. Arabir “ ben düşmanları öldürürüm” söyleyip topuş ellerini tabanca gibi tutuyordu.

Qiyas amca dövüşlerde defalarca yaralanmıştı. Bir kolunu ve bir ayağını kaybetmişti. Aklımdan hayalimden çıkmayan babamı sanki Qiyas amcanın sohbetlerinde buluyordum. O konuştuğunda, gözümün önüne köymüzdeki dersden çıkan gibi hasteneye, babamın yanına koşmadım, kapıyı çalmadan onun odasına girip boynuna sarılmadım, babamın beni kafasının üzerine kaldırıp “benim yaramaz kızım”! yaramaz Güllerim!” söyleyip okşaması geldi.

Babam köymüzdeki hastanenin baş hekimiydi. O zamana kadar ki, ermeni işgalçileri Karabağın tüm bölgelerini ateşe tuttular. Babam da bir çoğu gibi, beyaz doktor elbisesini soyunup, gönüllü olarak, üzerine asker formasını giyip vatanının kurtulması uğrunda ermeni işgalçilerine karşı savaşa, kendi büyük dede-dede topraklarımız olan Karabağın mudafasına kalktı. Ama bana öyle geliyordu ki babamın yüksek boyuna asker forması beyaz elbiseden daha çok yakışıyordu. Hatırlıyorum da, babam askerlerle evüye geliyor, çabucak birkaç erzak yığıp giderdi. Onun gelişini fırsat bilip ben de, La-

çın da kucağından yere düşmüyorduk. Ninem bizi onun kucağından düşürmeye çalışıyordu, hic babam da bizi burakmıyordu. Ninen sinirlenerdi, “bi izin verin bi kaşık yemek yesin çocuğum!” söyleye-söyleye kalırdı. Biz bunu anlamıyorduk. Gözlerimi onun gözlerinden, yüzünden çekemezdim. Sanki onun bakışlarını, yüzünü aklıma göçürüyordum. Kendisinde söylerdi

– Nolmuş, Güller, neden öyle bakıyosun bana, ben:

– Hic, öylesine, - söylesemde sanki onunla bidaha görümeceimizi hiss ediyordum.

Sonuncu gün babam kapıdan çıkarken geri dönüp bana göz kırpdı.

– Benim kızım qazeteci olucak, dimi?

Bende “evet” söyleyip bidaha ona sarıldım. Qarip bi hissetti. o da her zamankinden farklı bizimle ayrı görüşdü. Ninem arkasıyca su dökdü.

Ben babam gözden kaybolana kadar onun arkasıyca bakdım. O, çabuk-çabuk arkaya dönüp bana el sallıyordu.

Şimdide kendi kendimi aldatıyorum, dövüşdedi, gelicek. Bazen bu uydurduğum yalanı Laçına da söyluyordum., o da bana inanıyordu. Askerlik giyiminde bi adam görür gibi “Bak! Baba! Baba!” söyleyip, mutlu olurdu. O an bu gri şehircik gözlerimde daha bi grileşiyordu. Dünyanın ve savaşın kanunlarına karşı içimde üryan kafa kaldırıyordu. Bana öyle geliyordu ki, Laçının asker giyimli adam görüp yaşadığı mutlulukla dünyanın ölüm denen dahşeti arasında uçurum vardı. Burada bu dahşetli uçurumda brn ve Laçın gibi yüzlerle çocuk yaşıyordu. Hem de çok küçük yaşlarında, ilgiye daha çok ihtiyaçları olduğu zaman.

Benim babam için nasıl özlediyimi ancak geceleri kafamı altına salıp ağladığım yastığım daha iyi biliyordu. Bazı geceleri sabaha yakın uyurdum. Annem gözlerimi görmemesi için uykum geliyor, söyleyip yalandan uzanardım.

Yine yüksek ses geldi. Anladımki her zaman olduğu gibi bu güne yurt dışı teşkilatlar kendilerine reva bilmedikleri kokusuz, lezzetsiz bu erzakları bu zavallı, muhtac güne salınmış insanlara paylıyodular. Hakiketen de bu manzara benim nifretle bakdığım, görmek istemediyim manzaralardan biriydi. Kapının kenarına dayanıp bu manzaraya bakmak beni ağlatır hemde düşündürüyordu. İlahi! Altından kıymetli topraklarını, var-devletlerini, evlerini, tüm güzel deyerlerini doğmalarının, ezizlerinin kanı akan mukaddes toprakda – Karabaqda mecbur koyup gelen insanları bu deyersiz erzaklara muhtac etmek bunlar için kolaydı. Düşünüyordum, acaba, bu insanları ne kaybetmiş, neyin savaşını etdiklerinin farkındalarını

Annem de Laçının elinden tutub etrafi insanlarla sarılmış büyük arabaya taraf gitdi. İcimden “Gitme” bağırmaq istesem de, mecburen susdum. Çünkü halimiz hic de iyi değildi. İki çocuğa bakmaq ve hasta ninemin dermanlarını almak annem için çok zordu. Hemde böyle bi zamanda.

Annem köymüzde öğretmen çalışıyordu, o bize baka bilmekçin uzakdan görünen köyün pamuk tarlasına çalışmaya giderdi. Annemin sıcak günün altında çalışmaqdan yanmış yüzünü ve ellerini gördükçe kalbim parçalanıyordu. Sanki o keçmişdeki güzek kadın hic benim annem olmamışdı. Hayatın kötü üzü onun taleğini deşdiyi gibi, görünüşünde deyişdi. Bazan düşünüyorumda iyiki babam bizim bu halimizi görmedi. Sonraysa aksini düşünüyorum ki, babam sağ olsaydı, her halde biz bu halde olmazdı. Cevabsız sorularla ken-

dimi yormakdan başka bişiy gelmiyordu elimden.

Annem akşamları çok yorqun gelirdi işden. Buna rağmen, bize yemek yapardı. O, çabuk-çabuk yeşil nohutdan, adını kendi bile bilmediyi yemek yapardı. Hic hoşlanmasamda, annem kötü olmasın diye mecbur yerdim. Ben her gün Allaha dua ederek bi mucize olmasını bekliyordum. Annemin bu halini gördükce kalbim yansada, elimden bişiy gelmediyicin kendimi günahlandırıyordum. Elimden gelen sadece dua etmek, her şeyin önceler olduğu gibi olması ve bu gri şehirci-yin çabucak yok olması dileyiydi. Aslında, gri şehirci-yin bi günahı yokdu. Ama buralarda yaşadığım kötü günlerin ve kaybetdiyim mutlu çocukluğmun, babasız günlerin burda yaşadığıçin, belkide burayı günahlandırıyordum.

Doğrusu, hiç kendimde bilmiyordum neden burda yaşamaya çalışan tüm çocuklar çabucak burdan gitmek istiyorlardı. Bu çocukların farklı-farklı dileklerini, hayellerini, yaşaya bilmedikleri çocukluklarını, mutluluklarını şu gri şehircik sanki tutub boğmuşdu. Onlarıda bu tuzlu topraklara benzetmişdi. Ayakları, elleri tuzlu topraklar gibi cadar-cadar olan bu çocukların okumak, tahsil almak dilekleri çok büyükdü. Aynı bende olduğu gibi. Ben annemin parasının olmadığını görüp bu dileyimi kalbimde gizlesemde, bu bana rahatlık vermiyordu.

Ben bu dileyimin gerçek olmasına mucize gibi bakıyordum. Ne kadar umutsuz olsamda her gece bunun gerçek olması için dua ederek uyurdum.

Gece annemden sordum:

– Anne, yerle gök arasında mesafe, okmu uzak? Annem düşünerek

– Evet, hemde çok... neden sordun, Güller? Bu nerden aklına geldi?

Ben:

– Hic, öyle, böyle, - söyleyip gözlerimi kapatdım. Ama kalbimde düşündüm ki herhalde mesafe çokdur, bu yüzden dualarım Allaha çatamamış, çatanda okula gideceyme inanıyordum. En çokda babamın dileyini yapmak isteyib qazeteci olamak isteyi beni rahat burakmıyordu.

Burada okul yalnız uzakdan görünen köyde vardı. Ben her gün o köye taraf hasretle bakıyordum. Okulların açılmasına az zaman kaldıkca, ben dahada heyecan yapıyordum. Ne kadar çok düşünsem de aklıma hic bi çıkış yolu gelmiyordu.

Akşamları ninemin dizinde murgulemeyi adet etmişdim. İyi ninem vardı! O evimizin odu, ocağı, sıcağıydı. bize heyandı.

Sabah annem beni yavaşca uyandırıp

– Güller! Uyan, kızım! Ben köye gidip dönücem. İşim var. Sen kardeşini gözünden ayırma. Ninenin sözünü bak, - söyleyip alnından öpüb evden çıkdı.

Ben de annemin arkasıyca sokağa bakdım. Annem otobüse binene kadar onu bekledim. Ama düşünüyordum., acaba, annem neden köye gidiyor. Neler oluyor, düşünene – düşünene eve döndüm.

Laçın uyanmışdı. Yerinin içinden bana bakıp gülüyordu. Laçın babama daha çok benziyordu, hususile de büyük siyah gözleri, hele gülüşü... ona sarılıp güldürmeye çalışdım.

Bizim sesimize ninem uykdan uyandı. O, çokdan bizi böyle görmediyiçin çok mutlu oldu.

– Can! Size kurban olurum, - söyleyip yanımıza geldi. Ninem eski çaydanlıkçay koyup sofraya kurmaya başladı.

Artık öylen vakti geçmişti. Sabrım yokdu. “Acaba, annem nerde kaldı?, neden dönmüyor?” deye geziyordum orta-

lıkda. Uzakdan otobüsün dayandığını gördüm. Hakikentende, bu kez inen annemdi. Çabucak ikimizde ona taraf koşduk. Uzan zamandan annemi böyle elleri dolu görmüyordum. Anneme yardım etdim, eve dötdük.

Ben gözlerime inanamıyordum. Benim hayallerim gerçek olmuşdu. Annem bana okul çantası ve kıyafetler almışdı. Mutluluktan atılıp-düşüyordum. Annemi, Laçına sarılıyordum. Annem

– Yeter, deli kız! Kendini yorma! – söylese de ben duramıyordum.

Annem ninemle Laçını da unutmamışdı. Laçının dileyi olan oyuncak otomotik de almışdı. O kadar mutluydumki mutluluktan annemin onları hangi parayla aldığını bile unutmışdum. Ben iyi biliyordum ki, onun bunları almaya parası yokdu. Ayakkabılarımı ayağıma giydiğinde sanki rüyadan ayıldım ve çabucak sordum.

– Anne, ama, bizim paramız yokdu. Sen bunları nasıl aldın?

Annem gözlerini benden ayırarak ninemin yüzüne bakdı.

– Vardı, seninçin saklıyordum - söyleyip araya baska mevzu saldı. Qaliba, nineminde bu mevzudan haberi vardı. İki de benden bisey saklıyordu.

Bu gün soframız her zamankinde daha boldu. Annem hepimizin sevdiyi yemekleri yapmışdı.

Okul kıyafetlerimi paslanmış vaqondan asıp gözlerimi onlardan ayıra bilmiyordum. Allaha sesimi duyduqu için kalbimde teşekkür ediyordum.

Umudum dahada artmışdı.

ИРАДА АЛИЛИ, СЕВИНДЖ РЗА

ТОСКА ПО ЛАЧИНУ

Баку – 2021

Автор предисловия: Лейла Иманова, PhD

Переводчики: филолог, художник
Нармине Расизаде
Раксана Курбанова

Редакторы: Азада Новрузова

Консультант: Конюль Габибкызы

Корректоры: Семрой Алиева
Расул Алиев

Ирада Алили, Севиндж Рза. Лачин боль моя.
“Полиграфическое издательство Леман”, 2021, 304 с.

Книга посвящена Лачинскому району, одному из красивейших уголков Карабаха. В книге отражены сведения об истории, географическом пространстве Лачинского района, Национальных героях, которые погибли во имя на Родины, шахидах (мучеников-героях), о Ветеранах. В нем также содержится искренние слова лачинцев, которые живут с тоской по Лачину, небольшой отрывок повести о родине молодой писательницы, вынужденного переселенца из Лачина Севиндж Рза по названию «Мы так и не выросли».

Когда наша книга готовилась к печати, кусочек нашей Родины – Лачин, находившийся тогда под вражеской оккупацией – был освобожден. Мы продолжили издательский процесс, чтобы донести правду до людей за пределами страны и показать нашей молодежи все нутро армянского вандализма. Да хранит Бог нашего Победоносного Верховного Главнокомандующего Ильхама Алиева и нашу Доблестную Армию, подаривших нам это неповторимое чувство Победы!

ПРЕДИСЛОВИЕ

В дни, когда готовилась к изданию книга «Госка по Лачыну», героическая азербайджанская армия под руководством Верховного главнокомандующего г-на Ильхама Алиева освобождала наши земли от армянской оккупации. Хотя в официальных военных новостях уже сообщалось об освобождении Физули, Ходжавенд, Тертер, Агджабади, Джебраил, Зангилан, Губадлы, Суговушан и Муровдаг, а Лачинский коридор, Крепость Шуша, многие города и села все еще ждали спасительную поступь азербайджанского воина. Священная Отечественная Война продолжалась...

Уже был сотворен акт геноцида в Гяндже. Храбрая Азербайджанская Армия, уважая международно признанные правила ведения военных действий и руководствуясь принципами гуманизма, наносила удары ар-

мянским оккупантам только на поле боя. Моноэтническая Армения же бомбила мирные населенные пункты азербайджанских городов и поселков, проводила широкомасштабную кампанию лжи и клеветы, обстреливала нефте- и газопроводы, желая переломить победный марш наших доблестных защитников.

Мир «не слышал», «не видел» и молчал, словно глухой, слепой и немой... Точно так же мир был равнодушен к трагедиям, постигшим Азербайджан в 90-е годы - к сломленным войною судьбам мирных граждан, несыгранным свадьбам, неродившимся младенцам, так и не отправившимся в школу детям. Мир остался безразличным к миллиону этнических азербайджанцев, ставших беженцами и вынужденными переселенцами, к оккупации 20-и процентов территории Азербайджана – уникальной страны, где сплетаются мировые культуры, рождаются религии и народности. Мир остался безразличным к разрушению тысяч культурно-исторических памятников и документов. Страницы Азербайджана в мировой истории застыли, как в арктических ледниках, на целых 30 лет...

Однако история Карабахского конфликта и Карабахской войны пишется не только политиками, дипломатами, исследовательскими центрами, научными учреждениями, университетской аудиторией, средствами массовой информации. Эта история обогащается непосредственными свидетелями, участниками и жертвами войны. Написанные ими произведения пробивают информационную блокаду так же, как нежная на первый взгляд трава может пробивать асфальт...

События Карабаха занимают достойное место в ис-

кусстве, литературе, прессе, кинематографии, музыке, поэзии, архитектуре, градостроительстве, даже в обретающей черты самостоятельного жанра Википедии, и в нашей национальной памяти в целом. И неоценимую лепту в национальную память Азербайджана на тему Карабахской войны внесли Ирада ханум Алили (Алиева) – общественный деятель, журналист и педагог, а также Севиндж ханум Рза – ныне ведущий сотрудник Центральной библиотеки им. Насими, а некогда маленькая девочка, лишенная в одночасье родных, крова и земли. В представляемой Вашему вниманию книге «Тоска по Лачину» авторам удалось переложить чувства к отнятой Родине в историю простых людей, храбрых воинов и стражей Родины.

Произведение начинается с беседы авторов с читателем и въедающейся в память своей искренней болью фразой «Я не выросла и не смеялась с того дня, как покинула Лачин», и продолжается военной статистикой, информацией об истории и географии Лачина, информацией о датируемых XV веком культурно-исторических памятниках, разрушенных армянскими террористами. Во второй части произведения рассказывается о храбрых и отважных сыновьях, выросших на земле Лачина и сражавшихся лицом к лицу с противником за Лачин. В их числе Национальные Герои Азербайджана Фазиль Мехтиев, Камиль Насибов, Горхмаз Эйвазов, Огтай Гюлалиев, Алескер Новрузов, Исрафил Шахвердиев, Рассказ ведется на основе с трудом собранных фактов и информации.

Произведение «Тоска по Лачину» - это вклад в нашу национальную память, а также гарантия того, что

произошедшие события станут уроком и никогда не будут забыты.

Желаю создателям произведения и всем, оказавшим безвозмездное содействие изданию книги – первому автору Ираде Алили, одному из главных героев произведения Севиндж ханум Рза, переводчику текста на английский и русский языки, художнице и филологу Нармине ханум Расизаде, издательству – чистое небо и вечно развевающийся над головой Азербайджанский флаг, ставший в тысячи крат ценнее от героической крови, пролитой в Карабахской Освободительной Войне. Желаю, чтобы больше в истории эта страница не повторилась.

Севиндж ханум и в ее лице соотечественники, больше ни о Лачыне, и никакой другой земле Азербайджана вы не будете говорить в прошедшем времени – наши земли ждут всех нас для созидания и восстановления, ждут для новой жизни и радости!

Карабах - это Азербайджан!

Лейла Иманова, PhD
25 октября, 2020-й год

ВСТУПЛЕНИЕ

В тот день я, как обычно, пошла на занятия. Во время занятий в учебном заведении, где я преподавала, моё внимание привлекла женщина, уставившаяся в окно. Она была в аудитории, но мысли её были далеко. Иногда я обращала на неё внимание, а она всё думала о чём-то. Как будто она сидела в комнате одна... Это было 18 мая, в день вторжения в Лачин, один из прекрасных уголков Карабаха. Я начала говорить об этом независимо от того, насколько эта тема трудна для меня. Все в аудитории прокомментировали эту сложную тему. Оказалось, что женщина, которая до тех пор избегала участия в нашем разговоре, родилась в Лачине. Её воспоминания о Лачине произвели на меня большое впечатление. И как будто дали мне толчок для написания книги о Лачине, которую я планировала. Эту женщину, живущую с любовью к Лачину, зовут Севиндж Рза. В тот же день мы решили вместе с Севиндж Рза написать книгу о Лачинском районе, его ветеранах и мучениках. В тот день я поняла, как сильно Севиндж-ханум привязана к своей земле и насколько она патриотична. Она весьма тесно сотрудничала в подготовке этой книги.

Я очень благодарна Вам, дорогая Севиндж-ханум.

Выражаю свою благодарность нашему уважаемому представителю интеллигенции Лейле Имановой за ее помощь в переводе книги на английский и русский языки. Я благодарна Нармине Расизаде за ее большой труд по переводу книги на русский и английский языки, а также Рагсане Гурбановой за ее перевод на турецкий язык.

Ирада Алили

ТОСКА ПО ЛАЧИНУ СЕВИНДЖ РЗА

Как бы ни было глубоко и свято слово «Родина», оно имеет разные значения для каждого человека. Для кого-то Родина – это земля, на которой он родился, для кого-то – просто географический район, а для кого-то это – святая земля, которая прошла через его душу и кровь. При упоминании слова «Родина», даже если я не смогу выразить это словами, слёзы текут из моих глаз, и в самые печальные моменты жизни я ищу убежище, тёплое и дорогое, как мамины руки. Когда я покидаю свою Родину, я никогда не забываю цвет каждого камня, запах земли, родников, тропинок, цвет листьев, которые я собрала осенью. Родина для меня – это зависть к далеко улетающим перелётным птицам, глубоко в моём сердце и в моих снах, пока не почувствуешь её рядом.

Я родилась в Лачине, в семье учителей. Какие это были прекрасные, замечательные дни в нашем гостеприимном доме, с дедушкой и бабушкой, с искренними родственниками и соседями. Мне всегда кажется, что с тех пор, как нам пришлось покинуть Лачин, я не выросла и не смеялась от души. Я прихожу в ужас, когда думаю, что враги живут в нашем доме, на нашей земле. У меня много воспоминаний о Лачине, но мне очень сложно писать об этом. К сожалению, я до сих пор говорю о Лачине в прошедшем времени. Я несколько раз останавливалась, вытирая слезы, пока писала это. Но я не теряю надежды. Иншаллах, однажды мы с Ирадой-ханум вернёмся в Лачин и напишем книгу.

ИСПОЛНЯЕТСЯ 28 ЛЕТ СО ДНЯ ОККУПАЦИИ ЛАЧИНСКОГО РАЙОНА

Лачинский район был создан 8 августа 1930 года. Являясь одним из самых красивых уголков нашей республики, он известен своими природными ресурсами, богатой и древней историей, гостеприимством и патриотизмом. В исторической среде Лачина получили образование и воспитание известные интеллектуалы, которые затем продолжили свою деятельность в науке и образовании в ведущих европейских и азиатских странах. Они заняли важные позиции в общественно-политической и культурной жизни Азербайджана и сыграли исключительную роль в развитии азербайджанской государственности. Лачин упоминается в Азербайджанской энциклопедии, в различных фундаментальных монографиях, посвящённых нашей истории, исследованиях отдельных учёных, где неоднократно озвучиваются ценные мысли, запомнившиеся о нём.

Сегодня очень важно изучить прошлое древней и богатой истории Азербайджана и Лачинского района, и прояснить некоторые тёмные пятна в свете существующих исторических источников. В общем, я думаю, что сегодня крайне необходимо рассказать исторические факты о каждом регионе, общине и т. д.

Известно, что в 1822 году Карабахское ханство, включая территорию Лачинского района, было упразднено. На его месте была создана одноимённая провинция. Территория Лачинского района оставалась частью Карабахского ханства после его упразднения.

В 1840 году Лачинский район в составе Шушинского уезда вошёл в состав Каспийской провинции Российской империи. Когда в 1868 году была образована Гянджинская губерния, территория Лачина вошла в состав Зангезурского уезда. В 1883 году из этого района образовались два новых уезда: Джаваншир и Джабраил. Такое административно-территориальное деление оставалось в силе до конца XX века...

До 1923 года город Лачин назывался деревней Абдаллар. Лачин получил статус города 10 августа 1923 года. Расстояние от Лачина до Баку составляет 442 километра. Название «Лачин» также использовалось в 1924 году нашим известным писателем Т.Шахбази (Симург) в связи с одноимённой горой. Из истории известно, что существовало также тюркское племя Лачин. Это тюркское племя проживало в основном в Туркестане. Из этого племени вышло множество людей, отличавшихся храбростью и мужеством. Если мы обратимся к источникам, то увидим, что выдающийся последователь литературной школы Низами, живший в Индии и писавший на персидском языке, великий поэт Амир Хосров Дахлави тоже был из племени Лачин...

Известный учёный, историк и государственный деятель Фазлулла Рашидаддин (1247-1318) указывает, что племя Лачин было одним из 24 огузских племён. Вот времена многие государственные деятели и воины Лачина были известны тюркскому миру. В конце XIII века султан Египта Аль-Малик Хусамаддин Лачин Аль-Мансури был одним из таковых...

Известно, что на протяжении многих лет в Азербайджане родители, давая имя ребёнку, не забывают и имя «Лачин»...

Птица по имени «Лачин» (сокол) всегда была символом героизма, смелости и мужества среди людей. Как правило, самец сокола называется лачином. Лачин из рода соколиных – это вид хищной птицы. Некоторые исследователи интерпретируют компонент «-чин» в названии птицы как «высокий». В некоторых документах и источниках компоненту «-чин» придаётся значение «поднимающийся снизу вверх», «восходящий», «высокий», «правый» и так далее.

В настоящее время архаичный слог «-чин» сохранился в названиях нескольких птиц: göyərçin (голубь), bildirçin (перепел), borçin (...), şığırçin (скворец), balıqçin (рыбак), baуıçin (бабочка), dağıxçin (...), laçın (сокол). В.В.Радлов в османско-турецком словаре использовал слова «рыбак», «бабочка» как названия птиц. Он также указал, что слово «Лачин» является названием племени ...

Хотя и малоупотребимое, у нас есть проклятие (поговорка), связанное со словом «чин»: «Чтобы твой сон не сбился (не стал Чином)». Дело в том, что всю территорию Южного Китая источники называют «Мачин», в отличие от северного Китая («Чин»), где жили монголы, уйгуры и киргизы, которые, согласно китайским источникам, являются потомками гуннов.

Слово «лачин» является искажённой формой слова «ялчин» в турецком языке. Слово «ялчин» означает «крутизна». Есть исследователи, которые утверждают, что название города Лачин происходит от названия птицы. Т.Нафасов указывает, что «лачин» является этнонимом. Топоним «лачин» это производное из этого этнонима. С тех пор как первый слог слова «лачин» изменился («лачин» – «алчин»), он превратился в дру-

гое слово (по-узбекски, «олчин» – «лочин»). В Узбекистане также есть оронимы Лачинтепе и Лачиндаш. Здесь этнотопоним перешёл в ороним...

Параллели с географическим названием Лачин можно найти повсюду на территории Азербайджанской Республики. В Кельбаджарском районе есть гора и деревня Лачин, а в Шушинском районе - деревня Лачинлар. В Лачинском районе есть деревня Лачинкенд...

Лачинский район, который имеет горный рельеф, расположен на западных склонах Карабахского хребта. Важную роль в благоустройстве Лачинского района сыграли Хюсю Гаджиев, Исмаил Шафиев, Гара Ильясов, Джанбахыш Абдуллаев, Джумшуд Аллахвердиев, Али Мирзоев, Оджагулу Мусаев, Мурадхан Джаббаров и другие. Лачин граничит с Кельбаджаром на севере, с Ходжалы, Шушой и Ходжавендом на востоке, с Губадлы на юге и с Западным Азербайджаном (Армения) на западе. Общая протяженность границы Лачина с Арменией и Нагорно-Карабахской автономной областью (Верхний Карабах) составляет 240 км.

<i>Дата создания Лачинского района</i>	1924 г.
<i>Дата законодательного оформления</i>	8 августа 1930 г.
<i>Общая площадь</i>	1883 кв. км
<i>По состоянию на 18 мая 1992 года население составляло</i>	60000 человек
<i>Город</i>	1
<i>Посёлок</i>	1
<i>Деревни</i>	126
<i>Самые крупные населенные пункты</i>	город Лачин, посёлок Минкенд, деревня Гюлябирд

<i>Общая площадь территории</i>	182603 га
<i>Площадь лесов</i>	34877 га
<i>Промышленные объекты</i>	48
<i>Сельскохозяйственные сооружения</i>	61
<i>Фруктовые сады</i>	1470 га
<i>Учебные заведения</i>	150
<i>Школа № 127</i>	1
<i>Музей</i>	1
<i>Филиал Бакинского медицинского техникума № 2</i>	1
<i>Исторические памятники, музеи, мечети</i>	14
<i>Кино, театры и предприятия по производству видео</i>	30
<i>Медицинские учреждения</i>	142
<i>Торговые сети</i>	460
<i>Пекарни</i>	36
<i>Объекты бытовых услуг</i>	96
<i>Дом торжеств на 200 мест</i>	1
<i>Предприятия автомобильного транспорта</i>	2
<i>Транспортные средства</i>	170
<i>Автовокзал</i>	1
<i>Автомобильные дороги</i>	2130 км
<i>Мосты</i>	92
<i>Водопроводы</i>	1187 км
<i>Резервуары воды, артезианские скважины</i>	33
<i>Прачечная</i>	1
<i>Центральные канализационные линии</i>	15 км
<i>Система теплосетей</i>	20 км

<i>Гостиницы</i>	2
<i>Котельное и отопительное отделение</i>	1
<i>Бани</i>	14
<i>Объекты по обслуживанию легковых автомобилей</i>	3
<i>Автозаправочные станции</i>	8
<i>Скульптуры</i>	25
<i>Объекты по декоративному творчеству</i>	10
<i>Кладбища</i>	146
<i>Мраморная мастерская</i>	1
<i>Консервный завод</i>	1
<i>Мельницы</i>	12
<i>Управления электросети, мастерская по ремонту и установке</i>	3
<i>Электрические подстанции</i>	6
<i>Протяженность линий электропередач</i>	2636 км
<i>Отдел технического обслуживания и эксплуатации газа</i>	2
<i>Длина газопровода</i>	498
<i>Городские и сельские АТС</i>	30
<i>Радио и телефонные линии связи</i>	10 200 км
<i>Телевизионная станция и передатчики</i>	3
<i>Крупный рогатый скот</i>	25678 голов
<i>В личных подсобных хозяйствах</i>	14268 голов
<i>Мелкий рогатый скот</i>	1071076 голов
<i>В личных подсобных хозяйствах</i>	85 650 голов
<i>В общественных хозяйствах</i>	11 410 голов
<i>Мемориальный комплекс Великой</i>	3

<i>Отечественной войны 1941-1945 годов</i>	
<i>Спортивные площадки, стадионы</i>	42
<i>Вертолетная площадка</i>	1
<i>Общее количество жертв войны</i>	266 человек
<i>В том числе, сотрудники милиции</i>	42 человека
<i>Пропавшие без вести</i>	67 человек
<i>Дети-сироты</i>	871 ребёнок
<i>В том числе, потерявшие обоих родителей</i>	31 ребёнок

Основные природные ресурсы региона: полезные ископаемые и минеральные источники, строительные материалы (речной камень, песок, глина), золото, горный хрусталь, мрамор, шёлковый камень, гранит, ртутный слой, известняк, пемза, травертин, горячий источник (Истису), минеральная вода (Туршсу) и много других природных источников.

Горы: Ишыглы (Светлая), Гызылбогаз (Красное ущелье), Фармаш, Мыхтокян, Гырхгыз и другие.

Дикие животные: медведь, волк, лиса, белка, леопард, олень, косуля, дикобраз, заяц, полевая мышь, гиена, барсук, уж, различные змеи, горный орёл, горихвостка, куропатка, дрозд, перепел, фазан, удод, турач и т.д.

Леса: Алтынтахта, Завод, Галадереси, Гырмызы палыд, Халафазур, Катос, Хаджисамлы, Чорман, Шелве и другие.

Ценные горные породы: Хризонпраз (деревня Лебагырли), Красный Линственит (деревня Гарабейли), Нефимойд (деревня Боздоган), Фарельштейн (де-

ревня Ипек), Туф (деревня Хочаз).

Флора: дуб, боярышник, граб, можжевельник, вяз, липа, грецкий орех, красный дуб, клюква, грецкий орех, красный дуб, граб и другие.

Фрукты и ягоды: яблоки, груши, мушмула, персики, айва, абрикосы, смородина, клубника, малина, рябина, клюква и так далее.

Лекарственные растения: чабрец, шиповник, тысячелистник, хвощ полевой, розмарин, борщевик, ромашка, бессмертник, боярышник, тимьян и др.

Список государственных и исторических памятников государственной регистрации в Лачинском районе:

1. ИНВ № 4725 Двухсводчатый мост XVII века (деревня Абдаллар)

2. ИНВ № 4753 Односводчатый мост XVIII века (деревня Забух)

3. ИНВ № 310 Замок Агоглан IX века (деревня Косалар)

4. ИНВ № 4728 Дворец Солтана Ахмеда (деревня Султанлар)

5. ИНВ № 4727 Дворец Хамза Солтана 1761 года (деревня Султанлар)

6. ИНВ № 4729 Могила Солтанбаба XVIII века (деревня Зейва)

7. ИНВ № 4730 Могила шейха Ахмеда XVIII века (деревня Зейва)

8. ИНВ № 4731 Могила XVII века (деревня Зейва)

9. ИНВ № 4732 Кафиргала (деревня Зейва)

10. ИНВ № 4733 Мечеть 1718 года (деревня Гарыгышлаг)
11. ИНВ № 4734 Башня (деревня Гарыгышлаг)
12. ИНВ № 4735 Святилище Демир Пири (деревня Гарыгышлаг)
13. ИНВ № 4764 Святилище XVI века (деревня Садынлар)
14. ИНВ № 4718 Булаг (Большие источники) 1858 года (деревня Гушчу)
15. ИНВ № 4719 Источник (Корчабулаг) 1890 года (деревня Гушчу)
16. ИНВ № 4751 Башня (Галачиг) – античный период (деревня Гушчу)
17. ИНВ № 4752 Башня (Садынлар) – античный период (деревня Гушчулар)
18. ИНВ № 4757 Башня (деревня Мирик)
19. ИНВ № 4758 Святилище XV века (Деревня Мирик)
20. ИНВ № 4720 Источник (Бехбудалы) XV века (деревня Мирик)
21. ИНВ № 4742 Святилище XVI века (деревня Ахмадли)
22. ИНВ № 4743 Мавзолей Абадхеира (деревня Ахмадли)
23. ИНВ № 4744 Мост (мост Сеида Амира) XIX века (деревня Ахмадли)
24. ИНВ № 4748 Односводчатый мост (деревня Минкенд)
25. ИНВ № 4747 Двухсводчатый мост (деревня Минкенд)
26. ИНВ № 4745 Храм XV века (деревня Минкенд)

27. ИНВ № 4746 Святилище XV века (деревня Минкенд)
28. ИНВ № 4763 Односводчатый мост (деревня Шейланлы)
29. ИНВ № 4724 Храм XVII века (деревня Хочаз)
30. ИНВ № 1465 Храм-пещера V века (деревня Хочаз)
31. ИНВ № 4750 Разрушенный мост (деревня Агджакенд)
32. ИНВ № 4736 Мечеть (деревня Пиченис)
33. ИНВ № 4737 Храм XVII века (деревня Пиченис)
34. ИНВ № 311 Мавзолей Малик-Аждара – XIV века (Деревня Джиджимли)
35. ИНВ № 312 Мавзолей XVII-XVIII веков (деревня Джиджимли)
36. ИНВ № 4726 Мавзолей (деревня Гюлябирд)
37. ИНВ № 4749 Храм-пещера (деревня Гюлябирд)
38. ИНВ № 4756 Разрушенный мост (деревня Малхалаф)
39. ИНВ № 4740 Святилище X века (деревня Ашагы Фараджан)
40. ИНВ № 4722 Источник XVII века (деревня Сус)
41. ИНВ № 4761 Односводчатый мост (деревня Сеидлер)
42. ИНВ № 4723 Источник XVII века
43. ИНВ № 4759 Мост (деревня Пирджахан)
44. ИНВ № 4760 Мост (деревня Пирджахан)
45. ИНВ № 4721 Источник XVII века (деревня Пирджахан)
46. ИНВ № 4741 Святилище XV века (деревня Шалва)

47. ИНВ № 4738 Мечеть (деревня Горчу)
48. ИНВ № 4739 Святилище XVII века (деревня Горчу)
49. ИНВ № 4762 Храм (деревня Сонасар)
50. ИНВ № 5924 Древнее кладбище – Железный век (деревня Абдаллар)
51. ИНВ № 1460 Курган – Железный век (деревня Джиджимли)
52. ИНВ № 1459 Могила девушки (Курган) – Железный век (деревня Джиджимли)
53. ИНВ № 1461 Курган – Бронзовый век (деревня Зийрик)
54. ИНВ № 1458 Курган – Железный век (деревня Джиджимли)
55. ИНВ № 5925 Старинное кладбище Чобандаш (деревня Джиджимли)
56. ИНВ № 1462 Курган – Железный век (деревня Хочаз)
57. ИНВ № 463 Курган – Железный век (деревня Гюлябирд)
58. ИНВ № 5923 Средневековое кладбище – Средние века (деревня Мазмазак)
59. ИНВ № 1457 Каменный ящик – Железный век (деревня Абдаллар)
60. ИНВ № 6179 Каменная фигура лошади – Средние века (деревня Халланлы)
61. ИНВ № 6178 Каменная фигура барана – Средние века (деревня Халланлы)
62. ИНВ № 6171 Каменная фигура лошади XVI века (деревня Малибей)
63. ИНВ № 6172 Каменная фигура барана XVI века (деревня Малибей)

64. ИНВ № 6173 Каменная фигура лошади XVI века (деревня Малибей)
65. ИНВ № 6177 Каменная фигура барана – Средние века (деревня Солтанлар)
66. ИНВ № 6174 Каменная фигура лошади XVII века (деревня Гюлябирд)
67. ИНВ № 6175 Каменная фигура лошади XVII века (деревня Гюлябирд)
68. ИНВ № 6176 Каменная фигура лошади XVII века (деревня Гюлябирд)
69. ИНВ № 6177 Каменная фигура барана XVII века (деревня Гюлябирд)
70. ИНВ № 5671 Памятник землякам, погибшим во Второй мировой войне 1970 года (город Лачин)
71. ИНВ № 5669 Памятник Герою Советского Союза Авазу Вердиеву 1970 года (город Лачин)
72. ИНВ № 5670 Мемориальный музей Сары Ашыг – 500 экспонатов (деревня Гюлябирд)
73. ИНВ №... Лачинский историко-краеведческий музей – 5000 экспонатов (город Лачин)
74. ИНВ №... Фотогалерея – 500 экспонатов (город Лачин).

18 мая 1992 года один из очаровательных уголков Азербайджана, Лачинский район, был захвачен армянскими оккупационными силами. Армяне переименовали район в Кашатаг. Город Лачин назван армянами Бердзор.

Дарящие друг другу очарование горы, холодные и обильные источники; дороги и тропинки, опоясывающие холмы, бесподобные леса красного дуба, ценные исторические архитектурные памятники, которые яв-

ляются частью нашей древней культуры— сколько благородных людей, сыновей Родины, захоронены здесь! И всё это вместе с Лачином перешло в руки врага. 60 000 жителей Лачина ушли со своей родины и укрываются в 60 районах страны ...

Лачин исторически являлся землёй героев, которые принесли ему честь и достоинство. Мужество национального героя Султан-бея Пашаоглу, который когда-то воевал против армян, и его имя теперь наизусть знают все азербайджанцы. Из 3660 жителей Лачина, воевавших на фронтах Великой Отечественной войны, 2426 не вернулись. Родом из Лачина, гвардии старший сержант Аваз Вердиев был удостоен почётного звания Героя Советского Союза, проявив особую доблесть в освобождении польских территорий от немецко-фашистских захватчиков ...

Последующие поколения продолжили путь героизма предков. Целый ряд жителей Лачина, показав пример героизма в боях с армянскими фашистами, стали героями. В Карабахской войне 1988-1994 годов 266 лачинцев были убиты и 67 человек пропали без вести. Сегодня все лачинцы по праву гордятся своими национальными героями: Огтаем Гюлялиевым, Исрафилом Шахвердиевым, Фазилом Мехдиевым, Горхмазом Эйвазовым, Камилем Насибовым и другими такими же отважными сыновьями своей страны. 811-й Лачинский полк во главе с Арифом Пашаевым показал пример истинной храбрости в сражениях. 72-летний Бей Камран из деревни Бюлёвлук вместе со своим сыном и 30 другими жителями Лачина до самого конца не оставил город Лачин. И до сегодняшнего дня от них нет вестей...

* * *

Нестерпимо находиться в плену, терпеть жестокие притеснения и пытки армянских палачей, но так случилось, что сыновья Микаила Севдималы оглу Исмаилова из деревни Вагазин Лачинского района (Немят, Бахшалы, Надир и Насир) были взяты в заложники и армянские фашисты безжалостно убили всех четверых. Может быть, Всевышний позволил держать их в плену, чтобы мы могли узнать обо всех этих трагедиях, кровопролитии и зверствах, совершённых армянами?..

Лачинский район подарил Азербайджану десятки учёных, государственных деятелей, поэтов, политиков, военных, спортсменов, деятелей культуры, инженеров, художников, врачей, юристов, музыкантов, героев труда и других. Лачинцы гордятся своими благородными и уважаемыми земляками...

Уже в который раз лачинцы празднуют Новый год вдали от своей родины и дома. Уже 28 лет, как Лачинский район стонет под ногами армянских захватчиков. На протяжении многих лет аппарат Лачинского райисполкома функционирует на правой стороне дороги, ведущей от Агджабеди до Зардаба, в районе под названием «Тахта кёрпю» («Деревянный мост»). С 1934 года в Агджабеди находятся около 36 000 га лачинских зимних угодий.

Пусть Всевышний в ближайшее время вернёт всех наших беженцев и вынужденных переселенцев, включая лачинцев, на родину! Аминь!

Назим Гандыгоглу (Валишов)

«ЗЕМЛЯ, ЗА КОТОРУЮ СТОИТ УМЕРЕТЬ, ЭТО РОДИНА»

Горхмаз Абиш оглу Эйвазов родился 1 апреля 1967 года в деревне Гюлябирд Лачинского района. В 1984 году окончил среднюю школу деревни Гюлябирд и поступил в техникум № 127. С 1985 по 1987 год служил в Украине. После завершения военной службы и возвращения на родину присоединился к партизанскому отряду, созданному в Лачине в 1988 году. За мужество в бою, в марте 1992 года был принят на работу в Отдел Внутренних Дел (ОВД) Лачинского района. 4 августа 1992 года, во время нападения армянских оккупантов на гору Гызарты, получил огнестрельное ранение в руку, но после исцеления вернулся на передовую. Проявил мужество в боях в Физулинском районе. За храбрость во время операции «Горадиз» был назначен командиром роты. Героически погиб 10 февраля 1994 года в боях при Физули и Джабраиле. Похоронен в Аллее мучеников в Сумгаите. Был женат и имел двоих детей, Асима и Со ну. Указом Президента Азербайджанской Республики от 15 января 1995 года, за выдающиеся заслуги в выполнении военных и служебных обязанностей по защите суверенитета и территориальной целостности Азербайджанской Республики Горхмазу Абиш оглу Эйвазову было присвоено звание «Национальный герой Азербайджана». Имя героя носит больница в деревне Гюлябирд Лачинского района.

Да упокоит его Всевышний!

Огтай Гюльали оглу Гюльалиев родился 10 ноября 1962 года в деревне Хачынъялы Лачинского района. Получил образование в средней школе № 1 города Лачина, в 1986 году работал в Отделе Внутренних Дел (ОВД) Лачинского района, в 1989 году заочно окончил Полтавский кооперативный институт. Являясь сотрудником милиции, принимал участие в операциях против армянских оккупационных сил. Во время неудачной операции «Дашалты», его рота была окружена, но он успешно смог эвакуировать 80 солдат в безопасную зону. Во время охраны лачинских деревень, отряд под его командованием уничтожил большое количество армянских солдат, были захвачены в плен высокопоставленные офицеры. После тяжелого ранения близ деревни Пирджахан и лечения он вернулся на фронт. План Огтая Гюльалиева по возврату Лачинского коридора был успешно завершён 19 сентября 1992 года, и таким образом дорога Горус-Шуша была взята под контроль. Но врагу снова удалось захватить территорию. Отряд под командованием Огтая Гюльалиева попал в осаду. Сумев переместить своих бойцов в безопасное место, сам он героически погиб в этом бою. Похоронен в Аллее мучеников в Баку. Был женат, имел двоих детей. Указом Президента Азербайджанской Республики № 599 от 11 мая 1993 года, по защите суверенитета и территориальной целостности Азербайджанской Республики, за мужество и героизм, проявленные в обеспечении безопасности мирного населения, командиру пост-патрульного батальона Управления полиции Лачинского района Огтаю Гюльали оглу Гюльалиеву посмертно присвоено звание «Националь-

ный герой Азербайджана». Имя героя носит средняя школа деревни Пичанис Лачинского района.

Да упокоит его Всевышний!

Фазиль Умуд оглу Мехтиев родился 20 августа 1966 года в деревне Алакчи Лачинского района. Когда он был маленьким, он и его семья переехали в деревню Абдал Гюлабли в Агдаме. После окончания школы в 1983 году служил в армии в Свердловске. Фазиль Мехтиев был зачислен в полицейский батальон, созданный в 1990 году при Отделе Внутренних Дел (ОВД) Агдамского района. В 1991 году он был серьезно ранен в бою у деревни Гарадаглы, и после лечения вернулся обратно на фронт. В августе 1991 года он захватил автомобиль «Нива», принадлежавший армянским оккупантам, и передал его в отделение полиции, а также продемонстрировал личное мужество и храбрость в боях в деревнях Ходжалы, Агдере, Гарадаглы и Сырхавенд. В ночь с 23 на 24 сентября 1991 года, во время нападения армян на деревню Абдал Гюлабли, Фазиль с другом Салехом отправился оказать помощь. Армяне устроили засаду по дороге в Агдам, обстреляли их, и Фазиль погиб в этой перестрелке. Похоронен на агдамском кладбище "Гарагаджи". Не был женат. Указом Президента Азербайджанской Республики № 264 от 8 октября 1992 года Фазиллю Умуд оглу Мехтиеву посмертно присвоено звание «Национальный герой Азербайджана». В парке на проспекте Хатаи установлен бюст героя.

Да упокоит его Всевышний!

Камил Баладе оглу Насибов родился 8 октября 1946 года в деревне Бозлу Лачинского района. Окончил среднюю школу в Минкенде. С 1963 по 1966 год находился на военной службе. Учился на строительном факультете Азербайджанского политехнического института (ныне Азербайджанский технический университет), затем работал начальником базы строительных материалов в деревне Бозлу. Когда Лачинский район подвергся нападению со стороны армянских вооруженных сил в 1992 году, Камиль создал подразделение самообороны из 30 добровольцев, и это подразделение под его командованием проявило большое усердие по защите деревень Садынлар, Малибей, Ханлар и Суарасы. 29 июня 1992 года в кровопролитных боях за высоты Гонаггёрмез возле деревни Суарасы в Лачине Камиль Насибов был тяжело ранен снайперской пулей. Друзья по оружию хотели перевезти его в безопасное место, но отважный командир не согласился покинуть поле битвы. Он потерял много крови, что привело к смерти. Был похоронен в Агджабеди. Был женат, осталось четверо детей. Указом Президента Азербайджанской Республики № 457 от 5 февраля 1993 года Насибову Камиллю Баладе оглу посмертно присвоено звание «Национальный герой Азербайджана». Решением Кабинета Министров Азербайджанской Республики № 125 от 17 сентября 1996 года Дом культуры деревни Бозлу в Лачинском районе назван в честь Национального героя Азербайджана Камилля Баладе оглу Насибова.

Да упокоит его Всевышний!

Алескер Ханлар оглу Новрузов родился 1 августа 1949 г. в деревне Курдхаджи. В 1966 году с отличием окончил среднюю школу деревни Курдхаджи. После окончания военной службы в 1968-1970 годах он поступил в Шушинский педагогический техникум в 1971 году и окончил это учебное заведение в 1973 году по специальности физическое воспитание и спорт. С этого же года начал работать в школе своей деревни. В 1979 году продолжил преподавательскую деятельность в школе № 1 в Ходжалы. В 1990 году работал руководителем молодёжного отдела Районного отдела образования города Ходжалы. Он был одним из первых пяти членов Ходжалинского комитета обороны, который был создан тайно с первых дней карабахской войны. Будучи одним из основных участников боевых действий в 1991 году, Новрузов принимал непосредственное участие в перекрытии железной дороги до Ханкенди, уничтожении двух транспортных средств и большого количества сил противника на дороге Ханкенди-Норагуг. В битве 25 февраля 1992 года его отряд проявил необычайный героизм, а сам Алескер Новрузов, будучи блестящим стрелком, уничтожил около 20 врагов. Был тяжело ранен в бою в единственном пятиэтажном здании в Ходжалы. Он бился до последнего выстрела и потерял сознание от пулевого ранения. 26 февраля 1992 года армянские бандиты пытались потерять сознание Алескера Новрузова. Его тело обменяли на четверых армянских заключённых. Алескер Новрузов был женат. У него осталось трое детей. Указом Президента Азербайджанской Республики № 533 от 25 февраля 1997 года Новрузову Алескеру

Ханлар оглу посмертно присвоено звание «Национальный герой Азербайджана». Решением Кабинета Министров Азербайджанской Республики от 17 декабря 1996 года, № 124 средней школе деревни Курдахджи присвоено имя Национального героя Азербайджана.

Да упокоит его Всевышний!

Исрафил Шахверди оглу Шахвердиев родился 11 июня 1952 года в деревне Унаннову Лачинского района. В 1959-1969 годах получил образование в средней школе деревни Унаннову, с 1971 по 1974 год находился на военной службе. В 1975 году он начал свою карьеру в качестве рядового полиции в Отделе Внутренних Дел (ОВД) Лачинского района. С тех пор, как армянские оккупанты напали на нашу землю, Исрафил Шахвердиев поднялся на защиту Родины. В сражениях за освобождение деревень Ашагы Джиджимли, Кохнакенд, Забух, Джагазур и другие он проявил большое мужество. Союзом кооперативов Лачинского района, за героизм, проявленный в бою, лейтенант Шахвердиев был награжден орденом Султан-бея. 6 января 1994 года, с целью освобождения деревень Физулинского района, рота Шахвердиева была брошена в бой, и в результате этой операции были освобождены посёлок Горадиз и 22 деревни. В последнем бою 13 января 1994 года отважный командир погиб, спасая своих раненых друзей-воинов. Он был похоронен в Аллее мучеников в Баку. Был женат. У него осталось трое детей. Указом Президента Азербайджанской Рес-

публики № 262 от 15 января 1995 года Шахвердиеву-Исрафилу Шахверди оглу посмертно присвоено звание «Национальный герой Азербайджана». Средней школе деревни Аганус Лачинского района присвоено имя Национального героя Азербайджана.

Да упокоит его Всевышний!

Ильяс Вагиф оглу Джаббаров родился 2 марта 1966 года в деревне Гюлябирд Лачинского района. После окончания средней школы деревни Гюлябирд в 1983 году был принят в Шушинский сельскохозяйственный техникум. В 1986 году находился на военной службе в Украине. С 1990 года добровольно служил в разведке Национальной армии. Был назначен командиром разведывательного подразделения батальона Гюлябирд. Ценная информация о противнике, предоставленная Ильясом Джаббаровым и его товарищами, очень помогала всему подразделению в подготовке успешных боевых планов. Возвращаясь из разведки, погиб 20 июня 1993 года, нарвавшись на мину близ деревни Ханалылар. Похоронен в деревне Гюлябирд. Указом Президента Азербайджанской Республики № 218 от 9 октября 1994 года, за проявленное мужество и особые заслуги по защите земель Азербайджанской Республики от армянской оккупации, Джаббаров Ильяс Вагиф оглу посмертно награждён орденом «Флаг Азербайджана».

Да упокоит его Всевышний!

Мушфиг Бахман оглу Керимов родился 2 июля 1971 года в деревне Суарасы Лачинского района. Учился в начальной школе деревни Суарасы, а в 1988 году окончил среднюю школу в деревне Сафиян. Затем работал в колхозе. В 1992 году был принят в патрульную службу полицейского батальона Отдела Внутренних Дел (ОВД) Лачинского района. Принимал участие в боях по защите деревень Сафиян, Суарасы, Ханалылар, Фараджан и Гюлябирд. В 1993 году полиция Лачина была отправлена в Физули. М.Керимов проявил героизм в боях за деревни Горадиз, Яглывенд, Бёюк Бахманлы Физулинского района. 17 января 1994 года старший сержант Мушфиг Керимов погиб в бою за посёлок Горадиз Физулинского района. Похоронен в Аллее мучеников в Сумгаите.

Да упокоит его Всевышний!

Фаиг Ягуб оглу Аббасов родился 5 июля 1970 года в селе Деирманъяны Лачинского района. В 1977-1987 годах учился в Сумгаитской средней школе № 30. Окончил Азербайджанский инженерный институт (ныне Азербайджанский архитектурно-строительный университет). Служил в рядах Советской Армии. Получив большой опыт работы в области строительства, с должности рабочего был повышен на должность исполнительного директора. 5 апреля 1993 года добровольно записался в Национальную армию и был отправлен в Тертерский район. 11 августа 1994 года стрелок Аббасов воинской части «Н» был тяжело

ранен и погиб в бою в Тертерском районе. Похоронен в Аллее мучеников в Сумгаите.

Да упокоит его Всевышний!

Махмуд Аслан оглу Аббасов родился 31 марта 1969 года в Лачине. В 1976-1986 годах учился в средней школе №1 в Лачине. В 1987-1989 годах служил в вооруженных силах СССР. После службы в армии участвовал в отряде добровольческой самообороны и был несколько раз ранен. Будучи сержантом Отдела полиции Лачинского района, воевал в Керкиджахане, Дашалты, Набиляр, Ходжалы, Агдере, Горадизе, Физули, Агдаме, Зангилане, Шуше и других зонах сражений. 25 декабря 1992 года был убит снайперской пулей в боях при Зангилане.

Да упокоит его Всевышний!

Шашир Шахмар оглу Аббасов родился 10 августа 1967 года в деревне Гюлябирд Лачинского района. В 1985 году окончил среднюю школу в деревне Гюлябирд. В 1985-1987 годах служил в рядах Советской Армии. Окончил Азербайджанский сельскохозяйственный институт, работал агрономом в колхозе «Сары Ашиг». В конце 1991 года в рядах Лачинского полка добровольно принимал участие в сражениях против армян и воевал в направлении деревень Гюлябирд, Джиджимли, Газидере, Сафиян, Фараджан. 13 октября 1992 года стрелок Аббасов воинской части «Н» был тяжело ранен снайперской пулей в бою за село Гюля-

бирд и доставлен в больницу деревни Ханлыг Губадлинского района. 20 октября 1992 года, из-за сложного ранения скончался в вертолётe на пути в Баку. Похоронен в Аллее мучеников в Сумгаите. Был женат, имел сына и дочь.

Да упокоит его Всевышний!

Абдулла Бадал оглу Абдуллаев родился в 1934 году в селе Нагдалы Лачинского района. В 1941 году поступил в сельскую школу в Нагдалы, окончил восьмилетнюю школу в деревне Шамканд и среднюю школу в деревне Курдхаджи. В 1951 году начал трудовую деятельность в совхозе имени С.М. Кирова. В 1952-1954 гг. служил в рядах Советской Армии. Поступил в автошколу, после окончания которой работал на молочной ферме имени С.М.Кирова, затем работал почтальоном в отделении связи села Нагдалы. В 1961 году женился на Абдуллаевой Зулейхе Ибрагимхалил гызы, в браке родилось четверо детей. После оккупации Лачинского района, семья более двух месяцев жила в предгорьях Муровдага на территории Ханларской (ныне Гёйгёльской) области. Через некоторое время семья поселились возле села Баллыгая Гёранбойского района. 28 августа 1992 года армянские вооруженные силы открыли огонь по селению из орудия большого калибра. В результате стрельбы 25 человек погибли, 5 получили ранения и 4 получили легкие ранения. Абдулла Абдуллаев был убит в этом инциденте. Похоронен в селе Гарадамирчи Бардинского района.

Да упокоит его Всевышний!

Фазиль Азай оглу Абдуллаев родился 1 октября 1958 года в селе Эрикли Лачинского района. Окончил неполную среднюю школу села Эрикли, а затем среднюю школу села Курдхаджи. После окончания военной службы закончил автошколу и начал работать водителем в колхозе. С 1983 года работал водителем при Комбинате бытового обслуживания Лачинского района. 1 апреля 1992 года взялся за оружие и присоединился к добровольческим группам самообороны, защищая окружающие деревни. 28 мая 1992 года в деревне Хаджисамлы Лачинского района Ф.Абдуллаев погиб, будучи пулемётчиком воинской части 811. Был похоронен в Аллее мучеников в Барде. Был женат, имел двоих детей.

Да упокоит его Всевышний!

Назим Ханлар оглу Абдуллаев родился в 1967 году в Лачинском районе. После окончания средней школы проходил военную службу. В 1992 году, прервав обучение в Бакинском нефтехимическом техникуме, присоединился к Лачинскому районному полицейскому батальону. Героически сражался в боях за деревни Забух, Тигик, Гюлябирд, Джиджимли Лачинского района. Указом Президента Азербайджанской Республики № 77 от 18 декабря 1993 года сотрудник Отделения полиции Лачинского района Абдуллаев Назим Ханлар оглу был награждён орденом «Флаг Азербайджана» за особые заслуги по защите независимости и территориальной целостности Азербайджанской Республики. Доблестно сражаясь в боях за поселение Горадиз Фи-

зулинского района, Н.Абдуллаев пожертвовал жизнью ради освобождения своих друзей и героически погиб 21 апреля 1994 года. Похоронен в Аллее мучеников в Баку.

Да упокоит его Всевышний!

Вугар Садраддин оглу Абдуллаев родился 16 февраля 1969 года в селе Гаджиханлы Лачинского района. В 1976-1986 годах учился в средней школе села Гаджиханлы, в 1987-1989 годах служил в рядах Советской Армии. После окончания военной службы в июне 1990 года был зачислен в рядовые районного Отдела Внутренних Дел. Героически сражался в кровопролитных боях за деревни Горчу, Эрикли, Нарышлар, Алхаслы, Гошасу, Фараджан, Суарасы. Проявил особую смелость в сражениях за Шушу, Дашалты, Ходжазские высоты, Кельбаджар, Дашкесан, Физули. Героически погиб 24 апреля 1994 года в боях за посёлок Горадиз Физулинского района. Был похоронен в Аллее мучеников в Агджабеди. Был холост. Средняя школа села Гаджиханлы Лачинского района названа в честь Вугара Абдуллаева.

Да упокоит его Всевышний!

Сеймур Гахраман оглу Агакишиев родился 10 сентября 1973 года в селе Пирджахан Лачинского района. Окончил среднюю школу села Пирджахан в 1990 году. 24 декабря 1991 года поступил в Национальную армию и служил в воинской части "Н", созданной в

регионе. Принимал активное участие в обороне деревни Тазакенд. Командование неоднократно выносило ему благодарность за выполнение сложных боевых задач. В марте 1993 года С. Агакишиев был убит в боях за деревню Пичаниз. Был похоронен в селе Пирджан Лачинского района.

Да упокоит его Всевышний!

Джаванишир Джамиль оглу Агаев родился 10 августа 1965 года в селе Газыдере Лачинского района. В 1979 году окончил 8-летнюю школу села Газыдере, а в 1981 году среднюю школу села Юхары Джиджимлы. С 1987 года работал ветеринаром в совхозе имени М.А.Сабира. Служил в воинской части. Участвовал в боях за деревни Газыдере, Ашагы и Юхары Джиджимлы, Фараджан, Сафиян, Малхалаф, Мыгыдере, Гюлябирд, Суарасы и посёлок Гайгы. 8 октября 1992 года погиб в бою вместе со своим двоюродным братом Фазилем, отражая нападение армянских войск на местность под названием Зурдере. Похоронен в Аллее мучеников в Сумгаите.

Да упокоит его Всевышний!

Фазиль Джалил оглу Агаев родился 7 марта 1969 года в селе Газыдере Лачинского района. Окончил 8-летнюю школу села Газыдере в 1984 году, среднюю школу села Юхары Джиджимлы в 1986 году. Служил во внутренних войсках СССР в 1987-1989 годах. С 1990 года служил добровольцем батальона самообо-

роны Лачинского района. В 1992 году он начал работать в Лачинском районном управлении полиции. Участвовал в боях за деревни Пирджахан, Гюлябирд, Сафиян, Тюрклер, Ашагы Фараджан, Джиджимлы, Газыдере, Мишни, Алхасли. 8 октября 1992 года, отражая нападение армянских войск на местность под названием Зурдере, Фазиль Агаев и его двоюродный брат Джаваншир Агаев погибли в бою. Фазиль Агаев похоронен в Аллее мучеников в Сумгаите.

Да упокоит его Всевышний!

Хагани Хасан оглу Ахундов родился 10 мая 1950 года в селе Курдхаджи Лачинского района. В 1967 году окончил среднюю школу села Курдхаджи, а затем ветеринарное отделение Шушинского сельскохозяйственного техникума. В 1970-1972 гг. проходил военную службу под Москвой. 15 сентября 1992 года, знакомый с горными тропами на территории Карабаха, Хагани Ахундов начал военную службу в разведывательном отряде воинской части "Н". Командир разведывательного подразделения Хагани Ахундов и отряд под его командованием особенно отличились в боевых действиях при сёлах Довшанлы, Ванг, Гызылгая региона Агдере и Ардашеви, Гозлу, Финга Лачинского района. Погиб 10 февраля 1993 года в боях за Агдере. Похоронен 12 февраля 1993 года в Аллее мучеников в Баку. Указом Президента Азербайджанской Республики № 2257 от 21 июня 2007 года за особые заслуги по защите независимости и территориальной целостности Азербайджанской Республики Ахундов Хагани

Гасан оглу был посмертно награждён медалью «За мужество».

Да упокоит его Всевышний!

Гасым Аяз оглу Алхасов родился 12 января 1968 года в селе Алхаслы Лачинского района. После окончания средней школы села Курдхаджи в 1986 году, Гасым служил во Владивостоке (Дальний Восток, Россия). По окончании военной службы в 1988 году, закончил военно-морское училище на Дальнем Востоке и получил работу на океанских судах, плавающих за границей. В начале 1992 года, услышав на Дальнем Востоке горькие новости из своей родной страны, Гасым Алхасов вернулся в Азербайджан. 1 июля 1992 года он отбыл в Кельбаджарский район в качестве члена группы добровольцев-лачинцев в военном штабе Лачина, созданном в Баку. Группа Алхасова сначала освободила деревню Тазакенд, затем Пирджахан, Гошасу, Мишни, Алхасли, Минкенд и многие другие деревни. 29 июля 1992 года отважный боец Г. Алхасов погиб в одном из сражений по освобождению от врага села Ходжаз. Похоронен на Аллее мучеников в Баку.

Да упокоит его Всевышний!

Ильгар Нураддин оглу Аллахъяров родился в 1968 году в селе Алыгулу Лачинского района. После окончания средней школы в 1986 году поступил на военную службу, а с 1990 года работал в окружном отделении полиции и отличился в боевых действиях про-

тив армянских захватчиков. Снял осаду с территории деревень Фараджан и Аганус и освободил около 20 женщин от армянских бандитов. Вынес тело Таваккюля, первого мученика Лачина, из зоны боевых действий. В битве за высоту Ходжаз уничтожил четыре вражеских танка и много техники. 10 февраля 1994 года погиб в бою в Физулинском районе. Похоронен в Аллее мучеников в Баку. Распоряжением Президента Азербайджанской Республики № 1545 от 30 июня 2006 года, по случаю Дня полиции Азербайджана, за проявленную смелость и мужество в битвах за территориальную целостность Азербайджанской Республики, за выявление и предупреждение преступлений в Азербайджанской Республике, за исполнение служебных обязанностей в области охраны общественного порядка и обеспечения общественной безопасности, медаль "За Родину" была присуждена посмертно сержанту полиции Министерства внутренних дел Азербайджанской Республики Аллахъярову Ильгару Нураддин оглу и вручена его семье.

Да упокоит его Всевышний!

Гачай Фархад оглу Аллахвердиев родился в 1954 году в селе Садынлар Лачинского района. В 1971 году окончил среднюю школу села Гарыгышлаг, а затем стал водителем. С 1974 года жил в Республике Туркменистан, в городе Красноводск. Услышав об армянской агрессии на наши земли, вернулся на родину, вступил в группу самообороны и принял участие в защите деревень. Погиб в бою 17 мая 1991 года. Ре-

шением Кабинета Министров Азербайджанской Республики № 125 от 17 сентября 1996 года Дому культуры поселка Садынлар Лачинского района присвоено имя Аллахвердиева Гачая Фархада оглу.

Да упокоит его Всевышний!

Алыш Абдин оглу Аллахвердиев родился 30 июня 1968 года в селе Гюлябирд Лачинского района. После окончания средней школы села Гюлябирд в 1987 году, проходил военную службу в Венгрии в 1988 году. По окончании военной службы, вернулся в родную деревню и служил в группе самообороны в воинской части "Н", сформированной в Лачине. Получив приказ очистить от мин 7 км асфальтовой дороги у деревни Малхалаф и посёлка Гайгы, очистил территорию от 17 мин за время операции. Погиб 6 октября 1992 года во время операции возле деревни Малхалаф. Похоронен в селе Гулаберд Лачинского района. Дому культуры деревни Малхалаф Лачинского района присвоено имя Аллахвердиева Алыша Абдин оглу.

Да упокоит его Всевышний!

БОРЮЩИЕСЯ ЛЮДИ

Расим Джалал оглу Байрамов родился 6 января 1969 года в селе Джагазур Лачинского района. Окончил среднюю школу в 1986 году, служил в танковых войсках в Оренбургской области в 1986–1988 годах, а в 1990 году поступил в пост-патрульный батальон службы Лачинского райотдела внутренних дел. Проявил мужество в очистке Чайкенда от армянских бандитов в районе Гёйгёл (Ханлар), в боях за деревни Горчу, Загатлы, Курдхаджи, Пирджахан, Мишни, Алхаслы, Ходжаз. Во время битвы при селе Алхаслы уничтожил армянского офицера, захватив важные карты. Был убит 8 ноября 1994 года в бою при обороне Физулинского района.

Да упокоит его Всевышний!

Натиг Рафик оглу Бабаев родился 22 ноября 1972 года в городе Лачин, там же в 1989 году окончил среднюю школу №2. В 1990 году поступил в Азербайджанский институт гражданских инженеров. Когда Армения вторглась в Азербайджан, Натиг Бабаев добровольно присоединился к защите Родины. В звании рядового воинской части "N" был убит 19 октября 1992 года в боях за село Тыгик. Похоронен в Аллее мучеников в Баку. Решением Кабинета Министров Азербайджанской Республики № 125 от 17 сентября 1996 года Дом культуры села Ахмедлы Лачинского района был назван в честь Натика Рафик оглу Бабаева.

Да упокоит его Всевышний!

Полад Хатам оглу Байларов родился 5 декабря 1970 года в селе Алхаслы Лачинского района, в 1987 году окончил среднюю школу. Добровольно сражался в отрядах самообороны, созданных против неблагодарных армян, затем служил в Национальной армии. Был убит в 1992 году в боях за Ходжазские высоты Лачинского района. Похоронен в Аллее мучеников в Баку. Средняя школа села Алхаслы Лачинского района названа в честь Полада Байларова.

Да упокоит его Всевышний!

Эльнур Закир оглу Джаббаров родился 22 февраля 1973 года в Лачинском районе. В 1990 году окончил Лачинскую районную среднюю школу №1. С декабря 1991 года Эльнур Джаббаров защищал Родину. Служил в Лачинском батальоне, а с апреля 1994 года участвовал в самых тяжелых боях в качестве сотрудника Лачинского районного отделения полиции. Был ранен в боях за деревню Тыгик, после выздоровления продолжил бой в битвах в направлении поселка Гайгы. Скончался 28 декабря 1994 года во время обороны села Джоджуг Марджанлы Джабраилского района. Похоронен в Аллее мучеников в Сумгаите.

Да упокоит его Всевышний!

Ильяс Вагиф оглу Джаббаров родился 2 марта 1966 года в селе Гюлябирд Лачинского района. После окончания средней школы в 1983 году был принят в Шушинский сельскохозяйственный техникум. В 1986

году служил в армии на Украине. С 1990 года добровольно вызвался на фронт в качестве разведчика в Национальной армии. Был назначен командиром разведывательного подразделения батальона Гюлябирд. Ценная информация о противнике, предоставленная Ильясом Джаббаровым и его соратниками, очень помогла разработать успешные боевые планы для всего региона. 20 июня 1993 года, возвращаясь из разведки, подорвался на mine возле деревни Ханалылар. Был похоронен в деревне Гюлябирд. Указом Президента Азербайджанской Республики № 218 от 9 октября 1994 года Джаббаров Ильяс Вагиф оглы был награждён посмертно орденом «Флаг Азербайджана» за особые заслуги, личную и храбрость в защите территории Азербайджанской Республики от армянских захватчиков.

Да упокоит его Всевышний!

Фирузаддин Тандыг оглу Джафаров родился в 1960 году в деревне Джиджимлы Лачинского района. Окончив среднюю школу села Джиджимлы, поступил на военную службу, после завершения военной службы поступил в Бакинский индустриально-педагогический техникум. По окончании техникума в 1989 году работал в Бардинской области и преподавал в профтехучилище. Чтобы помочь Лачину, он организовал волонтеров в Бардинской области. С помощью своих друзей построил простое устройство «Град» и вывел его на передовую. Старший сержант Ф.Джафаров был командиром роты Джиджимлы. Будучи вовлечённым в боевые действия, он также обязался во

время разведывательных операций устанавливать мины в опасных зонах. 14 октября 1992 года был убит в битве за Лачин. Средняя школа села Ашагы Джиджимлы Лачинского района была названа в честь Джафарова Фирузаддина Тапдыг оглу.

Да упокоит его Всевышний!

Сахиб Нариман оглу Ахмедов родился 8 декабря 1953 года в селении Сус Лачинского района. В 1970 году окончил Лачинскую районную среднюю школу №1. После завершения военной службы в 1974 году работал в Лачинском районном потребительском обществе. В 1990 году он вступил в Лачинский добровольческий батальон самообороны и до декабря 1992 года он воевал против армянских агрессоров в воинской части "N". В конце декабря 1992 года в составе полицейского батальона принимал участие в расчистке сёл Сейидляр, Пирджахан, Огулдере и др. от армянских боевиков. Показал пример личного мужества в боях за деревни Гюлябирд, Сафиян, Фараджан, Суарасы на юго-востоке Лачинского района. Героически погиб 18 августа 1993 года в битве за освобождение сёл Сафиян и Фараджан, но с поля боя его тело забрать не удалось.

Да упокоит его Всевышний!

Зохраб Джалал оглу Алекперов родился 2 сентября 1962 года в селе Агджакенд Лачинского района. В 1979 году окончил среднюю школу села Гошасу, а затем автошколу. В 1981-1983 годах находился на воен-

ной службе в Монголии. С 1991 года являлся членом батальона самообороны и принимал участие в боевых действиях. 22 марта 1991 года погиб во время тяжёлой битвы с армянами в деревне Галадереси (Салатынкенд). Средняя школа деревни Ашагы Фараджан Лачинского района была названа в честь Зохраба Алекперова.

Да упокоит его Всевышний!

Этибар Джаббар оглу Алиев родился 20 марта 1969 года в селе Юхары Фараджан Лачинского района. В 1986 году окончил среднюю школу, затем служил в армии в Москве. С 1990 года участвовал в боях за пограничные деревни в батальоне самообороны Лачинского района, сражался на линии фронта в операциях в Лачинском, Кельбаджарском, Ханларском (ныне Гёйгёльском) районах. 26 декабря 1993 года погиб в бою за село Бёюк Бахманлы Физулинского района. Похоронен в Аллее мучеников в Баку. Средней школе села Фараджан Лачинского района было присвоено имя Алиева Этибара Джаббар оглу.

Да упокоит его Всевышний!

Рахман Али оглу Алиев родился 28 мая 1970 года в Лачинском районе. Окончил Лачинскую районную школу № 1 в 1987 году, по окончании службы в армии в 1991 году работал в Лачинском отделении внутренних дел. Во время агрессии Армении против региона принимал участие в боях за посёлки Фараджан, Суа-

расы, Джагазур, Гайгы, Бейлаган, Горадиз. 13 января 1994 года погиб в бою в Бейлаган-Физулинском районе. Похоронен в Аллее мучеников в Баку. Именем Рахмана Алиева названа общеобразовательная школа села Гарыкаха Лачинского района.

Да упокоит его Всевышний!

Зохраб Тельман оглу Аскеров родился 4 апреля 1972 года в селе Ардушлу Лачинского района. Окончил среднюю школу в 1988 году, а в 1992 году Бакинский техникум железнодорожного транспорта. 22 июня 1992 года пошёл добровольцем в Национальную армию. Доблестно сражался в боях в Лачинском, Губадлинском, Зангиланском, Джабраилском, Агдамском, Таттарском и Агдаринском районах. Героически погиб 11 января 1994 года в бою в селе Акор-Камары Агдаринского района. Решением Кабинета Министров Азербайджанской Республики №125 от 17 сентября 1996 года Дом культуры села Ардушлу Лачинского района был назван в честь Аскерова Зохраба Тельмана оглу.

Да упокоит его Всевышний!

Мехман Фахраддин оглу Гасымов родился 22 февраля 1964 года в Лачинском районе. После окончания Лачинского районного училища №1 в 1981 году, он окончил Бакинский кооперативный техникум заочно. С 1985 года работал продавцом в районном потребительском обществе. 20 марта 1992 года он вызвался в Национальную армию. Был пулеметчиком воинской

части "N". Погиб при исполнении служебных обязанностей в 1992 году, когда Лачинский район подвергся артиллерийскому обстрелу. Был похоронен в Лачинском районе.

Да упокоит его Всевышний!

Ислам Идрис оглу Гулиев родился 1 июля 1957 года в селе Финге Лачинского района. С детства жил в Керкиджахане и там же окончил среднюю школу. В первые дни армянской агрессии был одним из основателей группы самообороны в Керкиджахане. Являлся командиром партизанского отряда, созданного при Министерстве обороны. Рота из Керкиджахана, которой он руководил, боролась до конца во время оккупации Шуши и была одной из последних, покинувших Шушу. После 25 августа 1992 года, когда батальон Шуши отправился сражаться в направлении Агдере, Ислам Гулиев взял бойцов отряда Керкиджахана и также прибыл в район Агдере. 31 августа отряд очистил дороги от мин в направлении села Мехмане и занял это село. Лейтенант, пулеметчик воинской части "N", командир взвода Ислам Гулиев был убит 1 сентября 1992 года на территории Агдеринского района. Был похоронен в Аллее мучеников в Баку. Указом Президента Азербайджанской Республики от 25 февраля 1997 года Гулиев Ислам Идрис оглы награждён посмертно медалью «За отвагу». Средняя школа села Финге Лачинского района была названа в честь Ислама Гулиева.

Да упокоит его Всевышний!

Ровшан Ягуб оглу Керимов родился 14 июня 1974 года в Лачинском районе. Окончил Лачинскую районную среднюю школу №1. Окончил Техникум №127 по специальности портной. 17 января 1993 года был призван в Национальную армию из Лачинского РВК. Был пулеметчиком 4-го батальона воинской части "N". 8 февраля 1994 года попал в снежную лавину на горе Муров в Кельбаджарском районе и пропал без вести. О судьбе Керимова нет никакой информации.

Да упокоит его Всевышний!

Арастун Ахмед оглу Керимов родился 3 мая 1956 года в селе Мишны Лачинского района. По окончании средней школы поступил в Азербайджанский нефтехимический институт. В 1992 году был студентом Бакинского высшего военного командного училища. Во время службы на полигоне старший лейтенант Керимов был командиром взвода. 10 марта 1993 года вместе с другими частями батальона взвод воинской части "N" под командованием Арастуна Керимова был впервые отправлен в Агдаринскую зону боевых действий. 15 марта полк Арастуна Керимова предотвратил атаку противника. 28 марта противник напал на оборонительную зону полка с новой силой. И хотя противник понёс большие потери в этом сражении, Арастун Керимов и ещё 3 солдата героически погибли в сражении в селе Вагауз Агдаринского района. Похоронен в Аллее мучеников в Баку. Решением Кабинета Министров Азербайджанской Республики №125 от 17 сентября 1996 года Дом культуры села Мишны Лачинского района назван в честь Керимова Арастуна Ахмада оглу. 3-

я круговая улица в посёлке Ази Асланов Хатаинского района города Баку также носит его имя.

Да упокоит его Всевышний!

Эльчин Ахмед оглу Магеррамов родился в 1967 году в селе Гаджилар Лачинского района. Окончив среднюю школу, поступил на военную службу. После окончания Бакинского индустриального техникума добровольно вызвался в Национальную армию и сражался в Тертере и Агдере. 8 апреля 1994 года погиб в бою в Агдаринском районе. Средняя школа села Гаджилар Лачинского района названа в честь Магеррамова Эльчина Ахмеда оглу.

Да упокоит его Всевышний!

Бакир Рашид оглы Мехралиев родился 11 октября 1966 года в селе Хочаз Лачинского района. Окончил среднюю школу села Хочаз и был отправлен на военную службу в Россию. По окончании службы в армии, остался в России и там женился. После оккупации Лачинского района в мае 1992 года вернулся в Азербайджан, вызвался добровольцем в Национальную армию и принял участие в карабахской войне. 3 июня 1992 года погиб в боях за село Сафиян Лачинского района. Похоронен в Аллее мучеников в Баку. Решением Кабинета Министров Азербайджанской Республики №125 от 17 сентября 1996 года Дом культуры села Хочаз Лачинского района назван в честь Мехралиева Бакира Рашида оглы.

Да упокоит его Всевышний!

Ризван Хумай оглу Гумбатов родился 1 января 1954 года в селе Гюлябирд Лачинского района. В 1971 году окончил среднюю школу села Гюлябирд. После окончания военной службы в 1975 году начал работать водителем в Лачинской региональной автобазе. В 1991 году присоединился к добровольческой группе самообороны Лачинского района. Командир роты Ризван Гумбатов отличился в сражениях при Малхалафе, Сусуздаге, Гызарты, Коридоре и других. 31 октября 1992 года погиб в бою в направлении села Сафьян. Похоронен в Аллее мучеников в Сумгаите. Указом Президента Азербайджанской Республики № 202 от 16 сентября 1994 года, за исполнение патриотического долга в военных операциях против армянских захватчиков и при выполнении задач, возложенных на воинскую часть, сержант Гумбатов Ризван Хумай оглу посмертно награждён медалью «За военную службу». В 1997 году общеобразовательная школа села Гюлябирд Лачинского района была названа в честь Ризвана Гумбатова.

Да упокоит его Всевышний!

Этибар Аваз оглу Мамедов родился 25 июня 1967 года в селе Тарханлы Лачинского района. После окончания средней школы села Мыгыдере в 1984 году поступил на военную службу. Уехал в Россию на работу, но вернулся на родину после известных событий. 15 февраля 1994 года вызвался в Национальную армию из Агстафинского РВК. Доблестно боролся за целостность наших земель в боях против армянских оккупан-

ционных сил. 16 апреля 1994 года пулемётчик воинской части "N" погиб в боях в Физулинском районе. Похоронен в Аллее мучеников в Агстафе.

Да упокоит его Всевышний!

Байрам Мухаммед оглу Мамедов родился 22 марта 1970 года в селе Минкенд Лачинского района. Окончил Минкендскую среднюю школу. В 1988-1990 годах служил в закрытой воинской части в Оренбургской области Российской Федерации. 20 февраля 1990 года вступил в спецназ и сражался за родную землю. Героически погиб 7 июня 1992 года. Похоронен в Аллее мучеников в Баку. Распоряжением Президента Азербайджанской Республики № 867 от 30 июня 2005 года, за проявленное мужество в обеспечении территориальной целостности Азербайджанской Республики и выполнении служебных обязанностей, сержант полиции Министерства внутренних дел Азербайджанской Республики Мамедов Байрам Мухаммед оглу посмертно награждён медалью "За Родину". Средняя школа села Минкенд Лачинского района названа в честь Мамедова Байрама Мухаммеда оглу.

Да упокоит его Всевышний!

Карам Эйюб оглу Зейналов родился в 1967 году в селе Юхары Фараджан Лачинского района. В 1982 году окончил 8-летнюю школу села Юхары Фараджан и стал водителем. Вызвался добровольцем в Национальную армию. Принимал участие в боях за деревни

Суарасы, Сафиян, Фараджан, Газыдере и Джиджимли.
3 августа 1992 года был ранен в бою за село Газыдере
Лачинского района и скончался в военном госпитале в
Баку. Похоронен в Аллее мучеников в Сумгаите.

Да упокоит его Всевышний!

ВETERАНЫ

Рафаэль Рашид оглу Мирзоев родился 1 сентября 1966 года в совхозе Гаджихаллы Лачинского района. С 1973 по 1983 год учился в школе, затем, не окончив высшее образование, пошел на карабахскую войну. В 1991 году вступил в отделение полиции Лачинского района в качестве офицера полиции. Принимал участие в боях за освобождение Лачинского, Кельбаджарского, Физулинского районов и в боях около Муровдага. 21 апреля 1994 года был тяжело ранен в бою за освобождение Физулинского района. Является инвалидом карабахской войны 2-ой группы. В 2017 году Рафаэль Мирзоев награждён медалью «Фадаи» Министерства обороны. В настоящее время проживает в Бинагадинском районе города Баку. Является членом Общества инвалидов и семей мучеников карабахской войны.

Али Гумбат оглу Гумбатов родился 25 июня 1973 года в селе Загалты совхоза Горчу Лачинского района. Учился в средней школе села Горчу в 1980-1991 годах. Вступил в воинскую часть N, созданную в Лачине, и стал первым её солдатом. В первые дни военной службы ситуация в селе Фараджан стала очень сложной, Али Гумбатова и других солдат послали туда для оказания помощи, и атака противника была отражена.

Главный пункт битвы и позиция для военной операции находились в селении Гайгы. 14 мая 1992 года 33 человека оказались в осаде в деревне Юхары Джиджимлы. Через три дня под командованием командира второй специальной роты Галиба Абдуллаева осада была снята и позиции укреплены в селе Сафьян. Освободив от врага деревни Сафьян, Ханаллар, Суарасы, Мазудлу, Юхары и Ашагы Фараджан и передав их батальону села Гюлябирд, наши солдаты атаковали Лачин с севера. В битве за деревню Тыгик, спасая своего раненого друга и соратника Нурали Меджнунова, Гумбатов был ранен танковым снарядом, выпущенным из деревни Зерти. Несмотря на запрет врачей, он возвращается в воинскую часть, чтобы защищать Родину. Принимал участие в боях в Кельбаджарском и Агдамском районах, а также в боях за деревни Суарасы и Мазудлу. Является инвалидом карабахской войны 2-ой группы. В 2016 году награждён медалью «За Родину». В настоящее время проживает в Говсанском молочном совхозе Хазарского района города Баку.

Джафаров Шамиль Даидамир оглу родился 1 января 1966 года в селе Алхаслы Лачинского района. В 1972-1982 годах учился в средней школе. В 1984 году поступил на службу в армию, а после окончания военной службы в 1986 году работал водителем в автобазе Лачинского района. Когда началась война, добровольно присоединился к силам гражданской обороны. В 1992 году возглавил первый взвод 2-й дивизии 701-й военной бригады и сражался в Карабахе. После окку-

пации Лачина армянами, принимал участие в боях от Кельбаджара до высоты Ходжаза, а также от Кельбаджара до Агдере. 2 сентября 1992 года был ранен в битве за Венг. В настоящее время является пенсионером и инвалидом карабахской войны 2-ой группы.

Искендеров Натиг Мансур оглу родился 12 июля 1973 года в селе Алхаслы Лачинского района. Осенью 1991 года служил во втором батальоне Лачинского районного полка самообороны. Принимал участие в боях за оборону деревень в южной части области. Летом 1992 года был принят в Лачинский полицейский батальон. В 1992 году принимал участие в операции по освобождению горы Ходжаз и был серьёзно ранен в голову. Является инвалидом карабахской войны 1-ой группы. В настоящее время проживает в Мингячевире.

Афияддин Назим оглу Алиев родился 17 ноября 1994 года в селе Алхаслы при посёлке Тахта Кёрпю на территории Агджабединского района. В 2001-2012 годах учился в средней школе. 17 января 2013 года Лачинский районный военный комиссариат призвал его на действительную военную службу. Служил в воинской части «N». 8 января 2014 года был отправлен на 6-месячный курс секретного отдела в спецназ воинской части «N». Закончил курс 10 июня 2014 года. В воинской части «N» в звании сержанта сапёр Алиев начал выполнять функции разведчика. Командование неоднократно награждало его почётными дипломами и денежными призами за точное и активное участие

по выполнению специальных боевых задач. В ночь с 1 на 2 апреля 2016 года в битве за село Талыш Агдеринского района нарвался на мину. Получил тяжёлые осколочные ранения по всему телу. Является инвалидом карабахской войны 2-ой группы. За отличную службу и пропаганду патриотизма, а также в связи с 95-летием и 100-летием со дня образования нашей армии был награждён медалью и почётным дипломом.

Мамедов Захид Мухтар оглу родился 4 января 1973 года в селе Гарыгышлаг Лачинского района в семье рабочего. В 1990 году окончил среднюю школу в своей родной деревне. В 1991 году Лачинским районным военным комиссариатом был отправлен на службу в ряды советской армии. Узнав об оккупации родины армянскими захватчиками, вернулся в Азербайджан и обратился к командованию воинской части с просьбой продолжить военную службу на родине. Командир воинской части, из-за напряжённой ситуации в Азербайджане, позволил ему вернуться домой. Вернувшись в Азербайджан, З.Мамедов служил в Лачинском батальоне самообороны, который просуществовал до оккупации Лачина. Батальон также принимал участие в боях за Кельбаджарский район. Позже был призван в Лачинский полицейский батальон. Захид Мамедов говорит: «Один из самых трудных дней в моей жизни - это день оккупации Лачина, это трудный день не только для меня, но и для всех жителей Лачина, живущих с тоской по родине. Воспоминания о нашем Лачине никогда не будут стёрты из мо-

ей памяти. Даже во сне я вижу свою родину. Наша деревня с её садами и чистой водой расположена в самом сердце горного региона, на берегу реки Минкенд. Великолепная Белая скала с одной стороны и величественная скала Чинар с другой, пастбища с зелёными лугами и родники с ледяной водой всегда являлись гордостью жителей Лачина. В качестве бойца Лачинской полиции я принимал участие в боях, но и сегодня я всегда готов к бою». В настоящее время Захид Мамедов проживает в Баку и является пенсионером в отставке.

Аббасов Чингиз Мирза оглу родился в 1954 году в Лачине. По окончании Лачинской городской школы № 1 1971 году и после окончания Командного училища войск общего назначения служил офицером в Прибалтике, Белоруссии, России и Украине. По окончании Донецкого отделения Киевской милицейской школы занимал различные должности в органах внутренних дел Донецкой области. В связи с ситуацией в Карабахе в 1991 году был направлен в Лачинский районный отдел полиции по приказу Министерства внутренних дел Азербайджана. В 2006 году работал начальником Лачинского ОВД. Во время службы участвовал в боях против армянских захватчиков в Шушинском, Лачинском, Кельбаджарском, Ханлар-Муровском, Дашкесан-Гошгарском, Физулинском, Джабраильском районах. В 1995 году вышел в отставку в звании подполковника.

ВОСПОМИНАНИЯ О ЛАЧИНЕ

Иманов Нуру Дадаш оглу родился 10 сентября 1949 года в селе Забух Лачинского района в семье рабочего. Работал ветеринаром. Его семья состояла из шести человек: матери, жены, двух дочерей и сына. По словам Нуру Иманова, 8 мая 1992 года два вертолёт взлетели из армянского села Тых и обстреляли село, где он жил. После этого происшествия, в течение одного дня из села вывезли всех женщин, стариков и детей и отправили в районный центр. На следующий день при относительно спокойной ситуации, жители вернулись в село. Но спокойствие часто нарушалось обстрелами со стороны Армении. Обстрелы продолжались, после чего семья Имановых покинула деревню под постоянным огнём. Они приезжают в село Ширванлы Бардинского района, но поскольку там нет мест для проживания, они поселяются в селе Акшам Евлахского района. Пробыв там до 2001 года, они переехали в Баку. Нуру Иманов говорит: «Сердце болит, когда я вспоминаю, что делали армянские захватчики. Они обстреливали Лачин, начиная с 1988 года, и мы жили очень беспокойно в течение этого времени. Жители армянских сёл Тых и Горунзур открыли по нам огонь. С тех пор мы охраняли границу вдоль хребта. У нас не было оружия. В 1992 году район был обстрелян. В начале 1992 года я вступил в армию добро-

вольцев, созданную Арифом Пашаевым. Нашей деревне выдали 30 автоматов. Мы стояли на контрольно-пропускных пунктах вдоль границы, чтобы защитить нашу деревню. У нас были погибшие: солдат национальной армии, телеграфист Велиев Джабраил Махьяддин оглу, полицейский Мамедов Адалят Гасан оглу героически погибли в бою. Многие сыновья нашего народа погибли в бою за родную землю. Наши потери не поколебали нас, мы пытались собрать все свои силы и защитить нашу землю. Нас обстреливали со всех сторон, но силы были не равны, поэтому мы вывезли наши семьи из родного села, не взяв из дома ничего. Могила моего отца осталась в Лачине. Мое детство и юность прошли в Лачине, я помню там каждый камень и каждую тропинку, и я потрясён. Я помню, что в 1988 году армяне приехали из Ханкенди, фотографировались и получали новые паспорта. Тогда же, насколько нам известно, они отправили в Москву телеграмму против Гейдара Алиева, подписавшись и приложив номера наших паспортов. Я до сих пор помню, что там была река Завух, через неё был мост в сторону Армении. Мост был разрушен в результате наводнения, но хитрые армяне сказали, что он был намеренно разрушен азербайджанцами и турками. Когда мы покидали деревню, мой сын Ульфет учился в первом классе, одна из моих дочерей, Сема, в третьем, а Ася - в четвертом классе. Они продолжили обучение в 9-летней школе села Акшам Евлахского района. Дети были очень взволнованы, покидая родную деревню. По этой причине я сказал директору школы: «Пожалуйста, не называйте этих детей вынужденными пере-

селенцами. Дети очень расстроены. Когда они вырастут, они сами всё поймут». Я вспоминаю источники Туршеу и Истису, гору Меркиз и лес рядом с ней. Расстояние между нашей деревней и Лачином 14 км. Хотя это было гористое место, оно было очень развито. В нашей деревне был газ, электричество, Дом культуры, почта и медицинский центр. Моей маме Туту было 70 лет, когда она покинула деревню. Она говорила, что армяне неоднократно провоцировали подобные инциденты против азербайджанцев. Они должны вернуть нашу землю, говорила она, и я приползу туда на коленях. Она умерла в 2003 году, тоскуя по Лачину. Сейчас мы проживаем в жилом районе Зейтун поселка Маштага Сабунчинского района города Баку. У меня шесть внуков, и я часто рассказываю им о Лачине, чтобы они не забыли нашу малую родину».

По воспоминаниям Дилафуруз Джалал кызы Гасымовой

Гасымова Дилафуруз Джалал кызы родилась 29 января 1967 года в селе Гаджисамлы Совхоза Курдхаджи Лачинского района в семье рабочего. В 1974-1981 годах училась в средней школе того же села. По окончании 8-го класса в 1981 году училась заочно в этой же школе в течение 3 лет. В семье было 3 сестры и 6 братьев. Дилафуруз спокойно начала рассказывать нам свои воспоминания: «Мой отец Гасымов Джалал работал охранником в мясном отделе и в магазине. Моя мама Гасымова Бановша работала в лесничестве. У нашей деревни было два названия: Тахтазавод и Гаджисамлы. По словам моих родителей, они были из семьи беков.

Мой дедушка Джамал бей тоже воевал с армянами в прошлом. Моего брата Адила сравнивали с ним. Джамал Бей умер в 1981 году в возрасте 120 лет. Наша семья известна как семья лесников. Мой брат Шакир родился 18 июля 1957 года. В кровавом инциденте 20 января 1990 года, во время оказания помощи раненым он и сам был ранен и был найден через неделю. Адиль сказал, что он был внуком Джамал-бека и принимал участие в боях в регионах. Будучи раненым в тяжелых боях, он возвращался на поле битвы после получения медицинской помощи. В одном из сражений Адиль перевез тело своего товарища Азера, раненого в спину, из Дашалты в Шушу. Мой брат Галиб вместе с Адилем воевал в тех же районах и спасал своих това-

ришей, которые неоднократно подвергались осаде. Когда Адиль был ранен, Галиб тоже был ранен. Я не могу их отделять друг от друга, потому что они оба одинаково сражались. 8 мая 1992 года, как только пришло известие о травме Адила, мы с отцом отправились в Лачин. Мы искали Адила среди раненых, но нам сообщили, что его отправили в Баку, потому что он получил серьезные ранения. Мы не смогли получить никаких новостей от Галиба и вернулись домой в отчаянном положении ... Я никогда не забуду те дни ...

После отъезда из Лачина 13 мая 1992 года мы поселились в Агджабеди, затем в Барде и Агдаме. Мы прибыли в Баку 2 мая 1994 года. В настоящее время я живу в поселке Бина Хазарского района города Баку. Тоскуя по Лачину, мой отец скончался 29 октября 1998 года, а моя мать - 5 августа 2009 года. Мой брат Галиб родился 1 мая 1973 года в селе Гаджисамлы Совхоза Курдхаджи Лачинского района. Среднее образование получил в средней школе села Гаджисамлы. Он вступил в армию в 1990 году. В 1992 году зачислен в добровольческий батальон. Принимал участие в боях в Лачинском, Шушинском, Кельбаджарском и Агдамском районах. Мой брат Адиль и Галиб сражались в одном районе. Когда мой брат Адиль был убит, мой брат Галиб был ранен, его лечили и снова отправили на фронт. Галиб является ветераном войны, проживает в поселке Бина Хазарского района города Баку.

Мой покойный брат Адиль Гасымов родился 5 декабря 1970 года в селе Гаджисамлы Совхоза Курдхаджи Лачинского района. В 1977 году он поступил в

1й класс средней школы села Гаджисамлы и окончил эту школу в 1985 году. 12 декабря 1990 года он добровольно пошел на войну. Первый бой произошел при обороне Кельбаджарского района. Смело сражаясь, Адиль Гасымов принимал участие в боях по обороне Агдаринской, Лачинской, Агдамской и Ходжалинской областей. 8 мая 1992 года он был ранен во время боя в Шуше и затем вернулся в армию. Среди соратников он был известен под прозвищем «Рембо». Мой брат был командиром дивизии и разведчиком. Последнее сражение состоялось 27 сентября 1992 года. Он погиб, получив тяжелое осколочное ранение. Средняя школа деревни Гаджисамлы в Агджабединском районе названа в честь отважного бойца Адиль Гасымова. Да упокоит Всевышний всех наших погибших и моего брата Адиль!»

По воспоминаниям Фарида Сафаралиевой

Рассказывает Фарида Сафаралиева, родившаяся в 1990 году в селе Пирджахан Лачинского района: «Я дочь шехида Сафаралиева Бахмана Чекез оглу. Я горжусь тем, что мой отец героически принял мученическую смерть за Родину! Я была ребенком, когда мой отец закрыл глаза навечно. У меня есть два старших брата. Они были старше меня и проводили больше времени с моим отцом. Когда моему старшему брату было 9 лет, а моему среднему брату было 6 лет, мой отец принял мученическую смерть. Я не помню своего отца, и это самая большая боль, которая разочаровывает меня. Хотела бы я взглянуть на черты его лица. Я знаю его только по его фотографиям. Но из того, что рассказывали в нашей семье, я знаю, что он очень любил всех нас троих. Но патриотизм был делом жизни моего отца, и он пожертвовал собой ради этого. Он вывез на машине раненых с поля боя, но по дороге машина подорвалась на mine, и он лишился одной ноги и погиб, потеряв много крови. Чувства, которые я испытываю при описании этой боли, не могут быть выражены словами. Но я так же горжусь своей матерью, как и моим отцом. Она вырастила нас троих и дала нам высшее образование, но жизнь без отца очень трудна.

В детстве каждую ночь засыпая, я думала о своем отце, о том, что, может быть, я увижу его во сне, но я не видела, потому что не помнила его. Я всегда думала в детстве, как бы мы жили, если бы у меня был

отец! Какой была бы наша жизнь, но все мои вопросы всегда оставались без ответа. Были времена, когда я видела человека без ноги на улице, и я хотела бы побежать и обнять его. Не знаю почему, но эти инвалиды были мне очень родны. Я думаю, что дух моего отца обретет мир только когда наш флаг будет поднят в наших оккупированных районах. Я пишу эти строки не как нынешняя 29-летняя Фериде, а как девочка, выросшая без отца, которая все еще живет внутри меня. Говорят, что мой отец был хорошим и добрым человеком, любящим своих детей, уважавшим своих родителей, он был замечательным мужем, всегда защищавшем и уважавшим свою супругу. Хотела бы и я увидеть эти прекрасные качества его характера и сохранить их в моей памяти. Но независимо от того, насколько я его не знаю, я уверена в том, какой он был замечательный человек. Я уверена, что если бы он жил, он бы продолжал бы делать все возможное для нашей страны. Да упокоит Всевышний всех наших погибших и светлый лик моего отца!»

Представляю вам следующую статью о моем отце:

Сафаралиев Бахман Черкез оглу родился 10 января 1961 года в селе Пирджахан Лачинского района. В 1968 году он пошел в первый класс Пирджаханской сельской средней школы, в 1976 году - в Шушинское профессионально-техническое училище, а в 1978 году окончил его. С 1979 по 1981 год служил в армии в Хабаровском крае в России. В 1982 году он женился в деревне Пирджахан, а затем переехал в Баку со своей женой. Работал водителем в Институте переливания крови в Баку. Его первый ребенок, Сафаралиев Инти-

гам Бахман оглу, родился 11 ноября 1983 года, а второй ребенок, Сафаралиев Икрам Бахман оглу, родился 17 апреля 1986 года. В 1988 году он переехал в деревню Пирджан в Лачинском районе, купив дом по соседству со своим отцом. Он участвовал в различных мероприятиях в деревне Пирджахан, и несколько статей о нем были опубликованы в газете Лачин. Третий его ребенок, Сафаралиева Фарида Бахман гызы, родилась 5 ноября 1990 года. Во время оккупации Лачинского района армянскими бандитами 18 мая 1992 года он разместил свою семью в поселке Хырдалан в Баку вместе с семьей отца, а сам присоединился к своему старшему брату Сафаралиеву Мехману Черкез оглу и младшему брату Сафаралиеву Рахиму Черкез оглу в воинской части “N”. Он был зачислен в добровольческий батальон “N” и вступил в оборону Лачинского края. С того времени до 18 сентября он и его братья участвовали в различных сражениях во многих селах Лачинского района. В битве за Ходжаз наши солдаты были осаждены, и многие из раненых были спасены на военной машине Вилис, которой управлял Сафаралиев Бахман. В последний раз, когда он спасал двух раненых, он сам был серьезно ранен при возвращении с высоты Ходжаза. Услышав взрыв, его брат Мехман Сафаралиев и другие товарищи пришли на место происшествия и увидели, что раненые находились в машине во время взрыва. Они увидели, что часть машины, где сидел водитель, взлетели в небо, и начали поиски. Несколько часов спустя он был найден серьезно раненным и ему ампутировали ногу. Товарищи оказали первую медицинскую помощь и отвезли его в мо-

бильный медицинский центр в селе Завод Лачинского района. Он потерял много крови, и его состояние было тяжелым. По дороге Сафаралиев Бахман говорил: «Сомной все в порядке, не волнуйтесь». Умирая, он заставил своего брата и других товарищей позаботиться о раненых, нужно было спасти жизни других в машине. Да упокоит его Всевышний!

Мои дни в Лачине (Василя Мамедова)

Я подумала, что если бы я поделилась с вами своей тоской, может быть, это меня немного порадовало. Мое детство и юность прошли в Лачине. Мы спешили в школу, созывая наших сверстников по соседству. Особенно зимой, когда шел снег и все было укрыто “белыми одеялами”, наша улица и двор нашей школы выглядели очень красиво. В то время мне казалось, что нет ничего лучше нашей улицы, нашей школы. Не удивляйтесь, но я все еще так думаю. Я прожила в Лачине ровно 27 лет. Расставание продолжается, но финал не безнадежен. Я думаю, что однажды вернусь в Лачин. Родина настолько пронизывает душу и кровь человека, что независимо от того, как далеко вы живете, вы не можете представить свою жизнь без нее. Я не хочу говорить о трудностях, которые мы пережили в течение 27 лет в качестве вынужденно-перемещенных лиц (ВПЛ). Что больше всего меня ранит, так это моральные страдания: носить имя ВПЛ, терпеть разделение наших земель.

Я знаю, что Верховный главнокомандующий моего независимого Азербайджана г-н Ильхам Алиев ведет мирные переговоры с международными организациями о возвращении карабахских земель, он всегда уделяет внимание и заботу по отношению к ВПЛ. Как и все женщины, я не хочу войны. Потому что в 1992-1994 годах наша семья и родственники много потеряли в этой войне.

Родина - это такой огонь, что его переживают молча. Я никогда не грущу о Лачине. Насколько я помню, я на-

хожу в этом что-то странно удобное. Может быть, это потому, что лучшие годы моей жизни связаны с Лачином. Я не знаю, скольким еще поколениям мы передадим боль отсутствия родины? Я хотела бы увидеть день, когда эти земли будут освобождены. Нашим предкам не повезло, по крайней мере, мы и наши дети должны это увидеть. Моральные и психологические раны, вызванные этой потерей, трудно залечить. Перед моими глазами, как кинолента, проходят воспоминания: наш дом, наш двор, соседи, детские годы...

Очень больно вспоминать эти сладкие годы. Вспоминая о том, что каждый раз, когда я думаю о Карабахе, стонущем по стопам врага вздох проходит через мое сердце. Моя единственная надежда, что однажды я вернусь в Лачин и забуду о годах моей жизни здесь, на улицах Баку, без Лачина. Однажды все наши оккупированные земли будут очищены от врага, и все наши соотечественники, которые были вынуждены быть ВЛП, вернуться в свои родовые дома. Праздничные костры снова зажгутся, в глазах людей будет царить радость, а наши плодородные земли снова будут засажены и принесут плоды. Пусть наши враги осознают, что наши жертвы неисчислимы, а герои способны мстить им на каждом шагу.

Мои воспоминания о хаджи Сеид-Асгаре Сеиде-Мохаммеде, ахунде Лачинского района

Мой отец Сеид Мамед Карбалайи Сеид Керим оглу родился в 1940 году в деревне Хачингялы Лачинского района в семье рабочего. Умер в 1990 году. Я помню

своего отца как сына пророка, человека, который повиновался Божьим заповедям, читал Коран и относился к людям с добротой, как повелел Пророк (мир ему), как тот, кто примиряет и создает доброту между ними. Мой отец молился за них, и они спали ночью и исцелялись. Они приносили жертвы и давали обеты. Каждое из жертвоприношений должно было быть убито, отдано бедным и съедено. Назир вернет большую часть этого, примет небольшую часть и поделится ею с бедными и нуждающимися. Все, кто приходил дом, уходили сытыми. Детям дарили одежду и хлеб, испеченный моей мамой. Те, кто пошел на военную службу, приходили, и мой отец благословлял их Кораном и клал деньги им в карманы, а когда они возвращались, они снова приходили к нам. Когда люди попадали в беду, они просили моего отца молиться за них.

Мой отец молился Богу, поминал семь пророков, и желал им добра. Хотя мой отец не имел высшего образования, он был дальновидным человеком с большим кругозором, поэтому он не забыл дать своим детям высшее религиозное образование наряду с высшим светским образованием, чтобы они могли продолжить свой священный путь. Мы стараемся продолжать этот путь достойно. Я надеюсь, что мы будем хранить веру людей в нас. Как и все, мы просим Творца освободить наши оккупированные земли от врага. Дай Бог нам, как и всем, возможность посетить могилы наших отцов.

Воспоминание отца Севиндж о Лачыне

Мне очень трудно говорить о Лачыне в прошлом. Я был рожден и воспитан Гусейновым Махаммедом Рзы оглу, я не могу посещать эти райские места и могилы моих предков уже 28 лет. Где я много лет работал учителем и знаю каждую боль людей которых были отделены от своей родины, лучше знают как дорога и родна моя родина. Братья из Лачына Султан Бей Султанов и его брат Хосров Бей Султанов, которые вовремя предотвратили оккупацию Карабаха и наших коварных соседей в 1918году, уничтожив войска Андранина и Дрона. Эти братья, которые доверили нам эти земли и были награждены многими орденами и медалями за героизм в Великой отечественной Войне. День ,когда душа моего отца Рзы Гусейнова будет счастлива ,когда будет свободен окупация Лачына и всего Карабаха. Мы с нетерпением ждём этого дня с большой надеждой. В конце от имени себя и всего народа Лачына я хотела бы поблагодарить госпожу Ираду Алили, патриотическую леди, которая разделяет горе народа Лачына и всего Карабаха.

Уважаемые читатели, представляем вам статью молодого писателя Лачинского района Севиндж Рза

МЫ НЕ ВЫРОСЛИ

В течение некоторого времени мы просыпались утром не от шума реки, протекающей за нашим домом, не от веселого и счастливого утра, а от шума машин, несущихся по асфальту, и от жара палящего солнца.

Я проснулась от маминого голоса:

– Гюлляр, доченька! Проснись, детка, воздух ещё не жаркий, сходи и принеси воду из артезианского колодца. У нас заканчивается хлеб, и я замешиваю тесто.

Полусонная, я села на своей кровати. Из-за жары и комаров я заснула только под утро. Я отодвинула выцветшую штору и вышла на улицу. Несмотря на раннее утро, погода была очень жаркой. Я неохотно взяла бутылки для воды и направилась к артезианскому колодцу.

Сегодня, как и каждый день, бабушка Пери сидела на обочине дороги, глядя вдаль, никого не замечая. Она сидит здесь каждый день, и возвращается домой, только когда стемнеет. Она ждёт своего сына, пропавшего на войне. Сердце матери надеется и ожидает новостей от каждой проезжающей машины. Грустные глаза бабушки Пери были такими глубокими и беспомощными. Мне казалось, что самый лучший художник в мире не сможет передать грусть этих глаз. Ее лицо и руки, загоревшие, почти черные от сидения под солнцем, были цветом ее судьбы.

Я дошла до артезианского колодца, обжигая ноги от жара земли. Как всегда, здесь было много народу. Кто-то мыл посуду, кто-то стирал бельё. Некоторые, как я, пришли, чтобы набрать воды. Мои руки были недостаточно сильны, чтобы наполнить водой посуду, поэтому тетя Гульзар, как обычно, помогла мне:

– Возьми, доченька. Как ты собираешься это нести? Посуда тяжелее тебя.

Я внимательно смотрела на лица людей. Мне казалось, что они были такими же серыми, как земля. Иногда я думала, что это место забыто Богом. Но это просто была мысль двенадцатилетней девочки. Отсутствие зеленых деревьев, травы или цветов отражалось печалью на лицах людей, и, возможно, это заставляло меня так думать. Хотя местные и иностранные организации, которые часто посещают это поселение, называют его «палаточный городок», для меня у него свое имя: Серый город. Цвет почвы, палаток и даже одеял, предоставляемых в качестве гуманитарной помощи, были серыми. Так же, как свой цвет каждого лагеря беженцев, это был цвет нашего лагеря. Я ненавидела этот цвет.

Сотни таких детей, как я, стали жертвами войны, остались без детства, радости, игрушек, своих родственников. Мы были детьми, которые не росли, но вдруг выросли внезапно. Маленькие жители серого города, как ни трудно это было, старались как-то прожить свое детство. Они пытались строить для себя домики из сломанных вещей, которые собирали вокруг. По какой-то причине смотреть на них было веселее, чем играть. Когда я видела детей, играющих и

страдающих на этой грязной земле, я ненавидела армянских оккупантов, которые заставили их попасть в эту ситуацию. Взрослые были заняты безработицей, бедностью и тяжелыми условиями жизни, они цеплялись за соломинку, как тонущий человек, и пытались справиться с ситуацией, в которую внезапно попали.

Весь день я наблюдала за беспомощным взглядом мамы. Я, мой маленький брат Лачин, который еще мало что понимал, и моя старая бабушка – это бремя легло на плечи моей матери. С одной стороны, безвременная потеря нашего отца, с другой стороны, внезапность этой ситуации очень расстраивала мою маму. Хотя моя мама пыталась скрыть от нас все эти трудности, я видела и чувствовала их. Больше всего ее беспокоила потеря заботливого, со всех сторон ценного человека, такого как мой отец. Они любили друг друга и были женаты много лет. Я всегда видела их очень счастливыми. Мой брат не был достаточно большим, чтобы понять это. Иногда, когда он видел фотографию моего отца, он спрашивал, почему папа не приходит.

Я часто брала маленького Лачина за руку и ходила между палатками и старыми ржавыми вагонами к дяде Гиясу, который жил в дальнем конце городка. Сцены, которые я наблюдала, были ужаснее и сложнее друг друга. Матери пытались защитить своих детей от жары горящего воздуха или от песчаных змей и насекомых, пытаясь укачать их в тени старых вагонов. Это было грустное зрелище, разбивающее мое сердце.

Частые вопросы Лачина мешали мне мечтать. Мои мечты уносили меня в нашу деревню: на зеленые луга,

в прекрасные сады, в наш большой дом и ароматную липу в нашем дворе. Я помню, как мой отец качал меня на качелях, свисающих с дерева, и смеялся от души. В тот момент я подумала: Боже, как я была счастлива в детстве. Мои мысли были так далеко, что я не слышала вопросов Лачина. Когда он потряс меня за руку, я как будто проснулась.

До дома дяди Гияса оставалась совсем немного. Он был лучшим другом и соратником моего отца. Мы очень любили его, и он нас. Каждый раз он говорил мне: «Ты - память моего друга, моего брата». Больше всего меня интересовало то, что он рассказывал нам о боях, в которых сражался с моим отцом. Он говорил о том, каким бесстрашным, смелым и патриотичным был мой отец. Он рассказывал, как мой отец выносил на своих плечах раненых солдат с поля боя, насколько он ценил своих солдат. Каждый раз его глаза наполнялись слезами и он говорил: «Жаль, очень жаль командира». Я не могла смириться с отсутствием моего отца. Слова дяди Гияса были правдой. Он говорил, и я гордилась своим отцом. Мой брат все еще не до конца понимал, о чем идет речь. Иногда он держал в руках игрушечную пушку, как пистолет, и говорил: «Я убью всех врагов!»

Дядя Гияс был неоднократно ранен в бою. Он потерял руку и ногу. В беседах с дядей Гиясом я, как будто, видела живым своего отца, который никогда не покидал мои мысли и мечты. Когда он говорил, я вспоминала, как после школы я бежала к папе в больницу, чтобы обнять его, не постучав в дверь, вбегала к нему в комнату, а отец поднимал меня над головой и

говорил: «Моя шалуныя-дочь! Моя Гюлляр!»

Мой отец был главным врачом больницы в нашей деревне. Когда армянские оккупанты начали непрерывно обстреливать районы Карабаха, мой отец, как и многие другие, снял свой белый халат, надел военную форму и добровольно ушел на фронт бороться за свободу своей родины против армянских захватчиков, за защиту наших исконных земель, Карабаха. А мне тогда казалось, что военная форма больше подходила к высокой фигуре моего отца, чем белый халат. Я помню, как мой отец приходил домой с солдатами, торопливо собирая необходимые продукты. Воспользовавшись возможностью его прибытия, мы с братом Лачином усаживались к нему на колени. Моя бабушка пыталась забрать нас, но мой отец держал нас на своих коленях и не давал нам уйти. Бабушка злилась и говорила: «Дайте моему сыну спокойно поесть!» Мы не понимали, как это важно. Я не сводила глаз с его лица. Как будто я записывала в памяти его лицо, его глаза. Он спросил:

«Гюлляр, почему ты так смотришь на меня?»

Я отвечала:

«Нет, ничего, просто так», - говорила я, как будто чувствовала, что больше никогда его не увижу.

В последний день, когда отец выходил за дверь, он повернулся и посмотрел на меня:

– Моя дочь будет журналисткой, верно?

Я сказала «да» и обняла его. Это было странное чувство. В отличие от обычных дней, теперь он попрощался с нами с каждым отдельно. Моя бабушка выплеснула за ним воду, в знак благополучия и удач-

ной дороги. Я следила глазами за отцом, пока он не исчез из виду. Он часто оборачивался и махал мне рукой.

Даже сейчас я продолжаю себя обманывать, говоря себе, что он на фронте, вернётся. Иногда я говорила это брату Лачину, и он верил мне. Как только он видел человека в военной форме, он радовался и говорил: «Смотри! Папа! Папа!» В тот момент наш серый городок становился в моих глазах ещё более серым. Моё нутро восставало против жестоких законов войны. Мне казалось, что существует непреодолимая пропасть между радостью моего брата Лачина при виде человека в военной форме и ужасами войны, несущими смерть. Здесь, в этой ужасной пропасти жили сотни таких же детей, как я и Лачин, в таком раннем возрасте, когда им особенно нужны забота и любовь. Только моя подушка, в которую я плакала по ночам, знала, как сильно я скучала по отцу. Иногда я засыпала только под утро. Я встала, что хочу спать, и не вставала с постели, чтобы моя мама не увидела моих опухших от слёз глаз.

Снаружи раздался шум. Я поняла, что это из иностранных гуманитарных организаций приехали люди, чтобы раздавать еду, которую они не ели сами, раздавать еду без запаха и вкуса этим бедным, нуждающимся людям. Действительно, это была одна из тех сцен, которые я ненавидела. Прислонившись к двери, я смотрела на эту сцену и не хотела её видеть. Это заставляло меня задуматься: Боже! Как легко им было делиться этой бесполезной пищей с людьми, которые были вынуждены покинуть Карабах, свои земли,

имущества, дома, всё, что для них было ценно на этой святой земле, где текла кровь их родных и близких! Я задавалась вопросом, понимали ли эти люди, что мы потеряли и за что боролись.

Мама взяла маленького сына за руку и пошла к большой машине, окруженной людьми. Я хотела ей крикнуть «Не ходи!», но была вынуждена промолчать, потому что наше положение было сложным. Моей маме было очень трудно заботиться о нас двоих и покупать лекарства для моей больной бабушки. Тем более, в таких условиях жизни. Хотя мама работала учительницей в нашей деревне, она ещё работала на хлопковых полях в отдаленной деревне, чтобы растить нас. Мое сердце заныло, когда я увидела лицо и руки моей мамы, обгоревшие от работы под жарким солнцем. Как будто та красивая женщина, которую я помнила с детства, никогда и не была моей мамой. Жестокое лицо жизни изменило и её судьбу, и внешность. Временами я думала: хорошо, что папа не видит нас сейчас. Но потом я думала: нет, если бы папа был жив, мы, вероятно, не оказались бы в таком положении. Утомляя себя вопросами без ответов, я ничего больше не могла делать.

По вечерам мама возвращалась с работы очень уставшая. Тем не менее, она готовила для нас еду. Она часто готовила зеленый горошек, названия которого даже не знала. Хотя мне не нравилось, я заставляла себя есть, чтобы мама не расстраивалась. Я молилась Богу каждый день и ждала чуда. Видя страдания мамы, моё сердце сжималось, и я винила себя за то, что не могла ей ничем помочь. Всё, что я могла делать,

это молиться, чтобы всё стало как прежде, и чтобы исчез этот серый городок. На самом деле серый городок был не при чём. Но он был виноват в том, возможно, что я прожила здесь горькие дни, была лишена счастливого детства, и отца, которого я потеряла.

Честно говоря, я даже не знала, почему все дети, пытающиеся здесь жить, хотели уехать отсюда в ближайшее время. Этот серый городок, казалось, душил желания, мечты и радости этих детей, и даже само их детство. Я сравнивала их со здешними засоленными почвами. Но эти дети, как и я, чьи ноги и руки были разбиты на этой засоленной земле, очень хотели учиться и получать образование. Я видела, что у моей мамы не было для этого возможности, но эта мечта не давала мне покоя. Было бы чудо, если бы она сбылась. Каким бы отчаянным и безнадёжным ни было бы наше положение, я каждую ночь ложилась спать, молясь, чтобы эта мечта сбылась.

Ночью я спросила маму:

– Мама, далеко от земли до неба?

Мама была удивлена:

– Да, далеко... Почему ты спрашиваешь, Гюлляр? Как это пришло тебе в голову?

– Нет, просто так, — говорила я, закрывая глаза. А сама думала, что мои молитвы еще не дошли до Бога, потому что расстояние между небом и землей слишком большое, но когда они дойдут, я уверена, я смогу пойти в школу. Больше всего меня не оставляла в покое мечта моего отца и его желание, чтобы я стала журналистом.

Школа была в глухой деревне. Почти каждый день

я с тоской смотрела на эту отдаленную деревню. Чем скорее приближалось начало учебного года, тем больше я волновалась. Сколько бы я ни думала об этом, ничего не приходило в голову.

По вечерам я дремала на коленях у бабушки. Какое счастье, что у меня была бабушка! Она была теплом, очагом, душой нашего дома.

Рано утром мама потихоньку разбудила меня.

– Гюлляр, проснись, доченька! Я поеду в район по делам. Позаботься о своем брате. Слушайся бабушку, – сказала она, поцеловала меня в лоб и вышла из дома. Я последовала за мамой, ждала, пока она сядет в автобус. Но мне стало интересно, почему она вдруг решила поехать в район. Что происходит? Думая об этом, я вошла в дом. Лачин проснулся. Он посмотрел на меня и рассмеялся. Лачин был очень похож на моего отца, особенно его большие черные глаза, но еще больше его улыбка. Я обняла его и постаралась его рассмешить. На наши голоса проснулась бабушка. Она была рада, что увидела нас такими веселыми и подошла к нам со словами:

– Деточки мои!

Заварив чай в старом чайнике, она начала накрывать на стол.

Время шло к вечеру. Мое терпение иссякало. Где же мама? Почему не возвращается? Издалека я видела автобусную остановку, и на этот раз мама сошла с автобуса. Мы с братом побежали к ней навстречу. Давно я не видела маму с полными сумками. Я помогла маме, и мы пришли домой. Я не могла поверить своим глазам. Боже! Мои мечты сбылись! Мама купила мне

портфель и школьную форму. Я прыгала от радости. Я обнимала маму и Лачина.

– Ну, хватит, шалунья! Устанешь так прыгать! – сказала она.

Мама не забыла о бабушке и о Лачине. Она купил всё, что им было нужно. Она даже купила игрушечный автомат, о котором мечтал Лачин. Я была так счастлива, что забыла спросить, сколько моя мама заплатила за это. Я хорошо знала, что у неё не было денег, чтобы купить всё это. Когда я надела туфли, я как будто проснулась и спросила:

– Мама, у нас ведь не было денег. Как ты всё это смогла купить?

Мама отвернулась от меня и посмотрела на бабушку:

– Были деньги, для тебя держала, — сказала она. Кажется, моя бабушка тоже знала об этом. Они обе что-то скрывали от меня.

Сегодня наш стол был более обильным, чем когда-либо. Мама нас всех порадовала, приготовил обед. Я повесила свою школьную форму на ржавую стену вагона и не могла отвести от неё глаз. Я сердечно благодарил Бога за то, что Он услышал мой голос. Мои надежды претворялись в жизнь.

IRADA ALILI, SEVINJ RZA

**YEARNING FOR
LACHIN**

Baku – 2021

Author of the foreword: Leyla Imanova, PhD

Translators: artist, philologist
Narmina Rasizade?
Ragsana Gurbanova

Consultant: Konul Habibqizi

Editor: Azada Novruzova

Correctors: Semrəy Aliyeva
Resul Aliyev

Irada Alili, Sevinj Rza. Lachin is my pain.
Baku, “Laman Publishing polygraphy” LLC, 2021, 304 p.

The book is dedicated to the Lachin region, one of the most beautiful corners of Karabakh. The book reflects information about the history, geographical space of the Lachin region, National heroes who died in the name of the Motherland, martyrs (heroic martyrs), about Veterans. It also contains the sincere words of the refugees of Lachin who live with longing for Lachin, a small fragment of the story about the homeland of a young writer, an internally displaced person from Lachin Sevinj Rza with the title "We never grew up".

When our book was being prepared for publication, a piece of our Motherland - Lachin, which was then under enemy occupation - was released. We continued the publishing process to bring the truth to people outside the country and show our youth the insides of Armenian vandalism. May God bless our Victorious Supreme Commander-in-Chief Ilham Aliyev and our Valiant Army, who have given us this unique feeling of Victory!

FOREWORD

During the days when the book "Longing for Lachin" was being prepared for publication, the courageous Azerbaijani army under the leadership of the Commander-in-Chief, Mr. Ilham Aliyev, liberated our lands from the Armenian occupation. The official news from the military already reported about the liberation of Fizuli, Khojavend, Terter, Agjabadi, Jibrail, Zangilan, Gubadli, Sugovushan and Murovdag. Despite all, the Lachin corridor, the Shusha Fortress, many cities, and villages were still waiting for the liberation to come from the Azerbaijani soldier. The Holy Patriotic War continued.

An act of genocide has been committed in Ganja. The brave Azerbaijani Army, with the respect to the internationally recognized rules of conducting military operations and guided by the principles of humanism, strike the Armenian invaders only on the battlefield. Mono-ethnic Armenia, on the other hand, bombed peaceful settlements in Azerbaijani

cities and towns carried out a large-scale campaign of lies and slander, fired at oil and gas pipelines, wishing to reverse the victorious march of our valiant defenders.

The world neither “heard”, nor “saw” and was silent, as if deaf, blind, and dumb ...

In the same way, the world was indifferent to the tragedies that befell Azerbaijan in the 90s - the destinies of civilians broken by war, weddings not held, infants not born, and children who never had a chance to go to school. The world remained indifferent to the million ethnic Azerbaijanis who became refugees and displaced persons, to the occupation of 20 percent of the territory of Azerbaijan - a unique country where world cultures intertwine, and religions and nationalities are related. The world remained indifferent to the destruction of thousands of cultural and historical monuments and documents.

The pages related to Azerbaijan in the world history have frozen, like in the Arctic glaciers, for as long as 30 years ...

However, the history of the Karabakh conflict and the Karabakh war is written not only by politicians, diplomats, think tanks, scientific institutions, universities, and the media. This story is enriched by direct witnesses, participants, and victims of war. The works written by them break through the information blockade in the same way as the grass, tender at first glance, break through the asphalt ...

The events of Karabakh occupy an estimable place in art, literature, press, cinematography, music, poetry, architecture, urban planning, and even in a particular style of Wikipedia, as a new independent genre, as well as in our national memory as a whole.

An invaluable contribution to the national memory of

Azerbaijan on the topic of the Karabakh war was made by Irada Alili (Aliyeva) - a public figure, journalist, and teacher, as well as Sevinj Rza - now a leading employee of the Central Library named after Nasimi, and once a little girl, who was abruptly deprived of relatives, shelter and land. In the book "Longing for Lachin" presented to your attention, the authors achieved to pass the feelings for the taken away homeland into the stories of ordinary people, brave fighters, and guardians of the homeland.

The work begins with a conversation between the authors and the reader and the phrase "I haven't grown up and haven't laughed since the day I left Lachin," engraved in my memory with sincere pain. This is followed by statistics on the military, information about the history and geography of Lachin, information about the 15th-century cultural historical monuments destroyed by Armenian terrorists. The second part retells the stories of brave and valiant sons who grew up on the land of Lachin and fought face to face with the enemy for this land. National Heroes of Azerbaijan Fazil Mehdiyev, Kamil Nasibov, Gorkhmaz Eyvazov, Ogtay Gulaliyev, Alesker Novruzov, and Israfil Shahverdiyev are among them. The story is based on hard-collected facts and information. The work "Longing for Lachin" is a contribution to our national memory, as well as an assurance that the events that have taken place will serve as a lesson and will never be forgotten.

I wish the creators of this work and everyone who rendered gratuitous assistance in publishing the book - the first author Irada Alili, one of the main heroes of the work, Sevinj Rza, translator of the text into English and Russian, artist and philologist Narmina Rasizade, and to the pub-

lishing house, to all of them, I wish clear sky and the flag of Azerbaijan eternally waving overhead, which has become a thousand times more valuable from the heroic blood shed in the Karabakh Liberation War. I wish this page of history does not repeat itself.

Sevinj and through her, all the countrymen, you will not talk about Lachin or any other land of Azerbaijan in the past tense anymore - our lands are waiting for us to go back there to create and restore, they await new life and joy!

Karabakh is Azerbaijan!

Leila Imanova, PhD

October 25, 2020

INTRODUCTION

That day, as usual, I went to class. During classes at the educational institution where I taught, my attention was attracted by a woman staring out of the window. She was in the audience, but her thoughts were far away. Sometimes I paid attention to her, but she kept thinking about something. As if she was sitting in the room alone... It was May 18, the day of the invasion of Lachin, one of the beautiful corners of Karabakh. I started talking about it, no matter how this topic was difficult for me. Everyone in the audience commented on this complicated subject. It turned out that the woman, who had so far avoided participating in our conversation, was born in Lachin. Her reminiscences of Lachin made a big impression on me. And they gave me an impulse to write a book about Lachin, which I was planning anyway. The name of this woman, living with love for Lachin, was Sevinj Rza. On the same day, we decided together with Sevinj Rza to write a book about the Lachin District, its veterans and martyrs. On that day, I realized how much Sevinj-khanum is attached to her land and how patriotic she is. We worked very closely in preparation of this book.

I am very grateful to you, dear Sevinj-khanum.

I express my gratitude to our distinguished representative of the intelligentsia Leila Imanova for her help in translating the book into English and Russian. I am grateful to Narmine Rasizade for her great work in translating the book into Russian and English, and also to Ragsana Gurbanova for her translation into Turkish.

I express my gratitude to our distinguished representa-

tive of the intelligentsia Leila Imanova for her help in translating the book into English and Russian. I am grateful to Narmine Rasizade for her great work in translating the book into Russian and English, and also to Ragsana Gurbanova for her translation into Turkish.

Irada Alili

YEARNING FOR LACHIN OF SEVINJ RZA

No matter how deep and holy the word "Motherland" is, it has different meanings for each person. For some, Motherland is the land in which he was born, for some it is just a geographical area, yet for others it is the holy land that has passed through their soul and blood. Mentioning the word "Motherland", even if I cannot express it in words, flows tears from my eyes, and at the saddest moments in my life I seek a warm and cherished refuge, like mother's hands. When I leave my homeland, I never forget the color of every stone, the smell of its soil, springs, paths, color of the leaves that I collected in the fall. For me, homeland is the envy to far-flying migratory birds, deep in my heart and in my dreams, until I feel it near me.

I was born in Lachin, in a family of teachers. What wonderful days these were in our hospitable house, with grandfather and grandmother, with sincere relatives and neighbours. It has always seemed to me that since we had to leave Lachin, I have not grown up and have not laughed heartily. I am horrified when I think that enemies live in our house, on our land. I have many memories of Lachin, but it is very difficult for me to write about it. Unfortunately, I'm still talking about Lachin in the past tense. While I wrote this, I stopped several times, wiping my tears. But I do not lose hope. Inshallah, one day Irada-khanum and I will return to Lachin and write a book.

28 YEARS SINCE THE OCCUPATION OF LACHIN

Lachin District was formed on August 8, 1930. Being one of the most beautiful corners of our republic, it is known for its natural resources, rich and ancient history, hospitality and patriotism. Famous intellectuals were educated and raised in the historical environment of Lachin, and then continued their activities in science and education in the leading European and Asian countries. They took important positions in the socio-political and cultural life of Azerbaijan and played an exceptional role in the development of Azerbaijan's statehood. Lachin is mentioned in the Encyclopedia of Azerbaijan, in various fundamental monographs dedicated to our history, in studies of different scientists, where valuable thoughts are repeatedly voiced and remembered about it.

It is very important today to study the ancient and rich history of Azerbaijan and its Lachin region, and illuminate some dark spots in the light of existing historical sources. In general, I think that today it is extremely necessary to tell historical facts about each region, community, etc.

It is known that in 1822 the Karabakh khanate, which included the territory of Lachin region, was terminated. In its place a province of the same name was created. The territory of Lachin region remained part of the Karabakh Khanate after its abolition. In 1840 the Lachin region, as part of the Shusha district, was included into the Caspian province of the Russian Empire. When the Ganja province was formed in 1868, the territory of Lachin district was

subordinated to its Zangezur district. In 1883, two new counties were formed in this area: Javanshir and Jabrayil. Such an administrative-territorial division remained in effect until the end of the 20th century...

Until 1923, Lachin was called the village of Abdallar. As a city, Lachin was chartered on August 10, 1923. The distance from Lachin to Baku is 442 kilometers. The name "Lachin" was also used in 1924 by our famous writer T.Shahbazi (Simurg) in connection with the mountain of the same name. From history it is also known that there was a Turkic tribe called Lachin. This Turkic tribe lived mainly in Turkestan (Central Asia). Many distinguished people emerged from this tribe. If we turn to the sources, we will see the great poet Amir KhosrovDahlavi, a follower of the literary school of Nizami, who lived in India and wrote in Persian, who was also from the Lachin tribe...

The famous scientist, historian and statesman Fazlulla-Rashidaddin (1247-1318) indicates that Lachin was one of the 24 Oguz tribes. At that time, many statesmen and warriors of Lachin were famous in the Turkic world. At the end of the 13th century, the Sultan of Egypt Al-Malik Husamaddin Lachin Al-Mansouri was one of them...

It is known that for many years in Azerbaijan, parents, when giving a name to a child, do not forget the name "Lachin"...

A bird named "Lachin" (falcon) has always been a symbol of heroism and courage among our people. As a rule, a male falcon is called a Lachin. Lachin from the genus Falcon is a species of bird of prey. Some researchers interpret the "-chin" component in the bird's name as

“high”. In some documents and sources, the “-chin” component is given the meaning of “rising from bottom to top”, “ascending”, “high”, “right”, and so on.

Currently, the archaic syllable “-chin” has been preserved in the names of several birds: göyərçin (pigeon), bildirçin (quail), borçin (borer), şığırçin (starling), balıqçin (fisherman), bayırçin (butterfly), darıxçin (...), laçın (falcon, hawk). V.V.Radlov in the Ottoman-Turkish dictionary used the words "fisherman", "butterfly" as the names of birds. He also indicated that the word "Lachin" is the name of the tribe...

Although uncommon, we have a curse associated with the word "chin". There is a saying: "I wish that your dream does not come true (not become Chin)." In China ("Chin"), the entire territory of South China also is called "Machin". Chinese sources indicate that the Mongols, Uyghurs and Kyrgyz are descendants of the Huns and live in Northern China ("Chin").

The word “lachin” is a distorted form of the word “yalchin” in Turkish. The word "yalchin" means "steepness." There are researchers who claim that the name of the city of Lachin comes from the name of a bird. T.Nafasov indicates that “lachin” is an ethnonym. The toponym “lachin” was derived from this ethnonym. Since the first syllable of the word “lachin” has shifted (“lachin” - “alchin”), it has turned into another word (in Uzbek, “olchin” - “lochin”). In Uzbekistan, there are also oronyms Lachintepe and Lachindash. Here the ethno-toponym has been changed to oronim...

Matches of the geographical name Lachin can be found everywhere in the Republic of Azerbaijan. In the Kelba-

jardistrict there is a mountain and the village of Lachin, and in the Shusha district -- the village of Lachinlar. In the Lachin district there is the village of Lachinkend ...

Lachin district, which has a mountainous landscape, is located on the western slopes of the KarabakhRidge. An important role in the improvement of Lachin district was played by HusuHajiyev, IsmayilShafiyev, Garallyasov, JanbakhshAbdullayev, JumshudAllahverdiyev, Ali Mirzayev, OjagguluMusayev, MuradkhanJabbarov and others. Lachin borders with Kelbajar in the north, with Khojaly, Shusha and Khojavend in the east, with Gubadly in the south and with Western Azerbaijan (Armenia) in the west. The total length of the border between Lachin on one side and Armenia and the Nagorno-Karabakh Autonomous Region (Upper Karabakh) on another side is 240 km.

<i>Date of creation of Lachin district</i>	1924
<i>Date of its legal institution</i>	8 august 1930
<i>Totalarea</i>	1,883 km²
<i>As of May 18, 1992, the population was</i>	60,000people
<i>Towns</i>	1
<i>Townships</i>	1
<i>Villages</i>	126
<i>The largest settlements</i>	the city of Lachin, townshipof Minkend, village of Gyulyabird
<i>Totalarea</i>	182,603 ha
<i>Forestarea</i>	34,877 ha
<i>Industrialfacilities</i>	48
<i>Agriculturalfacilities</i>	61

<i>Orchards</i>	1,470 ha
<i>Schools</i>	150
<i>Schoolnumber 127</i>	1
<i>Museum</i>	1
<i>Branch of Baku Medical College No. 2</i>	1
<i>Historical monuments, museums, mosques</i>	14
<i>Cinema, theaters and video screening enterprises</i>	30
<i>Medical institutions</i>	142
<i>Commercial networks</i>	460
<i>Bakeries</i>	36
<i>Objects of household services</i>	96
<i>Celebrationevents house with 200 seats</i>	1
<i>Motor transport enterprises</i>	2
<i>Vehicles</i>	170
<i>Bus station</i>	1
<i>Highway roads</i>	2,130 km
<i>Bridges</i>	92
<i>Mainwater system</i>	1,187 km
<i>Water reservoirs, artesian wells</i>	33
<i>Laundry</i>	1
<i>Central sewer lines</i>	15 km
<i>Heating system</i>	20 km
<i>Hotel</i>	2
<i>Boiler and heating department</i>	1
<i>Baths</i>	14
<i>Car service objects</i>	3
<i>Gas stations</i>	8
<i>Monuments</i>	25

<i>Decorative objects</i>	10
<i>Cemeteries</i>	146
<i>Marble workshop</i>	1
<i>Canning factory</i>	1
<i>Mills</i>	12
<i>Electricity control, repair and installation workshops</i>	3
<i>Electrical substations</i>	6
<i>Length of power lines</i>	2,636 km
<i>Departments of gas maintenance and operation</i>	2
<i>Gas pipeline's length</i>	498
<i>City and rural automatic telephone exchanges</i>	30
<i>Radio and telephone lines</i>	10,200 km
<i>TV station and transmitters</i>	3
<i>Cattle</i>	25,678
<i>Of them in personal herds</i>	14,268
<i>Sheep and goats</i>	107,1076
<i>Of them in personal ownership</i>	85,650
<i>Of them in public enterprises</i>	11,410
<i>Memorial complex of the Great Patriotic War of 1941-1945</i>	3
<i>Sports grounds, stadiums</i>	42
<i>Helipad</i>	1
<i>The total number of victims of war</i>	266 people
<i>Including police officers</i>	42 people
<i>Missing</i>	67 people
<i>Orphans</i>	871 children
<i>Including those who have lost both parents</i>	31 children

Main natural resources of the region: mineral deposits and mineral water sources, building materials (river stone, sand, clay), gold, rock crystal, marble, silk stone, granite, mercury layer, limestone, pumice, travertine, thermal water, mineral water and many others.

Highest mountains: Ishigly (Sunlit), Gizilbogaz (Red Gorge), Farmash, Mykhtokyan, Girkhgiz and others.

Wild animals: bear, wolf, fox, squirrel, leopard, deer, roe deer, porcupine, hare, field mouse, hyena, badger, already, various snakes, mountain eagle, redstart, partridge, thrush, quail, pheasant, hoopoe bird, etc.

Forests: Altıntakhta, Zavod, Galaderesi, Girmızypalıdy, Halafazur, Katos, Hajisamli, Chorman, Shelve and others.

Valuable rock formations: Chrizonpraz (village of Lelebagyrlı), Red Linstenit (village of Garabeili), Nefimoid (village of Bozdogan), Farelshstein (village of Ipek), Tuf (village of Khochaz).

Flora: oak, hawthorn, hornbeam, juniper, elm, linden, walnut, red oak, cranberry, walnut, red oak, hornbeam, etc.

Fruits and berries: apples, pears, medlar, peaches, quince, apricots, currants, strawberries, raspberries, mountain ash, cranberries and so on.

Medicinal herbs: thyme, rosehip, yarrow, horsetail, rosemmary, cow parsnip, chamomile, immortelle, hawthorn, thyme, etc.

List of landmarks and historical monuments of state registration in Lachin district:

1. INV No. 4725 Two-vaulted bridge - XVII century (Abdallar village)

2. INV No. 4753 One-arch bridge - XVIII century (Zabuh village)
3. INV No. 310 Agoglan Castle - IX century (Kosalar village)
4. INV No. 4728 Soltan Ahmed Palace (Sultanlar Village)
5. Inv. No. 4727 HamzaSoltan Palace - 1761 (Sultanlar village)
6. INV No. 4729 Tomb of Soltanbaba - XVIII century (Zeyva village)
7. INV No. 4730 Tomb of Sheikh Ahmed - XVIII century (Zeyva village)
8. INV No. 4731 Grave - XVII century (Zeyva village)
9. INV No. 4732 Kafirgala - (Zeyva village)
10. Inv. No. 4733 Mosque - 1718 (Garygyshlag village)
11. INV No. 4734 Tower (Garygyshlag village)
12. INV No. 4735 Sanctuary of DemirPiri (Garygyshlag village)
13. INV. No. 4764 Sanctuary - XVI century. (Sadinlar village)
14. INV No. 4718 Bulag (Large sources) - 1858 (Gushchu village)
15. INV No. 4719 Water spring (Korchabulag) - 1890 (Gushchu village)
16. INV No. 4751 Tower (Galachig) - the ancient period (Gushchu village)
17. INV No. 4752 Tower (Sadylnar) - the ancient period (Gushchular village)
18. Inv. No. 4757 Tower (Mirik village)
19. Inv. No. 4758 Sanctuary - XV century (Mirikvillage)

20. INV No. 4720 Water spring (Behbudaly) - XV century (Mirik village)
21. Inv. No. 4742 Sanctuary - 16th century (Ahmadli village)
22. INV No. 4743 Mausoleum/Tomb of Abadheir (Ahmadli village)
23. Inv. No. 4744 Bridge (Seyid Amir Bridge) - XIX century (Ahmadli village)
24. INV No. 4748 One-arch bridge (Minkend village)
25. INV No. 4747 Two-arch bridge (Minkend village)
26. INV No. 4745 Temple - XV century (Minkend village)
27. INV No. 4746 Sanctuary - XV century (Minkend village)
28. INV No. 4763 One-arch bridge (Sheylanli village)
29. INV No. 4724 Temple - XVII century (Khochaz village)
30. INV No. 1465 Cave Temple - V century (Khochaz village)
31. INV No. 4750 Destroyed bridge (Agjakend village)
32. INV No. 4736 Mosque (Pichenis village)
33. INV No. 4737 Temple - XVII century (Pichenis village)
34. INV No. 311 Mausoleum/Tomb of Malik-Ajdar - XIV century (Jijimly Village)
35. INV No. 312 Mausoleum - XVII-XVIII centuries (Jijimly village)
36. INV No. 4726 Mausoleum (Gyulyabird village)
37. Inv. No. 4749 Cave Temple (Gyulyabird village)
38. INV No. 4756 The destroyed bridge (Malkhalaf village)

39. INV No. 4740 Sanctuary - X century (AshagiFaranjan village)
40. INV No. 4722 Water spring - 17th century (Sousse village)
41. INV No. 4761 One-arch bridge (Seidler village)
42. INV No. 4723 Water spring - XVII century
43. Inv. No. 4759 Bridge (Pirjahan village)
44. INV No. 4760 Bridge (Pirjahan village)
45. INV No. 4721 Water spring- 17th century (Pirjahan village)
46. INV No. 4741 Sanctuary - 15th century (Shalva village)
47. INV No. 4738 Mosque (Gorchu village)
48. Inv. No. 4739 Sanctuary - XVII century (Gorchu village)
49. INV No. 4762 Temple (Sonasar Village)
50. INV No. 5924 Ancient cemetery - Iron Age (Abdallar village)
51. INV No. 1460 Kurgan - Iron Age (Jijimly village)
52. INV No. 1459 Grave of a Girl (Kurgan) - Iron Age (Jijimly Village)
53. INV No. 1461 Kurgan - Bronze Age (Ziyrik village)
54. INV No. 1458 Kurgan - Iron Age (Jijimly village)
55. INV No. 5925 Chobandash Ancient Cemetery (Jijimly Village)
56. INV No. 1462 Kurgan - Iron Age (Khochaz village)
57. INV No. 463 Kurgan - Iron Age (Gyulyabird village)
58. INV No. 5923 Medieval cemetery (Mazmazak village)

59. INV No. 1457 Stone box - Iron Age (Abdallar Village)

60. INV No. 6179 Stone figure of a horse - Middle Ages (Hallanly village)

61. INV No. 6178 Stone figure of a ram - Middle Ages (Hallanly village)

62. INV No. 6171 Stone figure of a horse - XVI century. (Malibey village)

63. Inv. No. 6172 Stone figure of a ram - XVI century. (Malibey village)

64. Inv. No. 6173 Stone figure of a horse - XVI century. (Malibey village)

65. INV No. 6177 Stone figure of a ram - Middle Ages (Soltanlar village)

66. INV No. 6174 Stone figure of a horse - XVII century (Gyulyabird village)

67. INV No. 6175 Stone figure of a horse - XVII century (Gyulyabird village)

68. Inv. No. 6176 Stone figure of a horse - XVII century. (Gyulyabird village)

69. INV No. 6177 Stone figure of a ram - 17th century (Gyulyabird village)

70. INV No. 5671 Monument to fellow countrymen who died in World War II - 1970 (Lachin city)

71. INV No. 5669 Monument to the Hero of the Soviet Union AvazVerdiyev - 1970 (Lachin city)

72. INV No. 5670 SaryAshyg Memorial Museum - 500 exhibits (Gyulyabird village)

73. Inv. № ... Lachin Museum of History and Ethnography - 5000 exhibits (Lachin city)

74. Inv. № ... Photo Gallery - 500 exhibits (Lachin city).

On 18 May 1992, one of the charming corners of Azerbaijan, the Lachin district, was seized by the Armenian occupation forces. Armenians renamed the region to Kashatag. The city of Lachin is named now Berdzor.

The mountains, cold and plentiful springs, giving the charm to each other, roads and paths encircling the hills, matchless red oak forests, valuable historical monuments that are part of our ancient culture, many noble people, the sons of Motherland, are buried there! And all this, together with Lachin, passed into the hands of enemy. 60,000 residents of Lachin escaped from their homeland and took refuge in 60 regions of the country...

Lachin historically has been the land of heroes who brought honor and dignity to it. The courage of National Hero Sultan bey Pashaoglu, who fought the Armenians, has won the hearts of all Azerbaijanis. Of the 3660 residents of Lachin who battled on the fronts of World War II, 2426 did not return. Originally from Lachin, the Guard Senior Sergeant Avaz Verdiev was awarded an honorary title of Hero of the Soviet Union, showing special valor in liberating the Polish territories from Nazi invaders...

Subsequent generations continued on the path of heroism of their ancestors. A number of Lachin residents, having shown examples of heroism in battles with Armenian fascists, became heroes. In the Karabakh war of 1988-1994, 266 Lachin residents were killed and 67 people went missing. Today, all Lachin residents are rightfully proud of their national heroes: Ogtay Gyuliyev, Israfil Shakhverdiyev, Fazil Mehdiyev, Gorkhmaz Eyvazov, Kamil Nasibov and other equally brave sons of their country. The 811th Lachin Regiment, led by Arif Pashayev, showed examples of true courage in battles. The 72-year-

old Bey Kamran from the village of Byulyovlyuk with his son and 30 other Lachins did not leave the town of Lachin to the very end. And until today there is no news from them...

* * *

It is intolerable to be held captive, to endure the cruel oppression and torture of Armenian executioners, but so occurred that the sons of MikayilSevdimalyogluIsmayilov from the village of Vagazin in the Lachin region (Nemyat, Bakhshaly, Nadir and Nasir) were taken hostage, and the Armenian fascists mercilessly killed all four. Maybe the Almighty allowed them to be held captive so that we could know about all these tragedies, bloodshed and atrocities committed by Armenians?

Lachin region presented Azerbaijan with dozens of scientists, statesmen, poets, politicians, military, sportsmen, cultural figures, engineers, artists, doctors, lawyers, musicians, heroes of labour and others. Lachin residents are proud of their noble and respected natives...

For the umpteenth time, the Lachinis celebrate the New Year away from their homeland and home. For 28 years, the Lachin region has been moaning under the jackboot of Armenian invaders. For many years, the apparatus of the Lachin district executive committee has been operating on the right side of the road from Agjabadi to Zardaba, in an area called TakhtaKerpu (Wood Bridge). Since 1934, about 36,000 hectares of Lachin winter fields have been located in Agjabadi.

May the Almighty return all our refugees and internally displaced people, including Lachinis, to their homeland in the near future! Amen!

Nazim Tapdyoglu (Valishov)

“THE LAND WORTH DYING FOR IS THE HOMELAND”

Gorkhmaz Abish oglu Eyvazov was born on April 1, 1967 in the village of Gyulyabird, Lachin district. In 1984 he graduated from high school in the village of Gyulyabird and entered the technical school No 127. From 1985 to 1987 he was on military service in Ukraine. After completing military service and returning to his homeland, he joined the paramilitary detachment created in Lachin in 1988. For courage in battle, in March 1992 he was hired by the Lachin district Department of Internal Affairs. On August 4, 1992, during an attack by Armenian invaders on Mount Gyzarty, he received a gunshot wound in his arm, but after healing returned to frontline. He showed courage in the battles in Fizuli region. For his courage during Horadiz Operation, he was appointed a company commander. He died heroically on February 10, 1994 in the battles for Fizuli and Jabrail. He was buried in the Alley of Martyrs in Sumgait. He was married and had two children, Asim and Sona. By the decree of the President of the Republic of Azerbaijan dated January 15, 1995, for outstanding services in fulfilling military and official duties to protect the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan, Gorkhmaz Abishoglu Eyvazov was awarded with the title of “National Hero of Azerbaijan”. The name of the hero assigned to a hospital in the village of Gyulyabird, Lachin district.

God bless him!

Ogtay Gulyali oglu Gulyaliiev was born on November 10, 1962 in the village of Khachynyaly, Lachin District. He was educated at secondary school No. 1 of the city of Lachin, in 1986 he worked in the Lachin district Department of Internal Affairs, in 1989 he graduated from the Poltava Cooperative Institute in absentia. As a police officer, he took part in operations against the Armenian occupation forces. During the unsuccessful Dashalty Operation, his company was surrounded, but he was able to successfully evacuate 80 soldiers to a safe area. During the protection of Lachin villages, a detachment under his command destroyed a large number of Armenian soldiers, and high-ranking officers were captured. After a serious wound near the village of Pirjahan and treatment, he returned to the front. The Ogtay Gyuliyeviev's plan to return the Lachin corridor was successfully completed on September 19, 1992, and thus the Gorus-Shusha road was taken under control. But the enemy managed to seize the territory again. A detachment under the command of Ogtay-Gyuliyeviev was under siege. Having managed to move his fighters to a safe place, Ogtay Gyulaliev himself heroically died in this battle. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. He was married, had two children. By decree of the President of the Republic of Azerbaijan No. 599 dated May 11, 1993, for protection of the sovereignty and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan and for the courage and heroism shown in ensuring the safety of civilian population, the commander of the post-patrol battalion of the Lachin District Police Department OgtayGulyalioglu Gulyalyev was posthumously awarded with the title of "National Hero of Azerbaijan". The name of the

hero was given to the secondary school of the village of Pichanis, Lachin district.

God bless him!

Fazil Umud oglu Mehdiyev was born on August 20, 1966 in the village of Alakchi, Lachin district. When he was little, he and his family moved to the village of AbdalGyulabli in Agdam. After leaving school in 1983, he served in the army in Sverdlovsk. Fazil Mehdiyev was enlisted in the police battalion, created in 1990 at the Agdamdistrict Department of Internal Affairs. In 1991, he was seriously injured in a battle in the village of Garadaghly, and after treatment returned to the front. In August 1991, he hijacked a Niva car owned by Armenian occupants and handed it over to police department, and also showed personal courage in the battles in the villages of Khojaly, Agdere, Garadaghly and Syrkhavend. On the night of September 23-24, 1991, during an attack by Armenians on the village of AbdalGyulabli, Fazil went with his friend Saleh to help. Armenians ambushed them on the road to Agdam, fired at them, and Fazil died in this shootout. He was buried at the Agdam cemetery "Garagaji". Was not married. By the decree of the President of the Republic of Azerbaijan No. 264 dated October 8, 1992, Fazil Umudoglu Mehdiyev was posthumously awarded with the title of "National Hero of Azerbaijan". In the park on Khatai Avenue, a bust of the hero is set.

God bless him!

Kamil Balade oglu Nasibov was born on October 8, 1946 in the village of Bozlu, Lachin district. He graduated from high school in Minkend. From 1963 to 1966 he was in military service. He studied at the construction faculty of the Azerbaijan Polytechnic Institute (now the Azerbaijan Technical University), then worked as the head of the Constructionmaterials store in the village of Bozlu. When the Lachin district was attacked by Armenian armed forces in 1992, Kamil created a self-defense unit of 30 volunteers, and this unit under his command showed great efforts in protecting the villages of Sadyklar, Malibey, Khanlar and Suarasy. On June 29, 1992, in a bloody battle for the heights of Gonaggermez near the village of Suarasy in Lachin, Kamil Nasibov was seriously wounded by a sniper bullet. Comrades in arms wanted to transport him to a safe place, but the brave commander did not agree to leave the battlefield. He lost a lot of blood, leading to death. He was buried in Agjabadi. He was married with four children left. By the decree of the President of the Republic of Azerbaijan No. 457 dated February 5, 1993, Nasibov Kamil Baladeoglu was posthumously awarded with the title of “National Hero of Azerbaijan”. By the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan No. 125 dated September 17, 1996, the House of Culture of the village of Bozlu in the Lachin region was named after the National Hero of Azerbaijan KamilBaladeoglu Nasibov.

God bless him!

Alesker Khanlar oglu Novruzov was born on August 1 1949 in the village of Kurdhaji. In 1966 he graduated from the Kurdhaji village high school with honors. After completing military service in 1968-1970, he entered the Shusha Pedagogical College in 1971 and graduated from this institution in 1973 with a degree in physical education and sports. From the same year he began to work in the school of his village. In 1979 he continued his teaching activities at school number 1 in Khojaly. In 1990, he worked as the head of the youth department of the District Education Department of Khojaly. He was one of the first five members of Khojaly Defense Committee, which was created in secret, from the first days of the Karabakh War. Being one of the main participants in the hostilities in 1991, Novruzov was directly involved in the shutting of the railway to Khankendi, the destruction of two vehicles and a large number of enemy forces on the Khankendi-Noragug road. In the battle of February 25, 1992, his detachment showed extraordinary heroism, and Alesker Novruzov himself, being an excellent shooter, destroyed about 20 enemies. He was seriously wounded in a battle at the only five-story building in Khojaly. He fought until the last shot and lost consciousness from a bullet wound. On February 26, 1992, Armenian bandits tortured the unconscious Alesker Novruzov. His body was exchanged for four Armenian prisoners. Alesker Novruzov was married. He had three children left. By the decree of the President of the Republic of Azerbaijan No. 533 dated February 25, 1997, Novruzov Alesker Khanlar oglu was posthumously awarded with the title of "National Hero of Azerbaijan". By the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of

Azerbaijan dated December 17, 1996, No. 124, the secondary school of the Kurdhaji village was named after this National Hero of Azerbaijan.

God bless him!

Israfil Shahverdi oglu Shahverdiyev was born on June 11, 1952 in the village of Unannovu of Lachin district. In 1959-1969 he was educated at the high school of Unannovuvillage, from 1971 to 1974 he was in military service. In 1975, he began his career as an ordinary police officer in the Lachin district Department of Internal Affairs. Since the Armenian invaders attacked our land, Israfil Shahverdiyev rose to defend his homeland. In the battles for liberation of the villages of Ashagi, Jijimli, Kohnekend, Zabuikh, Jagazur and others, he showed great courage. The Union of Cooperatives of Lachin District awarded Lieutenant Shahverdiyev with the Order of Sultan Bey for heroism shown in the battle, On January 6, 1994, in order to liberate the villages of the Fizuli region, Shahverdiyev's company was thrown into the battle, and as a result of this operation, the township of Horadiz and 22 surrounding villages were liberated. In the final battle of January 13, 1994, the brave commander died while saving his wounded warrior friends. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. He was married and had three children. By the decree of the President of the Republic of Azerbaijan No. 262 dated January 15, 1995, Shahverdiyev Israfil Shahverdi oglu was posthumously awarded with the title of "National Hero of Azerbaijan". The secondary school in Aganus village of Lachin district was named

after the National Hero of Azerbaijan.
God bless him!

Ilyas Vagif oglu Jabbarov was born on March 2, 1966 in the village of Gyulyabird of Lachin district. After graduating from high school in the village of Gyulyabird in 1983, he was accepted to the Shusha Agricultural College. In 1986 he was in military service in Ukraine. Since 1990, he voluntarily served in the military intelligence of the National Army. He was appointed commander of the reconnaissance unit of the Gyulyabird battalion. The valuable information about the enemy, provided by Ilyas Jabbarov and his comrades, greatly helped the entire unit in the preparation of successful combat plans. Returning from an operation, he died on June 20, 1993, having run into a mine near the village of Khanalylyar. He was buried in the village of Gyulyabird. By decree of the President of the Republic of Azerbaijan No. 218 dated October 9, 1994, for the courage and special merits to protect the lands of the Republic of Azerbaijan from the Armenian occupation, Jabbarov Ilyas Vagif oglu was posthumously awarded with the Order of the Flag of Azerbaijan.

God bless him!

Mushfig Bahman oglu Karimov was born on July 2, 1971 in the village of Suarasy of Lachin district. He studied at the elementary school of the village of Suarasy, and in 1988 he graduated from secondary school in the village of Safiyan. Then he worked on a collective farm.

In 1992 he was admitted to the patrol service of the police battalion of the Lachin district Department of Internal Affairs. He took part in the battles to defend the villages of Safiyan, Suarasy, Khanalyar, Farajan and Gyulyabird. In 1993, the Lachin police unit was sent to Fizuli. M.Kerimov showed heroism in the battles for the Fizuli district villages of Horadiz, Yaglyvend, Boyuk Bahmanly. On January 17, 1994, Senior Sergeant Mushfig Karimov died in the battle for the township of Horadiz, Fizuli District. He was buried in the Alley of Martyrs in Sumgait.

God bless him!

Faig Yagub oglu Abbasov was born on July 5, 1970 in the village of Deirmanyany, Lachin District. In 1977-1987 he studied at Sumgayit secondary school No. 30. He graduated from the Azerbaijan Engineering Institute (now the Azerbaijan University of Architecture and Civil Engineering). He was in military service of the Soviet Army. Having gained extensive experience in the field of construction, he was promoted from the post of worker to the post of executive director. April 5, 1993 he voluntarily enlisted in the National Army and was sent to the Tartar district. On August 11, 1994, the rifleman Abbasov of the military unit "N" was seriously wounded and died in battlefield in the Tartar district. He was buried in the Alley of Martyrs in Sumgayit.

God bless him!

Mahmud Aslanoglu Abbasov was born on March 31, 1969 in Lachin. In 1976-1986 he studied at secondary school No.1 in Lachin. In 1987-1989 he served in the armed forces of the USSR. After serving in the army, he participated in a volunteer self-defense detachment and was wounded several times. As a sergeant in the Lachin District Police Department, he fought in Kerkijahan, Dashalty, Nabilyar, Khojaly, Agdere, Horadiz, Fizuli, Agdam, Zangilan, Shusha and other battle zones. On December 25, 1992 he was killed by a sniper bullet in the battles of Zangilan.

God bless him!

Shamshir Shahmar oglu Abbasov was born on August 10, 1967 in the village of Gyulyabird, Lachin district. In 1985 he graduated from high school in the village of Gyulyabird. In 1985-1987 he served in the ranks of the Soviet Army. He graduated from the Azerbaijan Agricultural Institute, worked as an agronomist on the SaryAshig collective farm. At the end of 1991, in the ranks of the Lachin regiment, he voluntarily took part in battles against the Armenians and fought in the direction of the villages of Gyulyabird, Jijimli, Gazidere, Safiyan, Farajan. On October 13, 1992, the rifleman Abbasov of the military unit "N" was seriously wounded by a sniper bullet in the battle for the village of Gyulyabird and was taken to the hospital village of Hanlyg in the Gubadly district. On October 20, 1992, due to a complex wound, he died in a helicopter on his way to Baku. He was buried in the Alley of Martyrs in Sumgait. He was married, had a son and daughter.

God bless him!

Abdulla Badal oglu Abdullayev was born in 1934 in Nagdaly village of Lachin district. In 1941 he went to Nagdaly village school, graduated from Shamkand village eight-year school and Kurdhaji village secondary school. In 1951 he began his career as a worker in the S.M.Kirov state farm. In 1952-1954 served in the ranks of the Soviet Army. He entered a driving school, after which he worked at the S.M.Kirov dairy farm, and then worked as a postman at a post office in the village of Nagdaly. In 1961 he married Abdullayeva Zuleykha Ibrahimkhalilgyzy, and four children were born in the marriage. After the occupation of the Lachin district, the family lived on the foothills of Murovdag more than two months, in the territory of the Khanlar (now Goygol) region. After some time, the family settled near the village of Ballygaya in Goranboy district. On August 28, 1992, the Armenian armed forces opened fire on the village from heavy weapons. As a result of the shelling, 25 people were killed, 5 were injured and 4 were slightly injured. Abdulla Abdullayev was killed in this incident. He was buried in Garadamirchi village of Bardadi-strict.

God bless him!

Fazil Azay oglu Abdullayev was born on October 1, 1958 in the village of Erikli, Lachin district. He graduated from the incomplete secondary school of the village of Erikli, and then the secondary school of the village of Kurdhaji. After completing military service, he graduated from a driving school and began working as a driver on a collective farm. Since 1983, he worked as a driver at the

Consumer Services Combine of Lachin District. On April 1, 1992, he took up arms and joined the volunteer self-defense groups to defend the surrounding villages. On May 28, 1992F. Abdullayev, a machine-gunner of military unit 811 died in the village of Khajisamly, Lachin District. He was buried in the Alley of Martyrs in Barda. He was married, had two children.

God bless him!

Nazim Khanlar oglu Abdullayev was born in 1967 in the Lachin district. After graduating from high school, he served in the military. In 1992, interrupting his studies at the Baku Petrochemical College, he joined the Lachin district police battalion. He heroically fought in battles for the villages of Zabuh, Tigik, Gulyabird, Jijimli of the Lachin district. By the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan No. 77 dated December 18, 1993, the officer of the Lachin District Police Department, AbdullayevNazimKhanlaroglu was awarded with the Order “Flag of Azerbaijan” for his special merits in protecting the independence and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan. Fighting valiantly in the battles for the settlement of Horadiz in the Fizuli district, N.Abdullaev sacrificed his life to free his friends and died heroically on April 21, 1994. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku.

God bless him!

Vugar Sadraddin oglu Abdullayev was born on February 16, 1969 in the village of Hajikhanly of the Lachin district. In 1976-1986 he studied at the secondary school of the village of Hajikhanly, in 1987-1989 he served in the ranks of the Soviet Army. After completing military service in June 1990, he was enlisted in the rank and file of the district Department of Internal Affairs. Heroically fought in bloody battles for the villages of Gorchu, Erikli, Naryshlar, Alkhasly, Goshasu, Farajan, Suarasy. He showed particular courage in the battles for Shusha, Dashalty, Khojaz heights, Kelbajar, Dashkesan, Fizuli. He died heroically on April 24, 1994 in the battles for the village of Horadiz, Fizuli region. He was buried in the Alley of Martyrs in Agjabadi. He was single. The secondary school of the village of Hajikhanly of the Lachin district is named after Vugar Abdullayev.

God bless him!

Seymur Gahraman oglu Agakishiyev was born on September 10, 1973 in the village of Pirjahan, Lachin District. He graduated from high school in the village of Pirjahan in 1990. On December 24, 1991 he joined the National Army and served in the military unit "N", created in the region. He took an active part in the defense of the village of Tazakend. The command repeatedly thanked him for completing difficult combat missions. In March 1993, S. Agakishiyev was killed in the battles for the village of Pichaniz. He was buried in the village of Pirjahan, Lachin district.

God bless him!

Javanshir Jamil oglu Agayev was born on August 10, 1965 in the village of Gazydere, Lachin district. In 1979, he graduated from the 8-year school of the village of Gazydere, and in 1981, the secondary school of the village of YukharyJijimly. Since 1987, he worked as a veterinarian at the M.A.Sabir farm. He served in a military unit. He participated in the battles for the villages of Gazydere, Ashagy and YukharyJiimly, Farajan, Safiyan, Malkhalaf, Mygydere, Gyulyabird, Suarasy and the village of Gaygy. On October 8, 1992, he died in battle along with his cousin Fazil, rebuffing the attack of Armenian troops on the area called Zurdere. He was buried in the Alley of Martyrs in Sumgait.

God bless him!

Fazil Jalil oglu Agayev was born on March 7, 1969 in the village of Gazydere, Lachin district. He graduated from the 8-year school of the village of Gazydere in 1984, and the secondary school of the village of YukharyJijimly in 1986. He served in the USSR internal troops in 1987-1989. Since 1990, he served as a volunteer in the self-defense battalion of the Lachin district. In 1992, he began working in the Lachin district police department. He participated in battles for the villages of Pirjahan, Gyulyabird, Safiyan, Turkler, AshagiFarajan, Jijimly, Gazydere, Mishni, Alkhasli. October 8, 1992, reflecting the attack of the Armenian troops on the area called Zurdere, Fazil Agayev and his cousin Javanshir Agayev died in battle. Fazil Agayev is buried in the Alley of Martyrs in Sumgait.

God bless him!

Hagani Hasan oglu Akhundov was born on May 10, 1950 in the village of Kurdhaji, Lachin district. In 1967 he graduated from the secondary school of the village of Kurdhaji, and then the veterinary department of the Shusha Agricultural College. In 1970-1972 he held military service near Moscow. September 15, 1992, familiar with the mountain trails in the territory of Karabakh, Hagani Akhundov began military service in the reconnaissance detachment of the military unit "N". The commander of the reconnaissance unit Hagani Akhundov and the detachment under his command particularly distinguished themselves in military operations at the villages of Dovshanly, Vang, Gyzylgaya, Agdere and Ardashevi, Gozlu, Fingof Lachin district. He died on February 10, 1993 in the battles for Agdere. He was buried on February 12, 1993 in the Alley of Martyrs in Baku. By the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan No. 2257 dated June 21, 2007 for special merits in protecting the independence and territorial integrity of the Republic of Azerbaijan, Akhundov Hagani Hasanoglu was posthumously awarded with the medal "For Courage".

God bless him!

Gasym Ayaz oglu Alkhasov was born on January 12, 1968 in the village of Alkhasly, Lachin district. After graduating from the Kurdhaji village high school in 1986, Gasym served in Vladivostok, Far East of Russia. At the end of military service in 1988, he graduated from a naval school in the Far East and got a job on ocean-going ships sailing abroad. At the beginning of 1992, after hearing the

bitter news in the Far East from his home country, Gasy-mAlkhasov returned to Azerbaijan. On July 1, 1992, he left for the Kelbajar region as a member of the Lachin volunteer group at the Lachin military headquarters established in Baku. Alkhasov's group first liberated the village of Tazakend, then Pirjahan, Goshasu, Mishni, Alkhasly, Minkend and many other villages. On July 29, 1992, the brave fighter G. Alkhasov died in one of the battles to liberate the village of Khojaz from the enemy. Buried in the Alley of Martyrs in Baku.

God bless him!

Ilgar Nuraddin oglu Allahyarov was born in 1968 in the village of Alygulu, Lachin district. After graduating from high school in 1986 he entered military service, and since 1990 worked in the district police department and distinguished himself in military operations against Armenian invaders. He lifted the siege from the villages of Farajan and Aganus and freed about 20 women from Armenian bandits. He carried the body of Tavakkul, the first martyr of Lachin, from the war zone. In the battle for Khojazheights he destroyed four enemy tanks and a lot of equipment. On February 10, 1994 he died in a battle in the Fizuli region. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. By the order of the President of the Republic of Azerbaijan No. 1545 dated June 30, 2006, on the occasion of the Day of the Police of Azerbaijan, for courage in the battles for territorial integrity of the Republic of Azerbaijan, for detection and prevention of crimes in the Republic of Azerbaijan, for the performance of official duties in the

field of public order and ensuring public safety, the medal "For the Motherland" was awarded posthumously to the police sergeant of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan Allahyarov Ilgar Nuraddinoglu and handed over to his family.

God bless him!

Gachay Farhadoglu Allahverdiyev was born in 1954 in the village of Sadynlar, Lachin district. In 1971 he graduated from high school in the village of Garygyshlag, and then became a driver. Since 1974 he lived in the Republic of Turkmenistan, in the city of Krasnovodsk. Having heard about the Armenian aggression in our lands, he returned to his homeland, joined a self-defense group and took part in the defense of the villages. He died in battle on May 17, 1991. By the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan No. 125 dated September 17, 1996, the House of Culture of the village of Sadynlar in the Lachin region was named after Allahverdiyev Gachay Farhadoglu.

God bless him!

Alysh Abdin oglu Allahverdiyev was born on June 30, 1968 in the village of Gyulyabird, Lachin district. After graduating from high school in the village of Gyulyabird in 1987, he served in Hungary in 1988. At the end of military service, he returned to his native village and served in a self-defense group of the military unit "N" formed in Lachin. Having received an order to clear 7 km of asphalt

road from the Malkhalaf village and the Gaygy village from mines, he cleared the area from 17 mines during the operation. He died on October 6, 1992 during an operation near the village of Malkhalaf. He was buried in the village of Gyulyabird, Lachin district. The House of Culture of the village of Malkhalaf, Lachin district, was named after Allahverdiyev Alysh Abdin oglu.

God

FIGHTING PEOPLE

Rasim Jalal oglu Bayramov was born on January 6, 1969 in Jagazur village of Lachin district. After graduating from high school in 1986, he served in the tank troops in the Orenburg region in 1986-1988, and in 1990 was admitted to the post-patrol service battalion of the Lachin District Department of Internal Affairs. He showed courage in the cleansing of Chaykend from Armenian bandits in the Goygol (Khanlar) region, in the battles for the villages of Gorchu, Zagatly, Kurdhaji, Pirjahan, Mishni, Alkhasly, Khojaz. During the battle in the direction of Alkhasly village, he killed an Armenian officer and captured important maps. He was killed on November 8, 1994 in a battle during the defense of Fizuli district.

God bless him!

Natig Rafiq oglu Babayev was born on November 22, 1972 in the city of Lachin. In 1989 he graduated there from the secondary school No. 2. In 1990 he entered the Azerbaijan Institute of Civil Engineers. When Armenia invaded Azerbaijan, Natig Babayev voluntarily joined the defense of the homeland. A soldier of the "N" military unit was killed on October 19, 1992 in the battles for the village of Tygik. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. By the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan No. 125 dated September 17, 1996, the Ahmadli village House of culture of Lachin district was named after Natig Rafiqoglu Babayev.

God bless him!

Polad Hatam oglu Baylarov was born on December 5, 1970 in Alkhasly village of Lachin district. In 1987 he graduated from Alkhasly secondary school. He voluntarily fought in the self-defense units created against the ungrateful Armenians, and then served in the National Army. He was killed in 1992 in the battles for Khojaz Heights of Lachin district. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. Alkhasly village secondary school of Lachin district was named after Polad Baylarov.

God bless him!

Elnur Zakir oglu Jabbarov was born on February 22, 1973 in Lachin district. In 1990, he graduated from Lachin district secondary school No.1. Since December 1991, ElnurJabbarov defended the Motherland. He served in the Lachin battalion. From April 1994, he took part in the heaviest battles as a member of the Lachin district police department. He was wounded in the battles for the village of Tygik, and after recovering, he continued his battle in the direction of Gaygy settlement. He died on December 28, 1994 during the defense of JojugMarjanly village of Jabrayildistrict. He was buried in the Alley of Martyrs in Sumgayit.

God bless him!

Ilyas Vagif oglu Jabbarov was born on March 2, 1966 in the village of Gyulyabird in the Lachin district. After graduating from high school in 1983, he was admitted to the Shusha Agricultural College. In 1986 he served in the

army in Ukraine. Since 1990, he volunteered to the front as a scout in the National Army. He was appointed commander of the reconnaissance unit of the Gyulyabird battalion. The valuable information about the enemy, provided by Ilyas Jabbarov and his associates, helped a lot to develop successful combat plans for the entire region. On June 20, 1993, while returning from reconnaissance, he was blown up and killed by a mine near the village of Khanalyar. He was buried in the village of Gyulyabird. By the Decree of the President of the Republic of Azerbaijan No.218, dated October 9, 1994, Jabbarov Ilyas Vagifoglu was awarded posthumously with the “Flag of Azerbaijan” order for his special merits, personal and courage in protecting the territory of the Republic of Azerbaijan from Armenian invaders. / for his special services, personal and bravery in defending the lands of the Republic of Azerbaijan from Armenian aggressors

God bless him!

Firuzaddin Tapdyg oglu Jafarov was born in 1960 in the village of Jijimly, Lachin district. After graduating from the secondary school in the village of Jijimly and completing military service, he entered the Baku Industrial and Pedagogical College. After graduating the college in 1989, he worked in Barda district and taught at a professional technical school. To help Lachin, he organized volunteers in Barda district. With the help of his friends, he built a simple “Grad” device and brought it to the front line. Senior sergeant F.Jafarov was the commander of the Jijimly route. Being involved in military operations, he al-

so undertook to establish mines in dangerous zones during reconnaissance operations. On October 14, 1992 he was killed in the battle for Lachin. The secondary school of the village of Ashagy Jijimly of Lachin district was named after Jafarov Firuzaddin Tapdygoglu.

God bless him!

Sahib Nariman oglu Akhmedov was born on December 8, 1953 in Sus settlement, Lachin district. In 1970 he graduated from Lachin district secondary school No.1. After completing military service in 1974, he worked in the Lachin District Consumer Society. In 1990, he joined the Lachin Volunteer Self-Defense Battalion, and until December 1992 he fought against the Armenian aggressors in the military unit "N". At the end of December 1992, as part of the police battalion, he took part in clearing the villages of Seyidlyar, Pirdzhahan, Ogulder and others from the Armenian militants. He showed an example of personal courage in the battles for the villages of Gyulyabird, Safiyan, Farajan, Suarasy in the southeast of Lachin district. He died heroically on August 18, 1993 in the battle for liberation of the villages of Safiyan and Farajan, but his body could not be taken from the battlefield.

God bless him!

Zohrab Jalal oglu Alakbarov was born on September 2, 1962 in the village of Agjakend, Lachin district. In 1979 he graduated from high school in the village of Goshasu, and then a driving school. In 1981-1983 he was in

military service in Mongolia. Since 1991, he was a member of the self-defense battalion and took part in hostilities. On March 22, 1991 he died during a difficult battle with the Armenians in the village of Galaderesi (Salatinkend). The secondary school of Ashagi Farajan village in Lachin district was named after Zohrab Jalal oglu Alakbarov.

God bless him!

Etibar Jabbar oglu Aliyev was born on March 20, 1969 in the village of YukharyFarajan, Lachin district. In 1986 he graduated from high school, then served in the army in Moscow. Since 1990, he participated in battles for border villages in the self-defense battalion of the Lachin district, fought on the front line in operations in Lachin, Kelbajar, Khanlar (now Goygol) districts. On December 26, 1993 he died in the battle for the village of BoyukBahmanly of the Fizuli district. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. The secondary school of Farajan village of Lachin district was given the name of Aliyev Etibar Jabbaroglu.

God bless him!

Rahman Ali oglu Aliyev was born on May 28, 1970 in the Lachin district. He graduated from Lachin school No.1 in 1987, after completing military service in 1991 he worked in the Lachin Department of Interior Affairs. During the aggression of Armenia against the region, he took part in the battles for the villages of Farajan, Suarasy, Jagazur, Gaygy, Beylagan, Goradiz. On January 13, 1994 he died in battle in Beylagan-Fizuli region. He was buried in

the Alley of Martyrs in Baku. The secondary school of the village of Garykakh in Lachin district is named after RakhmanAliyev.

God bless him!

Zohrab Telman oglu Askerov was born on April 4, 1972 in the village of Ardushlu, Lachin district. He graduated from high school in 1988, and in 1992 the Baku College of Railway Transport. June 22, 1992 he volunteered for the National Army. He fought valiantly in battles in Lachin, Gubadly, Zangilan, Jabrayil, Agdam, Tatar and Agdere districts. He died heroically on January 11, 1994 in a battle for the village of Akor-Kamary, Agdere district. By the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan No.125 of September 17, 1996, the House of Culture of Ardushlu village of Lachin district was named after Askerov Zohrab Telmanoglu.

God bless him!

Mehman Fakhraddin oglu Gasymov was born on February 22, 1964 in Lachin district. After graduating from Lachinschool No.1 in 1981, he graduated from the Baku Cooperative College in absentia. Since 1985, he worked as a seller in the district consumer society. On March 20, 1992, he volunteered to the National Army. He was a machine gunner of the military unit "N". He died in the line of duty in 1992, when Lachin district was subjected to shelling. He was buried in Lachin.

God bless him!

Islam Idris oglu Guliyev was born on July 1, 1957 in the village of Finge, Lachin district. Since childhood, he lived in Kerkijahan and graduated from high school there. In the early days of the Armenian aggression, he was one of the founders of the self-defense group in Kerkijahan. He was the commander of a partisan detachment created by the Ministry of Defense. The detachment from Kerkijahan, which he led, fought to the end during the occupation of Shusha and was one of the last to leave Shusha. After August 25, 1992, when the Shusha battalion went to fight in the direction of Agdere, Islam Guliyev took the soldiers of the Kerkijahan detachment and also arrived in the Agdere region. On August 31, the detachment cleared the land of mines in the direction of the village of Mehmane and occupied this village. The lieutenant, machine gunner of the military unit "N", the regiment commander Islam Guliyev was killed on September 1, 1992 in the territory of the Agdere district. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. By the decree of the President of the Republic of Azerbaijan dated February 25, 1997, Guliyev Islam Idrisoglu was awarded the posthumous medal "For Courage". The secondary school of the village of Finge, Lachin district, was named after Islam Guliyev.

God bless him!

Rovshan Yagub oglu Karimov was born on June 14, 1974 in the Lachin district. He graduated from Lachin district secondary school No.1, then he graduated from Technical School No.127, specializing in tailor. January 17, 1993 he was drafted into the National Army from the La-

chin district military committee. He was a machine gunner of the 4th battalion of the military unit "N". On February 8, 1994, he fell into an avalanche on Mount Murov in the Kelbajardistrict and went missing. There is no information about Karimov's fate.

God bless him!

Arastun Ahmad oglu Karimov was born on May 3, 1956 in the village of Mishny, Lachin district. After graduating from high school, he entered the Azerbaijan Petrochemical Institute. In 1992, he was a student at the Baku Higher Military Command School. During his service at the training ground, Senior Lieutenant Karimov was a platoon commander. On March 10, 1993, together with other parts of the battalion, a platoon of the military unit "N" under the command of ArastunKarimov was first sent to the Agdere military zone. On March 15, ArastunKarimov's regiment prevented an enemy attack. On March 28, the enemy attacked the defensive zone of the regiment with renewed vigor. And although the enemy suffered heavy losses in this battle, Arastun Karimov and 3 more soldiers heroically died in the battle in the village of Vagauz, Agdere district. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. By the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan No. 125 of September 17, 1996, the House of Culture of the village of Mishny of the Lachin District was named in honor of Karimov Arastun Ahmad oglu. The 3rd circular street in the village of Hazi Aslanov of the Khatai district of Baku also bears his name.

God bless him!

Elchin Ahmad oglu Maharramov was born in 1967 in the village of Hajilar, Lachin district. After graduating from high school, he entered the military service. After graduating from the Baku Industrial College, he volunteered to join the National Army and fought in Terter and Agdere. April 8, 1994 he died in battle in the Agderedistrict. The secondary school of the village of Hajilar of the Lachin district is named after Maharramov Elchin Ahmad oglu.

God bless him!

Bakir Rashid oglu Mehraliyev was born on October 11, 1966 in the village of Hochaz, Lachin district. He graduated from high school in the village of Hochaz and was sent to military service in Russia. At the end of his military service, he remained in Russia and got married there. After the occupation of the Lachin region, in May 1992 he returned to Azerbaijan, volunteered for the National Army and took part in the Karabakh war. June 3, 1992 died in the battles for the village of Safiyan, Lachin district. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. By the decision of the Cabinet of Ministers of the Republic of Azerbaijan No. 125 dated September 17, 1996, the House of Culture of the village of Hochaz in the Lachin district was named after Bakir Rashid oglu Mehraliyev.

God bless him!

Rizvan Humay oglu Humbatov was born on January 1, 1954 in the village of Gyulyabird, Lachin District. In 1971 he graduated from high school in the village of Gyulyabird. After completing military service in 1975, he began

working as a driver in the Lachin regional motor depot. In 1991, he joined the volunteer self-defense group of Lachin district. The company commander Rizvan Humbatov distinguished himself in the battles of Malkhalaf, Susuzdag, Gyzarty, the Corridor and others. October 31, 1992 he died in battle in the direction of the village of Safiyan. He was buried in the Alley of Martyrs in Sumgayit. By decree of the President of the Republic of Azerbaijan No.202 dated September 16, 1994, for fulfilling his patriotic duty in military operations against the Armenian invaders and in carrying out tasks assigned to the military unit, Sergeant Humbatov Rizvan Humayoglu was posthumously awarded the medal "For Military Service". In 1997, a comprehensive school in the village of Gyulyabird, Lachin district, was named after Rizvan Humbatov.

God bless him!

Etibar Avaz oglu Mammadov was born on June 25, 1967 in the village of Tarhanly of Lachin district. After graduating from high school in the village of Mygydere in 1984, he entered the military service. He left for Russia to work, but returned to his homeland after the well-known events. February 15, 1994 he volunteered to the National Army from Agstafa District military commission (DMC). He valiantly fought for the integrity of our lands in battles against the Armenian occupation forces. April 16, 1994 the machine gunner of the military unit "N" was killed in the fighting in the Fizuli region. He was buried in the Alley of Martyrs in Agstafa.

God bless him!

Bayram Muhammad oglu Mammadov was born on March 22, 1970 in the village of Minkend, Lachin district. He graduated from Minkend High School. In 1988-1990 he served in a closed military unit in the Orenburg region of the Russian Federation. February 20, 1990 he joined the special forces and fought for his native land. He died heroically on June 7, 1992. He was buried in the Alley of Martyrs in Baku. By order of the President of the Republic of Azerbaijan No.867 dated June 30, 2005, for courage in ensuring the territorial integrity of the Republic of Azerbaijan and the performance of official duties, the police sergeant of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Azerbaijan Bayram Muhammad oglu Mammadov posthumously awarded the medal "For the Homeland". The secondary school of the village of Minkend, Lachin district, is named after Mammadov Bayram Muhammad oglu.

God bless him!

Karam Eyyub oglu Zeynalov was born in 1967 in the village of Yukhary Farajan, Lachin district. In 1982, he graduated from school of the village of YukharyFarajan and became a driver. He volunteered for the National Army. He took part in the battles for the villages of Suarasy, Safiyan, Farajan, Gazydere and Jijimli. On August 3, 1992, he was wounded in a battle for the village of Gazydere, Lachin district, and died in a military hospital in Baku. He was buried in the Alley of Martyrs in Sumgait.

God bless him!

VETERANS

Rafayel Rashid oglu Mirzayev was born on September 1, 1966 at the state farm Hajihally of Lachin district. From 1973 to 1983 he studied at school, then, without completing higher education, went to the Karabakh war. In 1991 he entered the police department of Lachin district as a police officer. He took part in the battles for the liberation of Lachin, Kelbajar, Fizuli districts and in battles near Murovdag. On April 21, 1994, he was seriously wounded in the battle for the liberation of the Fizuli region. He is an invalid of the Karabakh war of the 2nd group. In 2017, Rafayel Mirzayev was awarded the Fadayi Medal of the Ministry of Defense. Currently he lives in the Binagadidistrict of Baku. He is a member of the Society of the Disabled and Families of the Martyrs of the Karabakh War.

Ali Humberat oglu Humberatov was born on June 25, 1973 in the village of Zagalty, Gorchu state farm, Lachin district. He studied at a secondary school in the village of Gorchu in 1980-1991. He entered the military unit N, created in Lachin, and became its first soldier. In the early days of his military service, the situation in the village of Farajan became very difficult. Ali Humberatov and other soldiers were sent there to provide assistance, and the enemy's attack was repelled. The main battle point and position for the military operation were in the village of

Gaigy. On May 14, 1992, 33 people were besieged in the village of YukharyJijimly. Three days later, under the command of the commander of the second special company, GalibAbdullayev, the siege was lifted and positions were strengthened in the village of Safyan. Having liberated the villages of Safyan, Khanallar, Suarasy, Mazudlu, Yukhary and Ashagy Farajan from the enemy and transferring them to the battalion of the village of Gyulyabird, our soldiers attacked Lachin from the north. In the battle for the village of Tygik, saving his wounded friend and ally NuraliMejnunov, Humbatov was wounded by a tank shell fired from the village of Zerti. Despite the ban of doctors, he returns to the military unit to defend his homeland. He took part in the battles in the Kelbajar and Agdam regions, as well as in the battles for the villages of Suarasy and Mazudlu. He is an invalid of the Karabakh war of the 2nd group. In 2016 he was awarded the medal "For the Homeland". Currently he lives in the Hovsan Dairy State Farm of the Khazar district of Baku.

Jafarov Shamil Dashdamir oglu was born on January 1, 1966 in the village of Alkhasly, Lachin district. In 1972-1982 he studied in high school. In 1984, he entered the army, and after completing military service in 1986, he worked as a driver in the motor depot of the Lachin district. When the war began, he voluntarily joined the civil defense forces. In 1992, he led the first platoon of the 2nd division of the 701th military brigade and fought in Karabakh. After the occupation of Lachin by the Armenians, he took part in the battles from Kelbajar to the height of

Hojaz, as well as from Kelbajar to Agdere. September 2, 1992 he was wounded in the battle for Veng. He is currently a pensioner and disabled person of the Karabakh war of the 2nd group.

Isgandarov Natig Mansur oglu was born on July 12, 1973 in the village of Alkhasly, Lachin district. In the autumn of 1991, he served in the second battalion of the Lachin regional self-defense regiment. He took part in the battles for the defense of villages in the southern part of the region. In the summer of 1992 he was admitted to the Lachin police battalion. In 1992, he took part in the operation to free Mount Hojaz and was seriously wounded in the head. He is an invalid of the Karabakh war of the 1st group. Currently he lives in Mingachevir.

Afiyaddin Nazimoglu Aliyev was born on November 17, 1994 in the village of Alkhasly near the village of TakhtaKerpyu in the territory of the Agjabadi district. In 2001-2012 he studied in high school. On January 17, 2013, the Lachin district Military Commissary called him up for active military service. He served in the military unit "N". January 8, 2014 he was sent to a 6-month course of the secret department in the special forces of the military unit "N". He completed the course on June 10, 2014. In the military unit "N" in the rank of sergeant, sapper Aliyev began to perform the functions of a scout. The command repeatedly awarded him with honorary diplomas and cash prizes for his precise and active participation

in the implementation of special combat missions. On the night of April 1 to 2, 2016, in a battle for the village of Talysh, the Agderi district, he ran into a mine. He received severe shrapnel wounds throughout his body. He is an invalid of the Karabakh war of the 2nd group. For excellent service and promotion of patriotism, as well as in connection with the 95th anniversary and the 100th anniversary of the founding of our army, he was awarded a medal and an honorary diploma.

Mammadov Zahid Mukhtar oghlu was born on January 4, 1973 in the village of Garygyshlag in the Lachin region in a working class family. In 1990, he graduated from high school in his native village. In 1991, the Lachin District Military Commissary sent him to serve in the ranks of the Soviet army. Upon learning of the occupation of his homeland by the Armenian invaders, he returned to Azerbaijan and turned to the command of the military unit with a request to continue military service in Azerbaijan. The commander of the military unit, due to the tense situation in Azerbaijan, allowed him to return home. Returning to Azerbaijan, Z.Mammadov served in the Lachin self-defense battalion, which lasted until the occupation of Lachin. The battalion also took part in the battles for the Kelbajar region. Zahid Mammadov was later drafted into the Lachin police battalion. He says: “One of the most difficult days in my life is the day of the occupation of Lachin, it is a difficult day not only for me, but for all residents of Lachin who live with homesickness. The memories of our Lachin will never be erased from my memory.

Even in a dream, I see my homeland. Our village with its gardens and clear water is located in the heart of the mountain region, on the banks of the Minkend River. The magnificent White Rock on one side and the majestic Chinar Rock on the other, pastures with green meadows and springs with icy water have always been the pride of the inhabitants of Lachin. As a fighter of the Lachin police, I took part in the battles, but today I am always ready for battle". Currently, Zahid Mammadov lives in Baku and is a retired pensioner.

Abbasov Chingiz Mirza oghlu was born in 1954 in Lachin. After graduating from Lachin city school No.1 in 1971 and after graduating from the Command School of General Forces, he served as an officer in the Baltic States, Belarus, Russia and Ukraine. At the end of the Donetsk branch of the Kiev police school, he held various positions in the internal affairs bodies of the Donetsk region. In connection with the situation in Karabakh in 1991 he was sent to the Lachin district police department on the orders of the Ministry of Internal Affairs of Azerbaijan. In 2006, he worked as the head of the Lachin police department. During the service, he participated in battles against the Armenian invaders in Shusha, Lachin, Kelbajar, Khanlar-Murov, Dashkesan-Goshgar, Fizuli, Jabrayil regions. In 1995, he retired with the rank of lieutenant colonel.

MEMORIES OF LACHIN

Imanov Nuru Dadash oglu was born on September 10, 1949 in the village of Zabuh, Lachin district, in a working class family. He worked as a veterinarian. His family consisted of six people: a mother, a wife, two daughters and a son. According to Nuru Imanov, on May 8, 1992, two helicopters took off from the Armenian village of Tykh and fired at the village where he lived. After this incident, within one day, all women, old people and children were taken out of the village and sent to the district center. The next day, in a relatively calm situation, the residents returned to the village. But calm was often violated by shelling from Armenia. The shelling continued, after which the Imanov family left the village under constant fire. They came to the village of Shirvanly in Barda district, but since there are no places to stay there, they settled in the village of Aksham in Yevlakh district. Having stayed there until 2001, they moved to Baku. Nuru Imanov says: “My heart hurts when I remember what the Armenian invaders did. They have been shelling Lachin since 1988, and we lived very restlessly during this time. Residents of the Armenian villages of Tyg and Gorunzur opened fire on us. Since then, we have guarded the border along the ridge. We had no weapons. In 1992, the area was shelled. In early 1992, I joined the army of volunteers created by Arif Pashayev. They gave 30 machine guns to our village. We stood at checkpoints along the border to protect our village. We had the dead: a soldier of the national army, a telegraph operator Veliyev Jabrayil

Mahyaddinoglu, a policeman Mammadov Adalat Hasanoglu heroically died in battle. Many sons of our people died in battles for their native land. Our losses did not shake us, we tried to gather all our strength and protect our land. We were bombarded from all sides, but the forces were not equal, so we took our families out of our native village without taking anything from the house. My father's grave remained in Lachin, my childhood and youth passed in Lachin, I remember every stone and every path there, and I am shocked. I remember that in 1988 the Armenians came from Khankendi, took pictures and received new passports. Then, as far as we know, they sent a telegram to Moscow against HeydarAliyev, signing up and enclosing the numbers of our passports. I still remember that there was the Zavukhriver, through it there was a bridge towards Armenia. The bridge was destroyed by floods, but cunning Armenians said it was deliberately destroyed by Azerbaijanis and Turks. When we left the village, my son Ulfet was in the first grade, one of my daughters, Sema, in the third, and Asya in the fourth grade. They continued their education at a 9-year school in the village of Aksham in the Yevlakh district. The children were very excited to leave their native village. For this reason, I told the principal: "Please do not call these children internally displaced persons. Children are very upset. When they grow up, they will understand everything". I recall the sources of Turshsu and Istisu, Mount Merkiz and the forest next to it. The distance between our village and Lachin is 14 km. Although it was a mountainous place, it was very developed. In our village there was gas, electricity, a house of culture, a post office and a medical center. My mother Tutu was 70 years old when she left the village. She said that the Armenians re-

peatedly provoked similar incidents against Azerbaijanis. They must return our land, she said, and I crawled there on my knees. She died in 2003, yearning for Lachin. Now we live in the residential area of Zeytun, the village of Mashtaga, Sabunchu district of Baku city. I have six grandchildren, and I often tell them about Lachin so that they do not forget our small homeland.

According to the memoirs of Dilafuruz Jalal gizi Gasimova

Gasimova Dilafuruz Jalal gizi was born on January 29, 1967 in the village of Hajisamly, in Kurdhaji collective farm of Lachin district in a working-class family. In 1974-1981 she studied at a secondary school of the same village. At the end of the 8th grade in 1981, she studied in absentia at the same school for 3 years. The family had 3 sisters and 6 brothers. Dilafruz calmly began to tell us her memories: "My father, Gasimov Jalal, worked as a security guard in the meat department and in the store. My mother Gasimova Banovsha worked in the forestry. Our village had two names: Takhtazavod and Hajisamly. According to my parents, they were from the rich family.

My grandfather Jamal Bey also fought with Armenians in the past. My brother Adil was compared to him. Jamal Bey died in 1981 at the age of 120. Our family is known as the family of foresters. My brother Shakir was born on July 18, 1957. In a bloody incident on January 20, 1990, while helping the wounded, he himself was wounded and was found a week later. Adil said he was a grandson of

Jamal-bey and took part in battles in the regions. Wounded in heavy battles, he returned to the battlefield after receiving medical attention. In one of the battles, Adil transferred the body of his comrade Azer, wounded in the back, from Dashalty to Shusha. My brother Galib, along with Adil, fought in the same areas and rescued his comrades, who were repeatedly besieged. When Adil was injured, Galib was also injured. I cannot separate them from each other because they both fought equally. May 8, 1992, as soon as the news came of Adil's injury, my father and I went to Lachin. We searched for Adil among the wounded, but we were informed that he was sent to Baku because he was seriously wounded. We could not get any news from Galib and returned home in a desperate situation ... I will never forget those days ... After leaving Lachin on May 13, 1992, we settled in Agjabadi, then in Barda and Agdam. We arrived in Baku on May 2, 1994. I currently live in the village of Bina, Khazar district, Baku. Longing for Lachin, my father passed away on October 29, 1998, and my mother died on August 5, 2009.

My brother Galib was born on May 1, 1973 in the village of Hajisamly in Kurdhaji collective farm of Lachin district. He received his secondary education in the secondary school of the village of Hajisamly. He joined the army in 1990. In 1992, he enlisted in a volunteer battalion. He took part in the battles in Lachin, Shusha, Kelbajar and Agdam regions. My brother Adil and Galib fought in the same area. When my brother Adil was killed, my brother Galib was wounded, he was treated and sent to the front again. Galib is a war veteran, lives in the village of Bina, Khazar district of Baku.

My first brother Adil Gasimov was born on December 5, 1970 in the village of Hajisamly in Kurdhaji collective farm of Lachin district. In 1977, he entered the secondary school in the village of Hajisamly and graduated from this school in 1985. On December 12, 1990, he voluntarily went to war. The first battle occurred during the defense of the Kelbajar region. Fighting bravely, Adil Gasimov took part in the battles to defend the Agdary, Lachin, Agdam and Khojaly regions. On May 8, 1992, he was wounded during a battle in Shusha and then returned to the army. Among his associates, he was known by the nickname "Rimbaud." My brother was a division commander and scout. The last battle took place on September 27, 1992. He died with a severe shrapnel wound. The secondary school of the village of Hajisamly in the Agjabadi district is named after the brave fighter Adil Gasimov. God bless all our dead and my brother Adil!"

According to the memoirs of Farida Safaralieva

Says Farida Safaralieva, born in 1990 in the village of Pirjahan, Lachin region: "I am the daughter of martyr Safaraliev Bakhman Chekezoglu. I am proud that my father heroically accepted martyrdom for his homeland! I was a child when my father closed his eyes forever. I have two brothers. They were older than me and spent more time with my father. When my older brother was 9 years old and my middle brother was 6 years old, my father was martyred. I don't remember my father, and this is the biggest pain that disappoints me. I would like to look at the

features of his face. I know him only from his photographs. But from what was told in our family, I know that he loved all three of us very much. But patriotism was a matter of my father's life, and he sacrificed himself for this. He took the wounded from the battlefield by car, but on the way the car was blown up by a mine, and he lost one leg and died, having lost a lot of blood. The feelings that I experience in describing this pain cannot be expressed in words. But I am just as proud of my mother as my father. She raised us three and gave us a higher education, but life without a father is very difficult.

As a child falling asleep every night, I thought about my father, that maybe I would see him in a dream, but I did not see because I did not remember him. I always thought as a child how we would live if I had a father! What our life would be like, but all my questions always remained unanswered. There were times when I saw a man with no legs in the street, and I would like to run and hug him. I don't know why, but these invalids were very dear to me. I think my father's spirit will only gain peace when our flag is hoisted in our occupied areas. I write these lines not as the current 29-year-old Farida, but as a girl who grew up without a father, who still lives inside me. They say that my father was a good and kind man, loving his children, respecting his parents, he was a wonderful husband, always protecting and respecting his wife. I would like to see these wonderful qualities of his character and keep them in my memory. But no matter how much I don't know him, I'm sure how wonderful he was. I am sure that if he lived, he would continue to do everything possible for our country. God bless all of our dead

and the bright face of my father!”

I present to you the following article about my father:

Safaraliev Bakhman Cherkezoglu was born on January 10, 1961 in the village of Pirjahan, Lachin district. In 1968, he went to the first class of Pirjakhan rural secondary school, in 1976 - to the Shusha vocational school, and in 1978 he graduated from it. From 1979 to 1981 he served in the army in the Khabarovsk Territory in Russia. In 1982, he married in the village of Pirjahan, and then moved to Baku with his wife. He worked as a driver at the Blood Transfusion Institute in Baku. His first child, SafaralievIntigamBakhmanoglu, was born on November 11, 1983, and his second child, Safaraliev Ikram Bakhmanoglu, was born on April 17, 1986. In 1988, he moved to the village of Pirjahan in the Lachin district, buying a house next door to his father. He participated in various events in the village of Pirjahan, and several articles about him were published in the Lachin newspaper. His third child, Safaralieva Farida Bakhmangizi, was born on November 5, 1990. During the occupation of Lachin region by Armenian bandits on May 18, 1992, he placed his family in the village of Khirdalan in Baku with his father's family, and he himself joined his older brother Safaraliev Mehman-Cherkezoglu and his younger brother Safaraliev Rakhim-Cherkezoglu in the military unit “N”. He was enrolled in the volunteer battalion “N” and joined the defense of Lachin Territory. From that time until September 18, he and his brothers participated in various battles in many villages of the Lachin district.

In the battle of Khojaz, our soldiers were besieged, and many of the wounded were rescued in a military vehicle

named Vilis, which was controlled by Bakhman Safaraliev. The last time he saved two wounded, he himself was seriously injured when returning from the height of Khojaz. Hearing the explosion, his brother Mehman Safaraliev and other comrades came to the scene and saw that the wounded were in the car during the explosion. They saw that the part of the car where the driver was sitting took off into the sky, and began searching. A few hours later he was found seriously injured and his leg was amputated. The comrades provided first aid and drove him to a mobile medical center in the village of Zavod, Lachinsky District. He lost a lot of blood, and his condition was grave. On the way, Safaraliev Bakhman said: "Everything is fine with me, do not worry." Dying, he forced his brother and other comrades to take care of the wounded, it was necessary to save the lives of others in the car. God bless him!

My days in Lachin *(Vasilya Mammadova)*

I thought that if I shared my longing with you, maybe it would please me a little. My childhood and youth passed in Lachin. We rushed to school, convening our peers in the neighborhood. Especially in winter, when it was snowing and everything was covered with “white blankets”, our street and the courtyard of our school looked very beautiful. At that time, it seemed to me that there was nothing better than our street, our school. Do not be surprised, but I still think so. I lived in Lachin exactly 27 years. The breakup continues, but the ending is not hopeless. I think that one day I will return to Lachin. The homeland is so permeating the soul and blood of a person that no matter how far you live, you can not imagine your life without it. I do not want to talk about the difficulties that we have experienced over 27 years as internally displaced persons (IDPs). What hurts me the most is moral suffering: to bear the name of IDPs, to endure the division of our lands.

I know that the Supreme Commander of my independent Azerbaijan, IlhamAliyev, is conducting peace negotiations with international organizations on the return of the Karabakh lands, he always pays attention and care to IDPs. Like all women, I do not want war. Because in 1992-1994, our family and relatives lost a lot in this war.

Homeland is such a fire that they experience it in silence. I never feel sad about Lachin. As far as I remember, I find something oddly comfortable in this. Maybe this is because the best years of my life are connected with La-

chin. I don't know how many more generations we will pass the pain of lack of homeland? I would like to see the day when these lands will be liberated. Our ancestors were not lucky, at least we and our children should see it. The moral and psychological wounds caused by this loss are difficult to heal. Before my eyes, like a film, memories pass: our house, our yard, neighbors, childhood ...

It is very painful to recall these sweet years. Remembering that every time I think of Karabakh, moaning in the footsteps of the enemy a sigh passes through my heart. My only hope is that one day I will return to Lachin and forget about the years of my life here, in the streets of Baku, without Lachin. One day, all our occupied lands will be cleared of the enemy, and all our compatriots who were forced to be VLPs will return to their ancestral homes. Bonfires will be lit again, joy will reign in the eyes of the people, and our fertile lands will be planted again and bear fruit. Let our enemies realize that our victims are innumerable, and the heroes are able to take revenge on them at every turn.

**My memories of Haji Seyid-Asgar
Seyid-Mohammed, Akhund of Lachin district**

My father, Seyid Mammad Karbalayi, Seyid Karimoglu, was born in 1940 in the village of Khachinyaly, Lachin District, into a working class family. He died in 1990. I remember my father as the son of a prophet, a man who obeyed God's commandments, read the Qur'an and treated people with kindness, as the Prophet (peace be upon him),

as one who reconciles and creates kindness between them. My father prayed for them, and they slept at night and were healed. They made sacrifices and vows. Each of the sacrifices had to be killed, given to the poor and eaten. Nazir will return most of this, take a small part, and share it with the poor and needy. Everyone who came home left full. Children were given clothes and bread baked by my mother. Those who went to military service came, and my father blessed them with the Koran and put money in their pockets, and when they returned, they came to us again. When people were in trouble, they asked my father to pray for them.

My father prayed to God, commemorated the seven prophets, and wished them well. Although my father did not have a higher education, he was a visionary man with a great outlook, so he did not forget to give his children a higher religious education along with a higher secular education so that they could continue their sacred path. We try to continue this path with dignity. I hope that we will keep people's faith in us. Like everyone else, we ask the Creator to free our occupied lands from the enemy. May God give us, as everyone, the opportunity to visit the graves of our fathers.

MEMORIES OF SEVINJA RZA'S FATHER ABOUT LACHIN

It is difficult to talk about Lachin in past time for me. I am Huseynov Mahammad could not visit Lachin and my fathers' grave about 28 years. I work as teacher in Lachin a long time and I am aware of every path of it. It is very dear and native for me and people that stay far from their motherland know it better in 1918 the brothers who are from Lachin, Xosrov bay Soltanov and Sultan bay Soltanov protected Karabagh, Lachin from perfidious neighbours and prevented occupation of Karabagh and Lachin. They also destroyed Andronik and Dron's armies. This motherland is these brothers and my father Rza Huseynov's entrusting. Rza Huseynov also showed heroism and was deigned many medals In World War II. The day Karabakh and Lachin are liberated will be a day when their souls will rejoice. We are waiting for that day impatiently. At the end I want to thank on behalf of the people of Karabagh and Lachin to patriotic intelligent beautiful writer Mrs Irada for share Karabagh and Lachin people's pain.

Dear readers, we present to you an article by the young writer of the Lachin district Sevinj Rza, which causes homesickness.

WE DIDN'T GROW

For some time, we woke up in the morning not from the noise of the river flowing behind our house, not from a merry and happy morning, but from the heat of cars rushing along the asphalt, and from the heat of the scorching sun.

I woke up from my mother's voice:

– Gyullar, daughter! Wake up, baby, the air is not too hot, go and get water from the artesian well. We run out of bread and I knead the dough.

Half asleep, I sat on my bed. Because of the heat and mosquitoes, I fell asleep in the morning. I parted the faded curtain and went outside. Despite the early morning, the weather was very hot. I reluctantly took the water bottles and headed for the artesian well.

Today, like every day, Grandma Perry sat on the side of the road, looking into the distance, ignoring anyone. She sits here every day and goes home when it gets dark. She was waiting for her son, missing in the war. His mother's heart expected that there would be hope and news from every passing car. Grandma Peri's sad eyes were so deep and helpless. It seemed to me that the best artist in the world would not be able to convey sadness in these eyes. Her face and hands, almost black from sitting in the sun, were the color of her fate.

I reached the artesian well, burning my legs from the

heat. As always, there were a lot of people. Who washed the dishes, who washed the clothes. Some, like me, came to get water. As usual, my weak hands were not strong enough to fill the dishes with water, so Aunt Gyulzar helped me:

– Take it, daughter. How are you going to carry it? The dishes are heavier than you.

I carefully looked at the faces of people. It seemed to me that their faces were as gray as the earth. Sometimes I thought that this place was forgotten by God. But that was just the thought of a twelve year old girl. The absence of green trees, grass, or flowers reflected sadness on people's faces, and perhaps it made me think so. Although local and foreign organizations that often visit this township, called it “Tent Camp”, for me it had its own name: Gray town. The colors of the soil, tents, and even blankets provided as humanitarian aid were gray. Just like the color of each refugee camp, it was the color of our camp. I hated that color.

Hundreds of children like me became victims of the war, lost childhood, joy, toys, their relatives. We were children who did not grow, but suddenly grew suddenly. Little residents of the gray city, no matter how difficult it was, tried to live their childhood. They tried to build houses for themselves out of broken things that they gathered around. For some reason, watching them was more fun than playing. When I saw children playing and suffering in this dirty land, I hated the Armenian invaders who made them fall into this situation. Adults were busy with unemployment, poverty and difficult living conditions, they clung to a straw like a drowning person, and tried to

cope with a situation that they suddenly fell into.

All day I watched my mother's helpless look. I, my little brother Lachin, who still did not understand much, and my old grandmother - this burden fell on my mother's shoulders. On the one hand, the untimely loss of our father, on the other hand, the suddenness of this situation very upset my mother. Although my mother tried to hide all these difficulties from us, I saw and felt them. Most of all, she was worried about the loss of a caring, valuable man from all sides, such as my father. In the end, they loved each other and were married for many years. I always saw them very happy. My brother was not old enough to understand this. Sometimes, when he saw a picture of my father, he asked why dad did not come.

I often took little Lachin by the hand and walked between tents and old rusty cars to Uncle Giyas, who lived at the far end of the town. The scenes that I saw were terrible and more complicated than each other. Mothers tried to protect their children from the heat of burning air or from sand snakes and insects, trying to rock them in the shadow of old cars. It was a sad sight breaking my heart.

Frequent questions of Lachin prevented me from dreaming. My dreams brought me to our village: to green meadows, to beautiful gardens, to our big house and fragrant linden in our yard. I remember how my father rocked me on a swing hanging from a tree and laughed heartily. At that moment I thought: God, how happy I was in childhood. My thoughts were so far away that I did not hear Lachin's questions. When he shook my hand, I seemed to wake up.

It remained very little till Uncle Giyas' home. He was

my father's best friend and associate. We loved him very much, and he loved us. Every time he told me: "You are the memory of my friend, my brother." What interested me most was what he told us about the battles in which he fought with my father. He spoke of how fearless, courageous, and patriotic my father was. He told how my father carried wounded soldiers from the battlefield on his shoulders, how much he valued his soldiers. Each time his eyes were filled with tears and he told: "Sorry, very sorry for the commander." I could not come to terms with my father's absence. Uncle Giyas's words were true. He spoke, and I was proud of my father. My brother still did not fully understand what it was about. Sometimes he held a toy gun in his hands, like a pistol, and told: "I will kill all the enemies!"

Uncle Giyas was repeatedly injured in battle. He lost his arm and leg. In conversations with Uncle Giyas, I seemed to see alive my father, who never left my thoughts and dreams. When he spoke, I recalled how after school I ran to my dad in the hospital to hug him without knocking on the door, ran into his room, and my father lifted me above his head and said: "My naughty daughter! My Gyullar! "

My father was the head doctor of a hospital in our village. When the Armenian invaders began to continuously bombard Karabakh, my father, like many others, took off his white coat, put on his military uniform and voluntarily went to the front to fight for the freedom of his homeland against the Armenian invaders, for the protection of our ancestral lands, Karabakh. And then it seemed to me that the military uniform was more suited my father's tall body

than a white coat. I remember how my father came home with soldiers, hastily collecting the necessary food. Taking the opportunity of his arrival, my brother Lachin and I sat down on his knees. My grandmother tried to pick us up, but my father kept us on his lap and did not let us go. Grandma was angry and said: "Give my son a quiet meal!" We did not understand how important it was. I did not take my eyes off his face. As if I wrote down in my memory his face and his eyes. He asked me:

"Gyullar, why are you looking at me like that?"

I answered:

"No, just nothing," I said, as if I felt that I would never see him again.

The last day, when my father went out the door, he turned and looked at me:

– My daughter will be a journalist, right?

I said yes and hugged him. It was a strange feeling. Unlike ordinary days, now he said goodbye to us individually. My grandmother splashed water behind him, as a sign of prosperity and a successful journey. I watched my father until he disappeared from the sight. He often turned around and waved me by hand.

Even now, I continue to deceive myself, telling myself that he is at the front, he will return. Sometimes I told this to my brother Lachin, and he believed me. As soon as he saw a man in military uniform, he rejoiced and told: "Look! It's Dad! It's Dad!" At that moment, our gray town became even more gray in my eyes. My gut rebelled against the cruel laws of war. It seemed to me that there was an insurmountable gap between the joy of my brother Lachin at the sight of a man in military uniform and the

horrors of war that bring death. Here, hundreds of children, like me and Lachin, lived in this terrible abyss, at their early age when they especially need care and love. Only my pillow, in which I cried at night, knew how much I missed my father. Sometimes I fell asleep only in the morning. I lied that I wanted to sleep, and did not get out of bed, so that my mother would not see my eyes swollen from tears.

There was a noise outside. I realized that it was people from foreign humanitarian organizations who came to distribute food that they did not eat themselves, to distribute food without smell and taste to these poor, needy people. Indeed, it was one of those scenes that I hated. Leaning against the door, I looked at this scene and did not want to see it. It made me wonder: God! How easy it was for them to share this useless food with people who were forced to leave Karabakh, their lands, property, homes, everything that was valuable to them on this holy land, where the blood of their loved ones was flowing! I wondered if these people understood what we had lost and what we were fighting for.

Mom took her little son by the hand and went to a large car surrounded by people. I wanted to shout “Don’t go!” to her, but I was forced to keep silent, because our situation was difficult. It was very difficult for my mother to take care of the two of us and buy medicine for my sick grandmother, moreover, in such living conditions. Although my mother worked as a teacher in our village, she still worked in the cotton fields in a remote village to raise us. My heart ached when I saw her face and her hands, charred from work in the hot sun. As if the beautiful woman, whom I remem-

bered from my childhood, was never my mother. The cruel face of life has changed both her fate and her appearance. At times I thought: it's good that dad does not see us now. But then I thought: no, if dad was alive, we probably would not be in that situation. Boring myself with unanswered questions, I could do nothing more.

In the evenings, my mother returned from work very tired. However, she was preparing food for us. She often cooked green peas, the name of which she did not even know. Although I did not like it, I forced myself to eat so that my mother would not be upset. I prayed to God every day and waited for a miracle. Seeing my mother's suffering, my heart sank and I blamed myself for not being able to help her. All I could do was pray that everything would be as before and that this gray township would disappear. In fact, the gray township had nothing to do with it. But it was guilty, possibly, that I lived here bitter days, was deprived of a happy childhood and of my father, whom I lost.

Honestly, I didn't even know why all the children trying to live here, wanted to leave here soon. This gray township seemed to choke on the desires, dreams and joys of these children, and even their childhood. I compared them to the saline soils here. But these children, like me, whose legs and arms were broken on this saline land, really wanted to study and get an education. I saw that my mother did not have the opportunity, but this dream did not give me rest. It would be a miracle if it came true. No matter how desperate and hopeless our situation may be, I went to bed every night, praying that this dream would come true.

At night I asked my mother:

– Mom, how far is it from earth to the sky?

Mom was surprised:

– Oh, very far away ... Why are you asking, Gyullar?
How did it occur to you?

– No, just asking, – I said, closing my eyes. But I thought that my prayers had not yet reached God, because the distance between the heaven and the earth was too great, but when they reached, I was sure I could go to school. Most of all, my father’s dream and his desire for me to become a journalist did not leave me alone.

The school was in a remote village, and almost every day I looked longingly at this village. The sooner the beginning of the school year was approaching, the more I was worried. No matter how much I thought about it, nothing crossed my mind.

In the evenings, I was dozing on my grandmother’s lap. What a blessing that I had a grandmother! She was the warmth, hearth, soul of our home.

Early in the morning, mom slowly woke me up:

– Gyullar, wake up, daughter! I will go to the town on business. Take care of your brother. Listen to the grandmother, – she said, kissed my forehead and left the house. I followed my mother, waited for her to get on the bus. But I wondered why she suddenly decided to go to the town. What’s happening? Thinking about it, I entered the house. Lachin woke up. He looked at me and laughed. Lachin was very similar to my father, especially his big black eyes, but even more, his smile. I hugged him and tried to make him laugh. Grandmother woke up to our voices. She was glad that she saw us so cheerful and came up to us with the words:

– My little ones!

Brewing tea in an old kettle, she began to set the table.

Time passed in the evening. My patience ran out. Where was mom? Why wasn't she coming back? From a distance, I saw a bus stop, and this time my mother got off the bus. My brother and I ran to meet her. For a long time I did not see my mother with full bags. I helped her, and we came home. I could not believe my eyes. Oh, God! My dreams have come true! Mom bought me a briefcase and school uniform. I jumped for joy. I hugged mom and Lachin.

– Well, stop it, minx! You will get tired jumping so much! – she said.

Mom did not forget about grandmother and Lachin. She bought everything they needed. She even bought the toy machine that Lachin dreamed about. I was so happy that I forgot to ask, how much my mother paid for it. I knew very well that she had no money to buy all this. When I put on my shoes, I seemed to wake up and asked:

– Mom, we didn't have any money. How could you buy all this?

Mom turned away from me and looked at my grandmother:

– There was money for you, – she said. It seems that my grandmother also knew about this. They both hid something from me.

Today our table was more plentiful than ever. Mom made us all happy, she cooked dinner. I hung my school uniform on the rusty wall of the carriage and could not take my eyes off it. I heartily thanked God for hearing my voice. My hopes came true.

LAÇININ XƏRİTƏSİ
КАРТА ЛАЧЫНА
THE MAP OF LACHINA

LACININ MİLLİ QƏHRƏMANLARI
LAÇININ MİLLİ KAHRAMANLARI
НАЦИОНАЛЬНЫЕ ГЕРОИ ЛАЦИНА
NATIONAL HEROES OF LACHIN

QORXMAZ EYVAZOV
QORXMAZ EYVAZOV
ГОРХМАЗ ЕЙВАЗОВ
GORKHMAZ AYVAZOV

İSRAFİL ŞAHVERDİYEV
İSRAFİL ŞAHVERDİYEV
ИСРАФИЛЬ ШАХВЕРДИЕВ
İSRAFİL SHAHVERDİYEV

OQTAY GÜLƏLİYEV
OQTAY GULALİYEV
ОГТАЙ ГЮЛЬАЛИЕВ
OGTAY GULALİYEV

LACININ MİLLİ QƏHRƏMANLARI
LAÇININ MİLLİ KAHRAMANLARI
НАЦИОНАЛЬНЫЕ ГЕРОИ ЛАЦИНА
NATIONAL HEROES OF LACHIN

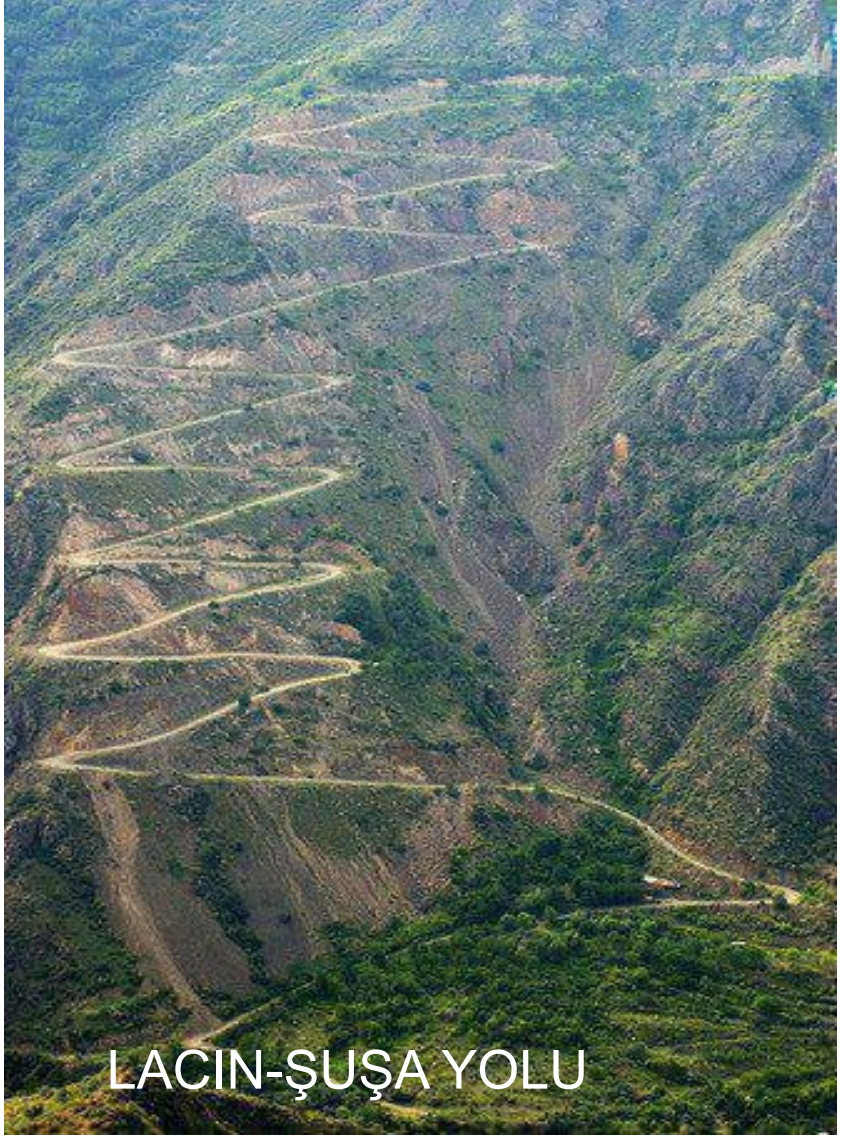
KAMİL NƏSİBOV
KAMİL NASİBOV
КАМИЛЬ НАСИБОВ
KAMİL NASİBOV

FAZİL MEHDİYEV
FAZİL MEHDİYEV
ФАЗИЛЬ МЕХДИЕВ
FAZİL MEHDİYEV

ƏLƏSGƏR NOVRUZOV
ALESGER NOVRUZOV
АЛЕСКЕР НОВРУЗОВ
ALESGER NOVRUZOV

LACIN-ŞUŞA YOLU

Laçın.
V-VI əsrə aid
Ağoglan məbədi.

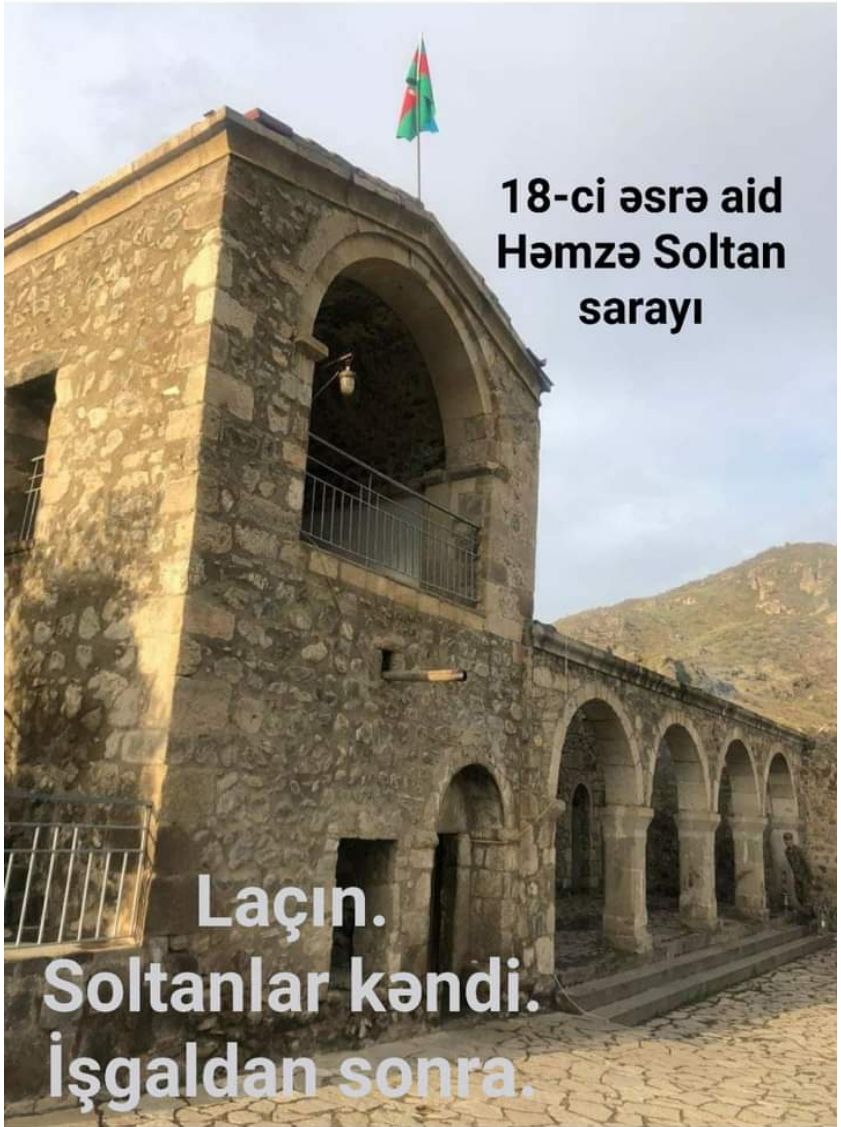

Laçın şəhəri.

Laçın, Göləbird kəndi. Sarı Aşığın büstü əvvəl və sonra.

Laçın.
Həkəri çayı.
Azərbaycanın ən sulu və
içməli sulu çaylarındandır.

**18-ci əsrə aid
Həmzə Soltan
sarayı**

**Laçın.
Soltanlar kəndi.
İşgaldan sonra.**

İRADƏ ƏLİLİ, SEVİNC RZA ŞƏHİDLƏR XİYABANINDA
İRADA ALİLİ AND SEVİNJ RZA THE ALLEY OF MARTYS
ИРАДА АЛИЛИ, СЕВИНДЖ РЗА В АЛЛЕ ЖЕРТВ

İstifadə edilən ədəbiyyat siyahısı:

1. “Laçın şəhidləri”,-Bakı, “Bəxtiyar-4”, 2013, s.10
2. Mərdlik Qalası Laçın, -Bakı, “Elm”, 2009-128 s.
3. Azər Balaca oğlu Əliyev.Laçın polisinin qəhrəmanlıq salnaməsi,-Bakı,” Şur”, 1999, 79 s.

Bibliyografiya:

1. Laçın Şehitləri.-Bakı, "Bəxtiyar-4", 2013-10s.
2. Cesaret Kulesi Laçın.-Bakı, "Elm",2009-128s.
3. Azer Balaca oğlu Aliyev.Laçın polisinin kahraman tarihi.-Bakı, "Şur",1999, 79 s.

Список используемой литературы:

1. «Шахиды Лачина - Баку,« Бахтияр-4 », 2013-10с.
2. Лачин - Башня Героизма -Баку, «Наука», 2009-128с.
3. Азер Баладжа оглы Алиев. Героическая летопись Лачинской полиции-Баку, «Шур», 1999.-79 с.

Bibliography:

1. Shahidies of Lachin - Baku, "Bakhtiyar-4", 2013-10p.
2. Lachin - Tower of Heroism-Baku, "Science", 2009-128p. 3.
- Azer Balaja Aliyev. Heroic chronicle of Lachin police-Baku, "Shur", 1999, 79 p.

MÜNDƏRİCAT

Ön söz.....	3
Giriş.....	6
Sevinc Rzanın Laçın xatirələri.....	7
Laçın rayonunun işğalından 28 il keçir.....	8
“Torpaq uğrunda ölən varsa vətəndir”.....	20
Mübariz insanlar.....	47
Laçın xatirələri.....	52
Biz heç böyümədik.....	63

KİTABIN İÇİNDEKİLER

Ön söz.....	75
Giris.....	77
Sevinc Rzanın Laçın hatiraları.....	78
Laçın bölgəsinin işğalından 28 yıl keçiyor.....	79
“Toprak uğruna ölən varsa vatandır”.....	92
Qaziler.....	121
Laçınli günlerim.....	132
Biz hiç büyümedik.....	136

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие.....	147
Вступление.....	151
Тоска по Лачину Севиндж рза	152
Исполняется 28 лет со дня оккупации Лачинского района	153
«Земля, за которую стоит умереть, это родина»	167
Ветераны	196
Воспоминания о Лачине	201
Мы не выросли	215

CONTENTS

Foreword	227
Introduction	231
Yearning for Lachin of Sevinj Rza	233
28 years since the occupation of Lachin	234
“The land worth dying for is the homeland”	247
Fighting people.....	264
Memories of Lachin	280
We didn't grow.....	292

İradə Əlili, Sevinc Rza

Laçın həsrətim

Mətbəə direktoru: İlqar Tamoyev

Dizayner: Əliniyaz Gözəlov

Yığılmağa verilmiş: 15.03.2021

Çapa imzalanmış: 12.08.2021

Kağız formatı: 60x84 1/16

Şerti çap vərəqi: 19

Tiraj: 200

“Ləman nəşriyyat poliqrafiya MMC”, 2021

9 789952 376760